

ЗЛАТНИ ДЕТСКИ КНИГИ

ВАСКО ДА ГАМА ОТ СЕЛО РУПЧА

Братя
Мормареви

БРАТЯ МОРМАРЕВИ
ВАСКО ДА ГАМА ОТ СЕЛО
РУПЧА

chitanka.info

— Ще излезеш преди майка си и баща си! Два часа преди тях, ако трябва! И хич никакво обяснение няма да им даваш.

— А после?

— После! Цяла вечер имаме на разположение. Такава лъжа ще ти измисля, че гък няма да кажат.

Лицето на Женя се проясни — ще постъпи така, както Васко го посъветва. Имаше му доверие. Щом Васко казва, че ще му измисли лъжа, ще я измисли. Той никога не лъжеше.

Братя Мормарев е псевдоним, съставен от първите три букви от първите имена на **Мориц Йомтов** (1921–1992), роден в София, и **Марко Стойчев** (1931–2006), роден във Варна. Мориц завършва Американския колеж и следва химия. Марко завършва английска филология. Животът ги събира през 1953 г. в Българското национално радио. Почти четирийсет години са неразделни и написват почти четирийсет сценарии и новели, множество фейлетони и скечове и няколко романа.

ПЪРВА ЧАСТ

ЛОДКАТА

1.

Васко и Евгени, седнали на пейка в горния край на Морската градина, гледаха как поставената в тревата пръскачка се върти и мокри бронзовата статуя на плувкия. Освежителните пръски стигаха до тях и разхлаждаха нагорещените им от августовското слънце тела.

Наоколо беше пусто. Само някакъв пенсионер в бял панталон и риза и със сламена шапка в ръка се приличаше на съседната пейка. Напук на всички слънчеви изригвания, които предизвикваха толкова много вестникарски статии и човешки страхове. Лекият полъх носеше откъм морето нестройните възгласи на къпещи се и миризмата на гниещи водорасли. На Евгени му миришеше и на бой, но нямаше никакво намерение да споделя това с приятеля си. Васко щеше да му се присмее.

Пенсионерът от съседната пейка се размърда, сложи сламената шапка на голата си глава и пое, подпирайки се на бастун. Загледан в бронзовата плувкия, Васко не пропусна отдалечаването на стария човек. Озърна се насам-натам — сега двамата с Евгени бяха сами.

— Хайде! — стана той от мястото си.

Миризмата на бой обаче държеше Евгени като залепен за пейката. Той гледаше гузно към морето, където бойни кораби, украсени със знамена, стояха на рейд в очакване на празника на военноморския флот.

— Женя, хайде де! — подкани го отново Васко.

Евгени, на когото за по-кратко викаха Женя, вдигна тъжни, уплашени и виновни очи към приятеля си. Васко махна пренебрежително с ръка — за нищо не го биваше този Женя — и тръгна сам през тревата. Спря пред крана, огледа се още веднъж, развинти ловко маркуча, дръпна го и отскочи встрани. Дебела струя вода започна да залива тревата.

— До довечера ще е готово! — каза той, когато се върна при приятеля си.

Женя се почувства неудобно. И той можеше да помогне, ама на!

— Давай да я преместим! — хвана Васко пейката от едната страна.

Женя се размърда. Огледа се плахо и с неохота повдигна пейката.

— Давай, давай! — подкани го Васко. — Трябва да е на тъмно. Да не искаш да чупим лампата!

Ако ставаше дума за обикновена електрическа крушка, нищо не им струваше да я счупят. Но в случая ставаше въпрос за хубав електрически фенер от млечнобяло стъкло. Преди една-две години нямаше да му простят. Но на тринайсет години трябва да си природно тъп и да ти липсва елементарно гражданско чувство, за да вкараш градския народен съвет в толкова излишни разходи. Затова Женя, без да чака нова покана, помогна на Васко да отнесат пейката под смокиновото дърво, там, където, когато се стъмнеше, светлината на лампата фенер нямаше да смущава никого.

— Момичетата са срамежливи — каза Васко. — Не дават да ги целуват на светло.

— Така е — съгласи се Женя, въпреки че през живота си не беше целувал момиче. Знаеше, че момичетата не харесват много-много дебелите момчета. Да вървят по дяволите! Не би се отказал дори от една варненска милинка заради което и да е момиче.

Облякоха си ризите, взеха в ръце сандалите и тръгнаха. Васко се обърна още веднъж към тревната площ. Водата усилено я заливаше. Стори му се, че сега статуята на плувкинята го гледа сърдито. И последната капка от тялото ѝ беше изсъхнала и слънцето печеше безмилостно бронзовата ѝ фигура.

Свиха по крайбрежния булевард. Асфалтът пареше босите им крака. Женя не издържа и си нахлузи сандалите.

— Големи зубрачки са момичетата! — каза Васко.

— Какво се сети?

— Ами нищо не съм прочел още от задължителната литература.

Женя замълча. А и какво да каже? Баща му го принуди да прочете всичко, което им заръчаха в края на учебната година. Много амбициозен баща имаше Женя! На други деца майките им амбициозни, на него — баща му! Все наопаки му вървеше.

— Мен няма да ме пуснат, сигурен съм — сети се изведнъж той.

— Къде? — не разбра Васко.

— Довечера.

— Как тъй?

— Ще излизам с нашите, предупредиха ме. Брат ми ще е на празника, трябва да го видим.

— После нищичко няма да ти разкажа, да знаеш! — ядоса се Васко.

— Е, какво да правя?

— Ще излезеш преди майка си и баща си! Два часа преди тях, ако трябва! И хич никакво обяснение няма да им даваш.

— А после?

— После! Цяла вечер имаме на разположение. Такава лъжа ще ти измисля, че гък няма да кажат.

Лицето на Женья се проясни — ще постъпи така, както Васко го посъветва. Имаше му доверие. Щом Васко казва, че ще му измисли лъжа, ще я измисли. Той никога не лъжеше.

— Добре! — обяви Женья решението си.

На срещата вечерта Васко носеше голям и много красив електрически фенер. Размахваше го уж небрежно насам-натам. Гордееше се с фенера и се чудеше как пък никой не се обръща да го види.

— Светло е още! — каза Женья и погледна към небето.

— Ще се стъмни!

— Е, да — съгласи се Женья.

През август в седем и четвърт наистина е още много светло, но кои родители пускат децата си по тъмно. Та двамата трябваше да се шляят и да чакат идването на нощта. Такава им беше работата — нощна. За разлика от ученето шляенето не е никак скучно занимание, особено в такъв град, като Варна, и то на върха на курортния сезон. Толкова пъстър свят, от толкова много националности! Човек върви и току чуе руска или английска реч, сред която разпознава някоя и друга научена в училище дума. Това ако не е преговор, то поне е известно поддържане на езика. Да, когато се открие новата учебна година, мислеше си Васко, и всеки учител започне да те пита какво си правил през ваканцията по предмета му, поне по руски и английски с чиста съвест ще може да каже, че си е поддържал езика.

Влязоха в Морската градина, празнично украсена с гирлянди от морски сигнални флагове. Сред шумната тълпа чевръсто шетаха продавачи на пъстроцветни балони, на книжни байрачета, на лакирани мидени огърлици и други морски сувенири.

— Медени праскови, медени праскови...

Мутираният и плах глас на продавача накара и двамата да се обърнат. С кошница в ръка, озъртайки се предпазливо насам-натат, срещу тях идеше съученикът им Христофор и предлагаше стоката си.

— Фори! — викна Васко.

Христофор — или Фори, както му викаха — трепна, но щом видя двамата, се успокои.

— Страшно вървят — похвали се той, като посочи наполовина празната кошница.

— *Wie viel?* (Колко?) — попита немецът.

— *Ein für ein Leva* (една за левче) — посочи Фори книжната фуния, в която се мъдреха не повече от три праскови, — *zwei für zwei Leva, nehmen Sie drei bitte!* (две за два лева, вземете си три, моля!) — издекламира Фори урока си така гладко, че Васко и Жения се спогледаха изненадано.

Немското семейство се разсмя, по всяка вероятност на Форевия немски... Мъжът извади пет лева.

— *Zwei bitte!* (Две, моля!)

Фори прибра керемиденочервената банкнота и тъкмо се канеше да връща рестото, когато уплашено впери поглед в стърчащата над хората мъжка глава.

— Баща ми! — рече той, загубил и ума, и дума, тикна кошницата в ръцете на Жения и изчезна.

— Ей! — извика след него като треснат немецът. — *Was für eine Schweinerei!* (Що за свинщина!)

И като не знаеше какво да направи, взе пет пакета и отмина.

Пред Васко и Жения застана висок мъж с бяла риза, връзка и обути на бос крак сандали.

— Браво, бе! — каза той грубо. — Търговци! Как не ви е срам. Гладни ли сте останали, че... Пък аз се чудя моят от кого се учи. Я се засрамете!

Двамата наведоха глава — какво ще се разправят. Това задоволи бащата на Фори — той рече само „Ама, ха“ и отмина.

Малко след него довтаса синът му. Беше се съвзел от първоначалната уплаха. Огледа се и чак тогава си взе кошницата.

— Мерси — каза той и като посочи с глава към прасковите, добави: — Нищо лошо няма в това, не ги крада я!

И тръгна сред хората, леко приведен.

— Медени праскови, медени праскови! — почти шепнеше Фори.

Двамата го следиха с поглед, докато се изгуби от очите им. Нищо не си казаха, но докато вървяха мълчаливи, мислеха за него. Винаги беше пълен с пари, ама пък умееше да си ги изкарва. А и немският му си го биваше.

Откъм естрадата гръмна духовата музика на военноморския флот и те тръгнаха натам. Облечени в парадни униформи морячетата вървяха след сами момичета и се опитваха да ги заговорят, най-често безуспешно.

— Светло е, затова не искат — каза Васко. — Страх ги е да не ги види някой.

— Търсят си жертва — каза Васко.

Въпросите за интимните отношения между мъжа и жената не му бяха много добре известни, но се пишеше специалист.

— Брат ми! — каза Жения и спря.

— Къде?

— Ей го, с тромпета.

Васко извърна глава към естрадата. Братът приличаше извънредно много на Жения, особено така, с издутите от тромпета бузи.

— Мислех, че е моряк, че плава.

— Моряк е, ама не плава — отвърна Жения. — Баща ми успя, нали разбираш, да го нагласи в оркестъра.

— Не си ми казвал досега.

— Не съм — призна Жения. — Брат ми го е яд, ама... Служба, нали знаеш. Като ти кажат тромпет — тромпет! И на тъпана съм го виждал. Хайде да се измитаме, преди да съм се набол на нашите.

Наближаваше осем и половина и стотици разноцветни електрически крушки очертаха контурите на строените в залива военни кораби. Светлините им затрепкаха по разлюляната морска повърхност.

Светнаха и лампите в парка. Точно за да видят всички как по празнично осветената алея бащата на Фори мъknеше сина си търговец

за ухото. Хората се обръщаха и се подхилваха. Много, много унижително наистина. Но Фори не изглеждаше чак толкова засрамен. Може би защото кошницата беше празна, а парите, скрити в лявата обувка, приятно гъделичкаха ходилото и крепяха духа.

— Да се махаме! — притесняваше се Женя.

— Току-виж и баща ти те помъкнал така!

— Никога! — обиди се Женя. — Може да ме скапе от бой, но пред хората с пръст не ме пипва. Страшно е дискретен.

— Това е хубаво — каза Васко.

Женя замълча. Той си знаеше.

— Намисли ли? — попита Женя.

— Какво?

— Къде съм бил. За пред нашите де.

— Ей сега ще го намисля... От „Черноризец Храбър“ на „Червеноармейска“ изскача тъмносиня лада. Минаващата джипка отбива рязко, за да избегне удара, но блъсва възрастна жена. Идва КАТ, ние с тебе сме единствените свидетели и докато дадем показания, станало е осем часа.

— Бабата починала ли е?

— В никакъв случай. Смъртните случаи ги съобщават по радиото за назидание. Лека контузия със силна уплаха. После си се прибрал, не си ги намерил и си тръгнал да ги търсиш в градината.

— Добре го измисли.

Настроението на Женя се повиши и животът му се стори хубав. Имаше отлично алиби. Да можеше всяка вечер да се скита така из града.

Прекошиха горната част на парка и тръгнаха по алеята към статуята на плувкинята. Прикриха се зад храста точно срещу пейката под смокинята. Взряха се. Васко разтвори бодливите клони и насочи фенера. Силен прожекторен лъч освети влюбена двойка. Младите отлепиха устни, но в смущението си останаха прегърнати. Фенерът продължаваше да ги осветява.

— Ей, хулиган! — окопити се младежът. — Знаеш ли, като ти дойда!

— Ела де! — предизвика го Васко.

Женя зае стартово положение.

Младежът скочи и се юрна напред. Откъде да знаеше, че между него и децата има добре замаскиран капан. Обувките му изджвакаха, усети мокро по чорапите си, подхлъзна се и се плъосна по цялата си дължина до статуята на голата плувкиня.

В този момент над залива лумнаха ракети, бели, червени, зелени, и разноцветният огнен дъжд освети бягащите презглава Васко и Женья.

2.

Майката на Васко, жена в напреднала бременност, гледаше през прозореца силещите се стотици звезди и гъстия бял дим, който ракетите оставяха след себе си.

— Сега ще се върне — каза тя на мъжа си. — Мерак му беше да види празника.

— Вчера разговарях с него — отвърна той и по лицето му се изписа доволство.

— За какво?

— Общо, за живота.

— Е?

— Умен е, ще стане човек. Сигурно чете много.

— Не съм го виждала.

— Чете, чете, то личи.

— Чете, ама ти пак му заръчай.

— Какво?

— Да чете.

— Добре, ще му заръчам — обеща бащата, отиде до прозореца и погледна навън. — Този рейс ще е юбилеен.

— Колко станаха?

— Хиляда и двеста — отвърна бащата и майката махна с ръка. Мъжът й пак говореше за спестените долари. — Аз викам „Лада“ да е!

— Ти гледай квартирата да оправим, че...

Нямаше нужда от обяснения, то и тъй се виждаше колко са натясно. Холът служеше и за детска стая. На едното легло вече спеше четиригодишният Иво. На другото, Васковото, имаше подреден, но все още разтворен куфар. Старинният бюфет и разкривеният трикрилен гардероб, преживели и двете световни войни, заемаха толкова място, че нямаше къде да се обърнеш.

— Квартирата е вързана! — отсече убедено бащата. — Обещаха ми. С три деца ще сме, къде ще ходят, че няма да дадат! — и Слави Фотев, така се казваше бащата, привлече жена си, целуна я и зарови пръсти в косата й.

Запъхтян и разгърден, със зачервено чак до ушите лице в стаята влезе Васко. Явно бе тичал от Морската градина до „Архимандрит Филарет“ 10, без да спре.

— Страхотно тържество, жалко, че не дойдохте, и духова музика свиреше, а пък на Женья брат му е в нея — изрече всичко на един дъх той. Правеше така винаги и по този начин предотвратяваше неудобни въпроси от рода на „Къде се скиташ досега?“.

— Още малко и... — погледна баща му часовника си.

— А, няма, аз нали знам.

Телефонът звънна и Васко вдигна слушалката:

— Момент — каза той, след като изслуша отсрещния глас, — да преместя телефона, че братчето спи.

И отмъкна телефона в другата стая.

— И е досетлив — каза доволен бащата. — А може пък и някое момиче да го търси.

— По това време — възрази майката. — Пък е и още малък.

— Малък, зер. Те, момчетата на морето, рано узряват от слънцето — рече бащата с явна гордост.

Васко се върна.

— Кой беше?

— На един приятел бащата — каза Васко. — Да ме пита за сина си. Проверява го.

— Да видиш какви родители има — отвърна самодоволно Слави Фотев. — Доверие нямат. Но то и от децата зависи де!

Майката затвори готовия за път куфар. Слави Фотев се наведе и целуна спящия Иво. После го вдигна и го понесе към спалнята.

— Късно е да изпращаш баща си! — каза майката, когато видя, че Васко се готви да излиза.

— Винаги го изпращам! — възрази Васко.

— Да дойде! — показва се бащата от спалнята. — Голямо момче е.

Тримата излязоха в антрето. Мълчаха като в църква. Винаги беше така, когато бащата тръгваше на път. Стояха, на всеки му се искаше да каже нещо, но не знаеше точно какво. Слави Фотев сложи едрите си загрубели ръце върху раменете на жена си. Разбираше какво й е. И тя разбираше какво му е. В такива моменти на Слави Фотев му идваше да зареже и море, и долари, и всичко и да си остане вкъщи. Но нямаше

как и затова решаваше, щом се върне, да подаде оставка. После го поглъщаше морското ежедневие, дните се изнизваха някак си и идваше радостта от връщането у дома. Само морякът преживява толкова пъти в живота си тази радост.

— Ще се изтърколят като нищо! — каза Слави Фотев и целуна жена си.

Винаги казваше така.

Стъпките на Васко и баща му отекваха по тясната варненска уличка. Градът като че ли вече спеше. Празненството бе свършило и пристанището, спокойно и тихо, очакваше новия ден. Корабите, макар и осветени, стояха смълчани. Някъде отдалеч се носеше тъжна италианска песен в съпровод на китара.

Търговският кораб „Елена“ беше на кея, съвсем близо до морската гара. Като че ли само около него имаше някакъв живот. На палубата шеташе екипажът, по парадния трап се качваха последните моряци, а горе се разхождаше боцманът.

Васко и баща му спряха край трапа.

— Какво да ти донеса този път? — попита бащата, като видя фенера в ръката на Васко.

— Каквото решиш. Фенерът ми върши чудесна работа.

— А ти не се шматкай само насам-натам. Отвори и някоя книга.

— Отварям аз от време на време — успокои го Васко.

— И на майка си помагай, че голям си вече, сам виждаш, сестриче има на път.

— Помагам аз, не мисли, че не помагам.

Откъм кораба се чу глас. Някой питаше дали всички са вече на борда.

— Е, хайде! — протегна по мъжки ръка бащата, не искаше да се разкисва.

Васко обаче го прегърна през врата, целуна го по бузата и нещо стегна гърлото на Слави Фотев.

— Ще се изтърколят като нищо! — повтори той дежурното успокоение и тръгна по трапа. Горе спря, обърна се и махна на сина си. После потъна в кораба.

Васко пое бавно към къщи. Като се изкачи до крайморския булевард, погледна към тревата. Дявол да го вземе, на петстотин метра от тук се намираше бронзовата статуя на плувкинята. А там срещу нея, под смокиновото дърво, на тъмно стоеше пейката, която бяха поставили с Женья. Утре рано-рано градинарите ще дойдат, ще спрат водата и ще я преместят на мястото ѝ под електрическата лампа с млечнобял глобус.

Васко сви надясно и ускори крачка. Малко страшничко бе в градината в този късен час, но любопитството надделя над страха.

Пейката не беше празна. Васко разтвори храстите и насочи фенера. Светна. Двамата влюбени, вкопчени един в друг, затворили очи и залепили устни, не усетиха поне цяла минута, че са осветени. Сетне погледнаха смутени, отлепиха се един от друг и Васко загаси фенера. Видя каквото видя, трябваше да се измъква. Но не бе направил и крачка, когато два железни като на робот пръста го хванаха за врата. Чак сега забеляза, че точно зад гърба му имаше друга пейка и на нея седеше само момиче. Нямаше никакво съмнение — чакаше този, чиито пръсти сега се впиваха във вратните му жили. Васко вдигна уплашено очи. Грубиянинът се оказа моряк. Взе Васковия фенер и освети лицето му.

— Дай аз да ти видя свинската физиономия, копеле такова! — изсъска морякът и викна към приятеля си: — Адаш, хванах го!

Адашът любовник, жаден за отмъщение, направи два лъвски скока, усети мокро под краката си и изквича, преди да тупне в локвата. Студената вода, вместо да му успокои нервите, изглежда, съвсем го вбеси, защото скочи и като докопа Васко, го накісна в локвата до плувкинята. Сетне намери в тъмното ухото му и го изтегли нагоре, ама истински, не просто за назидание и обида. А другият удари няколко пъти с фенера голата плувкиня, като че ли тя му беше виновна.

Някакъв женски глас се обади в тъмното:

— Жорооо!

— Хайде, стига го би, че ще напълни гащите, докато е в ръцете ти! — рече Жоро на мокрия си адаш.

Ей тази приказка ядоса Васко и щом адашът побойник пусна ухото му, той блъсна Жоро. Жоро загуби равновесие, размаха ръце, цопна на задника си и вдигна цял фонтан вода.

Васко побягна. Жоро хукна след него, като викна на приятеля си, че ей сега ще се върне. Ще се върне ей сега, ама друг път. Васко бягаше като хала. И другият не падаше по-долу. Налчетата на моряшките му обувки чаткаха по асфалта като конски копита, но халата винаги е била по-бърза и от най-бързия кон.

Васко свърна в първата пряка, сетне веднага в следващата. Добре, че познаваше квартала си на пръсти. Влезе в един двор, от там през стената се прехвърли в друг и така се озова на „Архимандрит Филарет“ 10. Никак не беше от страхливите, но ръката му трепереше и едва намери дупката на ключалката. Важното е, че я намери. Вмъкна се на пръсти в антрето. Дишаше тежко.

— Васко! — чу се приглушеният глас на майка му, очевидно Иво спеше и не искаше да го буди.

— Аз съм, аз съм! — прошепна той, влезе в кухнята и без да пали лампата, се погледна в огледалото.

На светлината, идваща от улицата, видя една кална плесница, отпечатана на бузата му. Дрехите, омърляни и мокри, лепнеха неприятно по тялото му.

Докато се бършеше, хвърли поглед към отсрещния тротоар и трепна. Точно срещу къщата, под лампата, се въртеше Жоро. Изглеждаше жалък — прасе в моряшка униформа. Оглеждаше се насам-натам.

— Ей, сухоземно влечуго! — викна Жоро, без да се съобразява със заспалите къщи.

Васко се дръпна от прозореца. Измъкна се от кухнята и влезе в хола. Просна си дрехите на стол — не смееше да се покаже на балкона. Навлече си пижамата. Погледна през прозореца — онзи още стоеше отсреща под лампата. Открехна вратата на спалнята.

— Да дойда при тебе, може ли? — попита.

Майка му се разтопи от удоволствие. Напоследък Васко не даваше дори да го прегърнат, особено откакто гласът му започна да надебелява. Направи му място и го погали по косата. Искеше ѝ се да го целуне, но се страхуваше да не го прогони.

— Ще ти строша главата като на дракон, животно такова!

Майката вдигна глава, заслушвайки се.

— Пълно е с хулигани — каза Васко и се сгуши до нея. — Не бой се, аз съм тук! — и заспа след миг.

Майката остана още дълго време будна, докато през отворения прозорец откъм морето се чуха на кратки интервали три продължителни свистока. „Елена“ минаваше край фара, за да се отправи в открито море.

3.

Нея вечер Женя се размина на косъм с боя. Още докато качваше стълбите (асансьорът често се разваляше), сърцето му бе свито. Отключи вратата, видя, че в хола свети, но никой не излезе да го посрещне. Не знаеше това на добро ли е, на лошо ли е. Предпочете да влезе в кухнята — вечерята му бе сложена. Повъртя се, повъртя се, пък отиде в хола — ако ще яде бой, да яде, пък после вечерята ще му е за десерт.

— Ти къде скиташ досега, бе! — посрещна го баща му.

— Чакай малко да ти обясня — започна Женя. — Както си вървим...

— С Васко — допълни баща му.

Това сепна Женя. Откъде знаеше баща му, че е бил с Васко?

— Да — потвърди Женя и продължи с изострено внимание разказа си: — Както си вървим с Васко по „Червеноармейска“, и от „Черноризец Храбър“...

— Изскача тъмносиня лада. Минаващата джипка отбива, за да избегне удара, и блъсва възрастна жена.

— Да — съгласи се Женя като хипнотизиран. Баща му повтаряше дума по дума Васковата опашата лъжа. — Ти откъде знаеш?

— Предадоха катастрофата по телевизията.

— Не може да бъде! — възкликна Женя така искрено, че усети как сърцето му се изхлузва към петите. Беше се издал.

— Глупчо! — каза развеселен бащата. — Откъде мога да знам. Току-що звънях у Васкови. Но катастрофата е била в осем часа, къде бля досега.

— Ааа — успокои се Женя. — Забавихме се с показанията. После, като се върнах, бяхте излезли и отидох да ви търся.

— Посред нощ! — стана отново строг гласът на баща му. — Като си се забавил, тук трябваше да чакаш, ясно ли е!

— Ясно!

Това беше всичко. Васко се оказа безпогрешен. Женя му свали още един път мислено шапка и отиде в кухнята, където го очакваше

чиния с чудесно изпържена кая и парче кайсиев кекс.

На следната сутрин телефонът у Женья звънна рано, нямаше още осем часа.

— Кой е? — обади се баща му.

Васко направи гримаса, не му стана приятно, че се е набол на диригента, но събра сили, усмихна се любезно (усмивките се долавят някак си по телефона) и каза с колкото се може по-мил глас:

— Добро утро, другарю Панчев, този път аз ви безпокоя! — един вид, снощи вие мене, сега аз вас.

— Кой си ти? — попита бащата.

„Грубиян“, помисли си Васко, но успя да продължи със започнатия подкупващ тон.

— Васил съм. Васил Славов Фотев.

— Кажи, Васко — рече фамилиарно бащата.

— Току-що ми се обади класната, другарю Панчев. Много неприятно, но ще трябва да ходим с Женья в училище, ще чистим кабинета по география.

— Защо?

— Ами няма и двацет дни до училище и...

— Защо да е неприятно, питам? Щом трябва, ще го чистите!

Васко си отдъхна. И тази лъжа хвана. Това диригентите много ахмак хора били! Но Васко реши да не споделя оценката си с Женья. Не може на всеки баща му да е боцман я!

В осем и петнайсет двамата приятели, щастливи и свободни за цели четири часа, пътуваха с рейс номер седемнайсет към Галата. Никой не би предположил, че това са двама много добри приятели — толкова различни изглеждаха. Женья като по-тромав и беззащитен имаше нужда от покровителството на пъргавия и нахакан Васко, който с юмрука си го пазеше от подигравателни подхвърляния и обидни первания по дебелия задник. Васко от своя страна имаше нужда от приятел, който да му се възхищава и да му вярва безрезервно. Това го ласкаеше и го караше да се чувства важен. Обичаше да се изсилва, но страшно се дразнеше, когато го наричаха фукльо. Само Женья му вярваше винаги и за всичко. Затова прие и идеята му за лодката, която постави началото на цяла поредица от събития, най-напред забавни, сетне драматични, събития, за които заговори не само цялото училище,

но и целият град. Варненската преса писа за тях, а портретът на Васко се излъчи около седем пъти по телевизията.

Докато пътуваха към Галата, двамата още не знаеха за лодката. Те просто отиваха в „своето“ заливче, каменисто, но спокойно и безлюдно. Не обичаха претъпканите плажове. Не че имаше опасност да ги види някой — кой варненец ходи делник на плаж, — но по понятни причини излязоха от къщи без бански. Няма класна в света, която ще повика учениците си да чистят училището по бански гащета!

Денят, безоблачен и тих, обещавахе да бъде горещ. Съблякоха се и се проснаха по корем на плоската скала.

— Ругаеше като пристанищен хамалин! — продължи Васко разказа си за преживяното предишната вечер.

Щеше да каже още нещо, но видя лодката. Подаваше се едва-едва от водата и вълните я поклащаха насам-натам като умряла риба.

— Ела! — каза той.

Влязоха в морето. При лодката дъно нямаше, но и двамата плуваха добре. Забутаха я към брега, бавно, сантиметър по сантиметър, докато стъпиха на дъно.

— Добре, че се отскубнах, още щяха да ме бият! — каза запъхтян Васко.

— Жалко за фенера! — отвърна Жения. — А какво смяташ да правим с тази скапана лодка?

Васко не му отговори. Забутаха я отново, но закъсаха на каменистото дъно. Колкото и да се напъваха, не успяха да я изтеглят на брега. Заклещиха я между две скали. Страхуваха се, че през нощта вълните могат да я отнесат, и затова вдигнаха с мъка няколко камъка и ги поставиха в нея. Качиха се отново на плоската скала и си изуха долните гащи — в залисията бяха влезли във водата с тях. Постлаха ги на скалата и легнаха по корем съвсем голи, както ги е майка родила.

— Нищо не остана вече от ваканцията! — каза Жения.

— Не ми говори сега за училище! — сръза го Васко.

Той си мислеше за лодката.

— Знам, че ще ми омръзне още първия срок, но сега даже ми се ходи.

— Луд човек!

Лодката беше точно под скалата и Жения плюна в нея. Васко го перна през врата.

— За какво мислиш да ни е? — попита Женя.

— Питаш, защото баща ти е диригент и морето не те влече!

— Влече ме! — отвърна искрено Женя.

— Щом те влече, ще пътуваме. Мене пътуването ми е в кръвта.

Женя се загледа в лодката — докъде може да се стигне с такава лодка? Боята ѝ олюпена, дъските разковани, а отгоре на всичко от едната ѝ страна зееше голяма дупка.

— Знам какво си мислиш — тоя пак се фука!

— Не съм си го и помислил даже!

— Или: Васко пак е намислил някоя глупост.

Женя замълча. Точно това си мислеше, затова замълча.

— Ама не е глупост! Ще пътуваме, ще видиш! Лошо ли е да ти мирише на риба и водорасли?

— Не е — отвърна Женя, но си мислеше, че с това пробито корито доникъде няма да стигнат.

— Ще я стегнем, ще ѝ теглим една боя — бижу ще стане! И мотор може да ѝ сложим.

— Ако има мотор, и за риба ще ходим.

— Защо да не ходим!

Женя пипна гащетата си. Влажнееха, но трябваше да тръгват. Облякоха се и потеглиха нагоре по стръмното.

— Знаеш ли какви пикници с риба може да си правим край брега — поклати глава Васко, сякаш се заканваше на някого. — „Балкантурист“ трева да пасе!

Очите на Женя светнаха. Мисълта за риба, печена на истинска жаравя, го въодушеви. Той погледна към морето, където между скалите се мяркаше лодката, и загрижено каза:

— Да не я свие някой!

Васко се огледа. На една желязна ограда имаше табела: „Минаването на външни лица строго забранено!“ Откачи я и я постави на пътеката към заливчето.

— Ела, от тук е по-кратко! — каза той, помогна на Женя да се прекачи през оградата и се преметна и той. Сега животът им се струваше далеч по-смислен, отколкото преди, когато нямаха още лодка.

4.

Лодката внесе изменения във ваканционното ежедневие и на Фори, съученика на Васко и Женья, който продаваше праскови на празника на военноморския флот.

Летните ваканции Фори винаги прекарваше на лозето на дядо си. Такова лозе едва ли имаше по цялото крайбрежие, въпреки че отвън не правеше впечатление. Нискостъблените дървета с огромни и сочни праскови закриваха останалата част, която се спущаше към морето и от шосето не се виждаше.

Дядото на Фори знаеше как да изтръгне най-много плод от земята. Земята дава само ако се трудиш, никакви хитрости не помагат, обичаше да казва той. След двата реда праскови следваха домати. За да видиш човек върха на стъблата им, трябваше да вдигне глава към небето, без преувеличение. А по стъблата висяха домати, които понякога достигаха до килограм единият. Тези изключителни екземпляри дядото на Фори пазеше за заминаващите чужденци. Някои избираха искания домати още преди да узрее на стъблото. Затова тук-там висяха табелки с имената на бъдещите купувачи — малко измислено звучи, но е самата истина.

Фори не притежаваше кой знае колко от трудолюбието на дядо си. Вярно, понякога помагаше, но само ако дядо му обещаеше пари. Виж, парите се нравеха на Фори. Друго е, като имаш пари в джоба си! Можеш да отидеш на кино, когато поискаш, да купиш каквото поискаш, и да заведеш целия клас на сладкарница, ако поискаш. Последното Фори не бе правил нито един път. Веднъж само черпи с пасти и боза седем момчета, за да се изфука пред две момичета.

Да, работеше заради парите, но дядото, нали беше стар човек, изглежда, не разбираше това и не му даваше кой знае колко, та се налагаше понякога Фори да измъква кога кошница, кога чанта с плодове и да ги продава за своя сметка.

— Фориини, а ги виж к'во искат, бе! — чу Фори гласа на дядо си и остави брането на домати.

Двама англичани бяха, разбра ги по ломотенето. Фори вдигна въпросително вежди и разтвори ръце — това на всички езици означава „Какво?“. Единият англичанин каза нещо и посочи прасковите. Явно питаше колко струват, просто да се чуди човек на акъла на дядо му, дето толкова не можеше да се оправя с чужденци.

— *One leva* (един лев) — отвърна Фори и за по-ясно вдигна показалеца си.

— *Two kilos* (две кила) — каза англичанинът и показва два пръста. Фори преведе на дядо си:

— Иска две кила.

Дядото отмери прасковите, англичаните му подадоха два лева и си тръгнаха, без да чакат за ресто.

— Ти к'во ги праметна бе, калпазанин с калпазанин! — сети се каква е работата дядото.

— Не зная как е на английски осемдесет — оправда се Фори. — На немски е *achtzig*. И какво пък толкова! Не е правилно, дето взимаш и на англичанина, и на чеха все по осемдесет стотинки. Англичаните са богати, защото знаеш ли колко години са смукали от колониите.

— Млъкни де! — кресна дядото. Никак не търпеше философиите на внука си.

Фори млъкна. Не че нямаше какво да му каже. Напротив! Но видя, че от автобуса слизат Васко и Женя. Взе две едри праскови и ги пресрещна. Щом идваха по това време, едва ли бе за нещо, за което можеше да се говори пред дядо му.

— К'во бе? — каза Фори вместо „добър ден“ или „здрасти“. Първата сричка на „какво“ изяждаше винаги под влияние на дядо си.

— С Женя си имаме лодка — каза Васко.

Това веднага предизвика неприятно чувство у Фори.

— К'ва лодка?

— Лодка — не бързаше да обясни Васко. — Лодка като лодка.

Фори се ядоса — той работи от сутрин до вечер на това проклето лозе, те си имат лодка! Ама че свят!

— Ами хубаво — каза с равен глас Фори, като гледаше да не се издаде.

— Страшни праскови — изплю Женя огромната червена костилка, изсмукана докрай.

— Ако искаш обща да е лодката, може! — каза Васко след добре премерена пауза.

Фори трепна. Много му се искаше, но се правеше на безразличен.

— Както кажете!

— Е, щом не държиш! — каза Васко.

— Казах „Както кажете“! — отвърна бързо Фори.

— Само че ще трябва да я изтеглим от водата, сами с Женя не успяхме.

Слабаци, помисли си Фори, ето значи защо ме търсят. Ще я изтеглят, защо да не я изтеглят, струва си труда.

— Ами ако някой си я познае по номера? — попита той.

— Няма номер, никакъв! — отвърна Женя. — Намерихме я захвърлена във водата.

— Чудесно! — махна въодушевено с ръка Фори. — Щом няма номер, наша е! — натърти на думичката „наша“, за да се знае. — Всеки собственик на плавателен съд обаче трябва да го регистрира. При регистрацията се издава регистрационен номер.

— Сигурен ли си? — попита Женя.

— Абе брат ми чете на глас, не може да помни иначе. Два пъти се явява на този изпит.

Значи, помисли си Васко, и брат му е глупак. Между него и Фори съществуваше скрита антипатия, която тепърва щеше да се превърне в явна вражда.

— Ще трябва да пари обаче — каза колкото се може по-предпазливо Васко.

Щом чу думата „пари“, Фори стана подозрителен.

— За данъка ли?

— За поправката — поясни Васко. — Освен номер няма и една дъска.

Такава била значи работата. Фори си помисли дали да не се откаже веднага, ясно бе, че заради парите му идваха. Но реши, че може пък и да изскочи заек от цялата работа.

— Първо да я видя — каза и погледна към оградата. Някакъв клиент се приближаваше, трябваше да изфирясат веднага.

Клиентът заговори на непознатия си език и дядото се озърна за Фори. Нямаше го. Повика го. Никакъв отговор, като че ли в земята

беше потънал. Какво да го прави сега този, французин ли е, кой го знае какъв е, ама на французки май говореше. Добре, че сред непознатите думи чу и думата „кило“.

— Ъ — посочи с пръст дядото прасковите и вдигна показалец, което означаваше едно кило. Сетне свали показалеца и го вдигна отново: — Ъ — този път ъ-то означаваше левче. Погледна гузно да не би Фори да го е видял отнякъде, и прибра левчето на французина или дявол го знае какъв там капиталист беше.

— Фори, ей, Фори! — провикна се отново дядото, но никой не му отвърна.

Две деца по бански гащета се боричкаха край оградата и вдигаха прах.

— Я да се махате от тук — скара им се дядото. — Вместо да се ровите като кокошки в прахта, по-добре вървете чужди езици да учите, че без език — лошо!

— *Was?* — попита едното хлапе.

Германчета значи. Дядото се почеса зад ухото.

— От Гедере ли сте, бе? — попита той.

— Дедееер — отвърна му едното.

— Не сте от нашите значи — каза дядото, пък взе две праскови.

— Е, нищо де, деца сте, на.

Двете германчета впиха зъби в зрелите праскови и от устните им се стече меден сок.

— Ха така — усмихна се дядото. — Да видите у Неребето какви праскови имаме.

— *Was?* — попита другото германче.

— А, стига ви толкова. По четвърт кило идва едната.

Тримата — Васко, Женя и Фори, — превити на две, за да не стърчат главите им над малиновите храсти, които опасваха едната страна на лозето, свиха по пътеката между лозята.

— На Галата е чак — каза Васко. — Трябваше да хванем рейса.

— От другата спирка — отвърна Фори. — Дядо ми иначе нямаше да ме пусне, за нищо не го бива без мен. Колко местна е лодката?

— Ще видиш!

Най-напред слязоха до пясъчната ивица край брега, сетне поеха по диагонал нагоре. Женя избърса с длан потта от челото си. Той мразеше не само физическите насилия, но и физическите усилия.

Наближаваха вилата на Тинчето, тяхна съученичка, по която тайно въздишаха всички момчета от класа, и не само от класа, освен Женья, който имаше достатъчно основания да я ненавижда.

Фори спря и извади от джоба си кутия „Кент“. Васко и Женья ококориха очи — не знаеха, че Фори е започнал да учи занаята.

— Ще запалиш ли? — поднесе Фори кутията към Женья.

— Не пуша.

— А ти?

Васко посегна и взе. Не искаше да му се дава. Откъде-накъде Фори ще пуши, а Васко, дето мустакът му е по-черен и по-голям — не!

Васко стисна цигарата между двата пръста и въпреки че не беше запалена, се почувства по-голям. Стана му приятно. Въобразяваше си, че годините, за които бе мечтал през цялото си детство, са дошли, че най-сетне се превръща в мъж. Мустаците бяха първата лястовичка, която кацна под носа му, за да оповести идващата зрялост. Забеляза ги около година преди да поникнат, и страшно се дразнеше, че другите не ги забелязват. Раздразнителността е един от характерните белези на тази възраст, която големите са кръстили с толкова грозната и така обидно звучаща дума пубертет. Почне ли едно дете да не разбира защо, след като има мустаци, няма право да се прибира вкъщи, когато си ще, да си пусне коса до раменете, ако му се доще, или да ходи на училище с две кръпки на задника във формата на човешки ходила, значи, че пубертетът го е нагазил.

Глупостите на пубертета преминават с времето, но някои оставят трайни последици. Най-често в тази възраст под мустака цъфва цигара, която според пубертетните представи придава такава фатална мъжественост, че привлича като магнит вниманието на момичетата и отваря безвъзвратно вратите към мечтания свят на възрастните. Но превръщащият се от дете в мъж юноша и не подозира, че заедно с цигарата запалва под бъдещата си мъжественост огъня, който ще я изгори твърде рано.

Така е и с алкохола.

Фори щракна запалката — охо, каква запалка, помисли си Васко. Ако баща му се съгласи да му донесе някоя по-хубава...

— Няма да паля още — каза Васко. — Гледам сутрин да не пуша много, защото, когато чета, все едно, не мога да не запаля.

— И аз ще ги отказвам, затова избягвам четенето — отвърна Фори и прибра запалката.

И двамата лъжеха. Васко се страхуваше Фори да не разбере, че пали за първи път. Фори нямаше никакво намерение да ги отказва. Съвсем друго имаше наум. Отиде при ореха, който се намираше в празното пространство срещу вилата на Тинчето. Покачи се, седна на стърчащия встрани клон и впи поглед във вилата. Лицето му се изопна в трепетно напрежение, а в очите му заиграха радостни пламъчета, които му придаваха леко глуповат вид. Нека не забравяме, че Фори също имаше черно под носа си, тоест пубертетът го тресеше и него, и то здравата.

— Какво, бе? — отвори за първи път уста Женья, откак бяха тръгнали.

Фори не отговори. Щракна запалката и без да откъсва поглед от вилата, запали. Смукна дълбоко дима — майстор един вид!

Васко се изкачи пъргаво на ореха, седна на клона до Фори, проследи погледа му и затаи дъх.

— Казвайте какво има де? — попита нетърпеливо Женья, но отново не получи отговор.

Женья, нужно е да се знае това, още нямаше мустаци. Усещаше ги, че напират от вътре, но не се появяваха и това е! Може би защото пълнотата му им пречеше. Или пък родителският надзор спъваше развитието му. Едно е да си Васко, баща ти да е моряк, който три дни си е вкъщи, трийсет го няма, друго е да си Женья и да растеш под непрестанните грижи на своя баща диригент. Диригентите държат с една палка цял оркестър, та няма да се справят с едно тринайсетгодишно момче! Добре, че Васко го измъкваше понякога, и тогава прекарваше най-хубавите мигове в живота си.

— Какво, бе? — попита Женья още веднъж и като не получи отговор, реши да се покатери и той.

Доста се озори, докато стигна до приятелите си. Побутна ги да му направят място, намъкна се на клона и погледна към вилата. Очите му станаха на понички. През отворения прозорец на банята отсреща се виждаше как душът се стича по голото тяло на Тинчето. Женья преглътна, за първи път почувства, че адамовата му ябълка мръдна и му се припуши.

— Тинчето — прошепна захласнато Женья.

— Всеки ден се къпе, по няколко пъти — каза Фори, щракна запалката и я поднесе на Васко.

Васко дръпна. Почувства как някаква парлива и много гадна тапа запуши гърлото му. Закашля се, затресе се и оцъкли очи.

— Като си заек в дисциплината...

Фори не довърши язвителната си забележка, защото клонът изпраця, най-напред леко, предупредително, после силно и окончателно. Тримата усетиха как опората под тях изчезва, и тупнаха на земята.

5.

При лодката, по известни вече причини, тримата стигнаха чак на следния ден. Измъкнаха я с триста зора и я оставиха килната върху камънаците. Така тя изглеждаше още по-излющена и жалка.

Не в по-добро състояние бе и ръката на Фори — цялата издрана и покрита с прясна червено-кафява кора. Васко имаше лепенка на челото си, точно на веждата, като боксьор. Само Женя изглеждаше невредим от злополучното падане.

— Съборетина! — прецени Фори.

— А ти какво очакваше да видиш, яхтата на някой милионер! — възрази му веднага Васко. Страхуваше се от отказа на Фори, пари му трябваха. — Ще я поправим, колко му е!

— Маса пари ще трябват! — каза Фори.

„Ще трябват я, помисли си Васко. Ама че глупендер! За какво смята, че сме го повикали?!“

Но не каза какво мисли, а се опита да го успокои.

— Кой колкото има, ще даде. Аз имам седем лева.

— Кой колкото има, ама ти имаш само седем! — засмя се недружелюбно Фори.

Васко разбра, че работите отиват на зле. Още повече че Женя побърза да обяви своя принос към общото дело:

— Аз ще ви услужа с пет и петдесет, обаче за не повече от една седмица.

Фори отново се засмя.

— Тоя пък — пет и петдесет! При това назаем. А лихва не щеш ли?

— От нас лодката — настоя Васко. — Знаеш ли колко пари струва една такава лодка. Карай да върви обаче. Щом сме приятели, кой колко дал, няма да гледаме.

— Няма-няма, ама двайсе-трийсе лева ще трябва да се бръкна. За тези пари петдесет пъти на кино мога да отида.

— На кино — махна пренебрежително с ръка Васко. — Като я стегнем, и до Одеса можем да отидем! — разбра, че пак се е изсилил,

затова добави без ентузиазъм: — Ако речем де! То ни стига тук край брега, дето ще се разхождаме. За нищо време по петдесет стотинки вземат лодкарите.

Очите на Фори светнаха. В търговския му мозък се зароди една идея, която нямаше нищо общо с намеренията на Васко.

— Какво мислиш? — прекъсна мислите му Васко.

— Има то к'во да се мисли.

— Ортак на здрава лодка никой няма да те направи.

Замълчаха. Фори огледа още веднъж лодката, сякаш щеше да я купува.

— А ако я направим за разходка? — каза той.

— Да де — отвърна обнадяден Васко. — И риба може да ловим.

— Не ние да се разхождаме — поясни Фори плана си, — други да возим, курортисти и прочие. Срещу... — Фори потърка палеца в показалеца си — знайте ли к'ва пара може да падне.

— Кой ще ни разреши? — обади се Жения. Предчувстваше, че пак ще се забърка в някаква каша.

— Има постановление! — отсече Фори. Идеята за частна лодка вече го беше завладяла напълно. — Частният сектор се поощрява. На тези чужденци трябва да им се прибират парите — кой как може! Не само ще разрешат, ами и ще те оставят да свириш на китара и да пееш отзад, на кърмата, прав, както в италиански филм.

— Имаше го и в един български — каза Жения, — ама те са други лодки, венециански, и плават само в сладки води.

— Ако щете, бе! — сопна се Фори. — Аз иначе пари не давам.

— Кой ти е казал, че не щем! — побърза да се намеси Васко. — Ще возим когото кажеш, нали, Жения?

Жения се почеса зад ухото. С тази лодка все повече и повече не му се занимаваше.

— Обаче моите пет и петдесет трябва да ги имам обратно до една седмица, защото не са мои.

— По петдесет-шейсет на ден ще вадим, това на мен оставете — каза Фори, погълнат от търговските си планове.

Като чу „петдесет-шейсет“, Васко се сети, че майка му му заръча в пет, най-късно в шест, да прибере Иво от детската градина. Погледна си часовника и хукна.

— Чакай! — последва го Фори.

Само Женья тръгна бавно. С едната ръка подпираше хълбока си. Болеше го натъртеното. Едва изкачи стръмната пътека и се спря да почине. Дявол да го вземе, мислеше си, най-кратко гледах от клона Тинчето, а най-много пострадах. Но го успокои мисълта, че най-леко се е отървал с парите за лодката — само пет и петдесет. При това назаем, за една седмица.

Женья се лъжеше. Той никак нямаше да се отърве само с тези пари.

6.

Цяла седмица тримата притежатели на лодката работиха по ремонта ѝ... Точно толкова бе необходимо и за да заздравеят раните, причинени от пубертета. Олющената ръка на Фори хвана здрава кора и той я обели, защото го сърбеше. От сцепената вежда на Васко не остана и помен, а моравосиният хълбок на Жения избледня, стана зелено-жълтеникав и постепенно възвърна нормалния си цвят.

Неизличим за Васко остана само срамът от историята с ореха. Имаше нещо много, много долно в тази постъпка. Как можа да тръгне по акъла на Фори? Че и цигара запали!

Угризенията, или по-точно — ревността, се събуждаха у Васко винаги когато се връщаше към спомена за преживяното. Тогава му се искаше да унизи Фори пред Тинчето. Да го вкара например гол в банята ѝ, да пусне душа върху главата му и да го заключи вътре, а той и Тинчето да седнат на ореха и да си умират от смях. Знаеше обаче, че Тинчето няма да се съгласи на подобно нещо — долната постъпка си е долна независимо кой е вътре в банята и кой — горе на ореха.

Васко ходи няколко пъти към вилата с надеждата, че ще срещне Тинчето. Искаше му се да ѝ покаже, че няма нищо общо с разни простаци, които се катерят по орехи. Водеше с Тинчето мислено дълги разговори. Толкова остроумен и находчив бе, че винаги ѝ се харесваше. Стигаше до вилата въодушевен, с добро настроение и решен, ако тя не го зърне отнякъде, той да я потърси. Куражът му обаче се изпаряваше пред градинската порта.

Само веднъж се пристраши, влезе и я повика. Тинчето го попита какво иска, и той бързел не можа да обели. Каза само „Ами аз, ами аз...“ и толкова. Тръгна си засрамен, идваше му в земята да потъне. Два дни се изчервяваше при мисълта за случилото се. Когато отиде следния път, имаше намислен изход от всяко положение. Ако Тинчето го видеше, щеше да ѝ каже, че отива у Фори. Ако не го видеше, щеше да я повика и да ѝ поиска „Нещастна фамилия“ от Васил Друмев — заглавието взе от списъка на задължителната за през лятото литература.

Както става в живота, не се случи нито едното, нито другото. Тъкмо сви по пътеката към вилата, и видя от горния край да пристига Фори. Мръсникът му с мръсник, влачеше голяма и тежка дървена стълба. И Фори го видя — възможност за отстъпление нямаше. Спряха точно под ореха. Някой бе махнал счупения клон и върху оголеното стъбло Васко забеляза два отпечатъка. Нямаше нужда да е детектив, за да разбере, че на Фори това влачене на стълбата не му е за първи път.

— Къде си тръгнал? — попита го Васко.

Погледите им се срещнаха — Васковият, пълен с презрение и ревност, Форевият, като на наакано хлапе.

— Ами — посочи с глава към стълбата Фори — на дядо един я поискал, та... А ти?

— При тебе идвах, да те взема.

— К'во ще ме вземаш?

— Нали при лодката трябва да ходим.

— Ще ходим — отвърна Фори. — Има време.

Васко хвана стълбата да му помогне, но Фори не знаеше накъде да тръгне.

— Да си починем, а? — предложи той, друго не можа да намисли.

Положиха стълбата и седнаха под ореха. Мълчаха и ту се поглеждаха един друг, ту хвърляха по едно око към вилата на Тинчето.

— Баща ѝ е скулптор — обади се ненадейно Фори и издаде мислите си.

— Знам — отвърна лаконично Васко.

И отново замълчаха. Далеч, встрани от тях, се стелеше морето — синьо и тихо. Нос Галата се врязваше остро навътре и на най-издадената му част се белееше фарът. Зад него на брега на заливчето беше лодката. Женя сигурно вече ги чакаше.

Васко се изправи. Фори — и той. Не му се ставаше, не знаеше какво да я прави тази стълба, но нямаше как.

— Далеч ли е този? — посочи с очи Васко стълбата.

— Кой?

— На дядо ти познатият.

Фори се замисли. Мисли, мисли, пък отсече:

— Абе за какво му е притрябвала баш сега стълба.

Поеха по обратния път. Стълбата се тътреше зад гърбовете им. Колкото повече приближаваха лозето, толкова по се възстановяваше разклатеното душевно равновесие на Фори. Може пък Васко нищо да не е разбрал.

— Ако се задържи така времето, ще й изкараме парите! — опита се Фори да подхване разговор за лодката. Заплеснал се бе и не видя, че дядо му го дебне иззад оградата. Докопа го за ухото и го изви.

— Къде я мъкнеш постоянно тази стълба, а!?

Фори изстина. Погледна Васко с бялото на очите си.

— Виж го к'ъв е! Пълно куку! — опита се Фори да спаси малко-малко от престижа си. — Хем той ме прати, хем...

Васко мълчеше. В края на устата му имаше лека усмивчица, която още повече подсили смущението на Фори. Добре, че от лозето излязоха две деца, софиянчета, квартиранти във вилата. Едното, голямо колкото тях, се казваше Любчо, другото, две-три години помалко — Марчо. Любчо подаде на Фори два лева.

— Предварителната продажба на билети започна — оживи се Фори и прибра парите. — За два курса предплащат.

— Само нашите да не разберат — обади се смутено Любчо.

— Ясно! — отвърна Фори. — А пари за рейса имате ли?

За рейса братята софиянци не бяха помислили и Любчо изпрати Марчо да поиска пари.

— Кажим им, че са за сладолед! — поръча той на малкия.

— И крадете, и лъжете! — укори го Фори.

— То едното върви с другото! — каза многозначително Васко.

7.

Женя се безпокоеше. Седнал на голямата плоска скала в „тяхното“ заливче, той хвърляше камъчета във водата, гледаше десетките кръгове, които се разпиляваха около всяко потънало камъче, и се безпокоеше. Васко и Фори отдавна трябваше да са тук, още преди час и половина. Фори, както и да е, но Васко? Женя искаше да дойдат заедно, Васко каза, че имал някаква работа, много по-рано щял да излиза, та да се срещнали направо при лодката.

Женя хвърли ново камъче и се опита да преброи образуваните се кръгове. Вълните така се преливаха една в друга, че нищо не можа да преброи, и отново се отдаде на размисъл. Не му се нравеше тази тайнствена работа, която все още задържаше Васко. И защо я крие, нали са приятели? Може пък да се отнася до някое момиче, момичетата харесват Васко.

Женя сложи пръст на гърлото си и преглътна. Усети как адамовата му ябълка мръдна. Време беше и него да започнат да харесват, ама...

Женя видя по стръмната пътечка Васко, Фори и двете софиянчета, които не познаваше.

— Хайде де! — викна им нетърпеливо Женя и щом групата пристигна при него, попита: — Откъде идвате така заедно?

Не удовлетвориха любопитството му. Любчо и Марчо отидоха право при лодката, Марчо дори искаше да се покатери в нея, но Фори не му позволи.

— Страшна е, нали, бате! — каза Марчо.

— Страшна я! — каза Фори. — Толкова евтино за разходка с нова лодка никой не взима.

И Фори се похвали на Женя:

— Предплатиха два курса.

— Ако обичаш да ми дадеш петте лева и петдесетте стотинки, пропуснал съм всички срокове.

Фори не му обърна внимание не защото не знаеше какво да му каже, а защото се загледа в лодката. Лодката, неузнаваема, блестеше на

заязващото вече слънце, но по лицето на Фори вместо радост се изписаха изненада и раздразнение. Недоволството му бе предизвикано от името, което, изрисувано с красивите ръкописни букви на Женья, красеше носа на лодката — „Васко да Гама“.

Фори така се впрегна, че му идваше да плюе на всичко и да си тръгне. Но плюе ли се така лесно на вложените пари. Ако в началото знаеше, че общата сума по ремонта ще превиши толкова много очакваните разходи, едва ли щеше да се захване. Спестяванията му се стопиха за нула време и предприятието изглеждаше пред фалит още преди да бъде открито. Кой го спаси тогава — пак той, Фори, при това поемайки тежък грях върху себе си. За първи път открадна толкова много пари наведнъж.

Извърши кражбата миналия петък. Бяха приключили продажбата на плодове и зеленчуци, когато на лозето пристигна баща му, същият, който на празника го прекара с опънато ухо през Морската градина от казиното до главния вход. Като висш държавен чиновник той не проявяваше никакво благоразположение към търговските наклонности на Фори. Боеше се за репутацията си. Седнаха под навеса, където дядото спеше през топлите летни нощи. Дядото изпразни огромния джоб на синята зарзаватчийска престилка.

— Да ги сортираме и да ги преброим, а? — каза дядото.

Бащата обаче не си мръдна пръста. Гледаше сърдито.

— Не може ли поне да не го правиш така явно? — попита бащата.

— Кое?

— Търговията. Защо трябва всички да те гледат по цял ден пред лозето като амбулантен търговец.

— За да знаят, че колата не си я крал, нито бензина, дето й сипваш! — отвърна му обидено и заядливо дядото.

Двамата с Фори започнаха да сортират банкнотите, сетне да ги броят. Бащата гледаше навъсен отстрани — бурята още не беше избухнала.

— Подмятат ми, че си станал капиталист!

Дядото подскочи като ужилен. Тупна с ръка по скованата от летви маса и десетолевките, които броеше, се разхвърчаха.

— Те да си гледат работата! Ако искат и те да имат, да вземат да копаят, а не да си клатят краката.

Дядото изрече всичко това, ръкомахайки, а Фори събираше пръснатите под масата десетачки. Тъкмо две парчета сложи в пазвата си въпреки бунтуващата му се съвест.

— Само капиталистите могат да имат, така ли? — подравни дядото пачката и продължи да мърмори: — Браво! Кажи на твоите хора там, дето подмятат туй-онуй, браво! Кажи им: „Дядо ви Христофор каза да ви кажа едно браво, а едно друго нещо не каза да ви кажа, защото пред внука си той неприлични думи не обича да употребява“.

По време на тази тирада Фори присвои още една петолевка. Страшно го гризеше съвестта, чувстваше се престъпник, презираше се, дори реши, че щом спечели пари, ще ги върне двойно на дядо си. Но за да спечели, трябваше да завършат лодката, до боята бяха стигнали и онези въшкари на него разчитаха. И той с всичкия си им даде парите. Защо? За да изпишат с купената боя „Васко да Гама“. И последният глупак ще разбере, че става дума за Васко Славов Фотев.

— Откъде-накъде! — протестира Фори. — Без да ме питате при това. В края на краищата парите дадох аз!

— Какво искаш да кажеш? — наежи се Васко.

Васко знаеше много добре за какво ставаше дума, но искаше да види докъде можеше да стигне нахалството на Фори. Той бил дал парите! А трудът? Само аралъците погълнаха кълчища, достатъчни за лодките на цялото Българско Черноморие. Да не говорим за подмяната на счупената дъска! Какво участие имаше Фори в цялата тази работа? Пари даде, вярно е, но това още не значи, че трябва да се държи като собственик на лодката. И да разпределя длъжностите. Васко и Женья щели да събират клиенти по плажа, а той да им къса квитанциите. Капитан, един вид. А Васко, дето баща му е боцман на „Елена“ — обикновен моряк. Тогава нищо не му каза, защото лодката беше наникъде и трябваша пари, но сега можеше да му мацне една.

— „Васко да Гама“, как пък не! — каза гневно Фори.

— Васко да Гама е мореплавател! — кресна му в лицето Васко.

— Не на мене тия! — отвърна Фори. — Мореплавател! А Христофор Колумб да не е кифладжия!?

— Аха, Христофор Колумб значи!

— Не за друго, но от търговска гледна точка! По̀ привлича. Звучно е.

Васко го гледаше с убийствена ирония.

— К'во, не ти ли харесва? — извади Фори цигара за авторитет.

— Колумб е хубаво, но Христофор! Звучи като термофор.

Спорът се водеше съвсем на детско равнище, това съзнаваха и двамата. Той въобще не би избухнал, ако върху и бездруго недобрите им отношения не тегнеше неприятната среща по пътя към вилата на Тинчето.

— За глупости се карате! — намеси се Женья.

Не му възразиха — беше прав. Фори дори прибра цигарата, без да я бе запалил.

Марчо вече губеше търпение. Уж на разходка ще ходят и пари дадоха, а нищо не ставаше. Отгоре на всичко му се пишкаше, а много не издържаше. Скри се зад лодката, но главата му се подаваше и си личеше какво се кани да прави.

— Ей — скара му се Васко, — рано е още за кръщавка.

Смутен, Марчо се върна при тях, седна на един камък и стисна крака.

— Това да не е човек, да се кръщава — каза виновно той.

— Всеки плавателен съд преди спускането му във вода... — започна да обяснява Фори.

— Аман, бе, пак ли брат ти! — предизвика го Васко.

— Брат ми! — тросна му се Фори и дообясни на Марчо: — ... се кръщава.

— Кой ще я кръсти? — попита Женья. Страхуваше се, че между двамата отново ще избухне свада.

— Ти кого предлагаш? — попита Васко с тон, подсказващ отговора. — Който я е намерил, той ще я кръсти.

— Не кого, а коя? — каза Фори.

— Какво коя?

— Баща ти уж боцман, а не знаеш, че плавателните съдове се кръщават винаги от жени. Стара традиция.

— Кой ти каза, че не знам!

Не знаеше, но не искаше да се издаде. По морските въпроси нямаше право да се излага.

— Е, коя ще е кръстницата? — попита Женья.

В този момент единствено Тинчето не знаеше, че ще изберат нея. Още със започване на ремонта Васко си мислеше колко хубаво би било, ако я привлекат, но не знаеше как. Идеята за кръстница беше

чудесен повод. Името на Тинчето щракна в главата на Фори още щом Женья попита кой ще кръсти лодката, но не го предложи, защото се страхуваше, че Васко ще подхвърли нещо за похожденията му със стълбата.

Що се отнася до Женья, той не се съмняваше, че и Васко, и Фори ще искат за кръстница Тинчето. Това му беше неприятно. Тинчето се отнасяше към него с пренебрежение, като към хлапак и затова я ненавиждаше.

— Ти имаш ли предвид някого? — обърна се Васко към Фори с неочаквано мек тон.

— За кръстницата ли питаш? — отвърна Фори, изпълнен с подозрения от неочакваната промяна в отношението на Васко.

— Да!

— Имам — отвърна Фори след кратко колебание.

— Кажй!

Фори се облегна на лодката. Все още се колебаеше.

— И да кажа, няма да се съгласиш. Все напук ми правиш.

— Кажй, пък ще видим.

— Тинчето например.

— Добре! — съгласи се веднага Васко.

— Мани я Тинчето! — реагира остро Женья.

— Защото ти вика шамандура, така ли!? — нахвърли се Фори.

— Защото, защото е фукла.

Марчо стана от камъка.

— Бате, аз повече не мога — и преди да успее да се разкопчае, се изпусна през панталона.

Това разведри веднага натегнатата атмосфера. Васко, Фори и Женья се разсмяха.

— Софиянчета ли са? — попита Женья.

— Ъхъ!

— Все за много се имат, пък виж ги.

Любчо хвана брат си за ръка и го повлече след себе си.

— Чакай де — викна Фори, — нали, ако си идеш така, и на тебе ще нажулят задника с коприва.

Накара Марчо да се събуе и просна гащите и панталоните на камъка. Гол от кръста на долу, малкият се чувстваше страшно неудобно и това предизвика нов смях.

— Добре де, нека е Тинчето — съгласи се и Женя. — Шамандура обаче не обичам да ми се вика.

— Тя да се съгласи, пък да ти вика, както ще — каза Фори.

— Да, да! — протестира Женя.

— А ако не се съгласи? — попита Васко.

— Може да се сърдиш — каза ненадейно Фори, — но една лодка е хубаво да носи женско име. От търговска гледна точка. Помисли си само кой ще рече „Хайде да се качим на «Васко да Гама»“. Или „Да се разходим с «Васко да Гама»“. Смешно звучи.

— Какво общо има това с Тинчето? — разсърди се Васко.

— Има. Ако я кръстим на нейно име, ще се съгласи да е кръстница.

— Съгласен съм — каза веднага Васко и го хвана яд, че не се е сетил за този вариант.

— Ай стига, бе — заливаше се от смях Женя. — Лодка „Тинчето“.

— Тя е Августина! — срязва го Фори.

— Августина е страшно гот име! — подкрепи го Васко. — Не знам защо, но ми прилича на Клавдий.

Женя извади боята от лодката и започна да заличава старото име. А Васко прибра ризата в панталона си и тръгна.

— Къде? — попита изпълнен с подозрения Фори.

— При Тинчето, да я поканя.

— Защо ти? И аз мога, на път ми е! — възрази Фори.

Двамата застанаха един срещу друг непримирими. Никой нямаше намерение да отстъпи.

— На път ти е значи? — каза предизвикателно Васко.

— На път. И бездруго отивам при дядо си на лозето.

— Стълбата да му носиш, нали?

— Тебе какво те засяга — изрепчи се Фори.

— Може и да ме засяга.

— Може, ама не може.

Този разговор не водеше доникъде. Женя разбра това и си предложи услугите. Васко и Фори приеха предложението. Предупредиха Женя да бъде внимателен с Тинчето, знаеха отношението му към нея. Той обеща, но докато отиваше към вилата, предчувстваше, че ще претърпи неуспех.

Тинчето, или Августина — единствена дъщеря на скулптора Начо Василев, беше красиво, но в известна степен разглежено момиче. Съзнаваше, че момчетата се заглеждат в нея, и това ѝ доставяше удоволствие. С възрастта все повече и повече започваше да държи на облеклото си, опитваше тайно гримове на майка си, а вечер, преди да си легне, поглеждаше в огледалото доколко са се оформили гърдите ѝ. Гърдите за момичетата са това, което за момчетата са мустаците и адамовата ябълка. Колкото повече Тинчето се превръщаше от дете в девойка, толкова повече интересът ѝ към мъжката половина на човечеството нарастваше. Докато един ден се влюби в артиста Тодор Колев. Просто се чудеше на акъла на останалите момичета, които въздишаха по Стефан Данаилов, Иван Иванов или Любен Чаталов. Може да са по-красиви, но им липсва чарът на Тодор Колев. Какво значение има красотата, важното е мъжът да е интересен, да може да те забавлява и да те обича. А Тодор Колев имаше влюбени очи.

Тази любов трая, докато по телевизията започна да се излъчва серията за живота на капитан Петко Войвода. Васил Михайлов измести веднага от съзнанието на Тинчето Тодор Колев. На третата серия тя вече чакаше с нетърпение деня и часа на следващата, по време на седма серия се влюби окончателно и завинаги, а в края на дванайсетата серия плака неудържимо и поради трагичния край на любимия, и поради свършването на сериала. Добре, че намери две снимки на Васил Михайлов, едната скри в бюрото си, другата изпрати до Българска телевизия с молба да ѝ я върнат с автограф. Чакаше вече четири месеца, без да загуби надежда.

Така че на Тинчето никак не ѝ беше до разни кръщавки, лодки и други детинщини и предчувствията на Жения за провал на мисията му имаха основания. Тинчето го посрещна с усмивка, но с такава, с каквато се посрещат малки деца. Зърна го още докато слизаше по пътеката към вилата, остави книгата, която четеше, отиде до оградата и го викна:

— Жения, къде си тръгнал?

— При тебе идвам.

— Е, щом идваш, влез.

Жения ѝ разказа за лодката — без подробности, разбира се.

— Честито! — каза Тинчето и Женя веднага усети подигравателни нотки в гласа ѝ. — Ще ви издържи ли?

Намекваше за килограмите му, но Женя го преглътна. Покани я да стане кръстница. Обясни ѝ как трябва да разбие шишето с вино (пари за шампанско при толкова домашно вино Фори отказа да даде) в носа на лодката. Тинчето започна да се смее. Не каза нито че са хлапаци, нито че са глупаци, но смехът ѝ подсказваше, че точно за такива ги мисли. Ако не беше обещал на приятелите си, Женя би ѝ обърнал гръб и би си отишъл, без да я погледне до края на живота си, но нямаше как. Чакаше Тинчето да престане да се смее и да каже, че не е съгласна, за да си отиде с чиста съвест. Тя престана да се смее, но не каза нищо.

— Помисли си, на твое име ще е! — настоя Женя.

— Стига глупости! — сръза го високомерно Тинчето.

— Глупости ли! Ще повикаме друго момиче тогава, да знаеш! — отсече Женя и тръгна.

Това засегна Тинчето — откъде-накъде ще викат друго момиче!

— Чакай!

Женя не се спря, но забави крачка.

— Много е смешно с вино — настигна го тя, — затова се смях, не за друго. Всички сме виждали как се кръщават кораби. Трябва шампанско.

Аха, шампанско! Две трети от човечеството няма какво да яде, тя ще разбива пет лева в една нищо и никаква, макар и много добре ремонтирана лодка.

— Пикла! — викна ѝ той в лицето, като вложи в тази дума цялото си презрение и мъст за всички обиди и подигравки, които беше изтърпял през годините, прекарани в един и същи „б“ клас. Знаеше, че това слага край на всякаква възможност за по-нататъшни преговори с нея, че ще трябва да боядисва отново лодката и да изписва ново име, но се чувстваше отмъстен, нещо повече — чувстваше се МЪЖ, който е поставил една глезена зубрачка и отличничка на мястото ѝ.

— Добре де — каза Тинчето. — Щом сте решили с вино, с вино.

Женя не вярваше на ушите си. Нямаше никакво понятие от женска психология.

8.

Все пак кръщаването стана с шампанско. Фори знаеше от Жения целия разговор с Тинчето — Жения с гордост разказа на всички как ѝ бе натрил носа. И по-късно, в присъствието на Тинчето, с цел да се изфука Фори извади важно пари, даде ги на Жения и каза:

— Купи едно шампанско, че ти е на път. Няма да се излагаме с вино я!

А петте лева и петдесетте стотинки, които така спешно трябваша на Жения, не върна.

Както и да е, денят на кръщавката дойде. Седнала на плоската скала, Тинчето въртеше бутилката шампанско в ръцете си и гледаше към морето. В средата на заливчето плуваше Васко. Фори се бавеше и той реши да се изкъпе — по-скоро да се покаже пред Тинчето. Фори може и да има пари, но той далеч не знае да плува като него.

Васко пое дъх и се гмурна. Остана под водата две-три минути — така поне му се стори. Дали Тинчето ще се уплаши, ще почне да кърши ръце и да вика за помощ? О, ако се уплаши, то значи... На всеки е ясно какво значи.

Тинчето не се уплаши. Дори не ѝ се стори, че Васко се е бавил кой знае колко дълго под водата. Нито пък ѝ направи някакво впечатление, когато Васко се появи и размаха в ръка голям рапан.

— Много сте смешни момчетата — каза Тинчето.

Каза го на Жения, който закрепваше на кърмата на лодката книжно байраче, от тези, дето ги продават по манифестациите.

— Защо? — наежи се Жения. Той продължаваше да се държи с нея остро.

— Все гледате да се изфукате.

— Можем, фукаме се!

— Защото още сте хлапаци — въздъхна Тинчето. Мислеше си за Васил Михайлов.

— Не бъди толкова сигурна! И гола жена съм виждал, ако искаш да знаеш! Твоя възраст.

— Голяма работа!

— Не съм казал, че е голяма.

Васко отново се появи на повърхността с рапан в ръка. Метна го, но не достигна скалата и рапанът цопна във водата.

— Не мисли, че го прави заради тебе! — прочете Женя мислите й.

— А заради кого?

На Женя му се прищя да й каже нещо много остро и обидно, да я засегне на зубрачество и на взимане на частни уроци, но се страхуваше да не я разплаче (тези момичета плачат по всяко време). Васко щеше да му се разсърди. Женя си даваше сметка, че Васко е хлътнал — защо иначе ще ги вади тези рапани? Затова не отвърна на Тинчето. Още повече че по пътеката се показаха Фори и двете софиянчета. Като ги видя, Васко излезе да ги посрещне.

— Къде се бавите, бе! — укори ги той и зяпна, като видя в ръцете на Фори голяма кошница, пълна с плодове в книжни фунии — праскови, грозде, сини сливи. — Какво е това?

— Фруктен аус Булгариен! — отвърна гордо Фори. — Как иначе мислиш, че ще си избия вложените пари — и той подаде тържествено ръка на Тинчето.

— Ей — обади се Женя, — а моите пет и петдесет?

— Ще почакаш още час, докато им взема парите! — посочи Фори към плодовете.

Слава Богу, крайно време беше!

— К'во е това — видя Фори книжното байраче, — Женя?

Женя отговаряше за флага на лодката. Смяташе да помоли майка си да ушие едно, но не посмя — ако баща му разбереше за лодката, щеше да го постави под домашен арест.

— Ами мама обеща — излъга Женя, — пък после, не била Райна Княгиня.

— Само се излагаме! — каза Фори.

Женя знаеше, че Фори си придава важност заради Тинчето, но се чувстваше виновен за флага и замълча. И Васко знаеше, че Фори „набира точки“, и го дебнеше.

— Трябва да внимаваме — продължи да се държи като ръководител на експедиция Фори. — Ако ни усетят? Нали знаете, нерегистриран плавателен съд, заловен в териториални води, се конфискува...

— Не го ли взе този изпит брат ти, бе! — издебна го Васко и използва благоприятния момент, за да поеме командването в свои ръце: — Тинче, шампанското се разбива в носа...

— Ще хвъркне някое парче и ще ме пореже — каза глезено тя.

— Няма! Ще вържем бутилката за гре...

Васко онемя. Искаше да каже „греблото“, но се сети, че гребла нямат. Никой не беше помислил за това и сега, обиколили лодката, децата разбраха, че дълго подготвяното пускане във водата ще трябва да се отложи.

— Какъв по-точно казваш, че е баща ти? — попита ехидно Фори.

— Ама ние сме предплатили два лева — протестира Любчо. — Кога ще ги извозим, вече ще заминаваме.

— Гребла ще има — каза Васко, изгледа един по един присъстващите и каза на двете софиянчета: — Елате!

Снабдяването с гребла стана по-лесно, отколкото предполагаше самият Васко. С рейса отидоха до най-близкия плаж. Моторницата „Делфин“, която разхождаше летовници по море (конкуренция на „Августина“), набираше желаещи да се повозят. Единият лодкар обикаляше из плажа и водеше индивидуална пропаганда, другият отправяше колективна покана до целия плаж през рупор. Бяха така погълнати от работата си, че задачата на двете софиянчета се оказа повече от лека. Взеха греблата и си тръгнаха необезпокоявани от никого. А Васко стоеше отстрани и наблюдаваше. Ако акцията се провалеше, щеше да отиде, да им зашие по два шамара, да каже, че са му братя, и след като се извини за грозната им постъпка, да ги отведе. При това шамарите щяха да бъдат убедителни — Васко не обичаше софиянците, всички имаха такова самочувствие, въпреки че живеяха на петстотин километра от морето.

До шамари не се стигна, защото никой не ги забеляза. Чак когато лодката беше пълна и единият лодкар посегна към греблата, за да избяга от плитчината, преди да запали мотора, се разбра, че гребла няма.

— Ей — извика той уплашен, — къде са, бе?

Колегата му гледаше с тъпо удивление, но греблата ги нямаше. След по-малко от час по стръмната пътека над тихото заливче, засмян

до уши, се показва Васко, следван от двете софиянчета. Всяко влачеше по едно гребло.

— Никак не били загубени! — похвали ги Васко и се обърна към Фори: — Веднага след като продадеш плодовете, им върни двата лева. За моя сметка, ще ги удържиш от печалбата.

— И моите пет и петдесет! — не забрави да подсети Женья.

Сега вече нямаше никакви пречки за спускането на морския плавателен съд „Августина“, както би се изразил Фори, на вода. Двете софиянчета започнаха да се събличат, но Васко им се скара:

— Вие на баня ли ще ходите, или на разходка!

Фори си облече също дрехите — докато го нямаше Васко, той също поплува малко и извади пет-шест рапана за Тинчето.

Вързаха бутилката шампанско за греблото и забутаха лодката. Когато кърмата ѝ се потопи във водата, Тинчето пусна бутилката, тя се залюля напред и се върна обратно, но на втория път се разби в борда на лодката и разпененото шампанско заблестя на слънцето. Двете софиянчета схванаха, че моментът е тържествен, Марчо започна да вика „ура“, Любчо се присъедини, но Васко охлади ентусиазма им:

— Бутай, не викай!

Бавно и тържествено „Августина“ се плъзна по водата. Вълничките я поеа и тя се разлюля. Първа се качи Тинчето. След нея — останалите. Всеки държеше в ръце сандалите си. Последен остана Васко. Той забута навътре лодката, докато водата стигна коленете му и започна да мокри панталона.

— Давай! — изкомандва той и скочи в лодката.

Фори разпери греблата и напрегна мишци. Тинчето отметна косите си назад и затвори очи срещу слънцето, въпреки че слънцето се бе скрило вече зад облак, който предвещаваше лошо време.

Не бяха влезли и пет метра навътре, когато Марчо погледна с ужас към дъното на лодката. Там се бе събрала вода и мокреше краката му.

— Ние не знаем да плуваме — каза той, сочейки себе си и брат си.

— Нормален теч! — успокои ги Васко.

Но изведнъж отвсякъде зашуртя вода. Тинчето скочи уплашена и вдигна нагоре роклята си да не се намокри. Фори остави греблата и грабна кошницата с плодовете, която стискаше между колената си.

Кракът му хлътна в отворилата се дупка — сменената дъска се оказа зле закована. Останалото не трая и секунда. Лодката изчезна под водата заедно с всички мечти, които бе породила. Добре, че дъното се оказа на не повече от метър и децата останаха да стърчат наред заливчето като побити пилони. Около тях плуваха праскови, грозде, сини сливи и празни хартиени фунии.

Беше четиринайсети септември.

ВТОРА ЧАСТ

БАСЪТ

1.

По друг начин си представяше Васко първия учебен ден. Виждаше се едва ли не с капитанска шапка и препасан през кръста кортик. И чуваше как съучениците му завистливо си шепнат:

— Той си има собствена лодка.

— Ще ме повозиш ли бе, Васко?

— А ти ще ми напишеш ли домашното?

— Ще ти го напиша.

— Качвай се тогава.

Но потъването на лодката помрачи първия учебен ден, най-щастливия, единствения без уроци, домашни и изпитване.

Фори се чувстваше измамен. Уж знаеше по-добре от цялото училище с учителите заедно как се печелят пари, а удави в морето трийсет лева. (Трийсет и четири лева — помнеше ги точно!) Остана му една утеха — Васко се изложи пред Тинчето и шансовете Фори да я спечели се увеличаваха.

Тинчето дойде също с потиснато настроение в училище. Не можеше да си прости, че се поведе по акъла на такива хлапаци и стана кръстница на потънала лодка. Как би погледнал на нея Васил Михайлов, ако узнаеше? Вечерта след произшествието, за да забрави случилото се, тя седна и написа осемдесет и четвъртото си писмо до Българска телевизия, в което този път „от името на новия и модерен квартал «Чайка», град Варна“ настоя да се повтори серията за капитан Петко Войвода. Запечата писмото, погледна снимката на Васил Михайлов, заключи я в бюрото и си легна. Не загаси лампата, докато не прочете докрай книгата „Мъжът и жената интимно“ — четеше я тайно. След като затвори и последната страница, се почувства по-зряла от когато и да било.

Женя не се чувстваше измамен, а само потиснат. На него му миришеше на бой от самото начало и сега, когато лодката вече я нямаше, той предугаждаше, че най-лошото все още не е дошло. Съжаляваше, че, увлечен от общия ентузиазъм, даде тези пет лева и петдесет стотинки. Още повече намрази Фори, загдето отказа да му ги

върне. Завиждаше на двете софиянчета — те си заминаха със следобедния самолет доволни и предоволни. Та кое друго софийско дете е преживяло това, което преживяха те! Имаше да разправят! А им струваше само два лева.

Така че през първия учебен ден никой от претърпелите лодкокрушение варненци не отвори дума за него. Всеки посвоему се чувстваше гузен. След обикновените тържества по откриване на учебната година учениците се прибраха по стаите. Още с първите приветствени думи на класната започна ученическото ежедневие. Васко измъкна изпод чина пружинена самобръсначка, подарък от баща му. Показа я на Фори, опитваше да поддържа с него нормални отношения.

— На баща ми е „Филипс“! — прошепна зад гърба му Фори.

Васко обичаше да се фука, но не обичаше другите да се фукат. На баща му била „Филипс“!

— И на баща ми е „Филипс“! — отвърна раздразнен. — Тази обаче е без ток. И наред час можеш да се избръснеш! — и той започна да навива пружината. При всяко завъртване на ключа кашляше, за да прикрие шума.

Класната почука с молив по катедрата.

Тинчето скри веднага дочетената предишната вечер книга под чина — тъкмо я показваше на приятелката си.

Женя си дръпна ръката от брадата на Васко — Васко го бе накарал да провери колко гладко е обръснат.

— Този, който добре организира времето си, той ще смогне и да си научи уроците, и да поиграе, и на кино да отиде — говореше класната. — Използвайте разумно всяка минута, прекарана тук, слушайте внимателно всяка дума, казана от учителите, защото чутият в клас урок е наполовина научен урок.

Неочаквано тя млъкна. Децата се стаиха и в тишината се чу монотонното пърпорене на самобръсначката. Васко я бе тикнал под чина и се опитваше да я изключи, но не намираше копчето. Класната, жена на около трийсет години, отиде да му помогне. Бръкна под чина, там, където обикновено стоят чантите, извади самобръсначката и спря пружината.

— От баща ти ли е? — попита тя кротко.

— Тъх! — отвърна Васко.

— Не се казва „Ъхъ“, а „Да“ — каза тя и му подаде самообръсначката. — Мисля, че малко е подранил с подаръка! — добави тя, за да го уязви.

Класът зашумя. Фори протегна ръка към Васко и каза високо:

— Ама пипнете, другарко Микренска, колко гладко е избръснат.

Това предизвика спонтанен и искрен смях, който се сля с училищния звънец и оповести разгарянето на тлеещата вражда между Васко и Фори, вражда, която лежи в основата на всичко случило се оттук нататък. Смяхът на класа, над който ярко се открояваше мелодичният глас на Тинчето, сложи край на привидното приятелство между Васко и Фори.

Веднага щом класната излезе от стаята, Фори грабна самообръсначката и тя тръгна от ръка на ръка, съпровождана с коментари и подигравки. Васко удари няколко момчета, докато успя да си я прибере. С това само ги настрои против себе си.

След училище тръгнаха вкупом по улицата.

— Дай я да се поизбръсна, а? Че и мене да ме харесват мадамите! — подхвърли Фори така, че Тинчето да чуе.

— Яйце бръсне ли се! — не му остана дължен Васко.

— Яйце, нали!? — впрегна се Фори. — А това тука какво е — и си показва с пръст мустаците.

— Това там е боядисано с грима на майка ти!

— Ама ти с грим ли се мажеш? — изхили се едно момиче.

Това вече страшно засегна Фори, той се ядоса така, че целият се изчерви.

— И червено по бузките слага! — дораздразни го Васко.

Човек като се ядоса, по-добре е да си замълчи, но Фори не се сдържа:

— Да си ми върнеш парите, фукльо такъв! — каза той ни в клин, ни в ръкав и така започна една разправия, която направи всеобщо достояние скривания старателно досега провал с лодката.

— Кой по-точно? — продължи да го дразни Васко.

— Кой, нали?! — наежи се Фори. — Привозило му се на лодка! — Фори бутна с ръка главата на Васко. — Баща боцман, син глупак.

— Кой щеше да продава „Фруктен аус Булгариен“, аз ли? — кипна Васко. — И чужденците, такааа — показва той с ръце как щели

да се блъскат чужденците за плодове. — Фори аус Булгариен става милионер!

— А Васко да Гама от село Рупча тръгва с потъналите си гемии на околотско пътуване.

— Аз мога да пътувам, когато си искам! — отвърна му Васко.

— С какво?

— С татко.

— На кой кораб по-точно, „Васко да Гама“ или „Августина“.

— Може и на „Христофор Колумб“.

— Тъй става то, качваш се, тръгваш! — продължи да го дразни Фори.

— Ако река, още този рейс мога, да не мислиш! — хлътваше все повече и повече Васко.

— Мисля!

— Ха на бас!

— Ха на бас! — протегна с готовност палец Фори.

— Ха на бас де! — изрепчи се Васко като козел, но палец не протегна, съзнавайки, че се е поувлякъл. — На какво?

— На по пет шоколада! — каза веднага Фори, не искаше да го плаши с пари.

Държеше палеца си протегнат и Васко страшно се притесняваше.

— Малко е — опита се Васко да откаже Фори.

— И всяко междучасие ще пишеш на дъската „Васко е фукльо“.

— Фори е фукльо!

— А на бас! — продължи да тика Фори палеца си пред носа му.

Васко се огледа — съучениците им и което бе по-важно — съученичките, бяха сключили кръг около двамата и чакаха изхода от двубоя. Но най-важното бе, че в кръга се намираше Тинчето, усмихната и по-хубава от всякога, така поне се стори на Васко. Ако Фори не го дразнеше допълнително с идиотската си усмивка, може би щеше да намери сили да се откаже от баса, но Фори се хилеше насреща му като пача.

Васко наплюнчи палец.

— От големите шоколади! — блъфира за последен път той, но безуспешно.

Допряха палци.

По-късно Васко се прокле хиляди пъти, че стори това.

— Шоколадите може да ги донесеш още утре, преди да е заминал баща ти. Тъкмо ще ги купи с валута — каза Фори с тона на победител.

Чак сега Васко не му отвърна нищо. Много, много късно се сети да мълчи.

— Първо на първо, Василе — ръкомахаше Фори и издаваше радостното си въодушевление от постигнатата пред Тинчето победа над Васко, — всеки български гражданин, който желае да замине за чужбина, подава молба и...

— Стига с твоя тъп брат, бе! — изсъска злобно Васко. До смърт ненавиждаше Фори, но и себе си. Сам се навря в цялата тази каша. Свърна сърдито встрани, заряза съучениците си и тръгна сам.

— Пък на кораба си пусни мустаци, морскиии! — долетя до ушите му насмешливият глас на Фори.

Васко не се обърна. След малко чу стъпки зад гърба си. Беше Женья. Изравниха се. Нищо не си казаха. Но Васко почувства, че до него върви добър и сигурен приятел.

2.

— Знам, ще кажеш, че не може, ама помисли си — защо да не може?

— Какво да не може?

— Да ме вземеш със себе си.

— Къде?

— На „Елена“.

— Ха-ха-ха, Данкеее, чуй го, ма, с мене иска да идва.

— Къде?

— На „Елена“. Пътува му се.

— Ама аз сериозно ти говоря.

— Я стига глупости.

Това бе краткият разговор, който води Васко веднага щом се върна от училище. Нямаше смисъл от повече приказки. От този ден Васко се промени, стана мълчалив и умислен. Причини имаше достатъчно. Не минаваше час в училище, без някой да му подхвърли за „предстоящото заминаване“. Васко мълчеше, но мълчанието му още повече засилваше подигравките. Веднъж дори завари на черната дъска нарисован кораб, а на палубата в моряшка фланелка с надпис „Васко“ стоеше момче с мустаци.

Всеки ден Васко изживяваше по сто пъти срама от загубения бас, представяше си с ужас смеховете и подвикванията по негов адрес, когато „Елена“ наистина поемеше отново на път. Мислено поваляше Фори с мощен десен прав и му разпиляваше зъбите по целия училищен двор. На два пъти се кани да говори отново с баща си, но изправен пред него, разбираше безсмислието на подобна постъпка. Накрая Васко реши, че трябва да понесе твърдо всички подигравки, нали всяко чудо е за три дни. Тази мъдрост го успокои, въпреки че от „чудото“ бяха изминали пет дни. Но когато намери под чина си увито киевско кексче, на което с почерка на Фори пишеше „Щастливо плаване — Тинчето“ („Елена“ заминаваше същата вечер), той намрази целия свят. Кекса даде на Жения след училище. Жения го изяде, докато вървяха мълчаливи и Васко си мислеше какъв ад го очаква на следния

ден. „Елена“ щеше да е заминала и съгласно този проклет бас всяко междучасие на черната дъска трябваше собственоръчно да пише, че е фукльо. А останалите какво щяха да измислят, си е отделна работа.

В същото време Слави Фотев се приготвяше отново за път. Моряците са гости вкъщи, техният дом е корабът. Свикнали са да живеят със спомените от семейството си и през кратките престои на суша гледат да прекарат колкото се може по-спокойно и щастливо, за да бъдат спокойни и щастливи при пътуването. Но сърцето на Слави Фотев този път бе свито. Мислеше за Васко — толкова мълчалив и умислен не го помнеше. А и Данка, жена му, сподели, че е обезпокоена за големия си син.

— Кое по-точно те тревожи? — попита я той.

Жена му простираше изпраните ризи на двора, а той седеше на пейката край чимшировите храсти и я наблюдаваше — колко хубава и колко всеотдайна съпруга имаше!

— Сам виждаш — отвърна тя. — А и не учи напоследък, никак!

Тя постави последната щипка и тръгна към къщата. Той — след нея. Погледна към улицата за Иво. Повика го. Иво отвърна, че се връща веднага — вече за десети път все това казваше. А не отиде в детската градина, за да бъде с баща си.

— И миналата година знаеш, че много-много... — върна Слави Фотев разговора към по-големия син. Стараеше се да се самоуспокои. Никак не му се тръгваше на път със свито сърце. — И аз на неговите години бях така. Пък и от пет дни е на училище, рано е още да се каже чете ли, не чете ли.

Не знаеше, че за тези пет дни в бележника на сина му се събраха две забележки с едно и също съдържание: „Разсеян е, не внимава в клас“.

— Този път е по-друго — каза жена му. Майчиният инстинкт ѝ подсказваше, че има нещо, което е по-различно от обичайното.

— Стягай го! — посъветва я Слави Фотев.

Майката вдигна глава — приготвяше му вече куфара — и каза с укор в гласа:

— Стягай го! Можеш и ти да му поговориш!

— Кога? Нали виждаш, че... Ай най мразех като малък да ми опяват!

— Ще му говориш кротко. Момче е, има нужда от мъжки разговор. Чувствам, че ми се изплъзва: нищо не споделя с мене!

— Влюбен е! — отсече бащата и тази мисъл го успокои. — Разбира се, че е влюбен!

Сега можеше да тръгне спокоен на път и да не се тревожи.

— Рано му е.

— Никак даже — отвърна бащата. — Казвал съм ти, край морето децата узряват по-бързо!

На вратата се позвъни.

— Влюбен е, нали ти казвам, забравил си е ключа!

Оказа се обаче една далечна роднина, току-що научила, че Слави Фотев ще отплава вечерта. Боже, какъв късмет, че не го е изтървала, къде ще търси човек да ѝ донесе бутонче за миксера, нейното се счупило — и тя подаде пликче със счупеното бутонче, та да го улесни.

На Слави Фотев му идваше да ѝ го прасне в главата — един рейс нямаше без някоя глупава поръчка. Ако след пликчето си беше отишла, как да е, ама тя седна въпреки уверенията, че бърза, и си изяде сладкото, след което десет минути говори как нищо сладко не яде, защото е на диета.

Когато Васко се върна от училище, тя все още бърбореше. Плесна с ръце, като го видя — амчи той мъж станал, Боже, Боже, човек на улицата да го види, не може го позна. Васко никак не обичаше тези празни приказки на възрастните и влезе в спалнята. Баща му използва случая да се отърве и той от бързивата гостенка и отиде при него.

— Редно е, редно е, баща и син, така де, да си поприказват — поощри го гостенката и щом вратата на спалнята се затвори, сниши глас и поверително каза на майката: — Много да внимавате, моят Стефчо на тази възраст започна да краде гълъби. Все ги избива на нещо!

С това изчерпа въпроса за Васко и премина към квартирния въпрос.

А в стаята Васко седеше на леглото мрачен и без настроение. Хиляди пъти съжаляваше, че отново попита баща си може ли да го вземе със себе си.

Баща му изтълкува това желание посвоему, може би Данка наистина е права — Васко има нужда от мъжко приятелство. И най-всеотдайните майчини грижи не могат да заменят бащата.

— Тебе все ти хрумват разни такива! — каза малко остро Слави Фотев. Щом разговорът ще е мъжки, нека е мъжки. — Как си я мислиш тази — вземаш си шапката и тръгваш! А училището? Ха, добре, че ме сети да си поговорим за училището. Ти да не мислиш, че може без училище.

Бащата видя, че Васко седи с наведена глава, стана му мъчно и смени тона. Защо е нужно точно преди отплаване за училище да му приказва, та да отнася със себе си спомена за един тъжен Васко. Погали сина си по главата и каза нежно:

— Ако можехме да се сменим — ти тръгваш, аз оставам, ама... Ех, де да можеше! Докато не станеш баща моряк, няма да разбереш какво ми е!

— А ти откъде знаеш на мене какво ми е? — каза тихо и скръбно Васко.

— Знам, знам, как да не знам — влюбен си!

Сякаш гръм падна върху главата на Васко. Влюбен е, наистина е влюбен. Като че ли за първи път осъзнаваше това. Ето защо този бас с Фори му тежеше толкова много — щеше да се изложи пред Тинчето, за Фори пет пари не даваше, този търговец и зарзаватчия, този, този... нямаше достатъчно силна дума.

— И да признаеш, и да не признаеш, така е — каза бащата, доволен от проникателността си. — Извървели сме го и ние този път. Ще ти мине! — разроши бащински косата на сина си, искаше да го развесели. — Оставям те глава на семейството. Ти си мъжът в къщата. Бъди мъж!

В стаята нахлу Иво, целият раздърпан и омърлян.

— Татко, Любчо ми вика „задник“, хубаво ли е?

— Не е хубаво — отвърна бащата доволен, че за толкова кратко време можа да се занимае с възпитанието и на двамата си синове.

Иво изчезна от стаята така бързо, както се бе появил. Миг след това откъм двора се чу детски плач и Слави Фотев изскочи да види какво става. Иво дърпаше косата на едно хлапе, без съмнение на въпросния Любчо, и го налагаше, като с всеки удар повтаряше: „Ти си задник, ти си задник...“ Бащата ги разтърва. Не изтегли дори ухото на сина си. Чувстваше се щастлив — как бързо и неусетно растат децата, — единият вече влюбен, другият — мъжкар, бие се, та дим се вдига! Да видим как ще е дъщерята, като се появи на бял свят! Слави Фотев

въздъхна дълбоко и щастливо. Щеше да носи това приятно чувство през целия рейс, пълни двайсет и два дни и нощи.

Вечерта, както обикновено, Васко тръгна да го изпрати. Вървяха мълчаливо по заспалите улици. Пристанището беше вече съвсем близо — виждаха се мъждеещите мачтови светлини на корабите.

— Ако искаш да ме питаш нещо по мъжки, питай ме! — подкани Слави Фотев сина си. — Голям си вече, всичко може да питаш.

Васко имаше какво да пита, но предпочете да мълчи.

— Тежко ти е нещо, виждам, но и на мене не ми е леко. Земята ме тегли, аз по море съм тръгнал!

В гласа му имаше носталгични нотки. Беше отрасъл на село, после го напусна, за да дойде в града, стана зарзаватчия, докато... Абе, честно казано, с друго око те гледат хората, като си моряк. „Морето обича силните мъже“ — неслучайно е казано това в песента. И жените също — щеше ли да го вземе Данка, жена му, от зарзаватчийски щанд и да се ожени за него. В никакъв случай?

— Заради вас го правя — продължи Слави Фотев мисълта си на глас. — Да изкарам там още някоя и друга година, пък...

Спряха на кея. „Елена“ чакаше мълчаливо да настъпи полунощ, за да потегли отново на път. Встрани под козирката на ресторанта млад и хубав моряк се прощаваше с любимата си.

— Чичо Антон — каза Васко.

Чичо Антон, или младият и красив моряк, който се прощаваше с любимата си, беше най-добрият приятел на баща му и цялото семейство. Ерген на вече около трийсет години, той често ходеше у тях на гости, за да подиша, както сам казваше, малко от въздуха на семейното щастие.

— Време ти е да се жениш, ще изтървеш влака — обичаше да се шегува в такива случаи баща му.

— Страх ме е, Слави, в бързината да не се кача на някой товарен вагон — отвръщаше чичо му Антон и двамата се разсмиваха.

На Васко не му беше много ясен този разговор, но и той се разсмиваше, защото и майка му правеше същото.

— Да знаех, че ще попадна на жена като Данка, хич и нямаше да му мисля — казваше Антон.

— Данка е една — отвръщаше баща му и погалваше жена си.

— Ето, виждаш ли — въздъхваше Антон.

Може би затова Васко го обичаше много, защото се отнасяше толкова мило с всички вкъщи. И защото, като влезеше, все весело ставаше.

— Няма ли да се жени вече? — попита Васко баща си, като гледаше с едно око как плътно се притискаше момичето в чичо му Антон и как двамата се целуваха — като на тъмна пейка под смокиново дърво.

Слави Фотев хвана Васко за раменете. Погледна го право в очите. Не му беше сега до никакви приятели и женитби. Искаше да разбере истината за сина си.

— Кажы какво ти е?

— Татко — започна Васко колебливо, чудеше се дали да не разкаже цялата история от начало до край, но събра всичко в един въпрос: — Може ли човек да се откаже от бас?

— С кого си се хванал и на какво?

— А, не, аз само така питам.

— Най-добре е да не се хващаш — посъветва го баща му. — Когато двама души се хващат на бас, единият е мошеник, другият — глупак.

О, колко добре знаеше това Васко. Знаеше за съжаление и кой е мошеникът, кой — глупакът.

— Така е! — съгласи се той.

Чичо му Антон най-сетне се прости с приятелката си. Васко чу как тя му каза „Щастливо плаване“, но остана там, под козирката на ресторанта.

Чичо Антон се спря при двамата. Тупна Васко приятелски по гърдите, стисна мускула на ръката му и каза:

— Браво! Въргаляш ли ги всички в класа?

Васко кимна, макар че, честно казано, Фори бая му се опираше.

— А с тебе се разбрахме, нали? — сложи приятелска ръка Антон върху рамото на баща му. — Никакво каране!

— Няма да издържиш, Антоне! — отвърна уверено Слави Фотев.

От дочути вкъщи разговори Васил знаеше, че когато са по море, двамата се карат винаги, без изключение, и отново се сдобряват, щом стъпят на суша. Пита няколко пъти как и защо, но отговор не получи.

— Ха на бас! — подаде Антон палеца си.

— На какво?

— На една вечеря в Санта Круз.

— Ще загубиш.

— Ха на бас де.

Слави Фотев наплюнчи палеца си, но погледна гузно към Васко и каза:

— Абе какво ще се хващам на бас!

— Виждаш ли го — обърна глава Антон към Васко. — Страх го е. Е, хайде, чао.

— Чао, чичо Антоне, щастливо плаване!

— Благодаря.

Бащата също подаде ръка на сина си. Искаше раздялата да бъде колкото се може по-мъжка. Но не издържа и прегърна Васко, целуна го.

— Ще се изтърколят като нищо — каза той дежурното успокоение, по-точно — самоуспокоение. — И кажи на майка си, че сме си поговорили и за училище, и за всичко.

Двамата с Антон тръгнаха към парадния трап. Горе се спряха и му махнаха. Васко им отвърна и си тръгна.

3.

Това, което човек сам си направи, никой не може да му го направи!

Васко лежеше в леглото и горе-долу това си мислеше. Така се накусна с този бас, както никой друг не можеше да го накусне. Много ясно си спомни — Фори му каза: „Тъй става то, качваш се, тръгваш!“ А Васко му отвърна: „Ако река, още този рейс мога, да не мислиш?!“ „Мисля!“, рече Фори. И тогава той, Васко, глупакът му с глупак, каза: „Ха на бас!“ Така е, когато човек не мисли. То неслучайно народът е казал: „Ум царува, ум робува, ум патки пасе“.

До ушите му достигнаха трите свистока на „Елена“.

Обърна се, затвори очи, но сънят не идваше и не идваше. Отвори ги и се загледа в закачената над него карта на Световния океан, осветена от уличната лампа. Закачи забучено на карфица книжно флагче върху Истанбул. Утре баща му щеше да мине Босфора.

А той? Какво ще прави той? Отново всичко премина през главата му — стори му се по-ужасно от всякога. Има такива моменти в живота на всеки човек — неща, които отстрани изглеждат дреболии, а за него са въпрос на живот и смърт.

Стана и долепи ухо до спалнята на майка си. Чу равномерното ѝ дишане и откrehна леко вратата. Почака малко и се вмъкна при нея. Не го усети, спеше дълбоко. Взе будилника от нощното шкафче и го изнесе навън. Беше решил вече какво ще прави, и това го успокои. Винаги най-страшното е, като не знаеш какво да правиш — вземеш ли решение, пък макар и грешно, вече е по-друго. Легна си и заспа.

Събуди се преди будилника. Скочи, пригответи закуската на Иво и измъкна брат си тихо от стаята. Иво се опита да му продава фасони — не искаше да пие млякото си, но когато Васко му показа опакото на ръката си, се подчини. Васко не се шегуваше, а и тази сутрин у него имаше нещо особено напрегнато. Тъкмо Иво сърбаше с неохота лъжичка по лъжичка млякото си, когато в кухнята влезе майка им.

— Как не съм ви усетила? — попита тя, сякаш се чувстваше виновна. — Защо си взел будилника?

— Аз ще заведа Иво — не отговори пряко на въпроса й Васко. — И бездруго ни викат по-рано на училище.

— Защо?

Васко си наплиска лицето на умивалника само за да не отговори, нямаше готов отговор. Взе да се бърше с кърпата и понеже усети, че майка му ще повтори въпроса, каза:

— Забравих да ти кажа, снощи си поговорихме с татко.

— За какво?

— За училище. И за всичко.

— Порасна вече! — целуна го майка му по челото. Това, че Васко щеше да заведе Иво в детската градина по собствена инициатива, й хареса. Ето, друго е, когато баща и син си поговорят!

Иво обърна чашата си с дъното нагоре — знак, че е изпил млякото. Майка му го похвали, а Иво погледна гузно към саксията. Беше излял млякото там.

Васко се измъкна през желязната порта на улицата и се огледа плахо. В едната ръка държеше чантата си, с другата мъknеше Иво. Свиха в първия двор. Васко помогна на Иво да се качи на тухлената ограда, прехвърли се от другата страна и пое брат си. Минаваше оттук, за да не срещне някой съученик, въпреки че нямаше опасност — тръгваше половин час по-рано. Нали затова беше измъкнал будилника от стаята на майка си.

— С мама не минаваме оттук! — протестира Иво.

— Трай!

Прекошиха празното място зад новите блокове и излязоха точно срещу детската градина. По улиците имаше вече доста превозни средства.

— Да внимаваш, като пресичаш! — предупреди Васко брат си.

— А ти?

— Ще пресечеш сам! И ако някой те пита кой те е довел, няма да казваш, че съм аз.

— Кой някой?

— Де да знам кой — нервничеше Васко. — Фори да кажем...

Най-малка вероятност имаше да срещне Фори, в съвсем друга посока живееше, но нали Фори му беше в главата!

— Ами какво да му кажа?

— Че те е довела мама.

— Защо да лъжа?

— Голямо момче си, защо да не лъжеш?

— Добре! — съгласи се Иво.

— Хайде!

Иво хукна през улицата. Чу се изскърцване на спирачки. Ужасен, Васко затвори очи, но когато ги отвори, Иво вече се намираше на отсрещния тротоар жив, здрав и захилен до уши. Васко му се закани с пръст. Иво му показа езика си и влезе в детската градина.

Сега за Васко оставаше само едно — да изчезне час по-скоро.

Мина отново през вътрешни дворове и излезе на улица срещу автобусна спирка. Стаи се в един вход и загледа чакащите — нямаше познати. Автобусът спря в него, доколкото успя да види, също нямаше познати. Изскочи от входа и се метна на стъпалото точно когато автобусът тръгна. Вратата заклеци чантата му.

— Ей! — закани му се с пръст шофьорът.

— Много учен ще станеш бе, даскале, какво си се разбързал?! — закачи го добродушно един мъж в смачкани дочени работни дрехи и стара шлосерска чанта.

Слезе на Галата и тръгна към морето. Вървя, докато наоколо не се виждаше вече жив човек. Толкова пусто стана, че чак страшно. Стръмната пътечка го отведе на тяхното заливче. Морето, въпреки че приближаваше края на септември, беше гладко като тепсия, водата — прозрачна, в плитчините дори се виждаха цели ята стрелкащи се насам-натам рибки.

Васко се съблече и навлезе във водата. Кожата му настръхна — в края на септември, колкото и хубава да е годината, водата е студена. Мислеше да провери дали лодката е все още на същото място, но се отказа — по дяволите тази проклета лодка!

Облече се и се прикри зад скалата — колкото и закътано да бе заливчето, все някой можеше да го види. Седна, сви крака и облегна брада на коленете. Реши да не мисли за нищо, да остави времето да си тече. Стоя така цяла вечност, но по часовника бяха изминали само петнайсет минути. Премери си пулса — шейсет и две, като на космонавт. Интересно какъв пулс имат моряците? Какво пък сега се сети за моряците — нека си плават, и толкова. Те това и правят, плават

по широкия свят, а той се е скрил като някой престъпник и не смее да мръдне.

Реши да укроти мислите си, да ги насочи в друга посока. Защо да не помисли върху живота? Никакви мисли за живота обаче не идваха в главата му. Единственото, което му мина през ум, бе, че е абсолютен глупак, дето се е сврял тук. Отвори чантата и взе да търси в нея нещо за развлечение. Какво развлекателно може да има в една ученическа чанта? Нищо! Дори и география нямаха днес, иначе с удоволствие щеше да изчете няколко урока напред. Виж, географията е интересна и заслужава да се учи. Отвори литературата и зачете разказа „По жицата“. Стана му още по-тежко. Погледна пак часовника си — дяволски бавно вървеше това време.

Прибра всичко в чантата, натъпка вътре и ризата, взе в ръце обувките си, нави крачолите на панталона и нагази в морето. Тръгна покрай брега. Стъпваше внимателно, за да не се пореже на някоя мида или на по-остър камък. Заобиколи високата скала. Пред него се откри ново заливче, по-голямо, но неприветливо и мръсно. На няколко места имаше почернели мидени черупки и остатъци от набързо направени огнища, пръснати динени кори и ръждясали консервни кутии.

Прекоси каменистата ивица и отново по вода заобиколи следващата скала. Зад нея заливчето беше още по-голямо, а брегът — песъчлив. Под рибарската хижичка, кацнала на високото, стар рибар изкърпваше рибарска мрежа, опъната между два побити в пясъка колеца.

Старият рибар вдигна глава и го видя. Що ще по никое време край брега това голо до кръста момче с чанта в едната ръка, с обувки в другата и с навити крачоли?

— Здравей! — каза му старият рибар.

Васко изведнъж се почувства като хванат в капан.

— Не си ли на училище?

— Ами боядисват го! — изтърси Васко първата лъжа, която му падна на езика.

— Тъй ли? — учуди се рибарят.

— И отвътре, и отвън! — рече за по-убедително Васко.

— Луди хора! — поклати глава рибарят и зацъка с език. — Защо поне не дойде, когато вадихме рибата? Има още от чорбата, искаш ли?

— Закусих, не съм гладен.

— Е, щом не си гладен, ела да помагаш, че да огладнееш.

Васко остави с готовност чантата си, дори се ядоса, че сам не се сети да предложи услугите си. Свалиха закачената на конците част от мрежата и закачиха нова. Старият рибар се залови да я изкърпва.

— А ти разпрости тази по пясъка, да съхне! — нареди му старецът.

Докато разпростираше мрежата, Васко поглеждаше с едно око към стария рибар. На лицето му забеляза усмивка. Умна усмивка, помисли си Васко и се запита може ли усмивката да бъде умна. Реши, че може, щом има глупава усмивка, трябва да има и умна.

— Тебе как те викат? — попита старецът.

— Васко.

— Браво! — похвали го без нужда рибарят. — А аз съм Янаки. Бай Янаки, тъй ми викат всички и ти тъй можеш да ми викаш. Или пък дядо Янаки, ако щеш, няма да се сърдя.

— А, дядо, не сте дядо.

Бай Янаки се разсмя на свенливо изречения комплимент.

— Ех, да можех да се върна на твоите години — поклати глава той.

— Нищо не може да се прави на моите години, дядо, ъ... бай Янаки — отвърна Васко, смутен от объркването.

— Да, да, нищо! — започна да се смее отново бай Янаки. — Когато станеш на моите години, тогава ще видиш какво е нищо!

Бай Янаки тръгна край разстланата от Васко на пясъка мрежа. Откри дупка и двамата я окачиха на побитите колци. Старецът започна ловко да изкърпва пробитото място, а Васко да навива на рула изкъртената вече мрежа.

— Има ли много риба? — попита той.

— Абе — отвърна неопределено бай Янаки, затегна възела и се загледа в залива, където плаваха две рибарски лодки. — Или морето разсърдихме нещо, или рибата захитря, но го няма онзи улов, дето го имаше едно време. Я ела да изтеглим лодката.

Отидоха на брега. Васко зарови пети в пясъка и напрегна мишци. Но къде бяха неговите мишци, къде Бай-Янакиевите, с очертани като в учебника по биология мускули и сини изопнати жили.

— Опъвай, опъвай! — закачи го бай Янаки.

Изтеглиха лодката и се върнаха при мрежите. Васко така и не разбра кога са се изтърколили цели два часа. Колко различно минава времето — веднъж бързо, веднъж бавно, а понякога изобщо не помръдва.

Искаше да си тръгва, но старият рибар отказа да го пусне, докато не опита от чорбата му. Васко се съгласи — опасно е да се връща точно когато свършва училище и съучениците му са по улицата. А и за какво да бърза — майка му е на работа, Иво — в детската градина.

Бай Янаки сложи пред Васко пръстена паница с възбуждаща апетита топла рибя чорба. Сипа и на себе си и седна на дъсчената маса. Васко забрави, че не е сам, и засърба лакомо. По-вкусна рибя чорба не бе ял през живота си.

В малката хижичка с опъната рибарска мрежа на отворения прозорец имаше миндер, застлан с черги, старо тенекиено кюмбе, което показваше, че хижата се използва и през зимата, и подпрени зад вратата два-три чифта гребла като ония, дето двете софиянчета задигнаха от плажа.

— Обичаш май риба? — напомни за присъствието си бай Янаки. Апетитът на Васко му доставяше удоволствие.

— Обичам.

— Морско чадло! — заключи той. — Кореняк ли си.

Васко забави за миг отговора, докато реши, че трябва да каже истината:

— В село Рупча съм раждан, ама случайно. Татко е от там и мама...

— И двамата значи.

— Не, не — побърза да оправи недоразумението Васко, — мама си е от Варна, тука са се женили. Съвсем случайно била там по работа и... Не е трябвало баш тогава да отиде, но...

— Случва се, какво толкова се притесняваш? — недоумяваше бай Янаки.

Наистина, какво толкова, ама на, Васко не само се притесняваше, ами се и срамуваше, че не е роден във Варна. Срамуваше се още от първи клас, когато учителката ги разпитваше кой къде е раждан, родителите му какви са и прочие. Той каза, че е роден в село Рупча, но случайно, и целият клас започна да се превива от смях. Васко потъна в земята, въпреки че не виждаше какво толкова смешно има. Така и не

разбра, че се смееха не на село Рупча, а на случайното му раждане. И оттогава все му беше криво, че не е от Варна.

— Какво работи баща ти? — попита бай Янаки, докато отново пълнеше паницата му с риба чорба.

— Боцман е!

— Тъй ли? — зарадва се рибарят. — На кой кораб?

— „Елена“.

— Моят син е на „Малчика“. Корабен механик е.

Изведнъж бай Янаки се стори на Васко близък и той се почувства тук като у дома си — може би поради касетофона, същия имаха и те.

— От него е — проследи погледа му старият рибар. — Подарък.

Протегна ръка и натисна копчето. Мелодична гръцка песен изпълни хижичката. Бай Янаки се заслуша замечтано, със затворени очи и щастлива усмивка.

— Гледал ли си „Зорба гърка“? — попита той, след като свърши песента.

— Не.

— Страшен филм! Ако чуеш, че го дават някъде, непременно върви.

— Ще отида! — обеща Васко.

Бай Янаки понечи да му сипе още чорба, но Васко постави длан върху паницата си. Беше се нахранил. Погледна часовника си.

— Бързаш ли?

— Ами той, последният звъ... — млъкна объркан, издаде се май. Опита се веднага да го замаже: — Тъй де, казвам го в смисъл, че не бързам.

— Ха така! — зарадва се рибарят. — Тъкмо ще свършим с тебе още една работа.

— Добре.

Бай Янаки извади хартия, мастилница и перодръжка с перо:

— Едно писмо да напишем. Ти как си в училище?

— В какъв смисъл?

— Обичаш ли да учиш?

— Е, как! — отвърна Васко, но предпочете да гледа писеца вместо очите на стареца. Пък и никога не беше писал с такова чудо. Отвори чантата и извади химикалка. Пригответи се. Бай Янаки се замисли, сетне започна да диктува.

— Мили синко, счупих си очилата, та помолих едно момче да пише вместо мене. Васко се казва, ученик, много добро момче, обича и да учи, и да работи. Цяла сутрин ми помага, защото взели, моля ти се, да им боядисват училището.

Васко вдигна глава от листа:

— Това нужно ли е?

— Пиши, пиши, нарочно му споменавам за училище, нека не забравя какъв калпазанин беше. Хванах го веднъж, че бяга. Ти кой клас си?

— Седми!

— Е, точно седми клас беше и той. Такъв бой го бих, че два дни не се прибра. В училището спал.

Васко зарея поглед през прозореца с опънатата рибарска мрежа. „Дали пък не се е усъмнил в мене? — помисли си той. — Подхвърля ми разни, за да ме разбере, и после току-виж...“

Васко отхвърли веднага тази мисъл. Абсурдно е такъв добър и благ човек, най-добрият майстор на рибя чорба в света, да е портаджия.

— Докъде стигнахме? — попита той.

— За училището, дето там го боядисват.

Млад рибар вдигна мрежата на прозореца и пъкна глава в стаята.

— Бай Янаки, аз отивам на таляна... — видя Васко и учудено попита: — Чие е това момче?

— Наше момче е, Васко се казва.

— Васко да Гама, а? — каза закачливо младият рибар.

Васко направи гримаса, това име събуждаше неприятни спомени.

— Тази сутрин се запознахме — рече бай Янаки. — Абе цяла ваканция не им дошъл акълът, сега взели да боядисват училището.

— Всичката им работа е такава! — обобщи младият рибар. — Аз поемам.

— Върви, върви!

Довършиха писмото. Старият рибар даде на Васко вързан на връв едър калкан.

— И благодаря за помощта — каза той. — Пък утре пак ела, ама по-раншко.

— По-рано не мога.

— Е, когато можеш. Бай ти Янаки няма къде да избяга.

Когато Васко слезе от автобуса, приближаваше три часа. Много хора по улиците нямаше, но все пак като всеки гузен човек той се оглеждаше. Посещението при стария рибар го разсея и прогони мрачните мисли, които го тормозеха от толкова дни. А и утре нямаше да се чуди какво да прави — бай Янаки щеше да го чака.

Някой сложи ръка на рамото му и Васко обърна стреснат глава.

— Откъде купи калкана? — попита го непозната жена.

— От рибарницата — отговори Васко не за да се подиграе, а защото искаше да се измъкне по-бърже.

— От бай Кольо? — викна учудена жената и хукна, но спря и вдигна глава към отворения прозорец на третия етаж. — Сийкеее, калкан са пуснали.

— Запази ми ред, идвам! — извика Сийка, без да покаже глава.

Не бе направил и десет крачки, и от един балкон отново го стреснаха. Пак се интересуваха за калкана. По дяволите този калкан. Скри се в един двор и го натъпка в чантата. Влезе лесно, нали е плосък, но единият му край остана да стърчи. Прикри го под мишницата.

Край къщи Васко стана особено предпазлив. Имаше защо — видя Жения и Фори и веднага се прикри. Фори натискаше дръжката на железната врата на двора им, а Жения — звънеца. Отгоре на всичко започна да го вика. Ама че глупак!

След като се увериха, че няма никой, двамата си тръгнаха. Минаха край входа, в който се беше стаил, почти под носа му.

— Аз нали ти казах — разправяше Жения. — Той като реши нещо, го прави! — и добави: — Има шоколади от два и дваисет.

Отминаха. Васко постоя още малко, сетне претича през улицата, отключи припряно железната порта и си отдъхна чак когато сложи веригата на вратата в антрето. Друг път не я слагаше. Захвърли чантата на масата и се излегна на леглото. Едва сега усети умора. Очите му се смалиха, смалиха и той заспа.

Събуди се от тропането на вратата и от виковете на майка си и на Иво. Сети се, че е поставил веригата, скочи и хукна да отвори. Така дълбоко беше спал, че трябваше да мине време, докато се окопити.

— Учих и съм задрямал — оправда се той.

— Веднъж да сложиш и ти синджира, браво! — похвали го майка му. — Нахрани ли се?

— Изпържих си яйца, не ми се ядеше манджа — съобрази веднага Васко.

Майката надникна в кухнята.

— Браво! — похвали го тя още един път. — Ей така те искам, като ядеш, да разтребваш. Изпитваха ли те?

— Рано е още за изпитвания! — отвърна, съвзел се вече напълно от неочакваното пробуждане.

Но изведнъж изтръпна. Върху масата бе захвърлена ученическата чанта и майка му гледаше точно в нея. Отвътре се стичаше лигава течност, която оставяше петно върху покривката.

— Какво е това? — измъкна майка му калкана.

Какво можеше да отговори Васко — от чантата му вадеха калкан.

— Калкан! — отвърна той.

— Аз виждам, че е калкан, но какво търси в чантата ти?

— В училище раздаваха — отвърна неопределено, но не почувства здрава почва под краката си.

— Калкани?

— Какво калкани? — печелеше време Васко.

— Раздаваха ви калкани, в училище? — продължаваше да недоумява майка му.

Ако към калкана беше прибавила синджира на вратата, спането по никое време и разтребената кухня, щеше веднага да й стане ясно, че има нещо, което мирише, и то не на прясна риба. Но този калкан, при това наред учебниците, я накара да забрави всичко останало.

— Ами шефство над таляна поехме, тоест талянът пое шефство над нас! — пообърка се Васко.

— На таляна ли ви водиха?

Васко се чувства притиснат до стената. Ако майка му продължаваше с тези въпроси, щеше да се обърка и всичко да излезе наяве.

— Не, не, от таляна идваха. Дядо Янаки, той е бригадир...

— Дядо бригадир! — прекъсна го майка му.

— Ама те му викат „бай“, бай Янаки.

Майка му сви устни. Васко я лъжеше, две мнения по въпроса нямаше. Но като истинска моряшка жена тя бе търпелива. Ще почака

до първата родителско-учителска среща. Взе калкана и го отнесе в кухнята.

— Много лъжеш! — каза ненадейно Иво и също така ненадейно получи шамар по врата.

— Стига, бе! — скара му се Васко, който в този момент също си мислеше за първата родителско-учителска среща. Съмняваше се дали истината нямаше да изскочи наяве преди нея.

— Ще излизаш ли? — върна се майка му с нов въпрос.

— Няма!

По-неочакван за нея отговор, здраве му кажи.

— Няма ли? — възкликна тя.

— Имаме да учим много за утре!

— Ще останеш вкъщи да учиш? — не вярваше на ушите си майка му.

— Да!

И изведнъж, най-неочаквано, всичко се обърна във Васкова полза. Майка му се наведе и го целуна — така се тревожеше от нехайното му отношение към уроците, че сега, когато синът ѝ се канеше да седне да учи, всичките ѝ съмнения се разсеяха. Погали го по косата.

— Идва ти акълът! — рече и хвана Иво за ръка: — Хайде да оставим батко ти да учи.

Преди да излезе, Иво намигна нескорошно на брат си — сега се учеше да намига. Добре поне, че не изтърси нещо.

Васко извади тетрадките от чантата — целите бяха намацани от този лигав калкан. Залови се да ги чисти. А докато ги чистеше, мислеше колко несправедлив е животът. Днес майка му го похвали на два пъти — веднъж, че е измил чиниите, които не беше мил, и втори път, че ще учи, каквото намерение нямаше. А друг път човек може да се скъса от старание и никой да не го забележи.

4.

Женя съвсем не ядеше толкова бой от баща си, колкото би си помислил човек, когато го слуша. По-скоро се страхуваше да не яде бой. Този страх му остана от петгодишна възраст, когато замени диригентската палка на баща си срещу два тебешира. Докато я търсеше, баща му все поглеждаше към него и казваше: „Мирише ми на бой“. Боят тогава остави следи по задника и в съзнанието му. Затова миризма на бой подушваше винаги когато се заплиташе в нещо нередно, тоест много често.

Когато Васко не дойде на училище, на Женя пак му замириса на бой, но този път миризмата се отнасяше до Васко. Че Васко не е заминал никъде, не е — Женя мито за миг не бе повярвал в приказките му за морското пътешествие. Но защо му трябваше да не идва ма училище? И най-вече — да се хваща на този предварително загубен бас. Може би Тинчето е в дъното на всичко, мина му през ума и такава мисъл. Та от малко ли книги и най-вече от приказките на възрастните знаеше, че жените най-често играят фатална роля в живота на мъжете. И така да е, глупавото перчене на Васко нямаше никакво оправдание. Жалко, че не се намеси и не предотврати баса. Мислеше си по едно време, ама защо се отказа? Ами защото винаги много мисли, а малко върши. Точно обратното на Васко. Ето, виж значи къде се крие тайната на приятелството им — те двамата се допълват взаимно.

Още преди да започнат първия час, Женя забеляза, че Фори се озърта и все поглежда към улицата. Аха, чака да се появи Васко, че да го захване с подигравките. Първият звънец би, а Васко го нямаше. Фори стана неспокоен, започна да го гризе червеят на съмнението. Като би вторият звънец, Женя го попита:

— Ще пишеш ли нещо на дъската?

— Какво например?

— Че си фукльо.

— Стига, бе!

Стига, бе, ама виждаше се, че е смутен.

— Женя, къде е Васко? — попита го Тинчето.

— Замина с баща си! — отвърна Жения.

— Да, да, заминал! — ядоса се Фори. — Крие се сигурно вкъщи и мисли, че ще излъже някого. Ще видиш как ще закъса.

— Ти пък гледай да го изпортиш! — предупреди го Тинчето.

— Никога! — отсече Фори.

Жения реши, че трябва непременно да съобщи на Васко какво е казала Тинчето. Щеше да го зарадва.

След свършване на учебния ден Фори продължи да нервничи. Този глупак, мислеше си Жения, наистина допуска, че Васко може да е заминал. Нищо, нека го тресе шубето.

— Хайде да отидем у Васкови! — предложи Фори.

Жения изстина. Още повече че момчетата бяха съгласни и взеха да дърпат момичетата да вървят с тях. Добре, че момичетата никак не се интересуваха заминал ли е Васко, или не е, и се разотидоха. Разотидоха се и момчетата.

— Ще отида тогава сам! — каза Фори.

— За какво ще ходиш? — отвърна Жения.

— Има то за к'во.

Фори тръгна. Жения след него, решен, ако може с нещо да помогне на приятеля си. Сърцето му се свиваше от страх, когато позвъниха на вратата. След второто позвъняване взе да се успокоява — нямаше никой. Така се зарадва, че започна да вика Васко с пълен глас. След като Васко не се обади, Жения започна да дразни Фори. Не му трябваше много, за да го разяри.

— Слушай бе, дебелак! — взе да обижда Фори. — А на бас, че онзи кретен си е тук!

На бас Жения не се хвана. Поеха си към къщи. Жения зърна Васко прикрит в един вход, но не се издаде, че го е видял. Чудеше се само какво смяташе да прави приятелят му — това бягане от училище до нищо не можеше да доведе. Е, не съвсем до нищо! Отново му замириша на бой, но не предполагаше, че боят заплашва него самия, и то в най-скоро време. Как да предположи, когато цялото внимание у тях бе съсредоточено върху брат му, който от вчера се бе върнал към цивилния живот. Преди да го вземат в казармата, издържа блестящо кандидатстудентските изпити за консерваторията и сега трябваше да се стяга за София. Но за ужас на семейството той отказа категорично. Направи го от инат. Вътрешно Жения бе напълно на страната на брат си.

А да видим сега баща му как ще постъпи. Брат му беше едър и силен, а и годините му не позволяваха да го сложи на коляното си по корем и да го напердаши, както би постъпил с Женья.

Разбира се, че не го напердаши. И ръка не вдигна дори. Взе да му приказва. Часове говориха предишната вечер, но напразно. Докато при Женья въпросът щеше да бъде приключен с два шамара, нали е още малък. О, нищо, и Женья ще порасне! Тогава ще види старият диригент!

Сълзите на майка му обаче го трогнаха. Виж, тя беше културна жена, ридаше тихо и никому не додяваше с много-много приказки. А и каквото кажеше, под сурдинка го казваше. Флейтистка!

След като и майчините сълзи не склониха Владо, така се казваше брат му, бащата реши да повика на помощ музиката. Може би музиката щеше да внуши на Владо онова, което той и майка му не можеха. Женья беше абсолютно сигурен, че това имаше предвид баща му, когато предложи да посвирят „както едно време“.

Женья седна зад пианото — той свиреше добре и дори тайно се опитваше да композира. Брат му взе с неохота тромпета — подозираше защо баща му устройва този концерт. Майка му извади флейтата, а баща му — цигулката. Холът се изпълни с музиката на Моцарт и с нахлуващия през големия френски прозорец мрак. Сърцето на диригента Панчев се изпълваше с умиление, когато гледаше семейството си, с умиление и с надежда.

Отмряха и последните тактове на сонатата. Никой не каза дума, нито се помръдна от мястото си. Като че ли очакваха аплодисментите на публиката, за да станат и да се поклонят. Бащата извърна глава и се загледа към чудесния морски пейзаж, който се откриваше от осмия етаж. Искаше да прикрие вълнението си.

— Чудесно е, когато сме заедно! — въздъхна бащата.

— Е, не може винаги да сме заедно — отвърна Владо, големият му син.

— Знам — каза бащата и се обърна към Женья: — Донеси шампанското.

Женья не мръдна от мястото си. Нещо го преряза. Знаеше за кое шампанско става дума — два месеца преди да се уволни Владо, баща му донесе една бутилка, сложи я в хладилника и каза, че като се съберат всички заедно, ще я отворят. Но баща му не знаеше, че тази бутилка се пръсна в носа на плавателния съд „Августина“, преди

същият да предприеме първия си и последен рейс. А парите, които Фори му даде, той сложи в джоба си, за да покрие петте лева и петдесет стотинки, дадени назаем за общото дело. И сега изведнъж... Добре, че брат му си разкопча копчето на панталона и каза:

— Напълнял съм в казармата.

— Като останеш на студентска разкладка, ще отслабнеш — започна бащата обработката и Женя стисна палци, дано забрави за шампанското.

— Не почвай отново! — предупреди Вlado баща си. — Казах ти, отивам моряк.

Настъпи продължително и тягостно мълчание.

— Женя, шампанското! — каза властно бащата и Женя побърза да изчезне към кухнята. А бащата се обърна към жена си и този път тонът му бе строг: — Трети поред в списъка, без пръста си да мръдна, а той моряк ще става!

— Три години малко ли ти бяха? — попита тя сина си с нежен, но убит от тревога глас.

— Три години надувах тромпет заради него! — посочи Вlado към баща си. — Не си мръднал пръста за консерваторията! Ама за да ме вкара в духовата музика.

— За твое добро...

— Аз искам да пътувам — отсече Вlado, — а не да надувам като смахнат този тромпет.

Отново настъпи мълчание.

— Женя — извика баща му, — на шампанско ли стана?

Женя се появи на вратата на хола и физиономията му беше толкова учудена, колкото успя да я направи.

— Няма го — рече той.

— Как тъй го няма — погледна бащата към Вlado. — Да не би снощи, когато дойдоха приятелите ти...

С тона си искаше да му подсказва, че няма да се сърди.

— Моряк шампанско не пие, тате, даже и когато е от духовата музика.

Бащата не каза нищо. Не искаше да дразни сина си. Все още хранеше надежда, че ще го склони да се запише в консерваторията. Направи знак на Женя да седне на пианото и Женя разбра, че шишето шампанско е отишло за друга сметка.

— Дайте Вивалди! Белким Вивалди го трогне и му напълни главата.

Засвириха. В стаята вече беше доста тъмно и Женя се взираше в нотите. Направи грешка и бащата даде знак да престанат.

— Запали лампата!

Женя щракна ключа.

— Няма ток! — каза той.

Майката запали свещ. Засвириха отново. Вивалди на свещ звучеше прекрасно. Но бащата отново ги накара да спрат.

— Само у нас е тъмно! — изскочи той навън.

Женя потръпна като ударен от ток. Веднага се сети какво се бе случило, и долови миризмата на бой.

— Не прави хлапашки работи! — използва майката отсъствието на мъжа си, за да поговори с Владо.

Женя зърна баща си още докато беше в антрето, почувства как силите го напускат, как тялото му изстива и как гащите му потреперват. Значи „потрепериха му гащите от страх“ не е измислена фраза.

Бащата тръгна бавно към сина си — нямаше никакво съмнение, той бе узнал всичко. Женя събра сили, изправи се и зае отбранителна позиция — искаше да предпази лицето си от очаквания шамар.

— Защо не си платил тока?!

Гробно мълчание. Престъплението бе голямо — злоупотреба с пари — и Женя не очакваше помощ от никого.

— Какво направи с парите?

Женя гледаше гузно и мълчеше. Съжаляваше, хиляди пъти съжаляваше, че не прояви по-голяма активност в набавянето на необходимите му лев и петдесет — след шампанското само толкова му липсваха, за да плати тока. Хем се получиха две предупреждения, които той скъса със собствените си ръце.

— Чуваш ли какво те питам!

Женя заотстъпва бавно назад, към ъгъла на хола. Баща му се приближаваше стъпка по стъпка. Сянката му, която свещта хвърляше върху стената, надвисна над Женя — огромна и страшна.

5.

Васковата майка работеше в книжарницата на улица „Бачо Киро“. Този ден работа нямаше, пет минути оставаха до края на работния ден и затова се зарадва, когато видя другарката Микренска, класната на Васко разхождаше се на отсрещния тротоар. Тъкмо удобен случай да отиде и да я попита как върви синът ѝ в училище. Но влезе клиент и я задържа.

— Хубавичка е — каза приказливата ѝ колежка от касата, като наблюдаваше през витрината. — Среща трябва да има, виж я как се е издокарала. Мъжът ѝ нали е на „Вапцаров“?

Данка Фотева се раздразни. До гуша ѝ беше дошло от тези подхвърляния за моряшките жени. Можеше да ѝ отговори, но не искаше да си мери акъла с нейния. Колежката ѝ разбра, че е направила гаф, и реши да го замаже, но както става в повечето случаи, го размаза:

— Тъй де, много ги одумват моряшките жени. То като че ли останалите са все свестни!

Стегнаха се да си вървят. Щом излязоха на улицата, класната тръгна към тях.

— Добър ден!

— Добър ден, какво така насам?

— Вас чаках!

Майката погледна победоносно колежката си — на ти тебе една среща, но същевременно сърцето ѝ се сви тревожно.

— Какво се е случило? — попита веднага щом двете останаха сами.

— Нищо страшно — побърза да я успокои класната. — Но реших, че трябва да знаете...

— Каква магария е направил?

Класната се поколеба, подбираше думите си. После разказа за лодката, по-скоро за похарчените около поправката пари и опасността Васко да е бръкнал в семейната каса. Разказа всичко много внимателно, съобразявайки се с напредналата бременност на майката. Червенина покри лицето на Данка Фотева, но тя успя да се овладее.

Знаеше, че синът ѝ е палав, че много-много зор в училище не си дава, но... Не, не, тя отхвърли възможността Васко да е вземал пари. Васко крадец не е и не може да бъде. Тази мисъл я успокои.

— Поговорете с него! — посъветва я класната. — Мислех аз да дойда у вас, но реших, че е по-добре да сме насаме. Как е Васко, оздравя ли?

Майката не разбра веднага въпроса, просто не можа да го възприеме, сетне някакво смътно и лошо предчувствие я накара да погледне класната с недоумение.

— Че той не е болен! — възкликна.

— Как не е болен?!

Изненадана този път бе класната.

— От три дни не е идвал на училище!

Майката притвори очи, светът се завъртя около нея, тя залитна, но класната успя да я хване под ръка.

— Не се тревожете, другарко Фотева, никак не се тревожете. Момчетата са винаги малко по-така.

Класната продължи да я успокоява, докато стигнаха детската градина. Пред вратата чакаше вече Иво. Като видя майка си, хукна към нея и още отдалеч ѝ съобщи възбудено:

— Другарката каза утре да дойдеш, обаче аз не съм виновен. На Петьо и друг път му е текло кръв от носа.

Васко чу, че външната врата се отваря, и се дръпна от картата на стената. Тъкмо щеше да забожда байраче на Марсилия. Сутринта, докато ловяха риба с лодката на дядо Янаки, чу по радиото, че „Елена“ е там.

Седна бързо на масата и разтвори първия учебник, който му падна подръка. Щом обаче зърна физиономията на майка си, разбра, че нещо се е случило. А и Иво зад нея мигаше на парцали. Знаци ли се опитваше да му дава, или той беше забъркал някоя каша?

— Лошо ли ти е? — попита Васко с разузнавателна цел.

— От какво да ми е лошо? — отвърна майка му. Не бързаше да започне разправията. Изчакваше да види и да прецени държането на сина си. Отведе Иво в кухнята да му измие ръцете и се върна отново в хола.

— Риба, гледам, си донесъл. Пак ли идваха от таляна?

Въпросът беше зададен така, че в главата на Васко нахълтаха лоши предчувствия.

— Ние ходихме този път! — отвърна, като следеше всяка реакция на майка си.

Данка Фотева прие тази информация, без да реагира, и Васко си помисли, че напразно се тревожи.

— Имаше два морски дракона в мрежата! — каза. Знаеше, че е много важно, като лъжеш някого, да го шашардисаш с най-неочаквани подробности и твърдения.

Майка му обаче никак не се шашардиса, точно обратното, погледна го и се усмихна някак особено. Васко веднага съжали за двата дракона.

— Рибата съдържа фосфор! — каза многозначително майката. — А от фосфор се поумнява. Както взе да мъкнеш всеки ден риба, ще започнеш да преливаш от мозък.

Цялата тази работа с фосфора, рибата и поумняването дойде съвсем неочаквано за Васко. Така се смути, че се чудеше къде да гледа.

— Ако си разбрала нещо, кажи го направо! — наведе глава той.

— Класната каза да не те бие — обади се Иво. — Не помагало.

Такава била работата значи! Е, по-лоша не можеше и да бъде. Впрочем Васко не се изненада кой знае колко. Той знаеше, че все някога ще бъде разкрит — колкото по-късно, толкова по-добре! И изобщо защо направи цялата глупост? Когато вечер мислеше със стегнато от тревога сърце до какъв край ще го изведе криеницата, съзнаваше, че е извършил глупост. Но сетеше ли се за Фори, отхвърляше всяка мисъл да тръгне на училище. Щяха да му се подиграват, непременно!

— Всичко искам да ми разкажеш — каза майка му. — От твоята уста искам да го чуя.

Разказа ѝ всичко, от игла до конец. С всяка дума му олекваше все повече и повече. Иво го слушаше захласнат. След като Васко свърши изповедта си, реши и той да се изповяда.

— А на Петьо аз му спрасках носа!

После настъпи мълчание. Васко очакваше присъдата.

— За лодката ти вярвам — каза майка му. — Ти пари, без да питаш, няма да вземеш. Не мога да разбера само как можа заради

някакъв глупав бас три дни да бягаш от училище! Кого ще излъжеш? Нали все едно, утре ще отидеш!

— Няма!

— Какво няма?

— Няма да отида! Ще се преместя в друго училище.

— Я стига глупости!

— Да ме подиграват, нали?

— Каквото си дробил, ще си го сърбаш! С две единици ще ти намалят поведението, ясно ли ти е? В кое училище ще те запишат с такова поведение?

Васко се замисли — майка му имаше право. Иво отброи двете единици на ръката си и попита:

— Една единица колко черни точки е?

Отново никой не му обърна внимание.

— Помисли какво ще каже баща ти!

Васко трепна. Виж, през целите тези три дни много нещо мина през главата му, само за баща си не беше помислил.

— Нека не му казваме! — помоли.

— Първо ще обещаеш, че това няма да се повтори повече. И че утре ще отидеш на училище.

Васко пое дълбоко дъх. Обещават ли се така лесно подобни работи. Но в края на краищата обеща — къде ще ходи!

6.

Нея вечер Васко не можа да заспи. Въртеше се ту на едната, ту на другата страна. Стана и излезе тихо на балкона. Студено беше и се върна под топлото одеяло.

Затвори очи. Мисълта за предстоящата среща с класа обаче не му даваше мира. Докато изведнъж му се стори, че все пак спасение има. Забрави клетвите си повече да не лъже и съчини такава опашката лъжа, че нямаше начин някой да не я настъпи по опашката. Но за това сега не му се мислеше. Хвана се за лъжата като удавник за сламка. Стана и запали нощната лампа. Претършува си нещата и най-сетне намери химически молив. Подостри го, плю на върха му, запретна ръкава на пижамата и допря молива на ръката си. Върху кожата се появи мастиленосиня точка. Точка по точка изписа на ръката си котва.

Легна и спа добре, толкова добре, че дори се успа. Пристигна в училище точно след първия звънец.

Фори го зърна през прозореца, умря от удоволствие и веднага се разпореди какво да правят. Така че, когато Васко влезе в класната стая, всички се изправиха, все едно че учител влиза. Само Женя остана на мястото си с наведена глава — не желаше да участва в подигравките.

Първото, което се наби в очите на Васко, бе надписът на черната дъска: „Добре дошъл, морски!“ Най-неприятно обаче му подеждяха тишината и застаналите прави ученици със захилени лица.

Васко затвори вратата зад гърба си и застана до нея като закъснял ученик. Всички погледи бяха отправени към него. Класът го гледаше, той гледаше класа. Само Женя продължаваше да седи със забит в чина нос.

— Капитан Фукензен пристигна! — обади се някой.

— Пеш ли се върна? — попита друг.

— Що си без мустак бе, морски? — изхили се Фори.

Сдържаният досега с усилие смях избухна и удари Васко като плесница през лицето. Но той не помръдна от мястото си. Успя да запази хладнокръвие, поне външно. Само ръката му нервно ровеше в

пълния с леблебия джоб. Изчака да преминат подигравките, после попита:

— Искат ли някой да каже още нещо?

Ударът беше чудесен. Спокойният му глас смути всички и класът утихна. Васко измъкна шепата леблебии и ги сипа в ръката на късогледото момче от първия чин. То свали очилата си и ококори очи.

— Цариградски са! — каза Васко и сипа леблебии в шепата на следващия.

Чак сега децата от околните чинове забелязаха изрисуваната на ръката му котва и се сбутаха — и с татуировка се връща, няма никакво съмнение, че е странствал по моретата.

— Цариградски са! — потвърди Женья, като гледаше котвата върху Васковата ръка и се чудеше що за приумица е това.

Васко мина бавно между редиците. По-лакомите протягаха ръце като просяци. Уважението, с което го гледаха заради цариградските леблебии и моряшката татуировка, му вдъхна увереност и той почувства, че е хванал бика за рогата. Оставаше само да го разклати насам-натам и да го повали в краката си.

— Наложил се да ме върнат от Истанбул — започна той. — Получил се радиograma от класната. Някой ме е предал.

Последните думи каза точно когато застана пред Фори. Гледаше го изпитателно.

— Някой ме е предал! — повтори Васко.

— Не съм! — отвърна Фори, без да откъсва очи от котвата, която трепкаше върху мускула като жива.

— Не обичам зарзаватчийски номера! — предупреди го Васко и пусна леблебии в шепата му.

Върна се на черната дъска и изтри от там „Добре дошъл, морски!“. Докато триеше, някакво момиче се обади:

— Фори го писа.

— Не обичам портаджиите, още по-малко портаджийките! — каза Васко, както беше с гръб. Обърна се и най-великодушно заяви: — Каквото било, било!

Счете, че с това въпросът е приключен, при това — невероятно щастливо за него.

Вратата обаче се отвори и влезе класната. Точно Васко се канеше да тръгне към мястото си успокоен и доволен. Като го видя на черната

дъска, другарката Микренска реши, че Васко е разказал истината на класа. Стана ѝ много приятно. Направи му знак да си седне и се обърна към класа:

— Искам да поздравя Васко. Всеки може да се увлече и да сгреши. Важното е да осъзнае грешката си навреме. Радвам се, че Васко намери сили да признае пред вас вината си. Както виждаш, Васко, никой не те изяде.

Класът зашумя и класната не можа да разбере коя е причината.

— Абе, морски — дръпна го Фори, — получи се нова радиограма.

— Леблебиите обаче са цариградски! — обади се друг и една леблебия отскочи от главата на Васко.

Едва ли би могло да има по-ужасен ден за Васко. Само Женья, единствен Женья, не изпробва остроумието си върху него. Напротив — правеше всичко, за да го защити.

Когато удари последният звънец и класът тръгна вкупом по улицата, подигравките заваляха една след друга, изпращани с бурен смях. Васко се правеше на безразличен, преструваше се, че не обръща никому внимание, но унижението бе изписано на лицето му. Сто пъти се прокле за глупостите, които направи. Но подигравките продължаваха да се сипят и той не издържа. Извърна се, започна да размахва с все сила чантата и да удря който му попадне. Така още повече настърви съучениците си. Фори го издебна и стовари една чанта по гърба му. Васко скочи отгоре му като котка, повали го и го притисна към земята. Други две момчета обаче се намесиха и извиха ръцете му. Напразно Васко се опитваше да се отскубне. Татуираната котва трепкаше на ръката му. Фори напљунчи пръста си и започна да я трие. Химическият молив се размаза и се превърна в синьо петно. Крясъкът на ниско прелитащите гларуси се смеси със смеха на децата и го направи още по-непоносим и зловещ.

Васко хукна по улицата, забрави дори да вземе чантата си, която лежеше захвърлена край бордюра. Чувстваше се толкова унижен, че му се щеше да избяга от всички и от всичко, но смехът на децата раздираше ушите му, преследваше го и той тичаше все по-бързо и по-бързо, въпреки че от съучениците му нямаше вече и помен.

Влезе запъхтян вкъщи. Облегна се на вратата, сякаш някой се опитваше да я отвори насила. Сложи веригата, отиде в хола, захлупи се

по очи върху леглото и започна да хълца.

7.

Веднага щом Васко побягна раздърпан, изпоцапан и унижен, Женя грабна чантата му и хукна да го догони, но се отказа. И да искаше, не можеше. Фори подхвърли нещо по негов адрес, но Женя се направи, че не чува. А и останалите се разотидоха, вече не им беше интересно.

Женя реши, че не трябва да ходи веднага у Васкови. Много унижения преживя приятелят му и в такива моменти човек иска да е сам. Поне с Женя беше така. Ще изчака половин-един час, докато премине първата болка, и тогава ще отиде да го утеши. Как обаче? Че Васко се напъха в голяма каша, напъха се. Леле, пък номера с котвата откъде го измисли? Цар е на тези работи. Женя мина край сладкарницата. Поколеба се, поколеба се, пък влезе. Шоколади от два и двайсет имаше, с крава отгоре. Поръча си боза. Изпи я. Приятелското чувство надделя и той купи пет шоколада. Почувства, че е постъпил благородно, и на душата му стана леко.

Натисна звънеца у Васкови — веднъж, дважд. Залепи ухо на вратата и чу предпазливи стъпки.

— Тук си, чух те! — викна Женя.

— Кой е? — попита Васко.

Много добре знаеше кой е, но му трябваше време, за да си повее малко с ръка пред очите.

— Аз, бе, Женя.

Вратата се откряна. Васко погледна учуден чантата си — досега не знаеше, че я е зарязал на улицата. Разтвори вратата и пусна приятеля си в антрето.

— Какво ти е на очите?

Много глупав въпрос — ясно бе, че е плакал.

— Бях заспал — излъга Васко.

От тона му лъхаше хладина. Нямаше никакво основание да се сърди на Женя, но сега мразеше целия свят.

— Искам да ти кажа нещо — рече Женя. — Няма ли да ме поканиш вътре.

Покани го в хола. Женя отвори чантата си и извади петте шоколада.

— Дай му ги на онова говно, да млъкне! Много обидно се държа. И той, и останалите.

— Няма защо ти да ми плащаш баса! — отвърна Васко с достойнство. Малко ли унижения преживя, че сега да приема благодеяния от Женя. — Ще събера пари, ще му ги купя.

— Купих ги с парите от тока — посочи Женя шоколадите. — Тогава ви излъгах, четиринайсет лева имах. А тока, все едно, не успях да платя.

— Седни! — посочи му стола Васко.

Седнаха и двамата.

— Ако баща ти не беше по море, ти щеше ли, такова... да се чупиш от училище?

— Баща ми искаше да ме вземе със себе си, ако искаш да знаеш! — излъга отново Васко и от лъжата му стана по-леко противно на всички правила, които му внушаваха и в училище, и вкъщи. — Даже настояваше. Останах заради мама, кой да се грижи за нея. А те — поведението ми ще намаляват!

— Аз не мога и да си помисля да бягам — призна Женя, като придърпа с два пръста единия от шоколадите. Кравата от хартиената обвивка го гледаше с влажните си очи, като че ли го молеше да я изяде, така поне се стори на Женя. Отчупи си. — Моят ще ме спуга от бой. Навремето е тренирал гюле, ей такъв му е мускулът.

Млъкнаха. Женя дъвчеше, а на Васко не му се приказваше.

— Мускулът много му помага в работата, знаеш ли колко издържа на дирижиране — приказваше Женя напосоки, колкото да отвлича вниманието на Васко от бързо изчезващия в устата му шоколад.

Отчупи си ново парче и чак сега Васко забеляза, че единият шоколад е на свършване.

— Вземи си! — покани го Женя. — И бездруго Фори ми обеща един, когато идвахме да те търсим. Не вярвам да се отчетне.

— Фори е предател! — каза Васко. — Всичко е разказал на класната.

Женя въздъхна тежко, поколеба се за миг, начупи нов шоколад и каза с тих, но откровен глас:

— Аз те предадох!

Васко трепна изненадан.

— Баща ми по-точно — побърза да се оправдае Женья. — Би ме на свещ и аз признах всичко. Още на другия ден отиде при класната.

Продължително и тягостно мълчание.

— Би ме за всичките пари — продължи да се оправдава Женья. — С разликата купих шоколадите.

Женья гледаше гузно, без да престане да дъвче шоколад.

— Знам какво си мислиш — каза, — но не си прав. Не познаваш баща ми. Веднъж счупи диригентската си палка в главата на пианиста.

— Честно? — оживи се Васко. Счупената в главата на пианиста палка му направи силно впечатление и го й протегна ръка, за да си отчупи от шоколада.

— Честно! — отвърна Женья.

Не лъжеше. Баща му наистина бе счупил палката, но не в главата на пианиста, а на едно друго място. А пианистът беше Женья.

— Само с брат ми не можа да излезе на глава. Брат ми се махна от къщи, знаеш ли? Тази сутрин.

— Как така се махна?

— Прибра си багажа и отиде при баба на лозето. Подал е документи за моряк. Вкъщи е ад, не се живее.

Васко потъна в размисъл. Ето, друго е да си голям. И от къщи, да речеш, можеш да се махнеш.

— Веднъж да порасна! — каза той.

— Какво смяташ да правиш?

— Каквото си искам. Ей това е най-важното, да можеш да правиш каквото си искаш. А сега какво? Учи, учи, учи! Щастливо детство! Трънки!!!

— Баща ми все вика — на твоите години да съм сега!

— Да стане. Знаеш ли какъв бой ще му тегля. Да отиде и да изтропа всичко на класната като най-долен портаджия!

Така постепенно, докато дъвчеха шоколад, настроението им се оправи.

— А Фори повярва абсолютно! — каза Женья.

— За кое?

— За Цариград.

— Ами! — стана му приятно на Васко.

— Честна дума! Всички повярваха. Чудесно го направи. Имаш ли още от леблебиите, много са хубави с шоколад.

Васко стана и отвори бюфета.

— Фори ще ми плати — закани се той. — Ще ми плати за всички подигравки. И за котвата. Цяла нощ я рисувах!

Васко сложи купичка леблебии на масата. Женя придърпа и последния шоколад.

— Яж — покани той приятеля си. — Фори не заслужава нищо!

8.

Наказанието на Васко обявиха по радиоуредбата още на следния ден — училищните власти пипаха бързо. Формулировката прозвуча меко — поради самоотлъчване от училище. Класната издейства да не се вдига много шум. Имаше предложение училището да се строи в каре на двора, Васко да бъде изтъпанчен пред всички и тогава да се прочете решението за намаляване на поведението му.

— И барабанчетата да бият туш! — додаде класната.

— Това никак не е лошо — подкрепи я физкултурничката, предложението за публично наказание произлизаше от нея и тя не усети, че я занасят.

Учителският съвет се развесели, а когато е весело, и наказанията са по-леки. Класната поиска намаленото поведение да се впише в бележника — и толкова. Тя съчувстваше на Васко, по-скоро на майка му. И на нейната глава тежаха две деца и мъж моряк. Но директорът настоя за съобщение по радиоуредбата. Наказанието имало назидателно и профилактично значение за останалите ученици.

Ако Васко знаеше, че на директора дължи славата си, щеше да отиде да му благодари. Защото радиоуредбата наистина го направи герой. И тези, които не знаеха, че Васко е бягал цели три дни от училище, разбраха това. През голямото междучасие го наобиколиха и взеха да го разпитват какво е правил. Васко им разказа за бай Янаки. Страшно интересно се стори на всички и Васко остана център на внимание и след часовете. Както винаги, се увлече — бай Янаки и той кръстосваха с риболовен катер морето от далян до далян, подгонваха цели пасажи риба към мрежите, прехвърляха се на риболовен кораб и затъваха до колене в паламуди. А вечер си кладяха огън, слагаха котлето с рибята чорба и откарваха до късна нощ. Сутрин ставаха рано...

— Ей, морски, ти забрави да се прибереш вкъщи, бе! — обади се Фори.

Всичко, което директорът успя да направи за укрепване авторитета на Васко, отиде на вятъра. Забележката на Фори накара да

се разсмеят и най-лековерните. Това го поощри и той започна да предизвиква Васко по най-долен начин. Чувстваше се сигурен — Васко нямаше да посмее да се бие с две единици намалено поведение.

Лъжеше се. Васко щеше да се бие, но далеч от училище и от погледите на съученици и учители. Щеше да се бие на четири очи.

Фори ходеше всяка събота при дядо си, Васко знаеше това. Вися четири часа срещу лозето им, докато Фори излезе и тръгна надолу по пътеката. Васко тръгна след него.

Фори спря край ореха и се озърна. Тинчето не се виждаше по двора. Извади прашка, сложи малко камъче, премери се, камъчето звънна по прозореца и той се прикри зад ореха. Вратата на вилата се отвори, показва се бащата на Тинчето, поогледа се, вдигна рамене и се прибра. Фори продължи да стои стаен зад ореха. Изведнъж усети, че някой се приближава, но преди да успее да се обърне, две длани затулиха очите му.

— Кой е? — попита.

— Джамджията.

Като чу гласа на Васко, Фори се дръпна и се освободи. Двамата застанаха лице в лице.

— Няма ли да се качиш? — посочи му Васко ореха.

— За к'во да се качвам?

— За да те смъкна с шамари.

Фори се наежи като петле:

— Я го повтори!

Фори получи мигновено един шамар. Зяпна изненадан, но получи втори. Нахвърли се. Двамата се вкопчиха, търкулнаха се в прахта, изправиха се и отново се нахвърлиха един върху друг. Васко успя да го хване през врата и натисна надолу главата му. Фори разбра, че губи боя, и го ухапа с все сила за крака. Васко изохка и го пусна. Фори грабна камък, но Васко успя да хване ръката му и да приложи единствената хватка, която знаеше. Фори изпищя от болка и се свлече на земята. Васко продължи да държи извита ръката му и така, педя по педя, го отведе до едно...

Хайде да не разказваме за тази гадна подробност. Достатъчно е да знаем, че Фори се разплака. Какво по-голямо унижение от това да ти заврат главата в естествен кравешки тор, при това пресен.

— Вземи! — натика му Васко пет шоколада, които извади от джоба си. — И преди да пишеш нещо на черната дъска, помисли си хубаво, свиньо зарзаватчийска!

По-силна словесна обида не можа да измисли. Пък и не беше необходимо — Фори изглеждаше достатъчно жалък с тази обилно наторена физиономия.

Васко си тръгна. Фори остана смазан край ореха. Не знаеше какво да прави — нито можеше да върви така, нито да се покаже вкъщи омърлян до уши в знае се вече какво.

— Фориини!

Фори трепна. Беше Тинчето. Гледаше го от градината. Кога бе излязла там, не знаеше. Дали пък не бе видяла позора му.

— Падна ли?

Не й отговори, а и тя, изглежда, не очакваше отговор. Покани го да се измие. Фори се наведе над чешмата. Докато се миеше, от ризата му паднаха петте шоколада, начупени, с измачкани обвивки.

— Искаш ли? — подаде й Фори един.

Тя обаче му отказа.

Васко отиде направо при Жения. Разказа му всичко. Жения се смя от сърце. И той беше убеден, че с това цялата история ще приключи, че Фори повече няма да смее да си отваря устата, че всичко ще се забрави и нещата ще тръгнат по обичайния си ред.

И двамата се лъжеха. Васко разбра това още щом се върна от Жения. Пред тях го чакаше висок и як младеж на около осемнайсет-деветнайсет години.

— Аз съм братът на Христофор!

Басовият му глас прозвуча злобно. Васко никак не се поколеба, само бързината можеше да го спаси, но братът на Фори се оказа побърз. Пипна го за врата, преди Васко да направи и пет крачки, и така го стисна, че очите на Васко се изцъклиха.

— Дойдох да ти кажа, че си взех изпита! — каза братът.

Виж го ти що за подлец е този Фори, мислеше си Васко, който знае какви измислици е наговорил. Че Васко нарече веднъж брат му глупак, е вярно, но всъщност обидата се отнасяше за Фори.

— Взех си изпита! — повтори заплашително братът.

— Честито!

— Благодаря. И ако още веднъж посмееш да вдигнеш ръка срещу брат ми... Ясно ли е?

— Ясно.

Братът пусна жертвата си и тръгна. Васко си отдъхна — не очакваше, че ще се отърве толкова лесно.

— А, щях да забравя — върна се братът, хвана го неочаквано и му извъртя ухото. Сетне със същата ръка му заши такъв шамар, че в ухото на Васко писнаха сто гайди. И си тръгна. Този път окончателно.

Ама че глупак, помисли си Васко, щеше да забрави да ме набие.

9.

Хиляди зайчета, подгонени от вятъра, тичаха към брега. Васко, Женья и Иво седяха на вълнолома и ги наблюдаваха. Времето се разваляше. Тежките неподвижни облаци се сливаха с хоризонта. Здравчаваше се, въпреки че още нямаше шест часа.

Женья разказа на Васко какво се е случило в училище — нищо особено не беше се случило. Само Фори дето питал къде е Васко, дали пак не е поел някъде по моретата. Питал, разбира се, на висок глас, да чуят всички колко е остроумен.

Васко не ходи него ден на училище. Майка му го събуди посред нощ, в три часа. Каза му, че тръгва за сестричето, дошло време да го взема. Каза му го усмихната, като че ли отиваше до „Хиляда и една стоки“ да го купи. Но когато изведнъж пребледня и се сви надве, Васко разбра, че шега няма. Скочи и се разтича из стаята, без сам да знае защо. Майка му намери сили да се усмихне през болките и да му каже, че няма нищо страшно. Пристигна Бърза помощ. Майка му стана, целуна го и се отправи сама към линейката. Боже, каква майка имаше!

Васко си легна. Протегна ръка и изключи будилника — няма защо да го буди! Реши да не ходи на училище. Майка му ражда, той на училище ще ходи, откъде-накъде? И Иво нямаше да заведе в детската градина. Нека се научи малко на свобода и самостоятелност. Иначе това ежедневно ходене на училище може да побърка човек, пък ако ще училището да е детска градина!

Обърна се и заспа. Спа като в празник — чак до осем и половина. Събуди го телефонът. Обади се сестрата от родилното. Честити му новото братче. Уж сестриче щеше да бъде, а то... Нищо, момичетата са кофти.

На Женья се обади следобед. Сремнаха се към пет и отидоха на вълнолома. „Елена“ трябваше да пристигне, тъкмо ще си поговорят и ще я почакат. Женья дойде в лошо настроение — бяха го изпитвали по история. Покрай Васко и той си развали успеха. Е, сравнение не можеше да става с Васко, но Васковата беше друга, той мразеше училището от цялото си сърце покрай онзи злополучен бас. А

намразиш ли веднъж училище, намразваш и учението, особено когато никога не си го обичал кой знае колко. Но на Васко семейното положение беше къде-къде по-добро — баща моряк, малко братче и майка с новородено. Кой ще си губи времето да се занимава с бележките му. А Женья за двете поредни петици по български език получи вкъщи две репресии. Кой знае какво го чака за днешната четворка по история — още не беше я обявил. Пак ще има: „Ти как я смяташ тая?“ и „Ако ще я караш така, по-добре се махай от къщи“. Да се махне, ама къде да иде. Където и да иде, ще го намерят и тогава...

Докато Васко и Женья седяха на вълнолома, разговорът им се въртеше около тези проблеми, мрачни като небето.

— Чакам само да порасна и ще постъпя като брат си! — въздъхна Женья.

— Ама и баща ти, уж интелигентен човек...

— Интелигентен! — каза с презрение Женья и се почука с пръст по главата: — Един интелигент трябва да може да те убеди с пипето си, а не да те заплашва непрекъснато с бой! То добре, че все пак рядко бие!

Разговорът между двамата никак не интересуваше Иво. Друго го вълнуваше него и затова постоянно дърпаше брат си:

— Ама как така го вадят от корема?

Васко едва се сдържаше да не го перне. Защо му трябваше да обяснява на Иво работи, които не са за главата му.

— Сто пъти ме пита от сутринта — оплака се Васко на Женья и се закани с пръст на Иво: — Ако ме попиташ още един път, ще те цапна през устата.

Иво понечи да каже нещо, сигурно пак същото щеше да пита, но се отказа.

— Оставя дребни пари в чекмеджето и ги брои всяка вечер — оплака се Женья.

— Баща ти ли?

— Той. Проверява ме.

— Вкъщи парите стоят отключени — каза Васко. — Седем лева съм взел всичко на всичко досега. За тринайсет години — седем лева.

— Нищо не е! — призна Женья.

— При това с два от тях купих цветя на мама по случай рождения ѝ ден.

— Те не се смятат.

На Иво пак му хрумна нещо, завъртя се около брат си и го дръпна за ръкава.

— Ако ще ме питаш същото, нали знаеш? — заплаши го Васко с разтворената си длан.

— Съвсем друго е.

— Казвай!

— Ами щом вече са го извадили, да ни го дадат.

— Ще го дадат деее! — изрева Васко. — Пис от тебе!

Васко пръв видя „Елена“ — пореше вълните право към пристанището. Чуха двата свистока — минаваше край фара.

— Татко! — скочи Васко. Забързаха към пристанището.

10.

Слави Фотев подпря лакти на фалшборда и се загледа към брега. Ето я отново Варна. Сърцето му преливаше от щастие — връщаше се вкъщи. „Варна, хубава Варна“, тананикаше си наум Слави Фотев.

Къде ли не бе скитал по света, в кои ли пристанища не бе спирал! Никъде и нито един път сърцето му не бе трепнало така, както трепваше пред Варна. Заплеснат, не забеляза кога се бе приближил пилотският катер.

— Фотев! — провикна се от мостика Илия Батулев, капитанът, добродушен, напълнял вече от годините мъж с бели коси, които говореха за приближаващата пенсия. — Не зяпай като екскурзиант. Аз ли да ти свърша работата!

Слави Фотев притича бързо до щормтрапа и пусна въже към приближаващия влекач. Как ли би реагирал Наско, ако чуеше, че капитанът му се кара? — помисли си той и се усмихна. Слава Богу, нямаше откъде да чуе.

„Елена“, теглена от два влекача, се отправи бавно към кея.

— Отдай лява котва! — изкомандва старпомът, мъж на около трийсет години, с брада и лула в устата.

Чу се шум от подскачащата по палубата желязна верига и цопването на котвата във водата. Пристанищните работници поеха хвърлените им въжета и започнаха ошвартоването.

— Машинното! — извика капитанът в парлангото.

— Слуша втори механик! — обади се глас от долу.

— Свободна машина! — изкомандва капитанът. — Благодаря за маневрата.

— Ясно, свободна машина. Добре дошли в България, другарю капитан.

Сякаш всички си отдърхнаха. Сега вече наистина си бяха у дома.

— Йонич! — обърна се капитанът към старпома. На лицето му имаше усмивка. — Махни го този комин от устата.

— Аз не я паля, другарю капитан, аз само ей така, колкото да се залъгвам. Дано издържа.

— Аз как издържам вече трети месец. Слушай какво, Йонич! Един от двамата ни трябва да остане на кораба. Аз ще сляза.

— Е — засмя се старпомът, — в такъв случай аз оставам.

— Браво, Йонич, знаеш я службата. Ако мене ми натикат пенсионната книжка в джоба, тебе сигурно ще те направят капитан на „Елена“.

— А, пенсионна книжка! — поклати глава старпомът. — Няма да се лишат те от капитан като вас.

— Мислиш ли? — въздъхна капитанът.

Трийсет и седем години беше плавал по моретата. За първи път не се радваше, че се връща. След месец навършваше шейсет години, знаеш ли ги тези кабинетни плъхове какво могат да му скроят?!

Капитанът потръпна при мисълта, че това може да е било последното му пътуване. Не му се разделяше с морето. А и мечтаеше да направи Сашко моряк. Две дъщери имаше, едната още неомъжена, другата три внучета му роди, само Сашко се случи момче. Него поне да види моряк, пък тогава не в пенсия, а по дяволите, ако искат, да го пратят!

Илия Батулев погледна към брега и тръгна към кабината си. Трябваше да се стяга за слизване. Вкъщи го чакаха, особено Сашко. Сигурно е порасъл. Расте, дявол да го вземе, расте не с дни, с часове расте, като наторен домат. Ами как няма да расте, като цял ден го тъпчат с витамини.

— Ако обичате, другарю капитан, да подпишете корабния дневник — пресрещна го третият помощник-капитан, младо едро момче на не повече от двацет и три-четири години.

Ето, помисли си капитанът, заради тези младоци, учили-недоучили, ще ме изхвърлят на суша.

— Подсигури ли разтоварването на втори трюм, Атанасов? — попита капитанът, след като подписа дневниците.

— Да, другарю капитан!

— Хм — рече капитанът, щеше му се да хване този младок натясно, — какво ще правиш сега?

— Ще контролирам разтоварването.

— А товарния план ще оставиш за утре, така ли? Че после да закъснеем! — каза капитанът и в тона му се долавяше неоправдана заядливост.

— Товарния план представих на старпома, другарю капитан — отвърна младежът така, сякаш казваше „Пак не можахте да ме хванете натясно“.

— Службата я знаеш — стисна устни капитанът, — ако огладиш малко и характера...

— Характерът не е долно бельо, че да го гладиш, другарю капитан.

— Ето, виждаш ли! — кипна капитанът. — Пак много знаеш! — и си тръгна сърдит. Това момче винаги намираше начин да го нервира.

Като привърши работата си, Слави Фотев излезе на палубата и погледна към кея. Там бяха и Васко, и Иво, и онова момче, приятелят на Васко с женското име, а да, Женя.

— Как е майка виии? — извика Слави Фотев през ръце, които държеше като рупор пред устата си.

— Ами тя...

Останалото пристанищният шум го заглуши, но Слави Фотев разбра, че е станал за трети път баща.

— Когааа?

— Тая сутриииин!

— Какво еее?

— Момчеее!

Бащата направи гримаса.

— Какво, бе? — попита го сух и изпечен морски вълк с татуирани жилести ръце, на когото викаха Киро Майтапа.

— Момче.

— Хехе! — подаде му ръка Киро.

— Че какво, като е момче? — защити се бащата.

— Нищо, бе, ама много приказваше за момиче. Здраве да е, дано поне следващото го докараш! — и Киро Майтапа отмина, хилейки се.

Слави Фотев зърна капитана и веднага се захвана на работа.

— Жена ти родила, а? Е, честито! — отиде при него капитанът.

Значи целият екипаж вече знаеше.

— Благодаря ви, другарю капитан.

— И какво е отрочето?

— Момче.

— Браво! Знам, че искаше момиче, но момичето е по-фина работа, а ти в работата си малко немарлив — рече му капитанът с укор,

но без злоба и го потупа приятелски по рамото. — Защо не каза да те смени някой. Антон можеше да уреди.

Като чу името на първия си приятел, бащата се смръщи.

— Като деца сте двамата, мама му стара! — каза капитанът. — Обади се на старпома и тръгвай.

— Предпочитам утре да съм свободен, другарю капитан.

— Е, щом предпочиташ — капитанът погледна нахвърляните върху палубата корабни въжета и се ядоса. — Да ги разкараш от тук! Фотев, три деца имаш вече, крайно време е да се стегнеш!

Слави Фотев изчака капитанът да се пръждоса и се надвесил над фалшборда. Извика колкото му глас държи на Васко и Иво да си тръгват. Те му махнаха с ръка и щяха да поемат към къщи, когато зърнаха чичо си Антон.

— Как е? — попита той.

— Добре е, чичо Антоне.

— И училището ли?

— Ами...

— Ясно! С майка ти какво стана?

— Момче!

— Хаха — развесели се Антон, отвори си чантата и извади кукла. — За момчето — подаде я той на Васко. — Вашите подаръци са в куфара, ще дойдете вкъщи да си ги вземете.

— Пак са се скарали с татко — каза Васко веднага щом чичо им Антон се отдалечи. — След всеки рейс се връщат скарани.

— Защо? — попита Женья.

— Не знам.

— Сигурно са се сбили — обади се Иво...

Грамаден камион спря на кея до „Елена“. Кранът измъкна от трюма първия товар.

— Бързат — каза Васко. — Пак ще заминават.

Вдигна глава към палубата. Баща му махна да вървят. Тръгнаха.

— Хем пристигна, хем остана на работа — каза Женья.

— Той е боцман. А и рейсът на всеки кораб свършва чак когато го разтоварят. И започва с товаренето. Ще ги научиш и ти тия неща покрай брат си.

Васко извъртя още веднъж глава към кораба, но баща му не се виждаше.

Беше вече съвсем тъмно. Палубните светлини на акостиращите и чакащите на рейд кораби светеха, а двата прожектора хвърляха лъчите си в трюмовете на „Елена“.

С куфар в едната ръка и сак в другата Слави Фотев слезе по трапа. Кеят бе съвсем пуст и стъпките му отекваха в тишината на нощта. Позната свирка с уста го накара да се обърне. Под бледата светлина на лампата съзря Антон. Седнал бе на кнехта и му се усмихваше неловко. Стана и тръгна с приятеля си. Мълчаха, не знаеха какво да си кажат. Антон пое сака от Слави Фотев. Ледът между двамата като че ли започна да се разтапя.

— Като деца сме, мама му стара — отвори най-сетне уста Антон.

— И капитанът така каза: като деца сте, мама му стара.

— Видя ли!

Минаха през жп линията между вагоните. Срещу тях светеше сградата на митницата.

— Милка чакаше — каза Антон.

— Бас слагам, че по-добра жена от нея няма да намериш.

— Може и да си прав, ама...

Митничарят се сепна, когато влязоха в митницата. Беше задрямал.

— Трите имена, номер по екипажен списък! — каза той, като си придаваше важност.

Слави Василев Фотев го наруга наум, нарече го в главата си вмирисан книжен плъх, но му отвърна учтиво, защото никак не му се искаше да го събличат гол, че и токовете на обувките му да разковават.

— Декларацията!

Подаде му я. И „Заповядайте“ му каза.

Митничарят прибра декларацията, направи му знак да мине и се намести отново като за дрямка.

На площада пред митницата, встрани на пейката, седеше Милка.

— Чака ме, хем й казах...

— Ще чака! — рече Слави Фотев. — Щом иска да става моряшка жена, трябва да се научи да чака.

— Честит син! — протегна ръка Милка.

— Благодаря, да ви се връща.

Милка погледна към Антон. Антон се усмихна кисело.

11.

Новият велосипед се оказа бомба. Така поне го определи Женья. Бомба велосипед, каза той. В действителност беше пежо, едно чудесно пежо, каквото Васко не очакваше. Знаеше, че баща му гледа да спестява колкото се може повече от валутата — кола щяха да купуват, а и ново жилище предстоеше да получат, та за такъв голям подарък не си бе и помислял.

Васко тръгна с велосипеда на училище веднага щом го сглоби и излъска. Краката въртяха леко педалите, а той сменяше с нужда и без нужда скоростите. Чувстваше се на седмото небе. Само не можеше да разбере защо хората минават с такова безразличие край него. „Или от завист, или защото нищо не разбират от колела. От завист ще е! Хич и нищо да не разбираш, само от един поглед ще ти стане ясно какво колело е това“.

Васко очакваше с нетърпение да види как ще погледнат съучениците му на пежото. Умря от удоволствие, като видя удължените им физиономии. Пежото прекъсна игрите в училищния двор и всички се струпаха около него.

— Страшно е! — каза Тинчето.

— Ще ти дам да го опиташ — отвърна великодушно Васко, докато привързваше пежото с верига към училищната ограда. — Като го опиташ, тогава ще говорим.

Заради обещаното кръгче ли, или от завист Фори побърза да се заяде:

— К'во бе, морски, към сухопътните ли мина?

Васко го стрелна с поглед, но тъй като никой не обърна внимание на забележката, повече нищо не каза.

— С колко скорости е? — попита едно момче.

— С пет!

— А задна има ли? — попита злобно Фори. — Или стигнеш, докъдето стигнеш, и се връщаш със самолет.

— Стигам до под ореха, набивам един глупак и чак тогава се връщам! — отвърна Васко.

Фори млъкна и стисна устни. Страхуваше се Васко да не раздрънка онзи случай. Потръпна от отвращение и преживя още един път унижението. По-късно, в часа по география, когато класната попита дали има доброволци за урока „Соленост на морската и океанската вода“, Фори каза:

— Васко е по морските работи.

Класът се раздвижи. Нищо обидно нямаше, но Васко го заболя — натиснаха го по болното място, радостта от колелото изведнъж изчезна и училището му се стори отново непоносимо.

— Излез! — каза класната Микренска. — Излез им докажи, че не е необходимо да си пътувал по море, за да си знаеш урока.

Васко се изправи, но не мръдна от мястото си.

— Учил ли си?

— Да.

— Говори тогава от място, щом искаш!

— Аз пред тях няма да говоря! — каза Васко с достойнство.

Писа му двойка. Вдигна Женья — едва закърпи четворката.

— Защо се наиксна сам? — попита Тинчето Васко след училище.
— Като хлапак се държа.

— Ти пък за какво се мислиш? — кресна й Васко невъздържано и грубо.

Тинчето се фръцна и си отиде обидена.

Тръгнаха си с Женья. Остави Женья да му бута колелото — вече и на него не се радваше. Мълчаха. Щом свиха по улица „Архимандрит Филарет“, видяха тебеширен надпис на къщата: „Тук живее Васко да Гама — голям мореплавател и хвалипръцко“.

— Ще го изтрием! — успокои го Женья.

Изтриха го. Докато триеше, Васко изправи сто пъти Фори до стената и сто пъти го разстреля.

След тази случка дните се занизаха бавно и скучно. Васко ходеше без желание на училище и се връщаше потиснат вкъщи. Тинчето не му обръщаше никакво внимание — все едно че не съществуваше за нея. Опита се той веднъж да й подаде дъвка, но тя го отмина, без да каже нищо. Ето какво му тежеше непоносимо и в училище, и вкъщи, и денем, и нощем. Обичаше Тинчето и страдаше по

нея. Толкова много я обичаше, че ако тя му кажеше, и в огъня би се хвърлил. Така силно страдаше от тази очевидно несподелена любов, че му идваше да ѝ въртне два шамара.

Любовта, изглежда, изнервя, защото Васко започна да се дразни от всичко и от всички. И от това ревливо бебе, дето отгоре на всичко кръстиха Красимир. И от Иво, който така се беше разглезил, че само бой го оправяше. И от баща си дори. За първи път му се стори, че много се задържа баща му вкъщи.

Така минаваше тягостно времето, докато един ден телефонът иззвъня. Беше Женя. В гласа му се чувстваше вълнение.

— Ела веднага в римските терми! — рече той.

— Какво се е случило?

— Ела веднага, ако си приятел!

Щом го викаше в римските терми, значи се отнасяше до нещо важно. Два пъти го бе викал досега там. Единия път, преди четири години, измъкна гордо два долара от джоба си. Бил ги намерил на улицата и викаше Васко да го придружи до милицията. Искаше да ги предаде — за предаване на чужда валута щели да го отличат, най-малкото във вестника да го пишат. Васко го заведе в „Кореком“ и честната, заслужаваща похвала постъпка на Женя се превърна в бурканче течен шоколад. Женя остана много доволен.

Втори път Женя го повика в римските терми преди две години. Бил намерил някакъв пес и го закарал вкъщи, но баща му го изхвърлил заедно с песа. Подвижен бълхарник не му трябвало! Докато се чудеха какво да правят, кучето се отскубна от ръката на Женя, побягна презглава заедно със завързания около врата му книжен канап и изчезна яко дим.

Сега на Васко тези истории изглеждаха смешни, но тогава и Женя, и той бяха деца. Едва ли зад днешното повикване се криеше някаква детинщина.

Женя го чакаше. Свит надве върху хилядолетната стена, с китара под ръка, той изглеждаше тъжен и вгълбен в себе си.

— Казвай!

— Ще бягам! — отвърна Женя. Думите му прозвучаха като клетва.

— Защо?

Женя измъкна лист, изписан с почерка му, подпря китарата на коляното и запя тихо. Васко си помисли най-напред, че е откачил, но песента звучеше добре, а думите разкриваха причината за готвеното бягство.

*Нали децата са вашето бъдеще?
Нали?
Майки и бащи
— родители,
кажете защо на бъдещето удряте шамари
и слагате по този
(и по други начини)
прът в колелата
на прогреса?
Майки и бащи
— родители,
децата,
нали ваши те са?
Кажете тогава
ЗАЩО?*

Очевидно това беше песен на протеста, така пишеше и най-отгоре на листа. Васко я чуваше за първи път. Най-вече му хареса припевът.

*Ръцете защо са ви дадени,
за нас блага да творите ли?
Защо от нерви разклатени
децата си бийте, родители?*

Васко нямаше ни слух, ни глас, но песента го увлече и без да иска, започна да приглася. Отзвучаха и последните акорди, но Женя продължаваше да си стои с китара на коляното, загледан в покритите с тайнственост развалини на миналото.

— Хубава е! — каза Васко. — От „Ален мак“ ли е?

— От мене е! — отвърна Женья. — И текстът, и музиката.

На никого досега Женья не бе казвал, че когато оставаше сам вкъщи, сядаше на пианото и композираше песни на протеста. Беше самокритичен и рядко одобряваше написаното. Но песента „Защо“ му хареса. Още докато пишеше думите, почувства, че излизат от душата и сами раждат музиката. Така се бе увлякъл, че не усети кога бе влязъл баща му.

— Много те е бил, щом цяла песен си написал — каза деликатно Васко.

— Не ме би, с ръка не ме докосна. Смя ми се. Уж диригент... На бой издържам, но да ми се присмиват, не обичам. Обиждам се.

Замълчаха. Женья чоплеше с пръсти древните камъни, а Васко се чудеше какво точно бе намислил приятелят му.

— Ще бягам! — повтори Женья твърдо.

— От къщи или от училище?

— От къщи, от училище, от всякъде.

— Две единици! — показва му Васко два пръста. — За всеки три дни, две единици! За една седмица ще си свършиш цялото поведение.

— Все ми е едно!

— И къде ще вървиш?

— На „Елена“.

Това дойде за Васко като гръм от ясно небе.

— На „Елена“ ли?

— Брат ми е назначен на „Елена“.

— Хайде стига глупости.

— Решил съм го.

— Само на бас не се хващай! То, ако можеше да се пътува така, нямаше да стана за смях.

— Ще се скрия и — край! Пък като отплава... Все ще ми намерят някоя работа на парахода. Той, и брат ми, да не мислиш, от хубаво бяга.

Васко се замисли. Разбира се, че е възможно човек да се скрие и тогава, пред свършен факт... Особено ако са минали няколко дни, без да те усетят.

Васко постави на едното блюдо риска от бягството, на другото — училището. Везните се наклониха към бягството. Какво бягство е това,

ще отиде да поживее малко във втория дом на баща си. Ще се отърве и от Фори, и от цялото това проклето училище. А и Тинчето, стига му се е дула като пуяк. Ще видим къде ще й иде дуенето, като се върне изпечен и избрулен от морските ветрове.

— И аз ще дойда! — каза Васко.

Тъгата изчезна от лицето на Женья и той въздъхна облекчено:

— Знаех си, затова ти се обадох. Сам винаги е страшно. Двама като сме...

— Така е — отвърна Васко и се зачуди дали да не протегне ръка към Женья, да се здрависат, така както подобава при вземането на подобно важно и съдбоносно решение, но се отказа. Не бива да се прави всичко, което пише в детските книги или се гледа по детските филми.

— Ще трябва обаче да намислим нещо — каза Женья.

— За какво?

— За вкъщи. Ти винаги намисляш добре работите, натъкмяваш ги така, че хващат.

Женья помахаше ръка пред носа си, сякаш искаше да разгони миризмата на бой.

— Ще намисля — обеща Васко. — Има време, „Елена“ заминава утре. При това сме късметлии — заминава по необикновено време, в девет вечерта.

— В девет не мога да се измъкна, в никакъв случай.

— Глупчо! Отсега мога да ти кажа, че от седем часа си на театър, ще проверим какво дават. И билет ще им покажеш — утре ще ти го дадат в училище, пиесата ще я разглеждаме в клас и прочие...

— И като не се върна от театъра, ще вдигнат такава тревога, че...

— „Елена“ вече ще е в открито море.

— В открито, ама не познаваш баща ми. И друг път съм ти казвал — вертолет ще наеме. Само във вертолет бой не съм ял.

— Прав си — призна Васко. — Е, виждаш ли, като ме притесняваш, нищо не излиза. Има време до утре.

12.

Майката на Васко подреди куфара. Направи списък на всичко, което се намираше в него, и го залепи от вътрешната страна на капака.

— После ще си прибереш нещата по списъка! — каза тя. — Да не ги разгубиш.

— Няма.

Иво се въртеше около брат си. Страдаше от предстоящото му заминаване. Красимир го разочарова — очакваше, че ще може да си играе с него веднага щом майка му го донесе от болницата, а то — дори не му даваха с пръст да го пипне, като че ли ще го счупи. Защо им трябваше на тези лекари да го вадят от корема на майка му, преди още да е готов напълно?!

— Защо не ме вземеш и мене? — попита Иво.

— Защото ти оставаш глава на семейството.

— Добре! — съгласи се веднага той.

Въпреки протестите на Васко майка му постави в куфара учебниците. Впрочем Васко не се опъва много, само толкова, колкото да не излезе, че взима учебниците с удоволствие. Щеше да бъде подозрително.

— И се сецай за майка си! Да не ме оставиш без писмо, че да хукна да те търся.

— Няма! — обеща Васко и въздъхна. Всичко намисли до последна подробност, само това с писмата как да стане, и през ум не му минаваше.

Майка му прие въздишката съвсем другояче:

— Знам, че не си много по писането, но все ще намериш малко време за майка си.

Васко закопча куфара. Тежеше, но какво да се прави.

— И да се пазиш! — заръча майка му. — Жалко, че няма как да оставя Красимир, щеше ми се да те изпратя.

— И на мене ми се щеше, ама...

Дойде време за раздялата. Майка му го целуна:

— Мъж стана!

— Ако видиш хубав ластик за прашка, купи ми! — поръча Иво.
— Ще ти купя — обеща Васко. — Чао! — махна с ръка и тръгна.
— И да пишеш! — заръча му още един път майка му.

Следваше най-деликатният момент — Жения. Нямахше го долу пред блока, където се уговориха да се чакат. Васко натисна звънеца. Жения се показа от балкона. Не изглеждаше весел. Стоеше там горе, гледаше приятеля си и като че не знаеше защо е дошъл.

— Хайде де! — махна му Васко.

Нещо подозрително имаше в държането на Жения. Ако техните са го усетили и баща му е вдигнал ръка, може пак да е изтропал всичко. Но съмненията му се разсеяха, когато Жения каза, че слиза.

Жения излезе от асансьора с куфар и китара в ръка.

— Това пък за какво ти е?

— За през свободното време — отвърна Жения.

— Малко ни е другото, ами и китара! — Васко помисли да го върне, но се отказа. Нямахше време за губене. Колкото по-бързо стигнат до пристанището, толкова по-добре.

— Пред вашите мина ли всичко нормално?

— Тъх — отвърна Жения с половин уста.

Продължиха пътя си мълчаливо.

— Случило ли се е нещо? — попита Васко.

— Нищо.

И отново замълчаха. Васко все хвърляше по едно око към Жения — че имаше нещо, имаше!

— Какво ти е, че мълчиш?

— Защо да мълча? Ти нищо не си ме питал.

С всяка стъпка Жения ставаше все по-неспокоен и по-колеблив. Остави китарата и куфара на тротоара и клекна да си върже обувката. Обувката му обаче беше вързана и Жения изпадна в още по-неловко положение.

— Как ще влезем? — попита.

— Лесно няма да е.

Пристанището беше вече съвсем близо. Крачка, две и пред тях се откри Варненският залив със застаналите на рейд кораби.

Жения остави отново куфара си на тротоара. Погледна виновно към Васко.

— Какво, бе? — почти изкрещя Васко.

Поетът композитор на протестни песни поиска да каже нещо, но брадичката му затрепери и той заплака. На Васко всичко му стана ясно като бял ден.

— Нали идеята е твоя?!

Женя вдигна вежди, нямаше намерение да спори чия бе идеята.

— И сега какво искаш? Да се върнеш вкъщи и вашите да припаднат от учудване!

— Нищо не съм им казвал.

— Защо?

— Почувствах, че няма да ми повярват.

Гневът на Васко се смени с чувство на състрадание. Жал му бе за приятеля.

— Нищо не става от тебе, Женя — каза тъжно.

— Знам! — призна Женя.

Чу се корабна сирена и Васко инстинктивно погледна часовника си. Имаше още доста време.

— Ти ще тръгнеш ли? — попита с тревога в гласа Женя.

— А как? Аз вече съм тръгнал.

Но не му се разделяше още.

— Ела да пием по една кола! — предложи той. Женя се съгласи.

В сладкарницата Васко извади от куфара си листа и пликосе за писма. Докато пиеше колата, написа три писма. Запечата ги, сложи адреса и ги подаде на Женя.

— И да не им объркаш реда! — заръча.

— Няма.

— Първото ще пуснеш вдругиден, рано сутринта.

— Добре. Искаш ли още една кока-кола?

— Да не са те пращали пак ток да плащаш?

— Мои са!

— Две коли! — викна Васко.

Донесоха им ги. Васко вдигна чаша за прощаване. Колкото повече време минаваше, толкова повече му се стягаше сърцето. Чукнаха чаши.

— Сърдиш ли се? — попита Женя.

— Твоя си работа!

— Ще съчиня една песен за тебе и за морето! — обеща Женя.

Гризеше го съвестта, че изоставя приятеля си.

Васко изпразни на един дъх колата. Очите му се напълниха със сълзи.

— Мъчно ли ти е? — попита Женья.

— Много е газирана — отвърна Васко и стана.

Асфалтовият път ги отведе направо на морската гара.

Спряха край вълнолома. „Елена“ стоеше прикована към кея така, както Васко я бе видял следобед, когато бе изпратил баща си. Жалко, че този път той се случи дежурен — най-добре щеше да е, ако се вмъкнеше преди него, ама на!

— Закълни се сега! — каза Васко.

— Заклевам се.

— Никому ни думичка.

— Ни думичка!

— Добре! Въпреки че много не ти вярвам.

— Ще те чакам тук! — каза Женья.

— За какво ще ме чакаш?

— Да си ходим заедно. Ако те спипат де...

— Няма да ме спипат! Да кажа ли нещо на брат ти?

— Ако те пита какво да ми купи, виж там, едно пежо като твоето.

И леблебии, цариградски.

— Ти за леблебиите не бери грижа, аз ще ти донеса.

Откъм „Елена“ се чуха прекъснати сигнали със звънец.

— Време е! — каза Васко, но не тръгна.

— А в училище?

— В училище ли? Добре, че се сети. Щом оставаш...

Васко се замисли. Разбира се, че пробивът можеше да дойде от училище, това беше слабата точка на целия план, но щом Женья остава, той би могъл...

— Ще кажа, че си болен. Нали е важно три дни да минат, пък после...

— Ще кажеш, че е умряла баба ми и съм заминал. За село. И няма да чакаш класната да те пита пред целия клас. Ще отидеш при нея преди часа.

— Само дано не се засмея.

— Ще си мислиш за баща си и няма да се засмееш.

— Добре.

— Чао, Женья!

— Чао, Васко!

Женя не си тръгна. Скри се зад колоната при ресторанта и зае удобна за наблюдение позиция. Васко вървеше към „Елена“ и окото му не мигаше — така поне си мислеше Женя и се чудеше на храбростта му, възхищаваше му се. Дали Васко вижда, че горе, на подвижната стълба, дето ѝ викат трап, стои човек и пази? И то онзи, приятелят на баща му, с когото все скарани се връщали. Да, ето, Васко се скри зад крана, видял е и той опасността. И чак сега Женя забеляза, че в ръката си Васко стиска китарата му. Понечи да се затича, но се уплаши да не го издаде. И да викне, не идеше.

Слава Богу, Васко изви глава и погледите им се срещнаха. Женя му махна с ръка, искаше да му подсказе за китарата, но Васко не му обърна внимание. Тръгна към „Елена“. Онзи, приятелят на баща му, беше слязъл на кея и се прегръщаше с приятелката си. Женя видя как Васко се шмугна зад гърба им, изтича нагоре и потъна в кораба. Сега трябваше да почака, докато го изхвърлят — Женя никак не се съмняваше, че точно така ще стане. Но мина половин час, мина един, а Васко продължаваше да е на кораба. Може пък да са го хванали и да чакат милицията да го прибере.

Мисълта за милицията го накара да се сети за баща си. Добре, че имаше тази вечер концерт, майка му, и тя свиреше, така че щеше да отърве кожата.

Неоновите лампи на паркинга примигаха и светнаха, оркестърът в ресторанта засвири, а Васко продължаваше да е на кораба. На Женя му стана студено и взе да се мести ту на единия, ту на другия крак. Край него минаваха забързани двойки и шумни компании, които потъваха в топлото на ресторанта. Само той мръзнеше като смахнат. Не, не беше само той. И една двойка имаше точно срещу ресторанта. Подпираше каменния зид, здраво го подпираше, да не падне. Дали пък да не си тръгва? Ще почака още малко, сам не му се връщаше, а и Васко кой знае колко интересни неща щеше да му разкаже!

Откъм „Елена“ се чуха нови сигнали със звънец. Чак сега Женя видя, че към кърмата бе подходил влекач. Отдадоха въжетата от кнехтовете. Корабът се отдели бавно от кея и се насочи в открито море.

Женя продължаваше да стои скрит до ресторанта. Не можеше да повярва на очите си. „Елена“ се отдалечаваше все повече от брега, а там, на нея, беше неговият приятел Васко.

ТРЕТА ЧАСТ

КИТАРАТА

1.

Васко усещаше сърцето си в гърлото. Туп-туп, туп-туп — ще се пръсне от тупкане. Мозъкът му беше парализиран, движенията — механични. Краката го отвеждаха все по-близо и по-близо до кораба. Ако можеше да мисли, щеше да се върне обратно и да понесе за втори път срама от поражението. Но не можеше. Краката продължаваха да го приближават към „Елена“. Спря го страхът.

Васко се прикри зад крана втренчил поглед към кораба. Горее край трапа, стоеше чичо му Антон и разговаряше от високото с приятелката си Милка. Васко не чуваше за какво говорят, не чуваше нищо освен собственото си дишане. Тогава може би в главата му се прокрадна мисълта за връщане, защото извърна очи назад. Женя стоеше там, при ресторанта, чакаше го значи, вярата му нямаше, че ще успее. Дори му махна да се връща.

Няма връщане, Васко, няма връщане, Васко, няма-няма, няма-няма! Тези думи започнаха да пулсират в главата му с ритъма на биенето му до пръсване сърце. Докато видя, че чичо му Антон слезе от трапа и Милка увисна на врата му. Краката го понесоха напред. Мина тихо зад гърба на чичо си Антон, спря дори да диша и сам не разбра кога се озова на палубата.

Да, той беше на палубата, две мнения по този въпрос нямаше, той беше на палубата и кеят остана под него. Овърна се като подплашено коте. На бака мярна гърба на баща си, до него бе Владо, братът на Женя. Шмугна се бързо във вратичката на средната надстройка. Лъхна го миризмата на терпентин — бяха боядисвали нещо. Прекоси тясното коридорче и излезе от другата страна на палубата. Сърцето му вече не тупкаше така неудържимо. Беше се свило в гърдите и трепереше като зайче — сега накъде? Чу приближаващи се гласове и се прикри в тъмното зад средната надстройка. Изчака, докато се убеди, че опасността е преминала, и тръгна към кърмата, най-напред на пръсти, после, забелязал купа корабни въжета, хукна да се скрие зад тях. И чак тогава видя китарата. Беше я **държал през цялото време в ръка, беше се изкачил с нея** по трапа, бе преминал през

средната надстройка, бе пресякъл палубата и се бе скрил зад тези въжета, без да забележи, че освен куфар мъкне със себе си и китарата на Женья. Само тя му липсваше! Трябваше да се отърве от нея, още повече че чу как струните ѝ подрънкват предателски при най-малкото мръдване. Или така поне му се струваше. Да я хвърли през борда, не идеше. Току-виж праснала някого по китарата. Васко се усмихна при тази мисъл — китарата прасна нечия китара. После се сети, че купът въжета, зад който се криеше, беше откъм морето. Поколеба се, но се отказа. Ще я хвърли, ще цопне във водата и ще заплава отгоре като живо доказателство, че някой се е качил незаконно на кораба.

Отново чу стъпки, които този път спряха до самия него.

— Дай да ги навием тия въжета!

Беше гласът на баща му. Васко сниши глава, и то точно навреме. Огромното корабно въже взе да изчезва. Добре, че някой вдигна патърдия — някакви балони били разхвърляни, — и баща му заедно с другия се отдалечи. Сега беше моментът да изчезне от тук, колкото се може по-бързо. Встрани имаше два сандъка. Изтича и отвори първия. По дяволите, беше пълен с пясък. Вторият обаче се оказа празен. Вмъкна се и затвореното дървено пространство се изпълни със звуците на китарата — дълбоки и кънтящи, изтръгнати сякаш от орган.

— Ти добре си решил, но дано издържиш! — чу той гласа на баща си.

— Защо?

Това беше братът на Женья, Владо Панчев. Васко дори го видя — сандъкът имаше процеп между две от дъските и от там можеше да наблюдава какво става отвън.

— Защото си заек. А на море от заека по-хубаво мезе няма. Ако знаеш какви номера ще ти кроят.

— Какви?

— Е, де да знаем какви. Той, Киро, ги измисля най-вече, Киро от машинното, знаеш ли го?

— Не!

— Ще го опознаеш. И Майтапа защо му викаме, ще разбереш. Тебе как ти е името?

— Владо, другарю Фотев.

— Да, Владо, и на мене на времето се опитваха да ми правят номера — рече баща му и в гласа му се долавяха фукливи нотки. —

Докато спях, вода в леглото ми наливах, за да мисля, че съм се изпуснал. Наливах, ама майстори кодоши ти казвам, загреят водата на трийсет и два градуса и тогава я наливат. Не само че не те буди, ами ти е приятно. Щях да пощурея, три сутрини наред мокър се събуждах. Но като ги пипнах... — Слави Фотев спря, беше се увлякъл и не знаеше как да продължи.

— И какво направихте, другарю Фотев? — попита Владо Панчев.

Предупреждението на Слави Фотев наистина го разтревожи.

— Е, какво да направя?! — сконфузи се Слави. — Тебе ако ти се случи, какво ще направиш?

— Точно затова питам, защото не знам.

— Отидох право при помполита — продължи свободното си съчинение Слави Фотев. — И му казах, че ако не си стегне хората, ще мина към физическа саморазправа. И че ще започна от него.

— Сигурно ви е одрусал здравата, другарю Фотев. Началниците не обичат да им се говори така.

— Впрочем не му го казах — призна Слави. — Не го намерих, а после ми мина. Но щях да му го кажа, окото ми нямаше да мигне.

С това разговорът свърши. Бяха навили въжето и Васко чу приближаващите стъпки, които спряха пред сандъка.

— Прибери го това вътре! — нареди Слави Фотев.

Капакът се вдигна. В сандъка стана съвсем светло и Васко се сви надве в очакване на първите плесници. Вместо плесници върху главата му се изгърси някакво прашно платнище, капакът отгоре хлопна и отново всичко потъна в мрак. Васко почувства, че се задушава, размаха панически ръце, чу издрънкването на китарата, после процепът на сандъка просветна. Васко наведе глава към светлината и пое дълбоко дъх.

— Трябва да видим лодките — чу той гласа на Владо.

— Защо?

— Нали другарят Атанасов нареди.

— Какво ще им гледаме на лодките — отвърна Слави Фотев, но замръзна, защото видя това, което от сандъка Васко не можеше да види. Видя другаря Атанасов, третия помощник-капитан, същия, на когото капитанът на „Елена“ каза, че трябва да си оглади характера, а той му отвърна, че характерът не е долно бельо, та да го глади.

— Какво ще им гледаме на лодките, така ли, Фотев?

Гласът на третия помощник-капитан Атанасов прозвуча строго и на Васко му стана неприятно, че някой си позволява да говори така с баща му. Ако беше видял, че този някой е един твърде млад човек, който знае какво би направил. Но нямаше как да види, още повече че едрата фигура на Атанасов запуши процепа и в сандъка отново стана тъмно.

— Стара служба си, Фотев — продължи Атанасов да кори баща му, — пример на младите трябва да даваш, на мене включително, а то...

Мълчание, което обикновено следва всяко мъмрене.

— Проверявате всички лодки, ясно ли е?

— Разбрано!

Изведнъж в сандъка на Васко отново просветля — Атанасов бе вдигнал капака.

— Какво търси това платнище тук?

— Сложил го е някой — отвърна Слави Фотев.

— Да го разкарате! И да напълните сандъка с пясък! Ще проверя!

По палубата отекнаха тежките стъпки на младия трети помощник-капитан.

— Младо е, та му се командва на командорето — каза Слави Фотев.

— Аз ще докарам пясък — рече Владо, — докато вие разкарате платнището.

Васко изтръпна — сега ще става, каквото ще става. Добре, че този път с никого не беше се хващал на бас.

— Дай най-напред да видим лодките, че командорето сега ще се заяде. И престани да си кривиш езика с това „вие“. Слави ще ми викаш.

Краката на двамата изчезнаха от погледа на Васко на горе по железния трап към лодъчната палуба. Време за губене нямаше. Васко разбути платнището и излезе от сандъка. Тръгна, но се върна за китарата — хубава беля щеше да направи! Влезе през желязната врата в задната надстройка, там, където баща му и Владо бяха прибрали корабните въжета. Стаи се в единия ъгъл. Тук наистина цареше пълен мрак, но сега мракът го пазеше. Васко съжеляваше само, че не се сети да погледне часовника си — беше загубил всякаква представа за

времето. Ослуша се. До слуха му достигна боботенето на машина. Приближаващи стъпки накараха отново сърцето му да забие лудо. Желязната врата се отвори — хвърлиха нещо в тъмното и то издрънча като празна тенекиена кутия.

— Ако командорето надникне тук, ще припадне!

Гласът беше непознат на Васко, но при споменаването на командорето потръпна. Командорето държа такъв тон на баща му, а с него какво би направил?! Васко реши да се измъкне, преди командорето да надникне тук. Изтича до железния трап, който водеше към лодъчната палуба. Ако се добере до някоя лодка и се скрие в нея — ето това щеше да е сигурна работа, класика!

Но железният трап бе отвесен. И Господ не можеше да го изкачи с куфар и китара в ръце. Бутна китарата зад трапа, ще слезе да я вземе после, и се покатери. Бая зор видя. Как няма да види, все едно по шведска стълба куфар да качиш. Тъкмо навря куфара под платнището на най-близката лодка, и попадна в мигащата светлина на фара. Не видя как сам се навря в лодката. Някаква команда стигна до слуха му, но я разбра чак когато се повтори:

— По места за маневра!

Макар и свит надве в непрогледния мрак под брезента на спасителната лодка, Васко долови напрежението преди отплаване. Неясни — или по-скоро неразбираеми за него — команди и подвижвания следваха едни след други. Чу дрънкането на котвената верига. Внезапното избумтяване на машината го стресна. Усети вибрациите и ленивото поклащане на кораба. Постепенно шумът стана по-равномерен и по-синхронен и Васко почувства, че „Елена“ се отделя от кея. Повдигна внимателно платнището на спасителната лодка и погледна с уплашени любопитни очи. Светлините на пристанището плавно се отдалечаваха. Чу, че нещо падна във водата — бяха пуснали въжето на влекача. После му се мярнаха две светлилки — зелена и червена. До ушите му стигна команда „Ляво на борд!“. Корабът излизаше от пристанището.

Васко пусна отново платнището — страхуваше се да не го забележат, щяха веднага да го върнат. Кой знае колко време стоя свит на тъмно в лодката — стори му се час. Първият свисток на корабната сирена го сепна. Последва втори, трети. Колко пъти бе слушал от леглото си това сбогуване на „Елена“ с родния бряг. Сега той е на

„Елена“ и той се сбогува и с родния бряг, и с майка си, която като че ли чак сега разбра колко много обича, и с Иво, и с малкия Красимир, и с горкия Женья, на когото все не достигаше смелост да извърши поне едно свястно нещо в живота си, и с Тинчето, по която сърцето му се свиваше, колкото пъти я видеше, и с онова прасе Фори, на когото ще натрие сурата веднага щом се върне, и ще му напълни мръсната уста с цариградски локум и гръцки шамфъстък, ама небелен.

Васко събра кураж и погледна отново навън. Видя проблясването на фар „Георги Димитров“ и златната броеница от неонов лампи, която свързваше Варна със Златните пясъци. Сега между него и брега имаше много вода и разстоянието се увеличаваше все повече и повече.

Корабът, изглежда, зави, защото светлините изчезнаха от погледа на Васко и той виждаше вече само вода — мастиленотъмна и развълнувана. Машините на „Елена“ запъхтяха с пълни обороти. Нелегалният пътешественик от седми „б“ се взря в тъмното. Нищо не се виждаше. Само долу, край кораба, светлините от илюминаторите на моряшките каюти осветяваха разбитата на пяна морска вода.

2.

Трите свистока на „Елена“ завариха Женья по пижама, облегнат на отворения прозорец в тъмната стая и загледан в светлините на пристанището. Като че ли три стрели се забиха в сърцето му. Той стисна устни и избърса сълзите си. Не искаше да плаче, сам си бе виновен, но точно затова сълзите напиреха неудържимо и премрежваха очите му, загледани към морето, по което сега пътуваше неговият приятел.

А можеха да бъдат двамата! Трябваше да бъдат! Сега Женья се укоряваше, не искаше да си прости, наричаше се какво ли не. Защо бе така нерешителен, защо един път, поне един път не успя да вземе някакво решение и да го изпълни докрай, да се почувства човек, не, не човек, нещо повече — да се почувства мъж. Както когато нарече Тинчето пикла. Да, тогава наистина той постъпи като същински мъж и постигна своето — Тинчето се съгласи да кръсти онази крастава лодка с вино. И с оцет да беше й казал, и с оцет щеше да я кръсти. Защото я постави на място!

Същото трябваше да стори и с баща си, ето къде се криеше решението на всичките му проблеми. Както постъпи брат му. Устоя на всякакъв натиск. Защото беше мъж!

Женья изтри сълзите си с длани. „Москва на сълзи не вярва“, сети се той заглавието на един филм. Трябва да се действа, трябва сам да извоюва правата си, трябва да направи нещо.

Грабна будилника — нямаше нищо по-близо до него и замахна с все сила към земята. Щеше да го разпръсне на всичките му бурмички и зъбчати колелета, но се спря в последния миг. Чупи ли се току-така будилник!

Легна си. Мисълта, че Васко сега е в открито море, а той — в леглото си, не му даваше мира. Неудържим гняв напираше в гърдите му и той разбра, че този гняв ще се излее в песен на протеста.

Волните духове се скитат по моретата...

Женя усети, че стиховете започват да текат, и скочи от леглото. Седна на бюрото, запали лампата и започна да пише:

*Волните духове се скитат
по моретата.
Волните духове никой
с нищо
не може да спре!
Волните духове —
затова волни са те,
защото обикалят планетата.*

На това място спря, прочете написаното, смачка листа, хвърли го, после го взе, нахъса го на стотици дребни парченца, та нищо да не остане от цялата тази глупост, и ги пусна през прозореца. „Волните духове“ литнаха бавно от осмия етаж към платното на широкия булевард. Женя ги проследи, докато кацнаха на асфалта, но това никак не го успокои. Напротив, към неуспешното отплаване се прибави и един нереализиран творчески порив.

Женя прекоси хола и влезе в кухнята. Без да пали лампа, отвори хладилника и затършува в него. Извади голяма консервна кутия немски кренвирши. Вратата на хладилника щракна и кухнята отново потъна в мрак. Женя напипа отварачката в чекмеджето на масата. След миг вече дъвчеше. Много вкусни кренвирши са немските, с тънка обвивка от истинско черво и с лека, възбуждаща апетита миризма на пушек. От три дни настояваше да ги изядат — не им било времето, готвено имало и не знам си какво. Ето че им дойде времето!

Бръкна с пръст и измъкна още два. Кренвиршите успокоиха гнева му — защо хвърля вината върху баща си, сам си е виновен! Нима баща му е причина да не се качи на кораба? Попречи му страхът, защото си е страхливец! Отново му стана тъжно, толкова тъжно, че сълзите пак рукохна. Така и не усети кога е влязъл баща му. Ключът изщрака и лампата светна.

— Ти какво правиш тука, бе?

Въпросът завари Женя с кренвирш в уста. Миризмата на пушек се примеси с миризмата на бой. „Такъв бой яде, че пушек се вдигна“,

помисли си Жения и потръпна, но до бой не се стигна. Бащата диригент се взря в очите на сина си и обезпокоен попита:

— Защо плачеш?

Как да обясни, без да предаде приятеля си, че и себе си покрай него?

— Казвай де!

И изведнъж, събрал кой знае откъде кураж, Жения избухна:

— Защото, защото, защото вие сте виновни за всичко! „Жения да се прибереш в седем“, „Жения научи ли си“, „Жения, стига с тези игри“! „Жения, Жения“! А другите деца, знаеш ли другите деца как живеят?!

— Как?

Този път тонът на баща му не беше така мек, но Жения не забеляза това. Бунтът бе узрял в гърдите му и бе набрал такава енергия, че нищо не можеше да го спре.

— Свободно! — извика Жения, като размаха неизядения кренвирш в ръката си. — И се развиват като хармонични личности!

— Аз като ти перна една, ще видиш едни хармонични личности! — скръцна със зъби бащата, готов да изпълни закана си. — Какво си станал да ядеш посред нощ. Я си погледни хармонично развитото шкембе!

— Ами като ме държите вързан вкъщи, как няма да съм... — обидата бе така силна, че думите се застигаха в устата на Жения, блъскаха се една в друга и излизаха коя когато свари.

Бащата се уплаши — зачервеното лице на сина му, треперенето на тялото му, безсмислиците, които излизаха от устата му, говореха за нервна криза.

Жения млъкна изведнъж, разбрал, че не казва нищо. Но бурята в душата му не беше стихнала, протестът набра нова сила и избухна повторно:

— Утре на училище аз няма да ида, ще бягам, ясно ни ти е, решил съм го!

Шамарът изплющя по бузата му с такава сила, че изби кренвирша от ръката му.

На другата сутрин Жения отиде на училище. Бунтът беше потушен, изпарила се беше решителността му да бяга. Влезе в

училищния двор така, както влизаше всеки учебен ден — с чанта в ръка.

— Къде ти е Ваското, бе? — попита го подигравателно Фори.

— Глупак! — процеди през зъби Женя.

Фори се приближи настръхнал, самоуверен, готов да се бие.

— Я повтори, шамандурчо!

Женя не разбра точно как стана, насъбралата се злоба и обидата замъглиха за миг съзнанието му. Шутът му намери хълбока на Фори и Фори се сви от болка, а на Женя му олекна. Изведнъж почувства, че не е същият Женя, че нещо се е променило у него, нещо съществено. Откъде намери кураж да се изрепчи на Фори? И сили да не заплаче, когато юмрукът на Фори разплеска носа му. И не само да не заплаче, а и да му отвърне и да продължи боя, докато ги разтърваха.

Когато малко по-късно миеше разкървавения си нос на мивката в училищния клозет, Женя видя, че са му поникнали мустаци. Другите можеха да ги забележат и след шест месеца, но той мустаци имаше! Доволна усмивка озари лицето му. Станал бе вече мъж!

— Виж! — показва си той мустациите на момчето, което току-що бе застанало на съседната мивка.

Момчето се взря, видя засъхналата кръв в ноздрите му и синината под едното око и каза:

— Здравата са те били!

3.

През дупката на брезента, който покриваше спасителната лодка, проникна слънчев лъч и освети лицето на Васко. Свит на четири, с клюмнала върху гърдите глава, нелегалният член на екипажа спеше спокойно. Изтощен от нервното напрежение, не бе помръднал цялата нощ. Затова, когато обърна насън глава, остра болка прониза тила му — беше се вдървил. Болката го разбуди. В първия момент не разбра къде е, но гласовете, които се носеха откъм долната палуба, го върнаха към действителността. Опита да протегне крака си — седалката на лодката му пречеше. Поразмърда се, цялото тяло го заболя.

Повдигна внимателно края на платнището. Босфорът! Няма никакво съмнение, това е Босфорът, такъв, какъвто е на картичките от баща му, не, не — още по-хубав, защото е истински, с миризмата на море и с прелитащи чайки.

Удивени и радостни, очите на Васко поглъщаха разкриващата се прелест, всичко, за което бе мечтал през живота си, поглъщаха жадно този далечен и доскоро недостижим за него свят, който бе преброждал не един път по картата, закачена над леглото му.

Босфорът!

Ако Иво знаеше, че брат му е тук, сигурно щеше да забодне малко червено книжно знаменце върху картата... За какво да го бодне, когато то си е забодено там, нали той сам го забодне, преди да тръгне, и сега то се вее гордо... Глупости, откъде-накъде ще се вее!

Този път болката в кръста бе охладила ентусиазма му. Васко се разкърши внимателно, като се стараеше да не помръдва платнището, за да не се издаде. Намести се по-удобно, без да откъсва поглед от пленяващата гледка. Гледаше и душата му се пълнеше с нещо леко и приятно. Доця му се да има някой край него, да си поговорят.

Е, как си, Фори, главо зарзаватчийска. Натискай си задника на предпоследния чин, редицата край прозореца, дращи си нещо по тетрадката, все едно, това, което говори учителят, не е за гладкия ти мозък, гледай през прозореца и си мечтай за морето. Морето не е за всички. Морето обича силните мъже!

Съвсем кротък беше монологът обръщение на Васко към Фори, кротък и великодушен. Чувстваше се победител.

Нещо изтрополя долу.

— Внимавай, ще се утрепеш бе, заек!

Васко повдигна още малко платнището. Заекът се оказа братът на Женья, който с още един моряк пускаше щормтрапа. А? За какво го пускат наред морето? Чак сега Васко разбра, че става нещо нередно. Машината на „Елена“ работеше на малък ход и корабът се плъзгаше едва-едва по езерната повърхност на провлака.

Пърпоренето на мотор привлече вниманието му. Едно катерче се бе устремило право към „Елена“, сякаш се канеше да я торпилира. Неприятно предчувствие изпълни Васковото сърце. Ех, Женья, Женья, пак си ме предал, Женья! И сега идват да ме приберат, ясно, че за мене идват. А всичко мина така гладко, от гладко по-гладко, че дори и китарата, дето ми набута...

Китарата, сети се Васко, китарата ме е издала. Нали я беше оставил долу, зад трапа. И сетне го достраша да слезе да я вземе, защото все му се чуваха стъпки и гласове наоколо. И така, очаквайки всичко да утихне, бе заспал. Намерили са китарата — оттам насетне всичко е ясно: на кого е тази китара, кой я е качил, братът на Женья я е познал и... — една радиограма му е майката, останалото е свършил бащата на Женья.

Катерчето изчезна от полезрението на Васко. Братът на Женья се надвеси над фалшборда. След малко от там се показва фуражката на контраадмирал, така поне се стори на Васко, а след това и хърбавата фигура на възрастен мъж в униформа. Идват значи да ме приберат на най-високо равнище — помисли си Васко. Той и не подозираше, че „контраадмиралът“ не бе никакъв контраадмирал, а така нареченият пилот, под чието ръководство „Елена“ трябваше да премине Босфора.

Третият помощник-капитан Атанасов, младото момче — или командорето, както му викаха моряците, — посрещна пилота на палубата. До ушите на Васко достигнаха откъслечни думи на английски. Че е английски, английски е, Васко бе сигурен в това, защото ясно чу как старият мъж с фуражка на контраадмирал и мустаци на Панайот Хитов каза на командорето: „Тенк ю, сър“. „Тенк ю, сър“ се употребява само в английски и в нито един друг език. И каза

„тенк ю“ на този младеж, та дори и „сър“ го нарече. Виж ти, как веднага си личат културата и образованието — фина работа!

Пилотът и командорето изчезнаха от погледа му и Васко пусна платнището. Нямаше какво друго да прави, освен да чака развоя на събитията. Усети, че устата му лепне от жажда. Какво ли не би дал за една глътка вода? Нищо, като го хванат сега, ще го напоят безплатно.

— Слави! — чу Васко някой да вика името на баща му.

Повдигна платнището — този път от другата страна. Долу видя готвача, по бялата готварска шапка го позна, също като готвач в ресторант.

— Няма ли да закусваш?

— Не ми се яде.

— Загъни му го за вкъщи, Майка — показва се отнякъде Киро Майтапа. — Три деца храни.

Васко преглътна. Червата му куркаха, за храна викаха. Сети се за джобното фенерче, отвори куфарчето и затършува в него. С помощта на фенерчето успя да разгледа за първи път лодката. Не предполагаше, че е толкова голяма. Ако се беше сетил предната вечер да я разгледа, къде-къде по-добре щеше да прекара нощта. Нямаше да се събуди с изкривен гръбнак. Здраве да е, като го пипнат сега, ще му го изправят.

Видя, че седалката е подвижна, и вдигна дъската. Очите му светнаха — под нея откри контейнер, пълен с вода. Натопи устни и пи, докато му стигна дъхът. Жаждата утоли, но друго се обади. След изпитата вода и след толкова часа дори малката работа не изглеждаше така малка.

Корабната сирена нададе продължителен тревожен сигнал. Васко отново погледна изпод платнището. Мъжът с контраадмиралската шапка стоеше на командния мостик до капитана. Машината на „Елена“ увеличи оборотите.

Може цялата дандания да не е за мене, помисли си Васко. За мене е, за мене е, сега ще ме закарат в пристанището, ще ме свалят и ще ме върнат обратно.

Изведнъж подскочи. Съвсем ясно и силно чу как китарата на Жения издрънча долу на палубата.

— Абе що ще това чудо тука?

Васко позна гласа на чичо си Антон.

— На новия трябва да е, той нещо е музикант — отвърна Слави Фотев...

— Гледай го, заплес!

И като по поръчка на палубата се появи братът на Женья.

— Я ела тук! — викна Антон и му подаде китарата.

Владо я пое и взе да я разглежда. Ако не знаеше, че китарата на Женья е на брега, щеше да каже, че това е китарата на Женья. Дали поради спомена за Женья или поради това, че отново държеше в ръцете си китара, му се досвири. Пръстите му заиграха виртуозно по струните, но нещо го тревожеше.

— Браво! — похвали го Антон. — Панчо Владигеров!

Владо подпря китарата на трапа под спасителната лодка и си тръгна.

— Махай я де! — викна му Антон.

— Защо аз? — попита Владо Панчев и вече знаеше какво го тревожеше. Започваха номерата!

— Защото си единственият от музфамилия. Да не искаш на Киро Майтапа да я дам. Хайде, прибирай си я в каютата, пък някоя вечер ще ни посвириш. Ти пееш ли?

— Тъх — отвърна смутен Владо.

— Художествената самодейност я осигурихме значи!

Владо тръгна. Носеше китарата, но сърцето му се свиваше. Готвеха му нещо, две мнения нямаше, и му го готвеха за „някоя вечер“. Ако беше казал „довечера ще ни посвириш“, друго щеше да е, нямаше поне да го изненадат, но това „някоя вечер“ звучеше твърде злокобно.

Васко чу целия разговор, макар че не виждаше разговарящите. Те бяха точно под спасителната лодка. Първата мисъл, която мина през главата му, бе, че никой не го е предавал, че никой не подозира за присъствието му, и това го зарадва. Радостта обаче отстъпи отново място на тревогата — тази китара можеше да го издаде. Още повече че — това той вече видя — братът на Женья отнесе китарата с твърде озадачена физиономия.

Васко пусна платнището и се прехвърли от другата страна на лодката, откъдето се виждаше брегът. Поне да се нагледа, че нищо не се знае. Гледката го погълна — като в приказка беше. Каква зелена растителност! Колкото да ги мешаш водните бои, точно такова зелено никога не можеш да докараш. Ако не си го виждал, разбира се. И какви

дървета! С прави голи стъбла, а на върха разклонени, като опънати плажни чадъри. Ония сега учат ботаника и понятие си нямат, че има такива дървета. Само името им да научи — и вече ще знае повече от всичките си съученици.

След време вниманието му бе приковано от крепостна стена, съвсем запазена, като на картинка от учебник по история. Румели Хисар! Ха, откъде знае как се казва?

— Никога не мога да го запомня това име! — чу той глас от борда. — Двайсет пъти има да съм минавал оттук — и все питам.

Значи е чул някой долу да споменава името на крепостта. Така ще е, как иначе.

— Хисар значи крепост. А румели — римска. Римска крепост.

„Румели Хисар“, повтори си Васко наум, дано го запомни, че после, като разправя откъде е минал и какво е видял... Гледката го погълна отново — да се нагледа, че нищо не се знае. Времето като че ли спря да тече, съзнанието му изключи и само очите му попиваха жадно цялото това великолепие. Ето го висящия мост, разтворил огромните си крака от бряг до бряг. По крайморския булевард шетаха автомобили, хората дори се виждаха ясно и на Васко му се стори, че долавя шума на големия град. След време зърна встрани още един мост, може би два бяха — минаваха край Златния рог. После видя стърчащите към небето минарета — преброи шест, а малко встрани — още четири. Като ракети на космодрум се извисяваха, готови да излетят към звездите.

Какви ли не чудесии има по този свят, истински чудесии, не като на книга! И какви ли още има да види? Ако, разбира се, не го спипат.

Васко стисна палци. Никак не вярваше на подобни суеверия, но ги стисна здраво. Ами ако помага? Защо да не опита!

Усети как „Елена“ изключи машината. Чу пърпоренето на катерче, видя го да се приближава, но не се обезпокои. Сети се, че идва за онзи, хърбавия с големите мустаци и адмиралската шапка. Онзи се появи след малко край трапа, само че адмиралската шапка я нямаше на плешивата му глава. Сигурно я е забравил някъде на кораба. Заплес!

4.

Корабният радист, младо, източено като върлина момче, почука на капитанската каюта и се послуша.

— Влез!

Влезе. Капитанът, наведен над разни книжа по бюрото си, довърши някакви сметки и чак тогава вдигна глава.

— Ха, ти ли си? Тъкмо щях да те викам. Прати това веднага.

Радистът пое радиограмата и по стар навик я прочете: „Потвърждаваме вземането на допълнителен товар от Барселона“. Капитанът, отново вдълбочен в работата си, правеше някакви изчисления на елката. После вдигна телефона, но като видя, че корабният оператор продължава да стои в каютата му, закачи обратно слушалката на вилката.

— Нещо неясно ли има, Стоилов?

— Панчо Владигеров иска да изпрати радиограма.

— Кой???

— Така де — смути се радистът, — новият, искам да кажа.

— Панчо Владигеров значи? — усмихна се капитанът. — Кога се качи, кога му сложихте прякор. И защо точно Панчо Владигеров?

— Музикант е. И китарата си носи.

— Е, какво още иска, да му изпратят останалата част от оркестъра ли?

Радистът измъкна от джоба си радиограмата и я подаде на капитана. Капитанът я прочете бавно на глас, мъчейки се да открие точното й значение: „Женя да ми телеграфира веднага“.

— Прати я — каза капитанът. — Той си знае какво значи. Може да очаква нещо...

— Точно така — отвърна радистът. — Но понеже нали...

— Добре, Стоилов, добре. Пък ако има нещо ново, съобщи ми веднага! — рече капитанът и му върна радиограмата: — Действай!

Радистът Георги Стоилов, с морски прякор Антената, не беше портаджия, както би си помислил всеки, който не познава законите на мореплаването. Службата му изискваше да докладва всяка радиограма,

която изпращаше или получаваше. Капитанът на кораба е отговорен за всичко и за всички, той е длъжен да следи за психическото състояние на хората, особено на новопостъпилите. Закалени моряци не издържаха понякога на дългите отсъствия от дома, та какво остава за един заек, току-що завършил военната си служба, и то като тромпетист в духовата музика. Така че, когато излезе от кабината на капитана, радистът имаше чувството, че е изпълнил моряшкия си дълг. Капитанът да му мисли по-нататък. Сега него го интересуваше как радиограмата на Владо Панчев може да послужи за разнообразяване ежедневието на кораба. Че имаше нещо шантаво в нея, имаше, но само Киро Майтапа можеше да каже какво следва да се направи по-нататък. Затова не се върна право в корабната радиостанция, а тръгна да го търси. Намери го в машинното, беше на смяна.

— Майтап — надвика радистът шума на машините, — срещу десерта имаш страшна новина!

Друг да беше, щеше да трепне — Антената носеше всички вести от родината. Но Киро не очакваше отникъде ни добра, ни лоша вест.

— Казвай!

— Момичето на Панчо Владигеров се казва Женя.

— Откъде знаеш?

— Знаеш, че не мога да ти кажа.

— Ясно, имаш го десерта — съгласи се Киро, той освен крем карамел друг десерт не ядеше.

— Ще видиш на обяд какво ще го правя!

Владо Панчев отнесе китарата в каютата си. Безкрайно неприятно му беше. Това „някоя вечер ще ни посвириш“ не му даваше мира. Толкова неопределено звучеше. Дали пък да не поговори със Слави Фотев, той изглеждаше добър човек, възрастен, с три деца. Е, обича да се фука, ама това да му е бедата. Да, ще поговори с него. Ще го помоли поне да каже какъв номер му кроят, че да му е по-леко.

Тази мисъл поуспокои Владо и той прокара пръсти по струните. Тембърът на китарата го смути. Опита отново. И отново. Но колкото пъти прокараваше пръсти по струните, толкова пъти китарата му казваше: „Аз съм китарата на Женя, не ме ли познаваш?“ Помисли, че полудява. Заразглежда отново китарата и едва сега видя Мики Мауса

— същата ваденка, която самият той подари на Женя и Женя я лепна върху дъното на резонаторната кутия — бе свалил струните, за да го направи. Две мнения нямаше, китарата, която държеше в ръцете си, бе китарата на Женя. Какво търсеше тя тук? И изведнъж в главата му се загнезди една неприятна, но логична мисъл — китарата не се е качила сама на кораба, някой трябва да я е донесъл, а кой друг, ако не самият Женя.

Владо Панчев излезе бързо от каютата и отиде в корабната радиостанция. Даде радиограмата и се качи на палубата. Беше се отлъчил по-дълго от работата и се страхуваше да не го сгази някой. Командорето например.

Владо Панчев се огледа — къде ли може да е брат му? Слезе в румпелното отделение, дори подвижна „Женя, Женя“, но спря да вика — ако го чуеше някой, щеше да го помисли за луд. Качи се отново на палубата и се набоде на командорето. Командорето нищо не му каза, но така го изглежда, че от думи нямаше нужда. Владо Панчев грабна скрябката и взе да почиства ръждата по фалшборда. Определени събития и факти от последните дни изплуваха в главата му в нова светлина. Защо Женя не дойде да го изпрати? Той винаги казваше, че ще го изпраща при всеки рейс, както правел един негов съученик, чийто баща бил боцман. Това едно. Друго, много по-важно бе, че в деня преди заминаването баща му бе обидил Женя за някаква песен. По-късно Женя каза на брат си: „Блазе ти, че тръгваш. Някой ден и аз ще направя като тебе“. Сега тези думи придобиваха твърде конкретен смисъл. Ама и баща му с болните си амбиции! Никак не беше лоша песента на Женя. Владо Панчев си я припомни и дори си я засвири с уста — е, малко е наивна, но какво иска баща му, още с първата песен да стане Микис Теодоракис?

Мислите му хвъркнаха към къщи. Ако Женя е избягал, майка му ще полудее. Дано поне е оставил бележка къде е. Не е оставил, ако беше оставил, досега да се бе вдигнала патърдията. Значи у тях не знаят къде е Женя, и... Що му трябваше да изпраща онази радиograma, какво щяха да си помислят, като я получат. Ама че глупак.

Владо Панчев си заряза отново работата и — право в корабната радиостанция.

— Може ли? — попита той, след като влезе.

— Казвай, Панчо! — отвърна Антената.

— Радиограмата, може ли да си я взема?

— За какво ти е?

— Искам да кажа, да не се изпраща.

— Току-що отиде — махна с ръка радистът към тавана.

— Няма ли начин да се върне? — попита Владо, но веднага осъзна каква глупост е изгърсил. — Може ли да изпратя друга радиограма? — попита той.

— До Жения ли? — смигна му Антената.

— Какво до Жения? — трепна Владо и го изгледа изпълнен със съмнение. — Ти знаеш ли нещо?

— Що знам аз, ама съм гроб. Такава ми е службата — всичко през мене минава. Пиши! — и му подаде лист.

„Тревожа се за Жения“, написа Владо, но веднага задраска написаното. Откъде-накъде ще им пише, че той се тревожи, малко им е, дето те се тревожат. Затова написа: „Не се тревожете за Жения, двамата сме заедно“. Глупости, помисли си Владо Панчев, не може едно предположение да се смята за факт! Смачка листа и го захвърли в кошчето за боклук.

През цялото време Антената го гледаше с хитрите си иронични очи и Владо почувства това.

— Ще помисля малко и пак ще дойда — рече смутен.

— И повечко може да помислиш, аз съм тук — отвърна Антената и на Владо му се стори, че той наистина знае нещо за Жения.

Както си е редът, Антената извади смачкания лист от кошчето за боклук. Съобщи подробно на капитана за случилото се и отиде в машинното при Киро Майтапа.

— Майтап — извика той, — този път ще ти оберa десертите до края на седмицата.

— Слушам — подаде ухото си Киро, за да изолира малко шума от машините.

— Виж това! — Антената бутна в ръката му листче и добави: — Тази Жения му е любовница, сто на сто. И той е мръднал по нея.

Киро прочете написаното с абсолютно безразлична физиономия.

— Това са само подробности, Антена — отвърна той. — И без тях вече съм му подготвил една хубава нервна криза.

Неслучайно прякорът на Киро беше Майтапа. Той обичаше да се шегува, ама по моряшки. А моряшките шегии са често много солени —

само да не им се поддадеш, може да те подлудят. А Киро Майтапа беше специалист точно по такива шеги. Мисълта, как ще си поиграе с този заек, как ще го накара да подскача от ревност, го обзе така, че не усети кога бе дошъл колегата му да го смени.

— Как е? — попита го Киро.

На техни език това значеше, какъв е обядът.

— Екстра. А десертът — крем карамел!

— Браво — зарадва се Киро, но се сети за уговорката си с Антената. Нищо, щеше да предложи два или три други десерта срещу крем карамела.

Когато Киро влезе в моряшкия салет и седна на масата, Владо вече довършваше супата. Камериерът сервира веднага обяда на Киро, като му смигна. Беше посветен. От съседните маси моряците нададоха уху. И те знаеха какво се готви.

Киро отчупи от хляба, лапна набързо две лъжици супа, но не свали очи от Владо. Оглеждаше жертвата си, любуваше ѝ се, преди да я захапе.

— Слушай, Панчо, все се каня да ти кажа, видях те с една моя позната.

— Мене ли?

— Тебе.

— Може — отвърна Владо съвсем равнодушно и продължи да се храни.

Киро смигна към съседната маса.

— Евгения се казва — подметна Киро.

Владо дъвчеше, потънал в мислите си. В това време влезе Антената и право на тяхната маса отиде. Беше обядвал в офицерския салет и идваше хем да се позабавлява, хем да изяде десерта на Киро.

— Страшно готина мадама е, обаче шава, да те предупредя! — рече Киро и впери поглед към Владо, но думите му не направиха никакво впечатление.

— Кой шава, бе? — попита Антената, все едно че от небето пада.

— Една наша обща позната — отвърна му Киро, като си мислеше, че тоя Владо е голям глупак. Хем се тревожи за Женья, хем радиограма праща, че е заедно с нея, в сърцето си я носи, един вид, хем мускул не трепва при споменаване на името ѝ. А може би пък тая

Женя да не е съкращение от Евгения, а от друго име, Жералдин например или Жаклин, всякакви имена ги има у нас.

— Женя й викат — рече Киро.

Никакъв ефект!

Антената се пресегна и притегли към себе си Кировия десерт. Киро не го забеляза. Беше се ядосал страшно, че номерата му не минават — за първи път му се случваше.

— Много шава, да знаеш! — викна Киро, сякаш не предупреждаваше, а се караше.

И Владо начена десерта. Попрехвърли първата лъжичка в устата си, за да усети по-добре вкуса му, и доволен преглътна.

— Много е хубав — каза той на Киро. — Ти крем карамел не обичаш ли?

Киро погледна към мястото, където си беше оставил десерта, и трепна. Обичаше, ама какво от това! Антената вече обираше чинийката.

— Много шава, няма да те лъжа, най-приятелски те предупреждавам.

— За кое?

— За приятелката ти, тази, дето те видях с нея, Женя.

— Не познавам никаква Женя — отсече Владо.

Антената стана и се изниза от салета. Побелял от яд, Киро го догони:

— Бял ден няма да видиш от мене, да знаеш! — закани му се той. — Ментърджия! — и Киро изскочи на палубата. Как можа да се хване като шаран на въдицата на Антената! Умираще от яд.

Слави Фотев, седнал на един въжен балон, се припичаше на слънце и се радваше на броените минути до края на обедната почивка. Киро извади цигари и взе нервно една. Долови погледа на Слави и протегна кутията към него. Слави се поколеба.

— Знам, бе, знам — срязва го Киро, — знам, че имаш в каютата си.

Слави Фотев взе мълчаливо цигара и се наведе да запали от Кировата.

— Разпусни се бе, човек, стиснат си като кокоша трътка! — каза мрачно Киро.

Слави пое дълбоко дима. Как да му обясни, че това не е стиснатост, а пестеливост, че три деца има и валутата си на дим не иска да превръща. Най-добре да смени темата.

— Обядва ли?

— Тъхъ!

— Страшен крем карамел, нали?!

— Я си гледай работата, бе! — кресна Киро, грабна цигарата от устата му, запокити я през борда и си тръгна.

Не можеше да се успокои. Нарочно му скрои гадният му радист този номер точно днес, когато имаше крем карамел. О, ще му плати той и за крем карамела, и за това, че на всички се беше похвалил. За смях на рибите го бе направил и пред Слави Стипцата включително!

Доктор Минчо Чучев се числеше по щат не към „Елена“, а към един медицински институт. Кротък човек, той мъчно понасяше болните амбиции на колегите си, струваха му се смешни и жалки. Затова се залови с една тема, която му разрешаваше да кръстосва с научна цел морета и океани и така да стои настрана от дрязгите, които често възникваха по пътя към научните звания. Беше саможив и корабният живот го задоволяваше напълно, още повече че той странеше от него. Попълваше картотеката си, четеше, обработваше данните, подготвяше поредната си научна публикация.

Когато в каютата му влезе капитанът, доктор Минчо Чучев се бръснеше. Знаеше, че щом му идва на крака, за кръвното ще е, но се излъга. Капитанът му разказа случая с новия моряк Владо Панчев и чак тогава го накара да му премери кръвното. Със сто и трийсет на осемдесет и млади момчета не могат да се похвалят, така каза докторът, и капитанът си тръгна щастлив. Ако по кръвното гледаха, нямаше да го пенсионира.

Веднага след излизането на капитана доктор Минчо Чучев повика при себе си Владо Панчев. Случаят го бе заинтересувал — психически отклонения при новопостъпили моряци беше наблюдавал само два пъти досега. Прегледа го щателно, изпита му рефлексите, отбеляза всичко в картоната и заключи:

— Здрав си като бик! От тебе ще стане отличен моряк.

Братът на Женья, който взе повикването при лекаря за нещо нормално, започна да се облича.

— Как понасяш раздялата с дома? — попита докторът, като следеше внимателно пациента си. Истинският преглед за него започваше едва сега.

— Защо? — попита братът на Женья с присъщото си спокойствие.

— Ами защото работата ми е да се интересувам. От петнайсет години пътувам с различни кораби и покрай другото правя проучвания върху психиката на моряка.

— Интересна тема — каза братът на Женья.

— Че е интересна, интересна е, ама не ми отговори на въпроса.

— Какъв беше въпросът?

Флегматичен мозък, помисли си докторът.

— Как понасяш раздялата с дома, близките... Нещо да те тревожи? — повтори въпроса си доктор Чучев.

— Брат ми!

Лекарят стана от стола, отиде при Владо, сложи ръка на рамото му и го накара да седне.

— Какво брат ти?

— Сигурно е на кораба.

Аха, ето че зад физическото здраве и външното спокойствие се крие нещо гнило, някоя дъска хлопа. Така си помисли доктор Чучев, и то на съвсем не научен език.

— И защо смяташ така?

— Китарата е негова. Някой трябва да я е донесъл, нали така? Кой друг ще я донесе?

Доктор Чучев се оттегли на безопасно разстояние зад бюрото си.

— Кажй сега за китарата!

Владо Панчев му разказа всичко подробно.

— А защо брат ти я е захвърлил ей така, на палубата? Как си го обясняваш?

— Никак! Просто се чудя и аз.

— Такааа — проточи а-то докторът, защото още не беше намислил следващия въпрос. — По какви причини според тебе брат ти е на кораба?

— Ха, по същите, по които съм и аз. Писнало му е. Баща ми е малко нервен, а и ръката му е тежка.

За доктор Чучев картината бе вече ясна — наследствена обремененост, момчето не е добре с нервите. Чудеше се само какво лечение да приложи, затова мълчеше.

— Как смятате, че трябва да постъпя в този случай? — попита Владо. — Може би е редно да съобща на капитана.

— А, не, не, не е необходимо.

Доктор Чучев отвори шкафа, извади туба с хапчета и му я подаде:

— След ядене, три пъти дневно.

— За какво е това?

— Ами за всеки случай — започна да го увърта лекарят. — Може буря да излезе, вълнение нещо. Против повръщане е.

Братът на Жения стана, слагайки тубичката в джоба си.

— Той е много ящен, няма да издържи, ще излезе.

— Разбира се, че ще излезе, къде ще ходи — отвърна доктор Чучев. — Пък ако има нещо, пак ела.

— Какво да има?

— Е, в смисъл, ако брат ти не излезе, обади се, ще помислим заедно какво да правим.

— Благодаря ви, докторе, много сте мил — отвърна любезно Владо Панчев.

Доброто домашно възпитание си е възпитание и то се проявява навсякъде.

5.

Сврян в спасителната лодка, Васко продължаваше да понася всички несгоди, без да подозира, че присъствието му, макар и неоткрито, бе започнало да оказва влияние върху живота на кораба. Веднага след прегледа на Владо Панчев доктор Чучев отиде при капитана и му докладва за резултатите. Препоръча да натоварят Владо Панчев с повече работа — работата лекува всичко. Капитанът се разпореди, старпомът Йончев обвини Владо, че се потрива, и го наказва да почиства ръжда на палубата. Както се казва, гъона му скъса от работа. Докато търкаше, Владо Панчев си мислеше за отбитата в духовата музика военна служба. Сега вече му се стори, че не е било чак толкова лошо, и в главата му зазвучаха военни маршове, които известно време поддържаха духа му. После умората взе да си казва думата, маршовете отстъпиха място на Вивалди и Чайковски, а те му напомниха за дома. Сърцето му се изпълни с носталгия и той с умиление се сети за вечерите в хола, край пианото. Когато капна съвсем, в ушите му зазвуча Шуберт и седнал край котвената верига, заспа с неговата „Аве Мария“. Старпомът го видя и извика доктор Чучев. Докторът нареди Владо Панчев да бъде отнесен в каютата и оставен да спи, докато се събуди сам, след което незабавно да продължи чистенето на ръжда.

Киро Майтапа си отмъсти на Антената почти веднага. Докато радистът почиваше, той заби под кожената възглавничка на стола му около двеста карфички. Когато по-късно сложи слушалките на ушите си и седна, Антената изрева така, че третият помощник-капитан Атанасов го чу чак от долната палуба и дотърча. Завари радиста прав.

Придържаше с ръце възглавничката на задните си части. Като видя командорето, Антената пусна ръце, но възглавничката не падна. Останалото свърши доктор Чучев — проми двестате дупчици със спирт, намаза ги с йод и би на радиста инжекция против тетанус. Сетне Атанасов, командорето, го разпитва цял час кой му е изиграл тази пиянска шега, но Антената, въпреки че знаеше много добре кой е, не каза. Законите на морето са си закони.

А междувременно Васко се пържеше под платнището. В спасителната лодка бе горещо като в пещ и потта се стичаше по лицето му на струйки. Но най го мъчеше гладът. Хубаво искаше майка му да сложи няколко ябълки „за разквасване на устата“. Защо му трябваше да отказва! Ами телешкото задушено, набучено с чесън и моркови и залято с подлучен доматиен сос, дето отказа да яде миналата неделя, защото му било солено?!

Васко се опитваше да прогони мъчителните кулинарни спомени, но в главата му се въртяха прелестни вкусотии — и каквито беше, и каквито не беше ял. Почувства, че ще откачи, ако продължава да мисли за храна. За друго нещо трябваше да мисли. За Женя например. Добре, че не дойде, Женя, нямаше да издържиш! Щеше да се разплачеш и да се предадеш направо на готвача. Страшен крем карамел бил направил, нали чух как баща ми разправяше на някого, та чак лигите ми течаха.

Ето, пак за ядене започна да мисли. Повдигна платнището. Горещият въздух, който нахлу от вѐн, му се стори прохладен и освежаващ. Напълни си дробовите. В края на палубата видя скатано корабно въже и върху него сякаш нарочно някой бе захвърлил сандвич. Васко облиза сухите си устни и преглътна. Защо пък да не изтича бързо да го вземе.

Някой изкрещя страшно и Васко мушна уплашено глава в лодката. Какъв ли беше този крясък? Може би не е човешки, разбира се, че не е човешки, прасе сигурно колева за вечеря. Гледай ти, значи месото си го носят живо и си го колят тук. Ами, разбира се, друго е прясно заклано месо, друго е замразено. Като напалят една скара довечера... Ето, сега пък пържоли му се завъртяха в главата. Ама какво е пък виновен той, че чу как колят прасето!

Не знаеше, че причина за кряска бяха двестата карфички, за които пряка вина имаше и той.

Братът на Женя, Владо Панчев, се събуди чак в осем часа. Реши да не ходи на вечеря. Нещо му се повдигаше, въпреки че бе глътнал хапчетата на доктора. Взе китарата и тръгна с нея из кораба да търси Женя. Много неудобен беше часът — моряците отиваха или се връщаха от вечеря, мотаеха се насам-натам. На по-затънтени места Владо подрънкваше на китарата — дано Женя го чуе и се покаже. Ами ако е някъде в трюмовете? Той и там може да се е заврял.

Владо Панчев се спря на лодъчната палуба, до скатаното корабно въже. Нощта, спокойна и звездна, беше напоена с миризмата на солена морска вода. Владо прокара леко пръсти по струните, нагласи китарата и запя тихо някаква нежна песен, нежна и тъжна като мислите му. Къде може да се е завряло това говедо? Ще трябва да изчакам да поутихне корабът и да го потърся! В онзи склад например, дето му викат малярна. Или в спасителните лодки — а, баш пък в спасителните лодки, това да не ти е някой глупав детски роман!

Това си мислеше Владо Панчев, докато свиреше и пееше своята нежна и тъжна песен. Песента разбуди Васко, беше се унесъл. Той повдигна платнището и видя брата на Женья. Доця му се да излезе и да му се обади. Още повече че сандвичът продължаваше да е там и въпреки слабата светлина на палубните лампи Васко го виждаше ясно, по-ясно, отколкото през деня. Сандвичът беше с шунка — две тънки филии и в средата дебело парче шунка.

Васко преглътна, раздвижи се неспокойно и стисна краката си един в друг. Освен глава вече го мъчеше неудържимо и друго нещо. Трябваше да издържи обаче, трябваше. Нека мине още малко време, нека корабът бъде достатъчно далеч, за да не могат да го върнат обратно, и тогава ще се разкрие.

Чу стъпки по трапа. Беше баща му. Владо го забеляза и спря да пее.

— Карай, карай! — подкани го Слави Фотев.

— А — отвърна неопределено Владо.

— Имаш ли цигари, аз имам де, ама да не ходя до каютата.

— Не пуша.

— Да, бе, забравих, нали днеска пак ти исках.

— Никога не съм пушил.

— И хубаво правиш. Аз ги научих като хлапак, хлапашка му работа, ама сега не мога да се откажа. Моят, големият, не го зная палил ли е, но хвана ли го, такъв бой ще му тегля.

— Той на колко е?

— Тринайсет!

— И аз имам брат на тринайсет.

— Да внимаваш с брат си, в тая възраст са най-шури! Аз на тринайсет запалих първата цигара. Хванеш ли го — бой!

— Него и без цигара го чака бой.

— За какво?

— Има за какво — отвърна Владо Панчев и си дъхна в дланите — студено ставаше нощем.

Надигаше се да си върви, когато чу, че нещо изтропа. Заозърта се подозрително.

— Какво, бе?

— Изтропа нещо.

— От вятъра е.

— Има някой.

— Никой няма!

— Защо изтропа?

— Абе нека си тропа. Хайде с мене долу в салета.

— Какво ще правя в салета? Ще си лягам, днеска ме изкривиха от работа.

След като двамата напуснаха палубата, Васко си отдъхна. Без да иска, беше бутнал едно гребло и то вдигна този издайнически шум, дето го накара да премалее от страх.

Васко повдигна платнището, увери се още един път, че на палубата няма никой, измъкна се от лодката и право при въжетата, върху които бе захвърлен сандвичът. Разочарованието му обаче бе огромно — сандвичът се оказа захвърлена чуждестранна цигарена кутия. Метна я през борда.

Другата нужда надви глада и той се заозърта. Видя празна трилитрова ламаринена кутия от боя. Струята задрънча по ламарината, като че ли ще я пробие, и Васко се огледа тревожно. След двайсет и четири часа по-тихо не можеше. Нека дрънчи, важното бе, че огромна тежест се смъкваше от гърба му, че му ставаше леко и приятно, докато накрая се почувства щастлив. Чу шум и се върна бързо в прикритието си заедно с кутията.

На палубата се появи Владо. В ръката си носеше фенер. Отиде точно под лодката на Васко.

— Жения! — викна той тихо. — Жения!

Никакъв отговор.

Владо Панчев тръгна към задната надстройка, отвори вратата на малярната и взе да я обхожда с лъча на фенера.

— Женияяя, Женияяя!

— Каквоооо?

Владо се извърна уплашен и съзря ухилената физиономия на Киро Майтапа. Кога се бе промъкнал зад него, така и не разбра.

— Значи напразно напълних задника на Антената с карфици — каза Киро.

— Какви карфици?

— Вносни, със стъклени разноцветни главички, по сто в кутийка ги продават. Аз му сложих две. Слушай, Панчо Владигеров, много рано откачи бе, брат. Знаеш ли как му викаме на това? Желязо! Ама още не е време да те хваща желязото. Имаш ли си понятие, какво е това желязо?

Владо Панчев продължаваше да държи фенера запален. Чувстваше, че е изпаднал в много глупаво положение, но на Киро Майтапа да вземе да обяснява какво прави и кого търси, значи сам да се навре между шамарите.

— Желязо е все едно да те стегне шапката. Ама още по-лошо. Като те хване желязото, и полудяваш за вкъщи. Тръгваш един вид с фенерче из кораба и почваш да търсиш близките си. Ей тогава значи човек най-става за майтап. Можеш да си правиш каквото искаш с него. Аз съм спец на тия работи, затова ми викат Киро Майтапа.

Владо Панчев загаси фенера и го бутна в джоба си. Не знаеше как да се отърве от Киро, май че отървяване нямаше.

— Я ела за малко с мене в салета! — рече Киро, като го измери от глава до пети, сякаш ще го купува.

— Спи ми се! — отвърна Владо.

— Жалко! — и Киро му поднесе кутията си с цигари.

— Не пуша.

— И не бива, само цигари липсват на разклатената ти нервна система.

Палубата отново остана пуста и Васко се измъкна от скривалището си. Слезе внимателно по трапа. Прозорците на офицерския салет светеха и през откrehнатия филистрин се чуваха оживени разговори. Васко клекна на четири крака, за да не го забележат, и тръгна бавно към вратата на средната надстройка. Стъпваше като котка, която се приближава към жертвата си. Впрочем жертвата още я нямаше, Васко беше тръгнал да я търси, каквато ще да е, коматче сух хляб би свършило на първо време работа.

Докато се промъкваше внимателно, разбра от разговорите и наздравичите, че командният състав чества рождения ден на капитана. Използва шума, за да се добере неусетно до входа. Влезе в тясното коридорче. Кривна веднага встрани и се прикри, защото вратата на офицерския салет се отвори. Чу стъпки и гласове по коридора. Някой се сърдеше. Аха, упрекваше командорето, че изтърсил нещо за пенсионирането на капитана, а командорето се защитаваеше.

Гласовете се отдалечиха и стихнаха. Васко надникна. Никой нямаше. Притича до трапа и се спусна надолу. По дяволите, вратата на моряшкия салет беше отворена. Едва успя да се вмъкне незабелязан в банята. През откритата врата имаше възможност да наблюдава какво ставаше отвън.

В салета баща му, чичо му Антон и още двама моряци седяха на маса с две тестета карти, но никой не посягаше към тях.

— Дума няма да ти кажа, колкото и да грешиш — каза чичо Антон на баща му. — Бас съм сложил, че няма да се караме.

— И друг път си слагал... — опъваше се Слави Фотев.

— И честна дума давам! — рече Антон, взе едното тесте, раздели го на две, приближи краищата на двете половинки и ги щипна така, че по-добро размесване, здраве му кажи. — Само едно запомни — предупреди Антон партньора си, — кажа ли ти спатия, може да нямам нито една.

— Знам — рече Слави Фотев, — фалшива спатия!

Антон раздаде картите с бързината на машина. Васко чу шум и погледна към трапа. Киро Майтапа идваше със сак в ръка. Влезе шумно в салета.

— Ще се пукнете от смях — каза той възбудено и измъкна от сака женска рокля, перука и обувки с високи токове. — На Панчо Владигеров дюшемето му е цъфнало.

Започна да облича роклята. Моряците го заобиколиха, без картоиграчите, разбира се.

— Диоген търси човека, Панчо Владигеров — любимата си. С фенерче в ръка!

Нарочно приказваше така, малко неясно, та да събуди любопитство. И успя. Дори Васко, който единствен знаеше, че Владо търси брат си на кораба, се зачуди. Какво мисли да прави Киро Майтапа с тези женски дрехи.

Майтапа навря куп парцали в пазвата си и моряците се закикотиха, но изведнъж гласът на Антон накара всички да се обърнат към него.

— Ти си бунак, бе! Четири вътре! С цялата панта в ръцете ни, четири вътре! И с контра!

— А ти като каза спатия, къде са ти спатиите?! — протестира Слави Фотев.

— Лелеее — изплака Антон, ръцете му се свиха в юмруци, но се сдържа и излетя навън от салета, като блъсна вратата след себе си.

Васко го чу как скимти по коридора:

— Бунак, абсолютен бунак!

И отново стана тихо. Васко показва предпазливо носа си в коридора. Пусто, абсолютно пусто! Претича — ето я вратата на кухнята, нея търсеше. Вмъкна се бързо. Ориентира се лесно, отвори хладилника и дъхът му спря — вътре се мъдреха две големи сребърни блюда, пълни с най-различни лакомства.

Набута бързо в устата си цяла роладина от шунка и руска салата. Нямаше измама — по-истинска не можеше да бъде. Дъвкана-недодъвкана, преглътна я набързо, защото от другото блюдо го мамеше агнешко бърбече. Лапна и него и чак сега се огледа — беше зарязал всякаква предпазливост. Грабна блюдата и тръгна. Реши, че ще си ги прибере в лодката, щяха да му стигнат за още ден-два, повече не му трябваше. Преди да излезе в коридора, долепи ухо до вратата и настръхна. Някой се приближаваше. Потърси къде да се скрие. Тикна се в празнината между печката и стената.

Влезе готвачът. Изглеждаше в добро настроение, а и в лицето му имаше нещо добродушно. Дори си подсвиркуваше. Викаха му Майката не само защото готвеше, но и защото гледеше кой се е нахранил и кой не. Тръгваше да търси из кораба този, който не се е явил на закуска, обяд или вечеря.

Готвачът отвори хладилника и не повярва на очите си. Свирукането му секна, изчезна и доброто му настроение. Липсваха двете блюда, които с такава любов бе подредил за тържеството по случай шейсетгодишнината на капитана. Кой може да е направил тази долна шега? Киро Майтапа, разбира се, неговите шеги бяха все едни такива, просташки.

Готвачът блъсна хладилника и излезе от кухнята. Заклучи вратата отвън. Обикновено оставяше отворено, но сега превъртя ключа два пъти.

Когато чу, че ключът изщрака отвън, Васко разбра, че няма на какво да разчита. Бе попаднал здраво в капана — оставаше само да дойдат и да го измъкнат за врата. Дали щяха да се отклонят и да го оставят някъде на суша? В Гърция например. Знаеше, че корабът минава край Гърция. А можеше и вертолет да изпратят да го вземе. Хубава работа, отива в клас и казва: „Наложи се да ме върнат от Атина с вертолет“. Първия път — от Истанбул със самолет, сега — от Атина с вертолет. Нямахте кой да му повярва, въпреки че този път щеше да е вярно.

Огледа се. Може би ще се намери изход — на тавана, точно над мивката, имаше светлик. Ако го достигне... Сложи стол на мивката, покатери се, повдигна се ма пръсти и след малки усилия успя да отвори капака на светлика. Постави двете блюда отвън, увеси се на ръце и ритна силно стола, за да не го заварят на мивката и да разберат всичко. Столът се прекатури, плъзна се по пода и спря близо до вратата. Васко се повдигна на ръце — добре, че беше як, а и роладината и бърбречето му дадоха сили. След миг се измъкна, но от блюдата нямаше и помен.

Владо Панчев не отиде да спи. Прибра се в каютата си, повъртя се и тръгна отново да души насам-натам за брат си. Сигурен беше, че е на кораба. Завря си носа къде ли не и като не го откри, се отказа от търсенето. Тръгна обратно към каютата и едва не стъпи в двете сребърни блюда, които лежаха на палубата. Позачуди се какво да прави — нали е заек, може и капан да са му поставили. Не издържа на изкушението. Такива разкошни блюда! Кой ли идиот ги е захвърлил така? Понесе ги и точно на входа на средната надстройка щеше да се блъсне с Киро, който, облечен в женски дрехи, беше тръгнал да го търси.

— Защо си се маскирал? — попита го Владо Панчев с присъщото си безразличие към околния свят.

А Киро Майтапа гледаше двете блюда по-изненадан и от самия Владо.

— Откъде ги взе бе, Панчо Владигеров?

— Намерих ги.

— Къде?

— Ей там, на палубата.

— Хахаха! — разсмя се Киро Майтапа. — Не си бил чак толкова загубен.

Пое блюдата, каза на Владо да вземе китарата и да идва на градинско увеселение в моряшкия салет.

След малко Киро бутна с крак вратата на салета и влезе тържествено:

— От вас бирата, от Марийка яденето — викна той и разкърши снага като кокетна сервитьорка. — А Панчо Владигеров ще си докара музиката. Серенада ще ми прави! — и Киро лапна парче луканка.

Така го завариха командорето и Майката — с парче луканка между зъбите. Майката се бе оплакал, че приготвените за рождения ден мезета са изчезнали. По прекатурения в кухнята на пода стол разбраха веднага, че похитителят е изнесъл плячката си през светлика. И от кухнята — право в моряшкия салет, къде другаде?!

— Срам ме е от възрастта ти — рече третият помощник-капитан Атанасов, — но ще те докладвам на старпома, нека той те одруса.

Киро Майтапа увеси нос. Не че се страхуваше от наказанието, какво ще го накажат, ама съжаляваше за провалената вечер. Обещавахе да бъде толкова весела и изведнъж...

Излезе навън, облегна се на планшира и се загледа към морето.

— Какво става? — приближи го Владо Панчев. Носеше си китарата.

— Щур рейс, мама му стара! — отвърна мрачно Киро.

Владо Панчев прокара ръка по струните, взе няколко акорда, канеше се да пее навярно, но една рошава глава се подаде от филистрина на средната надстройка и викна:

— Ало, Панчо Владигеров, ще спим, моля!

6.

Женя свали сейкото от ръката си и го даде на Тинчето. Фори й брои двайсет и пет лева. След това двамата напљунчиха палци и ги допряха. Басът беше сключен. Така Женя щеше да спечели двайсет и пет лева. При този бас той играеше ролята на хитреца, а Фори — на глупака.

Това стана през последното междучасие, когато Фори пак подхвърли нещо по адрес на Васко.

— Ха на бас, че Васко е с баща си на „Елена“ — каза Женя.

— На по шест големи шоколада и всяко междучасие...

— Без такива — прекъсна го Женя, — суха пара!

— Пет лева — предложи снисходително Фори, знаейки ограничените финансови средства на сина на диригента.

— Двайсет и пет! — предложи Женя.

Фори се съгласи веднага.

— Никому дума обаче, че Васко е заминал, ясно ли е?

— Защо?

— Защото се заклех да не казвам на никого.

— Защо тогава каза?

— За двайсет и пет лева си струва.

— Дай да ти видя парите!

— Ще ги имам, след като спечеля баса.

— За к'во ме смяташ, за глупак ли? — рече Фори и извади двайсет и пет лева. — Даваме ги на Тинчето — който спечели, от нея ще получи всичко.

Тогава на Женя му хрумна да заложи часовника си, хубав часовник, по-малко от сто и петдесет не струпахе. Свали го и го даде на Тинчето.

Дежурният извика: „Клас стани!“ Учениците, скупчени около Женя и Фори, се заблъскаха към местата си.

Класната Микренска ги поздрави, направи им знак да седнат, записа отсъстващите (двама отсъстваха) и попита:

— Къде е Васко?

За другия дума не отвори, за Васко се захвана.

Всички погледнаха към празното място до Жения, а Жения се правеше на разсеян и гледаше през прозореца. Гледаше, но нищо не виждаше, защото с цялата газирова работа около баса бе забравил нещо много съществено — той трябваше да отиде преди часа при другарката Микренска и да предотврати всякакви въпроси за Васко.

— Никой ли не знае? — попита класната и, естествено, погледна към Жения. — Евгени!

Жения се изправи с неохота.

— Ами той — започна неуверено Жения. Едно е да разговаряш с някого на четири очи, друго е пред целия клас. Особено в този случай.

— Какво той?

— Баба му понеже, и той...

— Какво баба му? Казвай, да не искаш с ченгел да ти вадя думите от устата!

— Почина! — и Жения направи тъжна физиономия.

Ако ѝ беше казал това насаме, както Васко му бе заръчал, можеше да хване, но пред цял клас, и то две минути след баса, прозвуча тъпо. Класът се раздвижи, чуха се шушукания, а Фори даже се изсмя.

— Тихо! — извика класната и почука по черната дъска. — Христофоре, какво толкова смешно има?! Баба му починала, ти се смееш... Евгени, кога се случи това?

— Ами онзи ден, така де, те вчера разбраха и понеже нали баща му го няма, а майка му си има бебе, той замина.

— Къде?

— За село Рупча — отвърна Жения, но съзнаваше, че всичко казано дотук не звучи убедително. Затова добави от себе си: — Той много обичаше баба си.

Фори се беше захлупил на чина и затискаше устата си с ръце, но като чу последните думи на Жения, не издържа.

— Напусни класа! Христофоре, на тебе говоря!

Христофор изтича до вратата и изскочи навън.

Микренска извади бележника си. Трябваше да преподава нов урок, но реши да изпитва. Вдигна двама ученици на дъската, изслуша ги разсеяно и им писа петици. Мисълта ѝ все се въртеше около

починалата баба на Васко. Предчувстваше, че нещо не е в ред, но, от друга страна пък, ако бе истина...

След училище Женья причака Тинчето и я помоли да му върне сейкото, само за вкъщи, на другия ден щял да ѝ го даде пак, без Фори да разбере. Тинчето му отказа — ако му върнела часовника, трябвало да върне и двайсет и петте лева на Фори. Или е бас, или не е!

Женья я нагруби наум, но не си взе часовника. Не му се губеха двайсет и пет лева, сигурни при това. Прибра се вкъщи без настроение. Отгоре на всичко на асансьора висеше надпис, че не работи. Погледна нагоре по стълбите.

Много бяха. Влезе, натисна копчето — асансьорът наистина не работеше.

— Аман, бе! — ядоса се, като видя табелката, влезлият след него раздавач. — Панчеви на кой етаж са?

— Защо?

— Защото на който са, на него трябва да се кача.

— На осмия — отвърна Женья и го обхвана безпокойство.

Раздавачът махна с ръка, цели осем етажа трябваше да трамбова стълбите. На четвъртия етаж спря да си поеме дъх. И Женья спря.

— Само че няма никой у Панчеви — предупреди Женья.

Лъжеше, знаеше много добре, че и майка му, и баща му са си вкъщи, но му се искаше да разбере що за вест носи той.

— Ти откъде знаеш, че няма никой?

— Аз съм синът им.

— Браво, бе! — рече раздавачът. Идваше му да шляпне Женья. — Че те, твоите родители, много умен син имат. Можеше чак на покрива да ми кажеш кой си. Я се разпиши тук! — и раздавачът му поднесе разписка и химикалка.

— Защо? — предпазливо попита Женья.

— Много питаш! Радиограманося.

Женья се разписа, изчака раздавачът да слезе надолу и разтвори радиограмата. Беше от брат му. „Женья да ми телеграфира веднага!“ Добре, че не попадна в ръцете на родителите му. Какви лъжи трябваше да измисля! Впрочем какви лъжи? Че той наистина не знаеше защо брат му изпраща тази радиограма. Дали пък нещо не се е случило на

кораба. Да са заловили Васко например? Е, защо ще изпраща за него радиograma? Както и да е — добре, че не попадна в ръцете на баща му. Със своите диригентски похвати щеше да го принуди да каже всичко.

Женя хукна надолу по стълбите, профуча като фурия край раздавача, метна се на рейса и слезе при Централна поща.

— Искam да подам радиograma — каза той на чиновничката зад гишето.

Без да вдига очи от романа, който четеше, тя му подаде бланка. Женя седна на масата и захапа химикалката. Какво да пише? Край него минаваха хора, по високоговорителите викаха имена за междуградски разговори, но той нито виждаше, нито чуваше. Обмисляше радиogramата. Накрая съчини следния текст:

Съобщи веднага какво да ти телеграфирам и защо?
Ако се е случило нещо, трябва да зная. Той ще ти обясни.
Иначе тук всичко е наред. Тревожа се. Твой любящ те брат.
Женя

Женя прочете радиogramата. Съдържахе всичко, което искаше, при това доста зашифровано. Помисли дали да пише, че пази обещанието си за трите дни, но се отказа. А и се сети за баса. За успокоение на собствената си съвест реши, че ще раздели печалбата с Васко — по дванайсет лева и петдесет стотинки щяха да им се паднат. Забеляза, че е пропуснал една запетайка, постави я и отнесе радиogramата на гишето. Служителката я пое с неохота — прекъснали й бяха четенето — и преброи думите.

— Държиш ли на препинателните знаци? — попита служителката.

— Да, защо? — обади се Женя.

— Защото се плащат.

— Колко?

— Колкото една дума.

— Всичките ли, или поотделно?

— Абе ти акъл имаш ли? Един знак — една дума!

— Задраскайте ги!

Служителката преброи думите отново.

— Шест лева и двайсет стотинки — каза тя.

Женя стискаше в ръцете си един лев и седемдесет стотинки — толкова имаше.

— С препинателните знаци ли? — попита с последна надежда в гласа си.

— Без, дюз!

— Че аз нямам толкова пари — каза Женя, сякаш служителката му беше виновна.

Тя го изглежда с убийствен поглед, смачка бавно радиограмата в шепата си, хвърли я гневно в кошчето и се залови с романа. Женя постоя загледан в нея, но разбра, че това с нищо няма да промени положението, и си тръгна. Спря при телефонните автомати, беше се сетил нещо. Набра телефона вкъщи. Обади се майка му.

— Ще закъснея — каза той.

— Защо?

— Имам комсомолско събрание.

— Нали още не са ви приели?

— Това е предварително — отвърна Женя.

Не му се прибираще вкъщи, смущаваха го и радиограмата на брат му, и липсващият от ръката му часовник сейко. А и беше решил, че е време да се научи да лъже. Това за комсомолското събрание никак не беше лошо! Изобщо, реши Женя, в лъжата винаги трябва да има нещо невероятно, за да хване. Помисли малко и се отказа от тази теоретична постановка — напротив, една лъжа, за да хване, трябва да бъде... Не може да реши какво точно трябва да бъде.

Тръгна по „Девети септември“, спусна се надолу по „Вапцаров“ и сам не разбра кога се озова на Васковата улица. Просто краката го доведоха. Дали пък да не се обади на Васковата майка, просто ей така, да я пита получила ли е вече писмо. Знаеше, че не е получила, той пусна писмото сутринта, но... Докато се колебаеше, видя класната. Добре, че тя не го видя. Вървеше по улицата право към Васкови.

Женя се мушна бързо в сладкарницата и седна на един стол до витрината.

— Какво ще обичате? — чу гласа на сервитьорката.

— Една паста и чаша кола. Две пасти! — поправи се веднага, не беше обядвал и стомахът му се бунтуваше.

— От кои?

— От по-големите — отвърна гой, без да изтървава от очи класната.

Сега я втасахме, помисли си Женя, когато класната спря пред Васковата къща. Задържа се там и Женя стисна палци — дано не влезе, дано не влезе! Въпреки че ги стискаше с все сила, тя влезе.

Класната Микренска реши да отиде и да поднесе съболезнованията си на семейство Фотеви, въпреки че дълбоко се съмняваше в смъртта на Васковата баба. Все ѝ се струваше, че Васко пак я беше объркал, но пъдеше тази мисъл от главата си. Не е хубаво да упрекваш хората, преди да си абсолютно сигурен във вината им.

Спря край Васковата къща — на нея имаше два некролога. Не, не бяха за бабата на Васко. Влезе и позвъни. Отвори ѝ Данка Фотева, зарадва се, като видя класната на сина си. На Микренска ѝ се стори, че нищо траурно не вижда у нея, ни в дрехите, ни по лицето, но, от друга страна пък — свекърва, а и бебето... Нали животът е по-силен от всичко!

Седнаха в хола. Микренска искаше да изкаже веднага съболезнованията си, но не ѝ идваха думи на устата. Не е лесно да се поднасят съболезнования. А и ако баба му на Васко не е умряла и тя изведнъж каже „моите съболезнования“...

— Прощавайте, малко е разхвърляно, но...

— Моля ви се! — успокои я класната и добави: — А и Васко го няма — започна тя, защото реши, че така най-безболезнено ще се добере до истината.

— Да — отвърна майката, — не можах да го изпратя даже до гарата. С тези деца...

Значи е вярно, починала е баба му. А тя се съмняваше.

Майката подаде чинийка със сладко на Микренска, Микренска я пое, вдигна лъжичката и като я задържа пред устата си, каза:

— Е, такъв е животът!

Каза го така, че прозвуча като „Лека ѝ пръст“. Преглътна сладкото, отпи от студената вода и рече тъжно:

— Да ти се роди дете, докато си на път, иди-дойди. Но да умре майка ти, без да можеш да я изпратиш...

— Така е! — съгласи се Данка Фотева, въпреки че темата на разговора я озадачи. — Слави се ядосваше навремето, че не бил тук, когато Васко се раждаше. Тогава му казах — има и по-лошо!

— Сигурно го е понесъл тежко.

— Не чак толкова. А за Красимир си пристигна на следния — какво на следния, на същия ден си дойде.

— Не, аз говоря за смъртта на майка му.

— Не зная как я е понесъл — отвърна Васковата майка, — тогава още не се познавахме.

— Така ли? — възкликна Микренска и добави припряно: — А къде замина Васко?

— Как къде? На лагер-школа! Нали вие го изпратихте?!

— Аз ли? — учуди се класната, но видя, че Данка Фотева пребледня, и започна да я успокоява: — Ама, моля ви се, не се тревожете, няма къде да изчезне. Сигурно пак е намислил някоя щуротия като миналия път. Възрастта му е такава. Те, момчетата на тази възраст, са едни и същи, все ще ти сервират някоя глупост, само дето глупостите им са различни. Ще го намерим, не се притеснявайте.

Въпреки успокоенията обаче Данка Фотева се разплака.

Междувременно Женя се намираше в небрано лозе. Пред него се мъдреха две празни чинийки и две бутилки кока-кола, а до масата нервничеше сервитьорката:

— Плащай, че ми свърши смяната!

Женя хвърли отново око към сметката. Грешка нямаше — два лева и дванайсет стотинки. Ама че заскъпна този живот!

Въздъхна тежко. Какво ще прави сега със своите стотинки? Имаше двайсет и пет лева, ама у Тинчето.

— Още една паста! — каза той, за да спечели време. Чудеше се какво да направи, че да се измъкне. Какво можеше да направи? Или да бяга, или да се предава!

— Абе ти по български колко имаш? — кипна сервитьорката.

— Шест! — отвърна Женя с достойнство.

— Плащай тогава, че тръгвам! — каза тя и се обърна към колегата си: — Дай му паста.

Женя продължи да стои, без да мърда, сервитьорката — и тя. Той разбра, че е загазил, но късно. Двете пасти му се бяха усладили, а и тази проклета сервитьорка, колкото пъти минеше, все го питаше дали иска още нещо. Усети, че няма да му стигнат парите, чак след като беше изгълтал всичко.

— Пари ли нямаш?

Женя изпита чувство на благодарност към тази млада и красива сервитьорка. Виж как с един въпрос само му облекчи положението. Измъкна шепата стотинки от джоба си и ги сложи на масата.

— Това ли е всичко?

— Тъхъ!

— Жорооо!

Жоро, колегата ѝ, вече носеше пастата и си мислеше, че днес сефтето му е лошо. От този хлапак едва ли ще изкара и две стотинки бакшиш.

— Пари нямал! — оплака му се сервитьорката.

Жоро, сервитьор с опит, два пъти носител на значката „Най-добър в професията“, хвана Женя за ухото и го помъкна навън.

— Адреса, ако обичаш, за да не се занимаваме с милиции!

Женя предпочиташе да го заведат в милицията, там поне не бият, но си мълчеше и стъпваше като балерина на палците си, защото Жоро опъваше здраво ухото му.

Точно така го видя класната Микренска — изправен на палци, с опънато ухо. Тъкмо го извеждаха на улицата.

— Другото аз ли да опъна? — попита тя.

Жоро веднага пусна ухото на Женя, страхуваше се да не стане скандал, дете изтезава горкото дете.

— А, вие ли сте майка му? — попита той сервилно.

— Не съвсем, но...

— Пари няма, седнал пасти да яде!

— Ще платя — каза класната и се обърна към Женя: — Влизай.

Влязоха, а сервитьорът Жоро продължаваше с обясненията:

— Колежката тъкмо свърши смяната, искаше да се отчете, иначе как ще си тръгне...

— Добре, добре! — прекъсна го Микренска. — Колко е сметката?

— Жанааа! — извика Жоро.

Все с „ж“ им започват имената на тези жаби, помисли си Жения. Ухото му още пареше от опъването, но се сети, че и неговото име започва с „ж“.

Микренска плати на Жана, Жения изсипа плахо стотинките на масата и ги побутна свенливо към класната.

— Няма нужда! — върна му ги тя и се обърна към Жоро, който стоеше настрани. — Едно кафе и... Жения, за тебе какво?

— Нищо — каза Жения и погледна към пастата, която Жоро бе донесъл, преди да разбере, че няма пари.

— Това е негово — каза Жоро. — Поръча го. Искам да кажа, че не влиза в предишната сметка.

— Добре, добре! — ядоса се Микренска. — Ще го платя. А ако случайно не ми стигнат парите, ще ми опънете ухото.

Жоро се усмихна гузно и побърза да се отдалечи. Сега, когато класната и Жения останаха сами, идваше най-трудното.

— Бях у Васкови — каза тя.

Жения наведе глава.

— Баба му от село Рупча наистина е починала.

Невероятно, просто невероятно, зарадва се Жения. Какво съвпадение — да почине точно когато трябва!

— Преди трийсет и пет години обаче.

— Така ли? — учуди се Жения, друго не можа да измисли, а и да млъчи, не вървеше.

— Къде е Васко? — попита строго класната.

— Той ми каза, че е починала баба му... — започна неуверено Жения и млъкна.

— Няма нищо по-лесно от това човек да казва истината — опита се да му помогне класната. — И знаеш ли защо? Защото за разлика от лъжата истината не се измисля. Тя е такава, каквато е!

Значи, помисли си Жения, и най-големият глупак може да казва истината. А за лъжата ум се иска.

Сервитърът постави вдигащото пара кафе пред Микренска.

— Пастичка нещо, кока-кола, пресни солени има.

— Не, благодаря!

Класната сръбна от кафето, но се опари и го остана да поизстине.

— Чакам да ми отговориш.

— Аз нищо не знам! — Жения избягваше да погледне класната си в очите.

— Но знаеш поне, че не ти вярвам, нали?

— Знам — отвърна глухо, но откровено Жения.

— Къде е Васко?

Отговор не последва. Микренска повика сервитьора, плати и си излезе сърдита. Жения се загледа след нея тъжен и замислен. Дъвчеше едва-едва. Сервитьорът бутна пред него едва наченатото кафе и каза:

— Изпий го, ще ти гледам! Мисля, че много работи ще ти позная.

7.

— Къде е Васко?! — изгърмя гласът на бащата на Женья и юмрукът му се стовари върху бюрото с такава сила, че майорът подскочи. После бащата замахна, Женья се сви и постави ръце пред лицето си, но майорът се намеси навреме и удар не последва.

— Не бива така! — направи му забележка майорът от милицията Щилиян Лазаров.

Да, работата бе стигнала до милицията! Срещата на Микренска с Женья бе случайна, но тя имаше намерение да го търси. Разчиташе да узнае от него къде е Васко. След като не успя, се обади в милицията. Каза кой може евентуално да даде сведения за изчезналия, и продиктува телефонния номер на Женья.

Край телефона се случи бащата на Женья. Вдигна слушалката. Разговорът бе кратък.

— Защо те викат в милицията? — попита той сина си.

— Мене?

— Тебе!

— Не знам.

— Сега ще узнаеш. Хайде!

— Ама и тебе ли викат? — попита тревожно Женья.

Бащата не отговори.

— Няма смисъл да се разкарваш.

— Има ли, няма ли, ще видим!

Майор Щилиян Лазаров за разлика от диригента Стефан Панчев се държеше много добре. Дори на бащата не разреши да се саморазправя със сина си.

— Кажи, моето момче, помогни ни! — подкани любезно майорът Женья.

— Нищо не знам — измъчено промърмори Женья.

— А това, дето си казал за покойната му баба, че била починала...

— А, да! Ами той така ми каза да кажа.

— Защо? Къде трябваше да отиде, та измисли това за баба си?

Женя стисна устни, страхуваше се да не изтърве нещо. Тези въпроси така го объркваха. Права е класната, най-лесно е да се казва истината! Ех, Женя, какъв си само глупак, една сваястна лъжа не ти ражда главата.

Бащата гледаше отстрани сина си и гневът отново взе да се събира в тежката му ръка.

— Абе ти ще кажеш ли най-после... — не издържа той и посегна да удари Женя, но майорът и този път улови навреме ръката му.

— Моля ви се!

После настъпи мълчание. Майорът взе да разлиства подшитите в папка листове, като от време на време хвърляше по едно око на Женя. Женя гледаше към телевизора, беше пет часа и петнайсет минути, вечерната програма току-що бе започнала.

— Може ли да го загася? — попита бащата.

— Не може!

Този човек, помисли си Женя, заслужава да му разкажа всичко. Ако не беше баща ми, сигурно щях да постъпя така. Майорът би ме разбрал и не би разрешил да връщат Васко от кораба, та да го правят отново за смях. Но щом баща ми не мърда от тук, аз ще мълча!

Спряха програмата. Появи се говорителката, която не се усмихваше както обикновено.

— Съобщение на Народната милиция! — каза тя.

Този път и бащата се загледа в телевизора, а майорът не изпускаше от очи Женя — нали неслучайно телевизорът светеше.

— Изчезнало е момче...

Женя трепна — на екрана се появи снимката на Васко.

— ... тринайсетгодишно, на име Васил Славов Фотев. Който го е видял или знае нещо за него, моля да съобщи незабавно на телефони 3-16-24 или 2-80-28.

Женя гледаше към портрета на своя славен приятел, а майорът гледаше него. Очите на Женя светеха от радост, на лицето му имаше възторг, но дълбоко у него се зараждаше завистта — можеха да бъдат заедно с Васко на малкия екран.

За майор Щилиян Лазаров стана повече от ясно, че Женя знае къде е Васко. Две мнения по този въпрос нямаше, но как да го накара да проговори?

— Нашата програма продължава с трета серия от телевизионния игрален филм „Войната на таралежите“ — съобщи говорителката.

Женя се намести удобно. Майорът стана, телевизорът повече не му трябваше и го изключи.

— Няма ли да гледате филма? — попита учуден Женя. — Никак не е само за деца.

Майорът се засмя, на такъв чешит отдавна не беше попадал.

— Че знаеш къде е Васко, знаеш. Хайде сега опитай се да си припомниш кога за последен път бяхте двамата, какво си говорихте, защо Васко реши да бяга от къщи и... и изобщо всичко.

— Може ли да помисля до утре? — попита Женя.

Бе решил, че на другия ден ще дойде сам, ще разкаже всичко на майора и ще го помоли да помълчи още ден, защото Васко много настояваше три дни никой нищо да не узнае.

— Не може! — отсече майорът. — Случаят трябва да се изясни час по-скоро. Хайде сега, поразходи се малко с баща си, събери си мислите, пък дано се сетиш...

— Ще се сети, другарю майор, ще се сети! — каза бащата и грабна сина си за ръка. Вратата едва се бе тръшнала зад гърба им — и една звучна плесница достигна чак до ушите на майора. Щилиян Лазаров изчака да чуе още една, скочи от мястото си, но преди да стигне вратата, тя се отвори и в стаята, тиквайки пред себе си зачервения от шамарите Женя, влезе бащата.

— Мисля, че се сети — рече той и се обърна към сина си: — Казвай сега на другаря майор къде е Васко!

Болката и унижението се изляха отведнъж в неудържим плач:

— На параходааа!

Майорът погали Женя по главата.

— Успокой се, успокой се, моето момче. Сега ще кажеш всичко и ще ти олекне.

Все тая песен пеят, мислеше си Женя, кажи и ще ти олекне.

Майорът извади от бюрото голяма кутия шоколадови бонбони. Това, което възпитанието и доброто човешко отношение на майора не можаха да направят, го направиха бонбоните. Женя се поуспокои, като ги видя, заразглежда ги — чудеше се какъв да си избере. Взе си троен лешник — сигурна работа!

— Хайде сега, яж си спокойно и разказвай всичко поред — каза майорът.

— Добре — съгласи се Женя и измъкна от кутията още един бонбон, този път увит в станиол. — Трябваше да тръгнем двамата, идеята беше моя.

— Какво, какво? — подскочи бащата.

— Ако още един път го прекъснете, ще ви помоля да излезете вън! — каза строго майорът.

Симпатията, помисли си Женя, и продължи:

— ... Аз се отказах в последния момент, но Васко, той е много обиден, знаете ли как му се подиграват в класа, дето... — и Женя разказа за злополучния бас на Васко.

— Вземи си още един! — побутна майорът кутията към Женя. — Не се стеснявай!

Женя си взе отново троен лешник, беше се установил в избора си.

— Продължавай! Тръгнахте и какво?

— Аз останах на кея. Видях как Васко се шмугна на парахода.

— Кой параход?

— „Елена“, нали баща му е боцман на „Елена“. Чаках да го изхвърлят, обикалях наоколо...

Телефонът иззвъня и прекъсна показанията.

— Кажете, моля ви се, че ме няма! — обърна се майорът към бащата.

Бащата вдигна телефона.

А така, татенце, не е хубаво да се лъже, нали?! Ама Народната милиция като ти каже, ще лъжеш, какви ще ги дъвчеш!

— Няма го! — каза бащата, после се заслуша, лицето му се удължи, запуши с длан мембраната и прошепна: — Майката на Васко.

Майорът грабна слушалката.

— Щях да ви звънна, другарко Фотева, току-що. Бъдете спокойна, вашият хубостник е при баща си, на кораба... — изведнъж лицето му се измени. — Каквооо? — скочи от мястото си. — Идвам веднага!

Телефонната слушалка хлопна нервно върху вишката.

— На парахода, а?! — погледна строго майорът към Женя. После се обърна ядосан към бащата, като му показва плесника си. — Тези

методи никога не дават търсения резултат. Има писмо от Васко. И писмото не е от никакъв параход.

Женя сведе очи. Тази сутрин преди училище бе пуснал писмото, а то вече пристигнало. А разправят, че никой не си гледал работата.

Няколко минути по-късно майор Щилиян Лазаров четеше писмото у Васкови. Данка Фотева го гледаше с тревога и с надежда. Тя друсаше в ръцете си Красимир, който от време на време приплакваше. Иво, застанал прав до масата, наблюдаваше със страхопочитание представителя на властта. Гордееше се с брат си — цял офицер беше накарал да им дойде на гости! Майорът вдигна глава и долови отправените към него погледи.

— Не се тревожете! — рече той и зачете отново писмото: „Мила мамо, пътувахме добре и се чувствам отлично. Храната, изглежда, ще е много добра — за вечеря ни дадоха телешко печено с пюре и крем какао с топка сладолед за десерт. Още на първото занятие след вечеря ме похвалиха за старание и добро поведение. Програмата, изглежда, ще е претрупана, но все ще се намери време за учебниците, които ми сложи в куфара. Ще ми се да ти пиша още, но тръбата свири за вечерна проверка. Целува те Васко. Пионерски лагер за подготовка на комсомолски кадри, местността Извора, Варненско“.

Майката изхлипа точно когато майорът прочете „Целува те Васко“.

— Ще го намерим! — обеща той. — Това е най-банален случай. Възрастта му е такава. Сигурна ли сте, че почеркът е на вашия син?

— А на кого друг?

— На някой негов приятел. На Евгени например.

— Васков е!

— Имате ли нещо писано от него, някоя училищна тетрадка.

Без да чака покана, Иво се постави на разположение на властта — отвори бюрото на врат си и измъкна тетрадки. Майорът се вгледа в почерка.

— Негов е, нали? — попита майката.

— Така изглежда. Само дето в тетрадките е писано много по-старателно. Писмото просто е надраскано.

— Припомнете си — обърна се майорът към майката, — някакви неприятности да сте имали с него, в смисъл да сте го обидили или нагрубили?

— Не, не, но в училище имаше — отвърна майката и му разказа от игла до конец всичко.

Майорът разпита още един път кога е тръгнал Васко, с какво превозно средство е казал, че заминава, какво е сложил в куфара си, колко пари е имал.

— Въобще не искаше да вземе пари — отвърна майката разтревожена. — На лагера щели да ги хранят, за какво му били. За път, дето му дадох.

Това озадачи майора.

— Добре! — въздъхна той, без да знае кое му е доброто.

— Чичо — обади се Иво, — аз слушам!

— Браво! — похвали го майорът. — Какъв ще станеш, като пораснеш?

— Като батко.

Майката отново въздъхна.

— Къде мислите, че е? — попита тя.

— Две са възможностите — отвърна майорът. — Или е при дядо Янаки, рибаря, или при някого в местността Извора. Ще проверя.

— Веднага да се връща! — поръча майката. — Няма да му се сърдя, само жив и здрав да е!

— Откога другарува с Евгени? — попита майорът на тръгване.

— Не знам точно. Но Евгени единствен в класа беше на негова страна.

— Евгени знае къде е Васко — отвърна майорът. — Това вече е успокоително.

Подаде ръка, усмихна се приветливо, съчувстваше искрено на майката и искаше още един път да я успокои:

— Всичко ще се оправи, не се тревожете. Понякога непослушните стават по-свестни от послушните! — и добави тихо, да не чуе Иво: — Аз също съм бягал от къщи, два пъти.

Майор Лазаров се задържа по-дълго, отколкото искаше, при бай Янаки, стария рибар. Откри го в рибарската хижичка край Галата,

сврян до кюмбето, което прегаряше. Като видя жива душа, старецът се зарадва — гостите прогонват самотата. А щом майорът го попита за Васко, стана му драго. Чудесно впечатление му оставил Васко, само дето повече не се обадил — било му мъчно, но не му се сърдел, защото още тогава разбрал, че Васко бяга от училище. Като чу, че е изчезнал, дядо Янаки поклати замислено глава:

— И с моя що ядове съм брал, тази коса да не мислиш, че от годините е бяла!

Майорът си тръгна разочарован. Почти сигурен беше, че ще намери Васко тук.

— Местността Извора! — нареди той на старшината. — И бързо!

Старшината пусна синята лампа, а през града на места надуваше и сирената. Във Винаца питаха къде се намира местността — оказа се, че всъщност това е модерен кооперативен свинарник.

Жълтата милиционерска волга спря наред двора, посрещната от грухтене. Майорът се огледа — нямаше начин Васко да е тук. Все пак отиде до къщичката на пазачите. Намери вратата отворена, а стаята — празна. Музиката по радиоточката секна — предадоха още един път съобщението за изчезването на Васко. Изслуша го умислен и тъкмо се канеше да тръгва, когато влезе пазачът, уплашен, пребледнял.

— Чакай сега да ти кажа, началство! — започна без каквото и да е подканване пазачът. — Аз лично им казах, че нямам право да им давам прасенца, щом съм пазач. Те обаче настояха, моряк се женел, и аз се огънах, щото поначало имам слабост към всякакви униформени. И милиционер да бяха казали, че се жени, па щях значи да им дам. Ей поради тая ми слабост успяха и пари насила да ми набутат, които обаче имам намерение да внеса в касата на АПК-то!

— Това ли е местността Извора? — попита майорът при първата пауза.

— Тъй вярно! — отвърни раболепно пазачът.

— Да си чувал за някакъв пионерски лагер тук наблизо?

— Нищо подобно не съм чувал, иначе щях да уведомя властта незабавно.

Майорът бръкна и извади от джоба си снимката на Васко.

— Тоя го знам! — каза пазачът и майорът трепна. — Предадоха го по телевизията. Хайдук ли е нещо?

— Да се е мяркал насам?

— Ще се мерне, ама... — поклати глава пазачът и така продемонстрира бдителността си пред представителя на властта. — Ако се беше мярнал, щях да го видя, щото аз очите си на четири отварям. Как се пазят инак толкова свине!

Пауза, по време на която майорът се чудеше какво да предприеме, а пазачът, който поглеждаше към чакащата отвън волга, се питаше за колко злоупотреби знаеше властта и дали ще го вземат веднага, или ще го поканят сам да се яви. Никак не му се тръгваше, затова каза:

— Не съм хранил още тия проклети прасета, та или трябва да ме изчакаш, или да ме върнеш към осемнайсет часа, защото смеските ги зная най-добре аз!

Майорът си тръгна. През цялото време бе слушал разсеяно. Пазачът тръгна с него. Отвори вратата на волгата и седна вътре — нека се увери майорът, че не се съпротивява.

— Излез, излез! — каза майорът. — Ще напишеш всичко — кой е вземал прасенца, за какво ги е вземал, кой колко пари ти е давал. Четливо обаче!

— Е, как! — докачи се пазачът. — Аз съм среднист!

На връщане към Варна майор Щилиян Лазаров реши, че трябва да изпрати радиограма до капитана на „Елена“.

8.

Една бъркотия, докато не се обърка съвсем, не може да се оправи. Прозрачносиньото небе и кървавочервеният слънчев диск, който изплуваше бавно от гладката морска повърхност, не предвещаваха буря, но небето, слънцето и морето имат отношение само към метеорологичните бури.

Новият ден завари Слави Фотев в отлично настроение — вахтата му свършваше. След половин час щеше да легне и да се наспи. Откак ползваше запушалки за уши, спеше добре и през деня. Никакъв шум не го смущаваше. Доктор Минчо Чучев му беше подарил две. Той, Слави Фотев, никога не би дал и стотинка за ушни тапи. Да не е луд!

Слави Фотев прекрачи прага към палубата, но една кофа вода се лисна пред краката му и той отскочи назад.

— Извинявай! — рече Владо Панчев.

— Ей, внимавай де! — намуси се Слави Фотев и заизтърсва водата от панталона си.

— Без да искам — отвърна притеснен Владо и добави след малко: — То е на хубаво.

— Кое?

— Да ти лиснат вода. Когато кандидатствах за Музикалната академия, баба ми лисна цяла тенджерата в краката. На изпита стоях с мокри чорапи цели четири часа!

— Е?

— Влязох.

— Защо си подгонил тогава дивото по моретата! — отвърна Слави Фотев, пое дълбоко свежия утринен въздух и се протегна. Помисли си, че трябва още преди Барселона да напише на Васко писмо, дълго и мъжко писмо, та когато Васко го чете, да почувства, че баща му мисли за него, макар и на хиляди мили от дома.

— Може ли да питам нещо? — рече Владо Панчев.

— Питай!

— Абе защо все мене хващат за работа?

— Де да знам, сигур защото си заек.

Владо вдигна вежди, заек е, ама какво от това?

— А лекарят не е много добре май?

— Доктор Чучев ли?

— Той.

— Защо да не е добре?

Владо Панчев се поколеба, поколеба, пък вместо да отговори на въпроса, попита:

— Тебе например вика ли те?

— Къде?

— В кабинета.

— За какво да ме вика?

— Мене ме разпитва надълго и широко за бабите и дядовците ми, какво образование имат, какво са работили, от какво са боледували, имали ли са психически отклонения. Кой човек знае какви отклонения са имали баба му и дядо му?

— Не може да бъде! — не вярваше Слави.

— Честна дума. Снощи дори идва късно в каютата ми. Разчопка рода ми до девето коляно. Много му се искаше да намери някой луд, я дядо, я баба, или в краен случай — чичо.

— Казваш му, че имаш, и толкова!

— Точно така направих. Казах му, че на баща ми втора братовчедка се е мислела за чайка, та на два пъти си е чупила крака от първия етаж. Докато накрая се сприятелила с клисаря на „Света Богородица“, качила се с него на камбанарията и излетяла от там. Докторът остана много доволен и си отиде.

— Един от двама ви е луд! — заключи Слави Фотев и видя, че от вратата към палубата наднича радистът. — Какво ново, Антена? — викна.

— Какво ново?

— Тебе питам, ти си при новото.

— Нищо, нищо — рече Антената смутен, — абсолютно нищо!

Слави Фотев почувства, че радистът се държи малко странно, но отдаде това на собствената си умора. Ето, и Владо Панчев му се струваше особен. Като се наспи, ще започне да възприема света и хората нормално.

Капитанът на „Елена“ правеше сутрешна гимнастика, когато Антената почука на вратата му с радиограма в ръка.

— Кога я получи? — попита капитанът веднага щом я прочете.

— Току-що.

— Някой знае ли за... — развя той листчето.

— Не.

Капитанът вдигна телефона и завъртя шайбата.

— Ела при мене! — нареди той, после се обърна към радиста: — И никой не трябва да знае, ясно ли е?

В каютата влезе първият помощник-капитан Янакиев, възрастен на пръв поглед човек. Изглеждаше колкото капитана, а беше само на петдесет и две години. По природа тих, той не добавяше на никого. Знаеше, че командният състав го гледа малко отвисоко, не го имаше за моряк. Но редовите моряци го обичаха. Възникнеше ли някакъв спор, отиваха при него, знаеха, че ще го разреши справедливо.

— Седни! Отвори се май работа и за теб. На Фотев е изчезнал синът.

Янакиев се направи, че не е разбрал ухапването на капитана. Прочете внимателно радиограмата, с която се нареждаше корабът да бъде проверен щателно, тъй като много вероятно било Васко да се крие на него.

— Слави не бива да разбере нищо! — рече кротко Янакиев. — Той и бездруго е с малко лабилна психика.

— Знаем само тримата — каза капитанът. — Ако се разчуе, тебе ще държа отговорен! — обърна се той към радиста. — Свободен си! Намери старпома и ми го прати!

Параходната радиоуредба изпука и по нея се разнесе гласът на Антената:

— Целият екипаж, с изключение на ходовата вахта, да се яви незабавно на основната палуба. Внимание, повтарям...

Съобщението завари Слави Фотев в коридора. Не успя дори да стигне до каютата си и трябваше да се връща обратно на палубата.

— За какво ни събират? — попита той Владо Панчев, който продължаваше да мие дъсчения под.

— Ще те награждават за отлична служба! — отговори му Киро Майтапа, който току-що се бе появил.

Внезапното свикване на целия състав предизвика любопитство у всички — за какво ли може да е? За учение не е, имаше си установени сигнали и за „пожар“, и за „човек зад борда“. Не се чудиха дълго, защото на палубата излязоха капитанът, първият помощник-капитанът и старпомът.

— Трябва да претърсим кораба! — каза капитанът. — Някакво момче изчезнало от Варна, предполага се, че може да се е качило на някой кораб.

Братът на Женя, морякът заек Владо Панчев, пребледня.

— Хлапашка работа е, но щом има нареждане, трябва да претърсваме. И предупреждавам, щателно!

— Заради някакъв серсемин! — изскърца със зъби Слави Фотев.

— Да — отвърна гузно братът на Женя. — И то все след вахта ми се случва.

Старпомът разпредели хората. Работата беше огромна — машинното, бакът, кърмата, всичко, всичко трябваше да се провери основно. Слави Фотев се случи на лесното — заедно с Киро Майтапа остана да претърсва палубите. Антон спря край него и каза злобно:

— И докато търсиш, преговаряй си правилата. Как да ти простя, една фалшива спатия не можеш да запомниш! Абе...

Млъкна, защото видя, че капитанът е зад гърба му.

— Пак ли успяхте да се скарате? — попита той строго Антон.

И двамата млчаха.

— Антоне, да знаеш, ще те накажа!

Антон го погледна учуден, такъв тон капитанът за първи път му държеше, и то съвсем без основание.

— Не му обръщай внимание! — обърна се капитанът към Слави Фотев, сякаш бяха приятели от детинство. — Сприхав е, ама ще го стегна! — и той потупа приятелски по рамото Васковия баща.

Слави Фотев погледна рамото си. Такова нещо не му се беше случвало.

Братът на Женя почука плахо на капитанската каюта.

— Влез!

Капитанът беше сам. На бюрото пред него стоеше снимката на внука му. Премести я встрани.

— Слушам! — рече той.

— Брат ми е, нали?

Капитанът вдигна очи.

— Какво брат ти?

— Знам, че е той. И че е тук, на кораба. Още като ми дадох китарата, и разбрах.

Капитанът вдигна телефона и нареди да му изпратят веднага доктор Минчо Чучев.

— На доктора казах за брат ми! — недоволстваше Владо Панчев.
— Той обаче ме смята за луд!

— Ще го накажа! — опита се да го успокои капитанът.

След малко на вратата се почука и на прага застана докторът. Той единствен не знаеше за тревогата. Като го събудиха и махна тапите от ушите си, долови някакво раздвижване на кораба, но не обърна внимание. Изненада го обаче, че заварва Владо Панчев при капитана.

— Кажи сега за китарата и за брат си! — нареди капитанът на Владо и хвърли към доктора многозначителен поглед.

— Аз знам, знам — рече докторът и се обърна към брата на Жения: — Ти взимаш ли редовно хапчетата, дето ти предписах?

— Брат ми е на парахода и претърсването е заради него, нали? — настоя Владо Панчев.

— Никого не търсят, Владо, никой никого не търси!

— Абе що ме правите на луд! Целия кораб преобръщат наопаки.

— Че кой те прави на луд? — заусуква го капитанът и бузата му трепна нервно. — Бягай да почиваш!

— А, не! Ще търся с останалите. Но ви моля да съобщите вкъщи, че Жения е тук, защото майка ми е... майка, а баща ми е направо луд.

— Аз като те питах, ти за някаква негова втора братовчедка разправяше! — погледна го изпитателно докторът.

Владо Панчев се измъкна от капитанската каюта, без да му отвърне.

— Типична маниакална психоза! — отсече доктор Чучев с професионално самочувствие. — И се влошава. Най-напред търсеше брат си сам, тайно. Сега мисли, че всички претърсват кораба.

— Те това и правят, Чучев, но ти нали спиш с тапи!

— Какво търсят?! — погледна докторът като сащисан.

— Сина на Слави Фотев.

— Е, защо него, нали братът на... — не довърши мисълта си и разтръска глава насам-натам, като че ли искаше да прогони някакви

призраци.

„Елена“ гъмжеше като кошер. Моряците се завираха по всички възможни ъгли. Ругаеха с цялата си моряшка изобретателност неизвестния авантюрист и всеки си представяше какъв бой ще му тегли веднага щом го открие.

Слави Фотев и Киро Майтапа се заловиха най-напред с малярната. Нищо не откриха, но я сложиха малко в ред. А Киро, докато търсеха, взе на мезе Слави Фотев не толкова за да оправдае прякора си, колкото за да минава по-бързо и по-приятно времето.

— Ти не искаш да признаеш, че си скръндза, Славе, ама всички го знаят.

— Да си скръндза, е едно, да пестиш, е друго — бранеше се Слави Фотев. — Българинът е пестелив и това е добре.

— Българинът, Слави Фотев, е скръндза и това никак не е добре.

— Е, хайде, ти си французин.

— Аз съм българин, но от нов тип, Славе. И ти ако речеш, и ти можеш да станеш. Важното е да се пребориш със себе си.

Качиха се на спасителната лодка, точно срещу лодката, в която се криеше Васко. Вдигнаха платнището.

— Много е просто — продължаваше Киро. — Ще ти кажа как да го направиш, и ще си ми благодарен после.

— Как? — попита Слави Фотев. На него също му се искаше да не е чак такъв скъперник, ама на.

— Стигаме значи Барселона и ти казваш: Кире, ела да прием по едно испанско вино, „уна вино тинто“ демек, с по една „паеля“. И като дойде ред за плащане, ти плащаш.

— Да, да! — протестира Слави Фотев.

И във втората лодка нямаше никой, прехвърлиха се на отсрещния борд.

— Е, трудно е, ще те заболи, но като стигнем Генуа и пак ти платиш, ще видиш, че ще ти е по-леко.

На лодъчната палуба дотича Владо Панчев.

— Къде намерихте китарата? — застана той пред Слави.

— Пак те стегна желязото май? — изхили се Киро Майтапа.

— Чуваш ли какво питам? — хвана Владо за раменете Слави Фотев и го разтърси.

— Ей там, отсреща — посочи с пръст Слави. — Под оная лодка. Владо Панчев изкачи на един дъх трапа и вдигна брезента. Лодката беше празна.

След един час всички на „Елена“ знаеха кого търсят, всички, с изключение на Слави Фотев и Киро Майтапа.

Един от последните, който научи, бе Владо Панчев. Той обаче не повярва.

— Дип че не искам да кажа от кого го знам! — ядоса се камериерът.

Млъкнаха, защото до тях се доближиха Слави Фотев и Киро Майтапа.

— Сигурен съм, че е дете на моряк! — каза Слави.

— Ти пък все си сигурен! — дразнеше го Киро.

— Помисли само — и ще видиш, че съм прав! — впрегна се Слави.

— Щом си толкова сигурен, ха на бас!

— Като имаш излишни пари!

— Имам — отвърна Киро. — Тъкмо ще скъташ малко от моите при твоите, че на мене парите между пръстите ми изтичат! — наплюнчи си палеца: — На петдесет лева.

Тази сума не можеше да не стресне Слави Фотев. Колкото и сигурен да беше в предположението си, петдесетте лева посяха съмнение в душата му.

— Десет! — предложи Слави.

Киро не му прости и се изхили предизвикателно право в лицето му.

— Три деца имам, бе! — защити се Слави Фотев.

— Десет, ама долара!

Слави се поколеба за миг — защо му трябваше да спори с Киро и да се хваща на въдицата му.

— На три десерта, Кире — предложи Слави. — Аз на пари не играя.

— Дадено, тъкмо да се засия малко, че съм отслабнал с петшестнайсет грама, откак търсим туй диване. И кашон „Кент“, обаче нищо не е един кашон, барем два си ми изпушил досега.

Допряха палци. Басът беше сключен в присъствието на Владо Панчев.

— Може ли и аз? — попита братът на Женья.

— Дадено бе, Панчо Владигеров — съгласи се веднага Киро. — А ти какво твърдиш — че момчето няма баща, раждала го е леля му още като госпожица!

Киро се разсмя гръмогласно на шегата си.

— Баща му не е моряк! — каза убедено Владо Панчев.

— Моряк е! — наплюнчи Киро палец. — С тебе ще се хвана пък на бас, че е моряк. Киро Майтапа се хваща на всякакви басове.

— Петдесет!

— Какво петдесет!

— Долара.

— После да не ми хленчиш?

Сключиха баса и се заловиха за работа, защото видяха капитана. Идваше към тях и изглеждаше ядосан. Сигурно ги беше наблюдавал как се потриват.

Лъжеха се, по други причини се бе ядосал капитанът — при обиколката на кораба бе установил, че всички знаят за изчезването на Васко. Нищо не може да остане тайна в тази държава, мислеше си капитанът и прехвърляше през главата си хората, които бе уведомил за случилото се. Веднъж само да свършеше всичко, и щеше да пусне заповед за наказание на Антената — кракът му нямаше да стъпи на суша през целия рейс. Ама и Атанасов, третият помощник-капитан, и той заслужаваше наказание. Дошъл да го поучава. Нямало смисъл да се ровят, като че ли игла търсят. О, да имат късмет да ме пенсионират, продължи да си мисли капитанът, пък да назначат някое такова сукалче, дето, освен да философства, друго не знае! Ама то аслъ, много се навъдиха такива, дето само акъл знаят да дават! Видя Слави Фотев и тръгна към него. Оставаше само и той да е разбрал.

— Как е? — напрегна се, за да се усмихне.

— Току-що спорихме, другарю капитан — обади се Киро, — та да питам: знае ли се какъв е бащата на момчето?

Капитанът го погледна строго, погледна и към Слави Фотев и накрая се обърна към Владо Панчев:

— Ти защо не спиш, бе?

Владо Панчев не му отговори, а и капитанът не настоя. Уж лекарят каза, че ще му даде някакви хапчета за спане, ама то на лудото и хапчета не помагат.

— Моряк е, нали? — попита Слави Фотев. Три десерта и кашон „Кент“ се криеха зад отговора на този въпрос.

— Защо да е моряк?! — сепна се капитанът. — Откъде-накъде? Най-обикновен човек е!

Изглежда тримата строго. Много се приказва, много, а там, където приказките са много, работата е малко. Ей на, три часа се мотаят, едно момче не могат да намерят.

Е, ако не е на парахода, как ще го намерят?! О, то и Сашко, внукът, кой знае и той какво ще му сервира някой ден. Току цъфнал и той на кораба.

Мисълта за Сашко му подобри настроението. Тръгна си усмихнат.

— Бащата не е моряк! — обади се Владо Панчев веднага щом капитанът се отдалечи.

— Много знаеш, бе! — отвърна му Киро и извади цигара.

— Дай една! — посегна Слави.

— Ай стига де, на цял кашон се хванал, цигара иска.

— Имам в кабината, ще ти я върна. А кашонът си е кашон, като се изясни случаят, тогава.

— Е, като се изясни случаят, тогава аз ще почерпя от твоите цигари.

— После аз скръндза, нали? — рече Слави и тръгна към каютата си за цигари.

Не подозираше, че му предстоеше да спечели цял кашон цигари и три десерта.

9.

Когато отвори вратата на каютата си, Слави Фотев остана като втрещен. На стола до илюминатора седеше Васко и гледаше навън.

Обикновено в такива случаи се пише: в първия момент баща му не повярва на очите си, разтри ги с ръце, помисли, че сънува.

Истината обаче е, че Слави Фотев повярва на очите си още от първия момент, и затова бързо затвори вратата зад гърба си.

— Лелеее! — удари се с ръка по главата Слави Фотев и в това „Лелеее“ се съдържаше следното: значи такава била работата, тебе търсим като шури от толкова време; значи затова капитанът се размеква, като ме види, и ме потупва по рамото, като че ли съм му първи братовчед; значи затова Антон ме потърси и ми се извини за скандала около фалшивата спатия, дори цялата вина върху себе си пое; затова значи готвачът ми донесе чинийка мусака да съм видел как е на сол, а корабният дърводелец обеща великодушно, щом ми дадат новия апартамент, да ми свърши цялата дърводелска работа безплатно.

— Може да се сърдиш, но трябваше да го направя! — каза Васко.

— Лелеее! — удари се за втори път Слави Фотев по главата и този път „лелето“ освен объркване нищо друго не съдържаше.

— От четири часа те чакам — каза Васко. — За какво ви викаха на горната палуба?

— Знаеш ли в каква беля ме вкара! — каза бащата.

Слави Фотев се чудеше какво да прави, в по-безизходно положение никога не бе изпадал. Какво да прави наистина? Ослуша се — ами ако някой надзърне! Излезе от каютата, заключи я отвън и пусна ключа в джоба си. Искаше да премисли още един път всичко, преди да предприеме нещо.

Завари Антон при Киро — и Киро вече знаеше кое е изчезналото момче. Всичкият му хумор и желание за шеги се бяха изпарили. Подреждаше разхвърляните вещи и не смееше да погледне Слави Фотев в очите.

— Защо не отидеш да поспиш, вахтен си бил и... — каза Антон.
— А довечера ще му хвърлим едни карти.

Киро извади кутията цигари и я поднесе към Слави, лицето му тъжно, ако не като на погребение, то поне като на панихида.

— Ей — сети се Слави, като видя цигарите, — аз забравих да си взема моите! — и хукна към каютата.

Отключи я и се вмъкна като крадец вътре. Васко се беше излегнал на леглото му. Първото, което Слави Фотев предприе, бе да сваля календара от стената и да завие полуголата намигаща японка на руло. Мушна го в гардероба и тръгна да излиза, но се върна — пак щеше да забрави цигарите. Взе две кутии. Погледът му попадна върху закачената на стената семейна снимка.

— Ами майка ти! — стресна се Слави Фотев изведнъж. — Помисли ли за майка си?

— Казах й, че ме пращат на лагер-школа.

— И да лъжеш си се научил! — изсъска Слави Фотев.

Васко седна на леглото — не вървеше да се излежава така пред баща си — и наведе глава, знаеше, че е виновен.

— Сега обаче трябва да й съобщим — каза той.

Васко не подозираше, че претърсват кораба и че претърсването продължава. Той просто сметна, че майка му вече може да знае истината, трети ден бе на парахода, докато успеят да го върнат — още три-четири да минат, стига му толкова. Достатъчно, за да напълни устата на онова перекенде Фори. А и Тинчето с други очи ще го гледа. Ще разбере, че Васко не е празен фукльо като Фори и каже ли нещо — върши го! Жените обичат силните мъже, сети се пак за песничката. Ако го обикне Тинчето, нямаше да има по-щастлив човек от него. Щеше да я заведе при лозето на Фори, още следващото лято щеше да я заведе, да я хване под ръка и да мине три-четири пъти покрай оградата. Накрая щеше да спре при дядо му и да каже:

— Едно кило праскови, ама пратете момчето да набере пресни!

Слави Фотев, в чиято глава цареше пълна бъркотия, изведнъж осъзна, че Васко е прав — трябваше веднага да съобщят на жена му, че е тук. Щом претърсват кораба, значи на брега се знае, че не е ни на лагер, ни на школа.

Заклучи вратата отвън и право при капитана.

Капитанът така се изненада, като го видя да влиза в кабината му, че се изправи, като че ли бе влязло някое висше началство.

— Васко, синът ми, той е избягал — каза тихо Слави Фотев, готов да понесе ругатните на капитана.

Никакви ругатни не последваха, напротив, капитанът се отнесе съвсем любезно, отиде при него и сложи ръка на рамото му — трета приятелска проява за този ден.

— Ами, ами! — поклати глава капитанът. — Ти не слушай какво приказват хората, моряшка му работа, гледат само някой да им падне на мушката.

Извади от барчето бутилка уиски и две чаши, наля и подаде едната на Слави.

— То не е много редно, но да ни се отпуснат малко нервите.

Чукнаха се.

— Защо не седнеш? — покани го капитанът.

— Моят е, честна дума! — настоя бащата.

В очите на Слави Фотев капитанът прочете, че бащата знае всичко. Две мнения нямаше — някой му беше изтропал истината. Повече на криеница не можеше да си играят.

— Седни, седни! — настоя капитанът. — Седни да си кажем две приказки. Няма какво толкова да се безпокоиш. Можех да ти съобщя и по-рано, но не исках да те тревожа. А този, който си е развързал езика, ще го накажа, така ще го накажа, че ще му изгърмят и ушите, и премиалните. Пий де, защо не пиеш!

Слави Фотев отпи от чашата.

— Хлапашка история е, до довечера ще съобщят, че са го намерили. Я у някой приятел се е скрил, я...

— В каютата ми е.

— Я пък, в каюта... — повтори механично капитанът, но изведнъж до съзнанието му стигна това, което Слави Фотев бе казал. — Каквооо! — извика.

— В каютата ми е — изправи се Слави, разбрал, че любовният период между него и капитана е свършил. — Влизам да си взема цигарите и кого, мислите, виждам?

Капитанът скочи.

— Фотев — закани се той, — ако, ако...

В гнева си не можа да измисли какво „ако“. Искаше да каже най-напред „ако лъжеш“, но разбра, че е глупаво, друго „ако“ не му мина през главата и той заповяда:

— Доведи го веднага, защото...

Не може да намисли и какво „защото“, но и бездруго Слави Фотев изчезна, преди той да довърши мисълта си. Капитанът прибра бутилката уиски. В бара имаше цигари, измъкна една и я запали. Пое дълбоко. Усети как димът изпълни гърдите му. Смукна втори път — главата му се замая, завъртя му се свят и чак сега си спомни, че след два дни щяха да се навършат три месеца откак бе отказал тютюна. Ядоса се, че беше запалил цигара, и се заогледа къде да я хвърли. Не разрешаваше да се пуши в капитанската каюта, а пепелниците държеше заключени в бюрото. Отключи го. Както се бе навел, и срещна погледа на внука си Сашко от снимката.

— Видя ли каква я свършихме, Сашко, като кучето на нивата. Три месеца да не пуша и... И ти кой знае какво ще ми сервираш някой ден, ама... — капитанът привлече снимката и я постави пред себе си: — Ама ще ти скъсам ушите, да знаеш! Ще си налягаш парцалите и ще учиш, защото...

Така го завари Слави Фотев — седнал пред портрета на внука си.

— Защо си сам? — попита капитанът, смутен от мисълта, че Слави Фотев може да го е чул как разговаря с един портрет. Само това остана, да тръгне дума, че е изкукуригал и вече разговаря със снимки.

Слави Фотев, разбира се, нищо не бе забелязал. Самият той се чувстваше така потиснат, че дори и да беше заварил капитана с краката нагоре, пак нямаше да му направи впечатление. За това си състояние имаше напълно основателна причина. Когато влезе в каютата, за да вземе Васко, той първо изля върху него целия си гняв, предизвикан не толкова от постъпката му, колкото от ужасно неудобното положение, в което бе изпаднал пред капитана. А Васко просто не можеше да разбере какво толкова неудобно има.

— Нали си боцман? — попита той и Слави Фотев усети как краката му отмаляват. — И капитанът ти е приятел!

— Кой ти каза?

— Ти.

Ново двайсе, рече си бащата. Съвсем бе забравил и за боцманството, и за приятелството с капитана. Денят започна така хубаво, а ето че ударите се сипеха един след друг.

Бащата изхвъркна от каютата си и влезе при капитана, без дори да почука. И когато капитанът го попита защо е сам, Слави Фотев си

гълтна езика.

— Е? — очакваше отговор капитанът. — Къде е синът ти?

— Аз, другарю капитан — взе да пелтечи Слави Фотев, — той знае, че съм боцман.

— Кой?

— Синът ми. Още от малък. Във втори клас беше, учеше заедно със сина на директора на месокомбината и моят много искаше и аз да съм нещо. Все ме питаше капитан ли съм и аз. Какво ми текна, та му рекох, че съм боцман, не знам!

— Слушай, Фотев, тази месарска история никак не ме интересува. Казах ти, доведи го тук този твой син, защото... — капитанът отново засече и се ядоса на себе си: — Какво чакаш още?!

— Ако сега разбере, че не съм... Ще го понесе тежко, другарю капитан, той много се гордее, че съм боцман.

— Никакъв боцман не си!

— Знам, но той не знае.

— Ти, Фотев, какво искаш от мене? Да си мислил, когато си лъгал. Бягай го доведи!

Слави Фотев не помръдна от мястото си.

— Какво чакаш?!

— Казал съм му също, че сме приятели.

— Приятели? С кого?

— С вас, другарю капитан.

Капитанът започна да мисли, че сънува, още повече че му се припуши, а откакто се бе отказал, на сън пушеше често.

— И какво друго си му казвал?

На вратата се почука. Влезе помполитът.

— И във втори хамбар не открихме момчето — докладва той. — Започваме претърсването на трети хамбар, другарю капитан.

— Започвайте! — нареди капитанът, но изведнъж се сети, че няма вече какво да търсят. — Преустановете претърсването! — викна той и помполитът го погледна учудено. — А ти — обърна се капитанът към Слави Фотев, — бягай доведи твоя хубостник!

Слави Фотев излезе, а капитанът започна да кръстосва нервно каютата.

— Само тази бъркотия ми липсваше! Сега, разбира се, ще кажат, навърши шейсет години и...

— Какво общо има това, другарю капитан? — рече помполитът, но все още не му беше напълно ясно за какво ставаше дума.

— То не е необходимо да има нещо общо, за да те пенсионира, Йонич. Като им хрумне понякога да пенсионира, и пенсионира наред. Професор Русков, очният, здрав като бик, без нито една пломба, без нито един шип ни в ставите, ни в гръбнака, без каквото и да е кръвно налягане, само с два диоптъра далекогледство, пенсионираха ли го? Пенсионираха го! И на втория месец получи удар.

Още преди старпомът да нареди да бъде преустановено търсенето, целият кораб знаеше, че момчето е намерено. След като Слави Фотев се бе забавил в каютата си, Киро Майтапа се разтревожи. Какво стана с този човек, отиде за цигари и вдън земя потъна?! Тръгна да го търси, като си мислеше колко смешно звучи „вдън земя потъна“ наред океана. Отвори каютата на Слави и ахна. Като че ли не дете, а някакъв призрак видя.

— Ти тук ли си, бе?

— Тук съм! — рече Васко виновно.

И Киро хукна да търси Владо Панчев. Изчезналото момче се оказа наистина синът на Слави Фотев, тоест син на моряк, следователно Киро печелеше петдесет долара. Трябваше да намери Панчо Владигеров и да му съобщи радостната вест.

Благодарение на Киро вестта за откриването на Васко се разпростря като пожар на танкер. Всички тръгнаха към каютата на Слави Фотев и когато той изведе сина си, трябваше да си пробива път по и бездруго тесните коридори. Събитието беше толкова необичайно, че всеки искаше да види с очите си чудото, което няколко часа държа в напрежение целия екипаж. Чуваха се най-различни коментари, едни прилични, други — по-малко, а една ръка се протегна и цапна леко Васко по главата:

— На идиоти ни направи!

Слави Фотев и Васко завариха капитана навъсен като девненска мъгла. Барабанеше нервно е пръсти по бюрото.

— Ти какво си въобразяваш? — започна капитанът. — На маймуни ни направи! Или си мислиш, баща ми е приятел с капитана, а щом е приятел, всичко може! — и капитанът хвърли едно око към

Слави Фотев. Бащата беше примрял, готов и на най-лошите издевателства.

— Аз го познавам — каза Васко с глас, изпълнен с надежда.

— Кого?

— Сашко — посочи Васко портрета на бюрото. — Пети „г“ клас.

— Тъй ли?

— В едно училище сме. Той донесе котката.

— Коя котка?

— Дето ѝ вързаха тенекиена кутия и я пуснаха в коридора посред час.

Капитанът стана от мястото си и отиде при Васко.

— Заслужаваш да ти въртна два шамара! — каза той, но не му ги въртна. Нищо не може да се оправи с два шамара.

— Щом стигнем Барселона, на самолета и... — капитанът махна с ръка, което означаваше, че Васко ще бъде върнат обратно от Барселона. — А пътните — отсече капитанът — са за твоя сметка, Слави Фотев. Тая държава не може да плаща непрекъснато глупостите на синовете на боцманите, боцман Слави Фотев.

— Тъй вярно! — съгласи се Слави Фотев, но нещо го сряза. Кой знае колко долара ще струва един билет от Барселона чак до Варна. Дано има намаление за ученици, иначе...

— Колко време ще пътуваме до Барселона? — попита Васко.

— Важно ли е?

— Важно е! — отвърна Васко.

В каютата влезе радистът. Носеше радиограма.

— И приятелят му твърдял, че е... — видя Васко и млъкна.

— И приятелят му значи — каза капитанът, готов да излее гнева си върху радиста. — И кой друг?

— Всички, другарю капитан, всички знаят, но аз не съм казвал нищо. Свободен ли съм?

— Не си! Пиши: детето намерено живо, здраво. Ще го изпратим от Барселона през Мадрид. Датата допълнително.

— Разбрано, другарю капитан!

— Ако може, и поздрави до класа от мен — обади се Васко.

— Поздравите са от мен! — рече капитанът. — От мен до теб и обратно.

Седна на бюрото си, погледна снимката на Сашко, намръщи се и каза:

— Ей такива като тебе подучват малките и после — ето ти, че станали гамени.

— Негова беше идеята — обиди се Васко.

— За котката?

— И за тенекиената кутия.

— Сигурен бях, че е негова — поклати глава капитанът и лека усмивка премина по устните му. — Не знам какъв ще стане, писател ли, изобретател ли, но все едни такива му идват на акъла. Четиригодишен беше, когато напълни захарницата със сол и като... — капитанът избухна в смях при този спомен: — ... баба му, тя с четири лъжички пие чая!

Васко се разсмя, разсмя се и Слави Фотев. Веселото настроение никак не отговаряше на случая и капитанът почувства това. Преодоля смеха си и погледна строго.

— Нищо смешно няма в това да сложиш сол в захарницата! — каза той. — Или да избягаш от дома! И баш на моя кораб да се намъкнеш. Какво да те правя сега?

— Ако е възможно, наредете да ме нахранят, другарю капитан.

Капитанът усети, че отново го напушва смях. В този Васко имаше нещо симпатично и щуро, както би казал Сашко. Вдигна телефона и се разпореди. След миг в каютата влезе готвачът. Васко го позна веднага, нали го бе виждал вече от лодката. А и как може да го сбъркаш, от самолет ще го познаеш по високата бяла шапка, че е готвач. Устата на Васко се напълни със слюнка. Условният рефлекс на Павлов, помисли си той и се сети за училище. В кой ли час бяха сега? И какво ли имаха? Погледна си часовника. Беше спрял. А и кой ден е, не можа да си спомни.

— Нахрани детето, изгладняло е! — каза капитанът на готвача и прекъсна Васковите мисли.

— Тъй вярно, ще го нахраня! — отвърна готвачът и поведе Васко.

— Опънаха ли ти ушите? — спря ги помполитът.

— Не!

— Забравили са! — каза той, хвана ухото на Васко за меката част и го стисна доста символично, макар и не съвсем. — Вместо да си

гледат работата хората... А и без почивка колко останаха. Къде си го повел? — обърна се Маринов към готвача.

— Да го нахраня.

— Правилно, нахрани го, сигурно е огладняло момчето.

— Кой беше този? — попита Васко, след като влязоха в кухнята и седна на дългата готварска маса.

— Маринов ли? Първи помощник-капитан е, по политическата част, много справедлив човек.

— Справедлив, ама ми издърпа ухото.

— Трябваше и да го извърти! Заради тебе още не съм нарязал зелето за довечера. Ама и капитанът: „Нахрани детето!“ Дете с мустаци! Заслужаваш да те мацна, та... — постави му чиния с ухаещи на подправки лозови сарми.

Васко се нахвърли веднага на яденето, за две минути нагълта сармите и обра чинията с хляб, така я обра, че лъсна, сякаш от машина за миене излизаше.

— Много ти бяха вкусни сармите, чичо! — каза той искрено и с надеждата да получи още малко.

— Нали? — стана му приятно на готвача. Забрави яда си, настроението му се смени на сто и осемдесет градуса. Такъв си беше той, артист в готвенето и като всеки артист обичаше хората, които умееха да ценят изкуството му. Заряза зелето, извади от хладилника пържолата, посипана с лук, разплеска я с плоското на сатъра, както си беше с лука, заля я с вино, изтръска я и я метна на скарата, като през цялото време не престана да приказва: — Харесаха ти сармите, защото разбираш. И защото му зная чалъма на готвенето. Мене ме каниха в София за готвач, на правителствено ниво, аз обаче съм моряк, обичам, като готвя, нещо да ме полюшва.

Откъм скарата се разнесе апетитна миризма и Васко хвана вилницата и ножа.

— Атака, бойна готовност! — засмя се готвачът и обърна пържолата. — Защо не се обади по-рано, щях да те храня.

— По-рано, че да ме върнат още от Истанбул или Атина.

— Аз нямаше да те издам — каза готвачът, сложи готовата пържолата пред Васко и застана срещу него, за да следи изражението на лицето му.

Васко отрязва голямо парче, лапна го, пое въздух с отворена уста, защото пържолата го опари, после задъвка с апетит.

— Как е? — нямаше търпение готвачът.

— Никога не съм ял по-вкусна пържола!

— Ами защото не знаят да ги правят! — рече гордо готвачът, извади две яйца и започна да ги разбива с телта. — Аз ако не държа една пържола насолена със сол и черен пипер двацет и четири часа, въобще не я смятам за пържола. Башка, дето трябва поне два часа да стои с лук. И най-важното...

Готвачът заряза яйцата и извади от долапа голяма хартиена кесия. Разтвори я пред Васко.

— Дървени въглища! — рече Васко.

— Точно така — отвърна победоносно готвачът, — дървени въглища! На кораба е забранено, но аз винаги си нося и слагам по въгленче-две, колкото за миризма. Момчетата ядат и се чудят как може електриката на истинска скара да мирише.

— Това е значи тайната — доогризваше Васко кокала.

Готвачът преметна във въздуха палачинката и раздруса тигана върху печката.

— Друга е тайната. И сирене с яйца да ти направя, пак ще кажеш, че по-хубави яйца със сирене не си ял. Защото, каквото и да правя, с мерак го правя. Не вложиш ли мерак в една работа, то не е работа, от мене да го знаеш.

Готвачът намаза палачинката с мед, посипа я с орехи, загъна я, нагласи я в чинията и я постави пред Васко.

— Такова нещо и майка ми не може да направи — каза Васко, след като налапа наведнъж половин палачинка.

— Нали! — потупа го готвачът по рамото. — Юнак! Дай сега да ми помогнеш, че трийсет и пет години ни един път не съм закъснявал с манджата, да не вземем баш днес да се изложим.

Междувременно свободните от вахта моряци се бяха събрали около басейна на горната палуба. Слънцето грееше, но в края на ноември вече губеше от силата си. Въпреки това Киро Майтапа се бе накуснал до гуша в басейна и с най-сериозно изражение на лицето дразнеше бащата на Васко.

— Боцман, как пък не съм ти викал боцман!

— Нали ви обясних — започна кротко бащата, но Киро го прекъсна:

— Ти си го вкарал на кораба, бас слагам! — и намигна незабелязано на останалите.

— Луд ли си! — протестира Слави Фотев. — За какво ми е да го вкарвам?

— За да изкарам от Панчо Владигеров петдесет долара. И ти от мене три десерта, ха-ха-ха.

— Не ти ги искам. Довечера даже бира ще ви черпя.

— Аха — рече Киро, — боцманът се разпусна.

— Дразни те — обади се Владо Панчев, който подрънкваше встрани с китарата си.

— Ти не се обаждай, Панчо Владигеров, че ще ти строша китарата в китарата! — заплаши го Киро. — И си ми дай парите, защото бащата на момчето се оказа моряк, та и боцман отгоре на това.

— Боцман Слави Фотев — изхили се един.

— Хайде стига! — скастри ги Антон. — Пред детето той ще е боцман. А на карти — обърна се той към Слави Фотев — си ръб и половина. Четири вътре, с цялата панта в ръката!

— Какво ще заповяда господин боцманът! — застана мирно пред Слави Фотев един моряк по бански гащета и с настръхнала кожа — току-що бе излязъл от басейна.

— Строй се! — викна друг.

Строиха се. Слави Фотев изглеждаше смазан от жестоките подигравки и всичко, което се бе струпало на главата му. Само Антон и братът на Женья, който дрънкаше на китарата и пееше любимата песен, останаха настрана.

Така ги завари Васко, пет-шест души строени, пред тях — баща му. Стояха изопнати като струни. Какъв респект и какво уважение!

— Не им се сърди, боцман — викна Киро Майтапа от басейна, когато видя Васко, — те няма да правят вече така. Освободи ги.

Слави Фотев погледна към сина си и с половин уста каза:

— Свободни сте.

— Урааа! — развикаха се моряците и хукнаха кой накъде свари. Васко хвана баща си за ръка, гордееше се с него.

— За бой си! — каза Слави Фотев и въздъхна тежко.

Зад кораба се понесе ято гларуси и взе да атакува издълбаната от винта водна дия. Вероятно готвачът бе изхвърлил хранителни отпадъци.

— Аз как да ти викам, боцман или татко? — попита Васко.

— Татко.

— Добре, татко.

Васко обгърна с поглед хоризонта — отвсякъде море, където и да ти спрат очите — все море. Като че ли на този свят съществуваше само море, „Елена“ наред морето и гларусите, които се носеха плавно след кораба и с наведени към морето глави търсеха жертвата си, спускаха се остро надолу, забиваха човки във водната бразда и отново се издигаха, издавайки дрезгави и тъжни гърлени звуци.

В ушите на Васко гларусовите грачения звучаха като песен. Едва сега — нахранен и сит — осъзна, че бе постигнал целта си, че вече никой в клас няма да му подмята това-онова. А който иска, нека пише на черната дъска и по стените на къщата му „Васко да Гама“. Лошо ли е да си Васко да Гама, пък ако ще и в село Рупча да си раждан? Да, щом се върне, ще помоли майка си да отидат до село Рупча. Никога не беше ходил в родното си село, родно село и на баща му, и на баба му, която беше умряла, преди той да се роди, и на дядо му, когото не помнеше. Непременно трябваше да отиде в Рупча.

Васко стисна здраво ръката на баща си. Изведнъж му се дощя да се случи нещо, нещо страшно и героично, та да видят всички кой е Васко да Гама от село Рупча. Тогава, когато влезеше в клас, всички щяха да стават прави и да се изопват мирно, както се бяха изопнали моряците пред баща му.

Е, чак пък толкова, помисли си Васко. Усети, че пак бе изхвърчал по-нависоко, отколкото трябва, но желанието му да направи нещо героично не намаля.

— Смяташ ли, че ще има буря? — попита той.

Слави Фотев вдигна глава към небето — къораво облаче нямаше.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

БУРЯТА

1.

Вестта, че Васко се намира на „Елена“, се разнесе като мълния из цялото училище. В седми „б“ тя дойде не от Женя, той щеше да съобщи официално тайната на Васко чак на следващия ден, а от една десетокласничка. Тя нахълта възбудено в класа точно преди да бие вторият звънец, и извика:

— Абе вашия Васко го открили на „Елена“.

След миг в стаята нахлуха и други ученици. Настана невъобразим шум. Всички от седми „б“ ликуваха — те самите се чувстваха герои. Само Фори гледаше глупаво и му се искаше всичко да е само шега.

— Разбра ли, бе, заминал! — бутна го Тинчето.

— Да, да, заминал — отвърна колебливо Фори, но гласът му се загуби в общото въодушевление, което цареше. Сякаш Васил Славов Фотев се намираше не на „Елена“, а в Космоса.

— Дали ще го дават пак по телевизията? — попита едно момче.

— Сто на сто! — отвърна ентусиазиран Женя. — Този път сигурно ще ме викнат и мене. Спомени около заминаването...

— Може и баща ти да извикат — заяде се Фори. — С диригентската палка.

Женя го изгледа, идваше му да го разкъса.

— Двайсет и пет лева, ако обичаш! — обърна се нахакано той към Фори.

— Двайсет и пет, ама колко е часът?!

Женя си погледна часовника. Дявол да го вземе, никак не му вървеше. Още на връщане от милицията баща му го бе хванал, че е без часовник. И така хипнотизиращо го бе изгледал, че Женя си призна всичко без бой и без допълнителни подканвания.

— Хайде тогава у Тинчето! — каза бащата на Женя, убеден, че Женя го лъже. — Докато не те направя за смях пред всички, няма да се отучиш от лъжите.

За голямо негово учудване Тинчето потвърди думите на Женя. По настояване на бащата тя показва часовника и той го прибра, като

поръча да върне и парите на Фори.

— Какви са тези басове, какви са тези глупости!

Така каза тогава бащата на Женя. Да дойде сега да види как Фори отказва да му брой дваисет и петте лева, спечелени честно на бас.

— Тинче! — викна Женя. — Кажи сега, трябва ли да ми даде парите от баса?

Тинчето се поколеба.

— Как пък не съм ги дал, баща му нали го развали! — сърдито отвърна Фори.

— Никой баща няма право да разваля басовете на децата си — обади се едно момче. Сега всички бяха на страната на Васко, следователно и на Женя.

— Ако погледнеш честно — каза Тинчето на Фори, — трябва да му ги дадеш.

Фори се почувства притиснат до стената. Ако погледне честно! — мислеше си той. — И честно погледнато, и нечестно погледнато, това са цели дваисет и пет лева. През сезона е друго, дваисет и пет лева при дядо със завързани очи изкарва, но сега... От друга страна пък, Тинчето... Абе да върви по дяволите Тинчето. Дваисет и пет лева не струва никое момиче на света!

— Трийсет и четири лева и седем стотинки ми излезе, дето се качих на пробитата им лодка — рече гневно Фори, помнеше точната сума до стотинка. — Сега още дваисет и пет, загдето му щукнало на параход да се вози. Утре може да рече на Марс да върви, няма все аз да плащам я!

— Като се хващаш на бас, ще плащаш! — рече Женя.

— Не си останал гладен, като те гледам! — подхвърли язвително Фори.

Ръката на Женя се отплесна сама — такъв шамар сви на Фори, че изплющя като камшик по гол гръб. Фори се нахвърли, щеше да го смели това дебело кюфте, така поне си помисли. Но помежду им застанаха няколко души. Женя, горд от мъжката си постъпка, напираше да се бие и колкото по-здраво държаха Фори, толкова по-силно напираше.

Спорът бе решен от класната, която влезе още с първия удар на звънеца. Всички се разбягаха по местата си, учениците от другите класове изчезнаха на бърза ръка през вратата, а Микренска — ни дума!

Друг път да беше, щеше да разпитва какво е станало. Сега мълчеше като риба.

— Имате ли някакви въпроси? — попита тя.

Това също бе необичайно започване на часа. Фори вдигна ръка.

— Вярно ли е, че са намерили Васко?

— Вярно е.

— При баща си, на „Елена“, бил, а? — рече Фори и остана със зяпнала от „а“-то уста.

— И още е там — отвърна класната. — Отворете сега тетрадките си и запишете заглавието на новия урок.

С това въпросът за Васко се изчерпа. Чак когато часът свърши, това беше последният за деня час, класната каза:

— Евгени Панчев.

Женя се изправи.

— Другарят директор те вика.

Женя вдигна учудено вежди.

— Не знаеш ли защо? — попита го Микренска.

— Понятие си нямам — отвърна искрено Женя.

— Бягай тогава и ще разбереш!

Както впрочем Женя очакваше, директорът го викаше във връзка със случая „Васко“. Точно така каза — случая „Васко“. „Как може възрастни хора да се впрягат така страшно?“, мислеше си Женя, докато директорът със скръстени отзад ръце кръстосваше стаята и ги приказваше едни, като че ли кой знае какво бе станало. Само веднъж спря пред Женя, изгледа го продължително и каза:

— Като се върне твойт Васко, ще го острижа като новобранец. Да му лыщи главата като фара на Галата.

Застана до прозореца, помълча малко, въздъхна, свъси вежди и взе да го разпитва кога, как, в колко часа, защо, къде, при какви обстоятелства. Женя си спомни за майора от милицията Щилиян Лазаров. И майорът го разпитваше, но бонбони от бюрото си извади. Културен човек! Сравнение не можеше да става с този директор, дето само се чумереше и кръстосваше стаята като хваната в капан мишка.

Женя беше несправедлив в оценката си за директора. Той и не подозираше какви неприятности бе предизвикала постъпката на Васко,

защото не допускаше, че някой държи сметка на директорите за това, което ставаше в училище. И че в дадения случай искаха от директора писмени обяснения, как се е стигнало до тази нежелателна проява и какви мерки ще се вземат, за да не последват и други ученици Васковия пример, на Жения и през ум не му минаваше. Затова директорът „кръстосваше стаята като хваната в капан мишка“ и се чудеше как най-безболезнено да излезе от случая, безболезнено за училището и за виновните. Защото Васко го заплашваше изключване от училищата в цяла Варна, а Жения — преместване в друг клас. Намалено поведение във всички случаи не им мърдаше.

На вратата се почука и в директорската стая влезе майката на Васко. Приличаше на сянка — очите ѝ хлътнали, с черни кръгове под тях. Мъчно е да се опише какво изпита Жения, като я видя.

— Аз съм майката на Васил Фотев — каза тя.

Не познаваше директора, а и отдавна не бе се мяркала в училище.

— Влезте, влезте!

Гледай му акъла, помисли си Жения — влезте, влезте! Че тя е влязла, трябва да я покани да седне. Остава само да я държи права, както държи него. И да говори глупости за сина ѝ. Малко е преживяла, ами...

Жения се почувства страшно виновен. Изведнъж осъзна, че веднага след като видя другарката Микренска да влиза у Васкови, трябваше да отиде при майката на Васко, да ѝ каже истината и да ѝ спести толкова излишни тревоги.

— Седнете! — посочи ѝ Жения креслото.

Директорът погледна сконфузено.

— Седнете, седнете! — каза той. — Ето го този хубостник, знаете го, нали? — посочи той Жения.

— Той не е виновен! — побърза да го защити майката.

— Не бързайте, не бързайте! — рече директорът и се обърна към Жения: — Сега се прибираш вкъщи и сядаш да пишеш!

— Какво да пиша?

— Ще ти подсказа, щом не знаеш: кога и как ви дойде на ум да бягате. Защо? Ти имаше ли намерение да го направиш или просто ей така, колкото да го подстрекаеш? И прочие. Ясно ли е сега?

— Ясно е, ама трябва да си запиша въпросите, защото...

— Марш! — каза директорът. — Марш навън!

„Този си е сбъркал професията, рече си Женья. Диригент е трябвало да стане, а не директор“.

На двора го чакаха десетина души от класа. И Фори сред тях — сигурно щеше да се опита да му върне шамара. Трябваше да е нащрек.

— Какво стана? — попита едно момче.

— Писмени показания иска — отвърна Женья, като не изпускаше от очи Фори.

Тръгнаха вкупом по улицата.

— Хайде, разказвай де! — подкани го Тинчето.

— Да се махне Фори — и ще ви кажа.

— Защото на Фори не му минават... — рече Фори.

— Защото си басоотстъпник! — отвърна Женья.

— Какво, какво?

— Басоотстъпник.

— Това да го кажеш на баща си, шкембе такова! — каза Фори и тръгна към Женья, но Тинчето застана помежду им.

— Нямах право да го обиждаш! — обърна се тя към Фори. — А той, щом не иска да разправя пред тебе, не иска!

— Аз пък не го и моля! — Фори си тръгна, но се обърна и размахна юмруци към Женья: — Но имай предвид, че ти дължа нещо друго. И ще ти го върна!

След като Фори се отдалечи, Женья си отдъхна. Сега вече можеше да разказва спокойно каквото си ще, и да се радва на вниманието, с което всички го зяпаха в устата. Описа всичко горе-долу, както си беше, докато стигна до качването на „Елена“. Оттам насетне историята придоби малко криминален характер. Забелязан от бреговата охрана, Женья побягва покрай пристанището, но бива заловен на втората пряка и хвърлен в мазето на митницата. Добре, че никой не се сети да попита за каква брегова охрана става дума, що щат преки улици по пристанището, защо е бил хвърлен в мазето на митницата.

— Плъхове имаше ли? — попита Тинчето.

— Откъде-накъде?

— Е, да — каза Тинчето. Беше се сетила пак за любимия си артист Васил Михайлов — нали капитан Петко Войвода го държаха затворен във Варна в килия с плъхове.

— Утре ще ви разкажа останалото — спря Жения пред един блок. Беше усетил, че се е поувлякъл, и затова каза, че в блока живее една негова леля, която трябва да посети. Стоя на площадката между първия и втория етаж цели пет минути. Тогава реши, че на всяка цена трябва да види майката на Васко и да ѝ се извини по някакъв начин. Ами ако на майка му се беше случило същото! Щеше направо да полудее. Не заслужаваше неговата майка такова отношение. Нито която и да е майка. Виж, бащите са по-друга работа.

Върна се пред училището и чака цели десет минути. Помисли, че я е изтървал. Чудеше се дали да отиде да я търси у тях. Стори му се, че е неудобно. Остана да чака още и не сгреши. От училищната врата излезе Васковата майка. Видът ѝ се стори на Жения от лош по-лош — посърнала, без настроение. Но вървеше изправена, горда и като видя Жения, се усмихна.

— Какво правиш тук?

— Вас чакам.

— Така ли?

— Да.

— Е, хайде! — каза тя и му направи знак с ръка да вървят. — Трябва да кърмя бебето. Какво има?

Жения тръгна до майката на Васко и се чудеше какво точно да ѝ каже. Нещо, което хем да извини него и Васко, хем да я стопли.

— Е? — подкани го майката.

Това „Е?“ още повече го обърка. Той извади от чантата си две писма и ѝ ги подаде.

— От Васко са.

Майката трепна, помисли, че Васко ги е писал на парахода, но веднага схвана абсурдността на предположението.

— Не ги пуснах, защото видях, че работата се размириса.

— Размириса се, и още как. Да видим сега какво ще го правят твоя приятел.

— Защо?

— Бягство! — каза майката, явно цитирайки директора: — Бягство, и то не от училище, а от родината.

— Глупости! — озъби се Жения не на майката, а на директора. — Параходът е български!

Данка Фотева, майката на Васко, въздъхна дълбоко и тежко.

— Човек трябва да мисли не само какво прави, но и какво говори — каза тя.

— Така е — съгласи се Женья. — Той, другарят директор...

— Аз говоря за Васко! И за тебе. Трябваше да помислите добре, преди да правите глупости.

— Помислихме — каза Женья. — Мене обаче ме хвана страх. Сега вече съжалявам.

Каза го много искрено и това предизвика чувство на симпатия у майката на Васко. „Това дете, помисли си тя, е добро дете и заслужава да е приятел на сина ми. Веднъж да се върне Васко, ще направя голяма шоколадова торта и ще го поканя вкъщи. Като го гледам такъв пълничък, никога няма да откаже“.

— Е, хайде, че бързам! — подаде ръка майката. Женья протегна своята.

Продължителното мълчание го беше угнетило, очакваше да чуе от устата на Васковата майка упреци, а тя така любезно се отнесе, че чак го трогна.

— Как е малкият, има ли апетит? — попита Женья загрижено, сякаш много го интересувахе.

— Апетит има — засмя се майката на Васко. — Дано и мозъкът му е на място.

Женья си тръгна. По пътя продължи да мисли за Васковата майка. Каква мила жена! И се сети, че беше забравил да ѝ се извини. Половин час вися да я чака, а забрави да ѝ се извини, дявол да го вземе! Вместо да ѝ каже „Така и така, другарко Фотева, аз се чувствам много виновен и ви моля най-сърдечно да ме извините“, той взел за апетита на пеленачето ѝ да разпитва. И защо? Защото така го бяха възпитали, да е вежлив, да е внимателен. Да, ама ето на, че такова възпитание понякога пречи! После мислите му хвъркнаха към срещата му с директора, на когото въобще му липсваше възпитание, и към показанията, които трябваше да пише. Много важно е какво ще напише! В никакъв случай не трябва да дава козове в ръцете на директора, защото непременно щеше да прецака Васко. Точно обратното, трябва да защити Васко с всички възможни средства.

Почти бе стигнал до къщи, когато се сети нещо и тръгна към Параходството. На пропуска го спряха — къде отивал? И той не знаеше къде. Каза, че има да прави реферат за училище и трябва да

поговори с някого. Изпратиха го в отдел „Пропаганда“ при Стоянка Савова. Остана много доволен от разговора си с нея и най-вече, че случайно зърна на бюрото ѝ „Устав за службата по корабите от морския флот на Народна република България“. Стоянка Савова отказа да му го даде, но той го прегледа и преписа член десети и член дванайсети. Точно те му трябваха, за да натрие носа на директора!

Когато влезе в блока, в който живееше, видя Фори. Изтръпна — Фори беше дошъл да го набие. Сега вече нямаше да му се размине. Жения обаче се лъжеше. За друго идваше Фори, за баса. На връщане от училище Тинчето го беше засегнала дълбоко, беше го нарекла фукльо.

— За Васко разправяше, ама къде е Васко? Каза — тръгна! А ти? Един мъж трябва да знае не само как да печели, а и как да губи. Гледал си поне „Капитан Петко Войвода“. Ей това е мъж!

Фори се прибра потиснат в къщи. Напоследък все повече и повече мислеше за Тинчето. Изпитваше непреодолимо желание да е около нея, причакваше я пред дома ѝ, уж случайно я срещаше и докато вървяха заедно към училище, ѝ разправяше предварително научени истории. През междучасията гледаше да не я изпуска от очи и побесняваше, когато тя говореше с някое друго момче, особено от погорен клас. А вечер в леглото мечтаеше как двамата отиват на кино — това ако можеше да стане, щеше да е върхът на всичко! Но Тинчето не му обръщаше внимание, не че го пренебрегваше, но каквото бяха другите за нея, това беше и той. А ето че заминаването на онова фукне сложи прът в колесницата на неговата любов. Хубав израз, оригинален, помисли си Фори, но с хубави изрази нищо не се постига. Извади скритите си пари и отброи двайсет и пет лева. Двайсет и пет — двайсет и пет! Друго момиче може да не заслужава двайсет и пет лева, но Тинчето — да! Сложи ги в джоба си и право при нея.

— Дай му ги! — подаде ѝ той парите. — Въпреки че басът е развален.

— Защо аз да му ги давам? — дръпна се Тинчето.

А басът си е бас. Наплюнчиш ли си палеца, никой не може да ти го отплюнчи.

— Заедно да отидем тогава!

— Къде?

— У Жения. Да видиш, че ще му ги дам. Въпреки че, ако той беше загубил, нямаше да даде сейкото.

— Всеки за себе си.

— Ще дойдеш ли?

Ех, ако се съгласи! Тинчето живееше на ул. „Антим Първи“. Щяха да минат заедно по „Димитър Благоев“, „Георги Димитров“ и булевард „Ленин“ — все централни и шумни улици, не можеше да не ги види някой от тяхното училище, дори от техния клас. Това си струваше не двайсет и пет, а цели трийсет лева.

— Не! — каза Тинчето.

Фори си тръгна разочарован. Никакъв смисъл нямаше тогава да хвърля на вятъра двайсет и пет лева. От друга страна пък, ако Тинчето попита Жения? Мисълта за Тинчето го накара да отиде и да позвъни на вратата на семейство Панчеви. Отвори му самият диригент. За Фори тази среща не беше от най-приятните. Знаеше, че бащата на Жения пада малко побойник.

— Влез! — каза бащата, без да пита кого търси.

— Защо? — направи крачка назад Фори.

— Защото търсиш Жения, затова!

— Ако може, нека се покаже.

— Не може, защото го няма. Влез го почакай!

— А, не — отвърна Фори и изчезна надолу по стълбите. Спря чак при пощенските кутии и се облегна на тях. Извади цигара и я запали. Напоследък палеше и когато беше сам. Не можеше да свикне с този отвратителен дим, ставаше му лошо и цялото мъжко впечатление, което трябваше да остави у момичетата, се проваляше. Затова бе решил да тренира насаме. Смукуна предпазливо, пое бързо дима с отворена уста и го изкара през носа, без да се закашля. Ето че настойчивостта даваше вече своите положителни резултати.

Раздавачът влезе във входа. Взе да пуска тук-там писма по кутиите, та Фори трябваше да се премести до вратата. На излизане раздавачът го хвана за ухото и започна да го извива, докато цигарата падна от устата на Фори. Размачка я с тока си и без да каже дума, излезе.

Фори се почувства страшно нещастен. Като че ли целият свят беше против него. Ей го на, и този раздавач, и Тинчето, и... Впрочем за друг не можа да се сети — мисълта за Тинчето не му даде възможност да мисли за друг. Защо така категорично застана тя на страната на

Женя?! Защо иска от него да подари на Женя двайсет и пет лева, ей така, за нищо, когато с тези пари двамата с Тинчето...

Не можа да намисли какво точно ще направят той и Тинчето с тези двайсет и пет лева, защото във входа влезе Женя. Женя изтръпна, като го видя, дори се опита да се върне, но Фори му препречи пътя, хвана го здраво за реверите и го разтърси:

— Слушай! — каза той. — Ако баща ти не беше развалил баса, щях да ти дам парите, дал ги бях дори на Тинчето и ти знаеш това. Какво съм виновен, че баща ти се намеси!

Женя мълчеше и си мислеше, че Фори няма да може много да го бие, защото все някой ще влезе във входа. Или пък ще излезе.

— Съгласен ли си на пет лева? Пет лева и... край!

— Съгласен съм — каза Женя.

Фори му подаде петте лева. Докато Женя ги слагаше в джоба си, му зашлеви и един шамар.

— И това имах да ти давам! — каза Фори и си тръгна доволен, с чувството, че е направил добра сделка. Пет лева — нищо не са пет лева! А и такъв шамар му отлющи, че ще има да го помни.

И Женя не можеше да се оплаче. Петте лева му дойдоха като паднали от небето. Не беше очаквал от Фори и стотинка дори, защото съзнаваше, че след намесата на баща му бас нямаше. Пет лева, помисли си Женя, ама че глупак! Дали пък, ако беше настоял, Фори нямаше да се съгласи и на седем? Карай, макар че два лева никак не са малко. Но за сметка на това пък шамарът, дето получи, шамар ли беше?!

От асансьора излязоха баща му и майка му. Отиваха на работа.

— Търси те едно момче — каза бащата.

— Намери ме той — отвърна Женя.

След като получи инструкцията от майка си, какво точно да прави (да си научи най-напред, пък после телевизора!) и какво да яде (сармите са в хладилника, не бързай да ги излапваш, стопли ги най-напред!), Женя се прибра в апартамента. Щеше да бъде сам до късно, родителите му имаха концерт, а той обичаше такива часове на самота. Изяде три сарми от хладилника, останалата част щеше да си я стопли за вечеря. Сетне седна да пише показанията, които му искаше директорът. „Васко пътува сега някъде из широкия свят, «Елена» реже като с нож огромните вълни на океана, а аз пиша показания!“ Прогони

всички мисли, които му пречеха да се съсредоточи, извади стара чернова тетрадка, взе химикалката и я задъвка между зъбите си. Трябваше да напише убедителни показания, които не само да оневинят Васко, но и да го издигнат в очите на директора, дори да накарат директора да му поправи поведението, което намали заради онези три дни, дето Васко не ходи на училище.

Нищо убедително не му хрумваше и той реши, че една работа, за да е убедителна, трябва да е изпъстрена с цитати. Без цитати не можеш да намериш нито една статия, да не говорим за речите. Защо да не си направи показанията като статия? Извади от библиотеката първия попаднал му том от избраните съчинения на Маркс и Енгелс и се зарови в него. Цитати можеха да се намерят за най-различни работи, ама за случай като Васковия нищо нямаше. А и да имаше, как да ги открие, като не му стигаше времето? На сутринта трябваше да почука на вратата на директорския кабинет и да връчи показанията си.

Сети се за книгата „Мисли и афоризми“ и потърси кой какво е казал за бягство от родината, та да натрие носа на директора. Точно по този въпрос никой не беше се изказвал, но една мисъл на Байрон му хареса и си я преписа: „Този, който не обича отечеството си, не може да обича нищо“. А Васко обичаше и майка си, и баща си, и братчетата, и морето, и Тинчето, значи и отечеството си. За какво предателство ще ми говорите, другарю директор!

Родителите му се върнаха от концерта към десет и половина.

— Ела! — рече баща му.

По тона и физиономията му разбра, че ще водят важен разговор. Затвори се в стаята.

— Приказвах с директора!

— Къде го намери?

— Той ме намери. След концерта. Слушай, ти да не искаш да проваляш бъдещето си?! С нищо не си виновен ти! Онзи, твоят глупак, той сам си е виновен. Качва ли се така човек на параход!

Баща му продължи да наравоучителства, но Жения го слушаше само с едно ухо, тъй като се чудеше дали директорът е казал, че иска писмени показания. Ако баща му знаеше — лошо! Щеше да настоя да ги чете, а дори и сам да ги пише.

— Стой настрана! — продължаваше да го съветва бащата. — Няма какво да се набъркваш и ти! Решил, избягал. Да си носи последствията. Ясно ли е?

Нищо не спомена за писмени показания, значи не знаеше.

— Ясно! — отвърна Женья.

Изчака родителите му да се приберат в стаята си и къщата да утихне. Извади нова тетрадка, усетил бе изблик на творческа енергия, какво ще си губи времето с чернови! На корицата ѝ написа „Показания от Евгени Панчев, ученик от VII «б» клас“. Отгърна първата страница и се замисли: Как може баща му да го учи да бъде подлец, да прехвърля цялата вина върху първия си приятел! Хвана го яд, после го обзе мъка. Баща му не можеше да се похвали, че е преуспяващ диригент. Искаше му се да е Руслан Райчев, ама къде ти! Но това, че един човек не е успял, не означава той да става пречка за други. Протестът отново напря в гърдите му и щеше да избухне в нова песен, но Женья реши, че времето не е ни за песни, ни за рими. И гневът му се изля в „Показания протест“. Нея вечер не си легна до три часа. След прочувствен увод цитира изцяло член десети и дванайсети от „Устав за службата по корабите от морския флот“, издаден от Държавно издателство „Техника“, София, 1978 г. стр. 7. Успя да включи и Маркс в показанията си като Васков свидетел. От Байрон обаче се отказа, защото не искаше да намесва и Тинчето в тази история.

Прочете написаното. Остана много доволен. Поемаше цялата вина върху себе си и това го изпълни не само с гордост, но и с чувство за изпълнен приятелски дълг. А и вината си към Васковата майка изкупваше донякъде.

Прибра показанията в чантата, отиде тихо в кухнята и отвори хладилника. Сармите, с които трябваше да вечеря, си стояха там. Значи човек може да свърши добра работа и без да се е нахранил! Студени сарми не му се ядяха. Изпече си македонска наденица върху плочата на електрическата печка.

Легна си и заспа веднага.

2.

Капитанът на „Елена“ не можеше да се побере в кожата си. Два часа след като изпрати радиограма за намирането на Васко, сам получи радиограма — от ръководството на Български морски флот. Искане му пълен и подробен доклад за инцидента, как е възможно да се качи на борда дете, без да бъде забелязано, и да се укрива цели три дни.

Пълен и подробен!

Зад това искане капитанът откри скрит смисъл — решили са да го пенсионира напълно и окончателно. Защо иначе ще раздуват чак толкова този случай. Едно тринайсетгодишно дете избягало при баща си, голяма работа! Бягат и други — на село при баба си и дядо си бягат или в близкия град при чичо си и леля си. Ей го и неговия Сашко, като поотрасне и реши да бяга, и той при дядо си ще бяга, че най-вече с дядо си се разбира. А че дядо му е на параход, това не бива да е утежняващо вината обстоятелство, а, тъкмо напротив. Ако погледнат честно! Но няма да погледнат. Ясно е, чакали са този случай, за да мубият дузпата — и хайде в редовете на българското пенсионерство с мрежа в ръка на кооперативния пазар за пресни домати и краставици. С други думи — за зелен хайвер. Не е на хубаво, когато на един рейс получиш две радиограми от директора на Български морски флот. Първата беше по случай шейсетгодишнината му. Една сърдечна честитка, която, откъдето и да я погледнеш, едно означаваше — знаем те на колко си години, не сме забравили.

Капитанът нареди на камериера да донесе вечерята в каютата и повече да не го безпокои. Не му се ядеше, затова остави таблата на масичката, а той седна зад бюрото и извади куп кариран лист. Взе химикалката и... Нищо не му идваше в главата. Заклучи се и запали цигара.

— Ех, Сашко, Сашко, за бой сте. Не зная кой е докарал котка в училището и кой й е вързал тенекиена кутия, нищо не му вярвам на този твой приятел тук, но знам едно — страшна тенекия ми върза той на мене.

На глас говореше с внука си, изведнъж усети, че говори на глас. Ако го чуе някой, какво ще си помисли?

— Ето, виждаш ли, Сашко, докъде ме докарахте! И цигара запалих, пропуших, след като бях захвърлил тази отрова и като младо момче бях започнал да се чувствам. Тебе да те видя с цигара, в носа ще ти я загася, та цял живот да помниш, че човек от глупостта си пати.

Отвори чекмеджето и прибра Сашко вътре, само се разсейваше с него. Седна и започна да пише. Писа всичко, което знаеше. Но винаги стигаше до едно тънко място, където нишката се късаше — показанията на Васко. След радиограмата той го викна при себе си, за да си изясни случая.

— Как се качи, казвай де?!

— Ами качих се.

— А къде беше дежурният на трапа?

— Там си беше.

— И не те видя?

— Е, как ще ме види?!

— Абе слушай, как така ще се качиш, без да те види?

— Ами качих се.

— А къде беше дежурният на трапа?

Капитанът почувства, че разговорът започва да се върти на едно място като счупена грамофонна плоча, и изгони Васко. Изгони го така, както щеше да изгони и собствения си внук. Накъса написаните листове и извика дежурния радист. Продиктува му следната радиограма:

„Изяснявам случая. Доклада ще изпратя, щом бъде готов“.

Заклучи се отново и отвори филистрина да се проветри. На лисичарник беше заприличало. Извади Сашко от чекмеджето и го постави на бюрото. Хитро хлапе, по погледа му си личеше. А и все ги измисляше едни — ще те продаде ей тъй, както си стоиш.

Капитанът се почувства страшно изморен. Излегна се на канапето с обувки на краката и заспа.

Събуди се кисел. Главата му тежеше като олово. Избръсна се, изми се, но от това не му стана по-добре. Видя неизядената си вечеря. Прибра я в един найлонов плик. Щеше да я хвърли през борда. Не искаше да тръгне приказка, че капитанът вече ни яде, ни спи. Само това му липсваше.

Тръгна към командния мостик — всяка сутрин започваше обиколката си на кораба от там, не биваше с нищо да изменя навиците си. На щурманската маса завари третия помощник-капитан Атанасов, който нанасяше курса на кораба. Спря се, искаше да му намери някакъв недостатък, но Атанасов работеше безупречно.

— Малкият изглежда симпатичен — подхвърли Атанасов.

Капитанът се намръщи:

— На детска градина заприличахме.

Излезе на мостика. Вахтеният кормчия се изправи, като го видя.

— Как е?

— Нормално!

Капитанът погледна увития във вестник найлонов плик с вечерята си. Трябваше да го хвърли досега. Излезе от другата страна, не му се минаваше отново покрай щурманската маса, и изхвърли пакета през крилото на мостика. Слезе на долната палуба. Слави Фотев му кимна гузно. Капитанът не му отвърна, но усети, че лявото му око трепна, сякаш намигна. Само това му липсваше — да почне да намига безразборно на подчинените си.

Почука и влезе в каютата на лекаря. Окото му отново трепна.

— Как е? — намигна му от своя страна доктор Чучев, въпреки че тази интимност на капитана го озадачи.

— Добре!

— Ще го мерим ли?

— Както кажеш! — но вече навиваше ръкава на ризата си.

Доктор Минчо Чучев затегна маншета на апарата за кръвно налягане и застиска помпичката. Живачният стълб се вдигна нагоре. Отпусна леко въздуха и живакът започна да пада.

— Вдигнало се е — каза докторът, след като свали слушалките от ушите си.

— Колко?

— Сто и седемдесет на сто!

Капитанът направи гримаса.

— Това е от онзи хлапак — каза той мрачно. — На море досега аз кръвно налягане не съм вдигал!

Доктор Чучев погледна картоната му.

— Преди две години в Касабланка сте имали сто и осемдесет.

Капитанът се почувства като ученик, заловен да преписва...

— Касабланка! — рече презрително той. — Бяхме закъсали с плана.

Докторът понечи да запише резултата в картоната, но капитанът го спря:

— Не бързай, пак ще го проверим! — и отново усети, че намига, без да иска.

Нея нощ Васко спа като заклан. След спасителната лодка твърдото моряшко легло беше истински разкош. Когато отвори очи, не разбра къде е. Семейната снимка на стената на каютата го върна към действителността. Отметна чаршафа, с който бе завит, и скочи от леглото. Изтърси се като чувал с картофи на пода — беше забравил, че си легна на „втория етаж“. Чак сега се разбуди окончателно. Погледна към филистрина и на очите му се появи щастлива усмивка. Навлече си панталона. Можеше вече съвсем легално да излезе на палубата, да се разходи, да разгледа кораба. Ще се качи и на командния мостик. Ще се кача, ама друг път, помисли си Васко. Беше се сетил за предишния ден, когато капитанът го повика и взе да го разпитва как се е качил. Да не е луд да разкаже, че да изгърми чичо му Антон.

— Марш и да не ми се мяркаш пред очите! — изгони го капитанът.

Неврастеник!

Васко показа глава от кабината. Уж легален, а пак се оглеждаше гузно. Мина по коридора и се смъкна по трапа на палубата. Няколко моряци заплитаха въжета. А? И баща му, и той! Наред с брата на Женя. Като че ли е най-обикновен моряк! А чичо му Антон, облегнат на фалшборда, си пафкаше цигарата.

— Ясно, боцман! — хвърли той цигарата през борда, бе зърнал Васко с едно око и извика високо, за да го чуят: — Разбрах как се прави гаш, боцман! — и се опита да измъкне въжето от ръцете на Слави Фотев.

В първия момент бащата на Васко не загрея, стискаше въжето, но после се сети каква е работата, и го пусна. Антон направи примка и му я показа.

— Това вече е гаш! — каза Слави Фотев с половин уста. Много се стесняваше от ролята си на мним боцман. Обърна се към Васко,

направи се, че чак сега го вижда, и попита: — Наспа ли се?

— И още как! — отвърна Васко щастлив, вдигна глава и огледа небето: — Все такова ли е хубаво времето?

— За бой си! — каза баща му за кой ли път от вчера насам.

От средната надстройка показва глава готвачът.

— Ей, началство! — викна той закачливо на Васко. — Докога ще те чакам?

В кухнята Васко се запозна с Киро Майтапа. Беше го виждал по палубата, беше слушал острите му забележки, последвани от гръмкия му смях, но за първи път в кухнята го видя отблизо. Лицето му беше набраздено от дълбоки бръчки, по ръцете му, жилести и обрасли с косми, трепкаха татуировки — нимфа, праметнала опашката си върху котва на лявата ръка, и гола усмихната красавица на дясната. Над тъмните му иронични очи надвисваха като стрехи големи прошарени вежди. Истински моряк — такъв, какъвто бе виждал само по картинките. Баща му далеч не приличаше толкова на моряк, колкото този Киро, но баща му е друга работа, той е боцман.

— Баща ти би ли те? — попита Киро.

— С пръст не ме пипна — отвърна Васко.

— Няма да те пипне я! — каза Киро и на лицето му се появи усмивка. — Слушай какво ще ти кажа, да го знаеш: колкото по-голяма беля направиш, толкова по-малко бой ще ядеш. А за беля като тази с пръст няма да те пипнат, разбира се. Това важи не само в семеен, а и в общодържавен мащаб.

Киро дояждаше бавно закуската си, като поглеждаше от време на време изпод вежди Васко.

— Защо мълчиш? — попита, след като изпи чая си и захлупи чашата върху чинийката.

— Какво да говоря? — попита плахо Васко.

— А — изгърмя гласът на Киро, — щом мълчиш, когато не знаеш какво да говориш, ще стане човек от тебе. Ела!

Васко стана, беше се нахранил вече, и тръгна.

— Как бяха милинките? — попита готвачът.

— Миришат, Майка, миришат — отвърна Киро.

— На какво миришат?! — подскочи готвачът, по-голяма обида от тази не можеше да си представи.

— На още миришат, Майка, барем на още пет-шест!

— Че ела де! — отдъхна си готвачът и извади тавата от фурната.

Киро отведе Васко в каютата си, отвори гардеробчето и измъкна от него стара моряшка дочена куртка. Накара Васко да я облече, тропоса я с карфици и без да каже дума, я разпра по шевовете. На Васко му се дощя да поведе разговор, да го пита какво ще прави, но беше ясно какво — ще му шије моряшка куртка.

Той седна на стола и заразглежда каютата. Това, което я различаваше от останалите, бяха многобройните украшения от ковано желязо и кована мед. Иначе всичко останало си беше същото, включително изрязаните от разни списания снимки на голи или полуголи жени.

— Ще трябва да ги махнеш! — обърна се Васко направо на ти. Изведнъж почувства близък този моряк. Сам не знаеше защо. Може би защото му шиеше моряшка куртка.

Киро вдигна глава, видя какво гледа Васко, и рече:

— Откъде-накъде!

— Заради мене.

— Как тъй заради тебе? Къде си видял моряшка каюта без поне една гола жена? Ще потъне корабът.

— Онзи от вчера обикаля по каютите и кара всички да ги свалят.

— Кой?

— Ей един, дето ми изтегли ухото. Много справедлив бил! — каза с хъс Васко.

— А, помполитът трябва да е — сети се Киро. — Не е чак толкова справедлив, щом само ти е опънал ухото.

Киро накара Васко да облече тропосаната вече с конци куртка. Поизкусури още нещо, свали я от гърба му и вдяна конец в иглата.

— Ти откъде знаеш да шиеш? — попита Васко.

— Морякът трябва да може всичко! Ти моряк ли ще ставаш?

— Тъхъ.

— Така си и мислех. И защо, ако не е тайна?

— Как защо? — учуди се Васко. — За да пътувам, да обикалям света. Има ли по-хубаво от това?

— Има! — отвърна Киро и Васко го погледна любопитно. — Връщането! Най-хубавото на всяко пътуване е връщането. Като станеш моряк, тогава ще разбереш какво искам да ти кажа.

Васко се замисли. Сигурно е прав. Ето на, и той защо тръгна на път? За да се върне и да натрие носа на Фори. Никакъв смисъл нямаха цялото му пътуване, всички брани страхове и преживени мъки в спасителната лодка, цялото гладуване и стискане на зъби, ако не беше връщането. Дали ще го посрещне класът на пристанището? Женя сигурно ще организира нещо такова, нали той завежда културно-масовата работа. Портрет едва ли ще носят, кой е той, че да му носят портрета, но поне може да се сетят да купят картон, да го заковат на летва и едно „Добре дошъл!“ да напишат. Нали в началото на годината им събират по два лева за общи разходи. Картонът повече от шейсет стотинки не струва! Абе и нищо да не купят, важното е да дойдат да го видят как ще слезе от трапа с тая куртка, дето сега му я шият.

— Фори ще се спуска от яд! — изтърси Васко ни в клин, ни в ръкав.

— За какво? — попита Киро, сякаш знаеше кой е Фори.

— А, нищо — смотолели Васко и заляпа стените на каютата, за да избегне пронизващия ироничен поглед на Киро. — Твое ли е? — Васко посочи снимката на двегодишно дете, закачена над леглото така, че като лежи човек, в нея право да гледа.

— Мое е!

— Много ти е малко детето.

— На двайсет и две е!

— А, и той ли е моряк?

Киро въздъхна и погледна снимката. Иронията бе изчезнала от присмехулните му очи и сега в тях имаше нещо тъжно.

— Два рейса изкара и се отказа. Морето не е за всички.

Вратата се отвори. Помполитът надникна в каютата и огледа стените ѝ. Васко беше зад вратата и не се виждаше.

— Киро, да разкараш голотията! — каза помполитът.

— Момчето е голямо, що да я разкарвам? — отвърна Киро.

— Заповед! — отсече помполитът. — Останалите предупреждавам и за псуване, но ти без псуване не можеш, та гледай барем пред детето да не е.

— Мамка му, който псува пред детето! — рече Киро и се засмя.

— А това си го докара добре! — похвали го помполитът за изкования от мед релеф на „Елена“. — Ще говоря с капитана да го купим за каюткомпанията.

— Не го продавам! — отсече Киро.

Помполитът се почувства неловко от резкия тон.

Огледа още веднъж стените на каютата и преди да излезе, каза:

— А за голотията се разбрахме, да я махаш! — и хлопна вратата.

— Аз нали ти казах — размърда се Васко. — Хем в училище иммахме дял час по полова просвета.

— Грижи за подрастващото поколение — отвърна Киро, направи ловко възела с иглата и прехапа края със зъби.

3.

Владо Панчев, братът на Женя, си прокле и майчиното мляко, дето не послуша баща си, а тръгна да гони дивото. Ще разглежда света! Плюя ти на света! Само вода, вода, едно небе отгоре и бачкане до спукване! Абе кой откъде се намери, все за него се хваща. Като че ли бяха го обявили за мишена, върху която всичко, що имаше нашивка, се учеше да стреля. И все го улучваха с някоя работа. Ей на и сега, люковото закритие на трюмовете дето боядисва. Четири пръста боя отгоре му, той още един пласт да слага. Маца и не смее глава да вдигне, че току-виж някой му измислил още нещо! Ако не друго, началници на кораба колкото щеш. То и другаде е същото. Единствено дето оркестрите останаха с по един диригент. Че то, ако назначат помдиригент, диригент тромпети, диригент флигорни, диригент кларнети и завеждащ барабани и тимпани и ако всички се размахат с палки, такава какофония ще настане...

— Добро утро!

Владо вдигна глава, но и без да я вдигнеше, знаеше кой е. Друг такъв глас на кораба нямаше.

— Добро утро, Васко!

— Да ти помогна ли?

— Като си нямаш друга работа.

— Картофите изчистих, лук малко обелих и Майката ме изпрати да ми се проветрят очите.

— Вземай валяка и...

Васко забучи дръжката на валяка на дълъг прът, така както беше направил и Владо Панчев, потопи го в тенекията от сирене, пълна с боя, и започна да боядисва.

— Снощи сънувах мама — каза Васко.

— И аз — отвърна Владо Панчев. — Бяхме си всички вкъщи и свирехме Вивалди. Все едно и също сънувам, само композиторите се менят.

— Мене ще ме връщат — каза Васко.

— Знам — въздъхна Владо.

— Какво да предам на брат ти?

— Да си наляга парцалите и да учи! — рече гневно Владо Панчев, ядосваше се на себе си. — Добре, че от цялото ви налудничаво хрумване ще ми остане китарата. Да си свиря... Кажи на Женья, че ми липсва. Докато го търсех на кораба, все се надявах...

Владо Панчев не се доизказа, защото нещо прещрака в главата му. Ами да, какво се чуди — тези грижи на доктор Чучев, хапчетата, от които спеше като заклан, и непрекъснатата работа, с която го товареха между две спанета... бяха го взели за луд. А цялата тази история с Киро Майтапа: „Срещнах те, вика, с една моя позната!“ И коя била познатата — Женья! Ха!

Владо Панчев захвърли валяка и хукна да търси доктор Чучев. Остави Васко на палубата без всякакво обяснение.

Откакто откриха Васко на борда на „Елена“, нещо се промени в капитана. Не става въпрос за цигарите, дето пропуши, а за това, че все по-често мислеше за внука си. Все по-често му се искаше да го види. В такива моменти изпитваше желание да повика Васко при себе си, за да си поговорят. Това момче го предразполагаше по твърде особен начин. Ще те ядоса в началото, ще ти се доще да го цапнеш с опакото на ръката си и изведнъж ще изтърси някоя приказка, дето ще те накара да се разсмееш и да му простиш всичко. И ако все пак не беше го викал при себе си от деня, когато го бе изгонил от каютата си, то беше от страх да не каже някой, че капитанът вече се е вдетинил и търси с кого да си играе.

„Да казват каквото искат!“, рече си капитанът, прибра портрета на внука си в бюрото и нареди по телефона да му изпратят веднага Васко.

Васко влезе в капитанската каюта със свито сърце. Когато го изгони, капитанът беше казал, че не иска да му види повече очите, а ето че нарушаваше собствената си заповед.

— Сядай! — каза му строго капитанът.

Васко стоеше чинно до вратата и не смееше да мръдне.

— Сядай, сядай! — посочи му капитанът канапето.

Това двойно „сядай“ с удивителна отзад никак не се хареса на Васко, но опасенията му, изглежда, бяха излишни, защото капитанът

съвсем приятелски го попита:

— Как ти харесва моряшкият живот?

— Много!

— Е, какво толкова много ти харесва, като още нищо не си видял от него?

— Всичко ми харесва. Дето съм го видял де!

— И смяташ да ставаш моряк?

— Тъй вярно! — отвърна Васко по войнишки.

— Е, да, щом някой избяга от училище, и те веднага за моряк го вземат! — рече капитанът.

Занасяше го значи, сто на сто го занасяше.

— Аз само временно, да им докажа. А щом се върна, ще си го наваксам.

— Щеш!

Млъкна. Капитанът се чудеше накъде да подкара разговора. Приятно му беше с Васко, а ето че не знаеше какво да говори.

— Да се върнем на старата тема — рече той. — Как се качи на кораба?

Такава била значи работата! А откъде го подхвана!

— Чуваш ли какво те питам?!

Васко се поколеба, после каза:

— Ако се закълнете да не казвате на никого, ще кажа.

Капитанът едва се сдържа да не се засмее.

— Абе ти акъл имаш ли? — поддържаше той все още строгия си тон. — Аз доклад трябва да пиша! Как съм допуснал на парахода тази криеница, трябва да обяснявам! Чуваш ли: до-пус-нал! Аз един вид...

Васко се замисли. Стана му жал за стария капитан.

— Другарю капитан!

— Казвай!

— Не е хубаво човек да е портаджия, нали?

— Че кой е казвал, че е хубаво!

— Измислете тогава някоя лъжа за доклада, защо да топим хората.

Този път капитанът не издържа и се разсмя. Извади цигара и запали. Издуха пушека през отворения филистрин.

— Само това оставаше! — намръщи се отново капитанът. — Почнат ли в една държава и капитаните да лъжат, ще потъне

държавата, Васко, а не бива да потъва, хиляда и триста години плава и изведнъж... — стана, прекоси каютата, спря се до бюрото и се обърна към Васко. — А ти си готов да лъжеш за щяло и нещяло, сине майчин! Слушай, ей, на училище ходите, вкъщи по цял ден ви гонят да учите, но никой не се сеща, че много по-важно е да не научите някои неща! Като този пусти тютюн...

— Ама аз не пуша! — каза Васко най-искрено.

Капитанът се разсмя отново.

— Чешит си! — рече той. — Страшен чешит си! Хайде бягай сега. И не мисли, че мене можеш да ме преметнеш. Знам кой е бил на трапа, когато си влязъл — чичо ти Антон.

Васко трепна.

— Капитанът всичко знае, длъжен е да знае.

Когато излизаше от каютата, влезе радистът Стоилов с морски прякор Антената. Носеше радиограма. Агентът на Български морски флот в Барселона съобщаваше, че товарът не е готов и „Елена“ ще трябва да чака двайсет и четири часа на рейд. И за самолетния билет на Васко съобщаваше — беше го купил.

— Ще опустее „Елена“ без момчето! — въздъхна Антената.

Капитанът запали нова цигара, въпреки че старата още димеше на пепелника, и вдъхна дълбоко. Дяволски дим. Първия път, когато бе запалил, в пети клас постарому, бе повръщал. Хапка не сложи в устата си до вечерта, гадеше му се. Хич да не беше посягал повече, ама на, нали лошото се учи лесно, без много зор.

Вдигна телефона и повика старпома при себе си. Разговаряха за обяснителната записка за Васковото присъствие на кораба. Капитанът я беше изготвил, старпомът я смяташе за убедителна, оставаше и помполитът да я прочете, че да заминава, и нека „горе“ си блъскат главата какво да правят.

След това успокоително заключение капитанът нареди на старпома някой да разведе Васко из кораба, да му покаже и трюмовете, и машинното, и командния мостик.

— Всички свикнаха с момчето — каза тъжно старпомът. — Ще ни липсва.

— Тъй рече и Стоилов! — отвърна капитанът.

Шумът в машинното се стори на Васко адски — такъв шум и в клас не се вдига, когато съобщят, че някой учител е болен. Киро Майтапа му показваше машините и си отваряше устата, ама какво излизаше от вътре, върви го разбери. Огромните кобилицы неуморно се движеха нагоре-надолу, нагоре-надолу. Добре, че минаха в съседното отделение, там шумът не беше така оглушителен.

— Ясно ли е всичко? — намигна му Киро.

— Ясно!

— Като в мъгла обаче.

— Защо да е като в мъгла?

— Защото нищо не питаш. Когато на човек му е ясна една работа, все ще намери какво да попита. Не му ли е ясно, трае си.

— Е, какво толкоз да питам?

— Колко нефта харчи например.

— Колко харчи?

— Много! — отвърна Киро, като чистеше ръцете си с конци.

— Буря нещо няма ли да има?

— Щом дотук минахме без, до Барселона ще сме бетон.

Васко не остана доволен от отговора и Киро схвана това.

— Защо питаш за буря, страх ли те е?

— Напротив, искам да има, че да разказвам, като се върна.

— Кой ти пречи и така да им разказваш.

„Така е, помисли си Васко, има-няма, една буря в разказите ми пред Тинчето ще има. Ама на Фори ще кажа, бурята в океана не е като буря на лозето на дядо ти. Така ще му кажа, но какво друго. Бури на кино съм виждал много, няма морски филм без буря. И книга също. Ама едно е на кино да го видиш, друго е в книга да го прочетеш, а трето е сам да го препатиш!“

Васко видя баща си — слизаше по трапа. Него търсеше.

— Излез горе, какво си се заврял тук? — викна той в ухото на сина си.

— Нека постои да види малко морски живот, боцмааан! — викна Киро.

На Слави Фотев му стана неудобно. Тръгна си.

— И да внимаваш край машините! — предупреди той.

— Много ли е строг? — попита Васко, след като баща му си отиде.

— Боцманът ли? — Киро вдигна от земята голям гаечен ключ, постави го на място и каза: — Когато трябва, е строг. Но и той не може да разбере, че истинските моряци са тук, при машините. Без нас корабът е като леген сред вълни. Виждал ли си?

— Имахме една лодка — отвърна Васко.

— Е?

— Потъна!

— Ето, виждаш ли — без видима връзка каза Киро.

По трапа слезе Антон. На шията му висеше фотоапарат.

— Хайде!

— Къде?

— Да ти показвам кораба съгласно заповедта на капитана. След няколко часа ще видим вече Барселона.

— Край значи! — въздъхна Васко. — Утре на самолета — и край!

— Няма да е утре — каза Антон. — Цял ден ще бъдеш в Барселона. И чак вдругиден е самолетът.

— Кой ти каза?

— Капитанът! На кораба единствено капитанът казва. Останалите само приказват.

Мисълта, че ще бъде един ден в Барселона, предизвика у Васко вълна от ентузиазъм, прилив на енергия и пълно развихряне на фантазията. За момент се видя на прием в испанския кралски двор, но изведнъж се замисли — кралство ли беше Испания или република? Дявол да го вземе, човек трябва да знае всичко. Но се сети, че Барселона не е столица, та не кралство, а империя ако ще да е, императорът на Испания ще си е в Мадрид.

— Ей, Васко, ще тръгваш, разбрах — приближи се един от мотористите, целият изцапан в масла. — Би ли отнесъл едно пакетче на нашите?

— Може! — съгласи се Васко.

Мотористът понечи да го потупа по гърба, но видя мръсните си ръце и само каза:

— Благодарско. Много ще се зарадват...

Обиколката на парахода Васко продължи с лист и молив в ръка. Всичко да се запомни не можеше, а му трябваша и думички, които щяха да направят разказите за морските му приключения да звучат още по-

така. Като например „чиста котва“ или „станала котва“. Да не говорим за думата „живучест“, която и на него не му беше ясно какво означава.

За по-голяма прегледност чичо му Антон му начерта на голям лист корпуса на кораба, а той си записваше отгоре наименованията на отделните части. Васко видя колко по-лесно се помни така, и реши, че в училище ще приложи този метод. Вместо да си драска по тетрадките, щеше да си записва по-важните думички от урока.

Освен да го разведе из кораба, чичо му Антон беше получил нареждане от капитана да му направи снимки. Гениално хрумване! Васко се чудеше как той не се бе сетил. Какво ще разправя на Фори това-онова, като може просто да извади снимката и да му покаже как е застанал на руля, вперил поглед в морските далнини. Виж каква дума само му хрумна — морски далнини! Такава дума на сушата никога няма да му мине през ума, но тук, като го види човек, като го почувства, разбира, че далечината не е никаква далечина, а далнина. Една такава дума да ти текне на класното по литература — и цяла единица може да ти притури към оценката.

— Не така стегнато, отпусни се! Премрежи леко поглед! Така.

Апаратът изщрака и филмовата лента регистрира отново присъствието на Васко на „Елена“.

— Хайде сега на радара.

И на радара се снима. И на щурманската маса. И на бака — с бинокъл в ръце. И къде ли не. Седемдесет и две пози! Половината да излязат свестни, пак за един албум ще има.

— Ти ще прашаш ли нещо по мене? — попита Васко.

— Защо?

— Всички прашат.

— Е, тогава и аз ще пратя.

— Ще се жениш ли за онази, дето те посреща и изпраща?

— Да се ожения, че после да си блъскам главата като чичо ти Киро.

— В какъв смисъл си блъска главата?

— Ожени се, дете му се роди, на две години като стана, жена му го напусна. Двайсет години оттогава. Не го гледай, че все се шегува, тя отвътре го яде, не може да го преживее. Затова кове в свободното си време желязо и мед. За да не мисли. Болката си изчуква. Да се ожения

— лесно, ама нали трябва после да тръгна на път и да оставя жена си да скучае.

— Няма да скучае. Нали гледам мама...

— Какво майка ти? — попита сконфузено Антон.

— Три деца сме на главата й! Мисля даже, че се зарадва, когато тръгнах на лагер-школата.

— Голям чешит си! — засмя се Антон. — Казвал ли ти е някой, че си чешит?

— Капитанът. Не зная обаче какво точно искаше да каже. Хубаво ли е да си чешит?

— Не е лошо!

Антон вдигна бинокъла, погледна и го подаде на Васко. Васко го постави на очите си. Далеч някъде на хоризонта се виждаше бряг.

— Барселона — каза Антон.

4.

Барселона! Цял ден в Барселона! Такова нещо Васко не си беше и мечтал дори.

„Наложи се да остана един ден в Барселона, Фори. Капитанът нареди. А капитанът като нареди нещо, няма отмятане. И два дена да беше казал, и два дена щях да остана. Това е «Елена», не е скапаното ти лозе, нито пък капитанът е дядо ти, дето можеш да го премяташ, както си искаш, уж да му помагаш, а да крадеш плодове и суха пара, въшкар с въшкар!“

— Писмо ще ти дам, Васко — прекъсна мислите му мустакат моряк.

— Може.

— И едно малко пакетче да отнесеш вкъщи.

— Може.

„Ще ти потърся утре леблебии, Женья. Не знам дали ги има в Барселона, но ако леблебии няма, все ще намеря какво да ти купя. Ако не те беше свилю шубето, тази грижа нямаше да имам, ама както и да е. Следния път заедно ще дойдем. Сега поне вече опит имам!“

— Стягаш ли се, Василе? — този път Атанасов, командорето, се спря край него.

— Стягам се, другарю Атанасов.

— Едно пакетче, подарък за мойто момиче, би ли отнесъл?

— Може.

„Я го виж ти, командорето, колко мек можел да бъде. Пакетче за момичето! И аз ще ти купя подарък, Тинче, не зная още какъв, понятие си нямам, какво има в този град, но ще ти купя голям и скъп подарък, цял живот да си спомняш за мене. Трънки ще купиш, Василе, трънки — ако има трънки без пари. Та нали снощи баща ти плюнчеше молива, пресмяташе валутата и разправяше, че трябва да се стиска, защото кой знае колко ще го ожулят за този самолетен билет. Дано поне снимки успеем да направим. Фотоапарат ще трябва обаче да намеря отнякъде“.

— Какво си се замислил? — прекъсна мислите му готвачът.

— О, тъкмо за тебе мислех. Фотоапарат да имаш?

— Имам.

— Ще ми послужиш ли за утре, за града?

— Ще ти услужа, иска ли питане!

Така минаваха часовете до Барселона — в разговори с моряците от „Елена“ и близките от брега, разговори истински и въображаеми. С всеки изминал час очертанията на Барселона ставаха все по-ясни, докато машините намалиха оборотите и „Елена“ започна да губи бавно от инерцията си. Чу се команда за заставане на котва... Машината заработи на заден ход, колкото да спре движението на кораба, и котвената верига заподскача през шлюза.

Ето я Барселона, застанала с лице към „Елена“, подпряла гръб във възвишенията, над които се червенееха източени на дълги ивици облаци. Вятър ще има сигурно, дано само да не е буря. Толкова време буря да чакаш и баш в пристанището да се случи, да ти провали единствения ден в чужбина.

Ако не беше баща му, Васко нито щеше да вечеря, нито да спи. За първи път гълташе чудесната скара на Майката, без да усеща вкуса ѝ. Бързаше да излезе на палубата. А когато баща му настоя да лягат, му идеше да се разплаче.

— Спи, да си бодър за утре. Иначе ще те влача като парцал по улиците.

Спи, ама идва ли сънят! Васко стисна очи — напразно. Понадигна глава от възглавницата и се опита да погледне през люка. Нищо не се виждаше освен десетките светлинни пътечки, които трепкаха по водната повърхност.

Васко се надвеси над долното легло. Баща му спеше. Смъкна се тихо на пода. Натисна внимателно дръжката и откряна вратата. Тя не изскърца като в криминален роман. На кораба смазваха редовно не само вратите, но и всичко, което беше за смазване.

След малко Васко застана на бака, облегна се на фалшборда и се заяпа към светлините на града. Утре ще бъде там, по улиците на този непознат свят и ще скита като истински моряк. Оправи косата си с ръка — морският бриз я беше разрошил. Колко топъл е морският бриз тук!

Около „Елена“ имаше още много кораби, застанали на рейд, различни по големина. И един пътнически гигант, от който се носеше диско музика.

— Приспахме стареца и...

Гласът го стресна и Васко се извърна рязко назад. Беше чичо му Антон.

— Защо не спиш, чичо Антоне?

— Моряшки неволи — отвърна със загадъчна усмивка Антон. — Виждаш ли колко е хубаво да си боцман. Ако баща ти не беше боцман, сега той щеше да е на мое място, а аз щях да спя.

Е, така е, помисли си Васко, дето има една приказка — кой за каквото е учил!

— Много ли е далече Барселона? — попита.

— Деветнайсет градуса и половина дължина и четирийсет и един градуса и два и шест стотни ширина — това ѝ е географският адрес.

Антон запали цигара. Морският бриз отнесе дима във Васковия нос. Васко го разгони с ръка и се премести.

— Зад тези сгради се намира площад „Пуерта де ла Паз“ — каза Антон. — Там е паметникът на Колумб.

— Христофор — обади се Васко, беше се сетил за Фори.

— Да, Христофор Колумб. Наблизо е улица „Маркес дел Дуеро“. Като тръгнете по нея, ще стигнете площад „Еспаня“. Там е арената на бикове „Лас Аренас“. Ще я видиш.

Всички тези имена, непознати и тайнствени, звучаха в ушите на Васко като някаква приказна, неосъществима мечта.

— Хубав град, личи си — каза Васко с престорено равнодушие.

— Хубав е.

— По-хубав ли е от Варна?

— Барселона ли? Страшен град е, ще видиш.

— Ти ще дойдеш ли с нас?

— Няма.

— Пак ли вахта?

— От две години тук винаги съм вахта. Другите да слизат. Аз съм се заклел кракът ми в Барселона да не стъпи.

Васко го погледна изненадан. Така въодушевено говореше допреди малко за Барселона — и сега изведнъж...

Антон долови, че е заинтригувал Васко, и му стана приятно. Изсмука от фасата колкото можа, и го захвърли в морето.

— Бих един, щях замалко да му светя маслото — рече той, извади кутията цигари, но я прибра, без да пали нова.

— В Барселона?

— Да, близо до новата катедрала, непременно да я видиш. Цялата работа тръгна от един бар. Не бях пил, не си мисли, че съм бил пиян, тъкмо бях седнал. Онзи каза нещо против България. И той моряк. Варна скучна му се видяла, улиците мръсни му се сторили, представяш ли си какъв гад, на Варна улиците мръсни! Ще им видиш техните, да те е гнус да се изплюеш. И мене ми причерня. Фрас един, фрас още един...

Зяпнал чичо си Антон в устата, Васко стискаше юмруци, сякаш се готвеше да му помага.

— На кайма го направих. Две хиляди долара обезщетение ме накараха в полицията да му платя, но си струваше парите, честна дума, аз го бих барем за шест хиляди.

— Малко му е било! — каза Васко.

— Той си знае — рече Антон. — Хайде сега да спиш, че утре това тебе те чака! — и той посочи с ръка към потъналия в електрическа светлина град.

На другата сутрин една моторница ги откара на кей „Сан Белтран“. Васко стъпи на испанска земя, тъй както великият Колумб бе стъпил на американска — най-напред с единия, после с другия крак. Вълнуваше се, не е да не се вълнуваше. Пое дълбоко въздух и почувства, че тук въздухът не само е по-топъл, но и по-друго мирише. Огледа се. Ето го накрай света. Никой, никой преди него от целия му клас, не — от цялото училище, не е бил тук. Той пръв!

— Ей, Слави, давай на автобуса! — викна Киро.

— Ами, ами! — отказа Слави Фотев.

— Аз плащам, бе, нека види детето...

— Ще види, ще види — продължи да отбива атаката Слави, — то от автобус нищо не се види.

Автобусът погълна пътниците, а Слави Фотев и Васко тръгнаха към града.

— Скъпо ли струва автобусът, тате?

— Скъпо, ама не е там работата. Един град не го ли кръстосаш пеш, все едно че не си бил в него.

— Колко скъпо?

— Колко ли? — поколеба се Слави, мъчеше се да си спомни, знаеше, макар че самият той не беше ползвал услугите на барселонския градски транспорт. — И пет, а и десет химикалки може да се купят с тези пари. Зависи от химикалките.

Излязоха на площад „Пуерта де ла Паз“. Потокът от автомобили стъписа Васко — толкова много автомобили никога не беше виждал през живота си, три редици от едната, три редици от другата страна. Движеха се бавно, като на парад. Васко хвана инстинктивно баща си за ръка. Така се чувстваше по-сигурен. И тогава чак видя паметника на Колумб, макар че първото, което трябваше да види, беше именно паметникът. Издигаше се величествено на такава височина, че сигурно от горе се виждаше Америка.

— Гледаш ли я онази гемия?

— Зелената, с червените ръбове?

— Е, то друга няма. Това е „Санта Мария“, с нея е пътувал Колумб.

Чел беше, в училище учеха за Колумб, но да видиш „Санта Мария“ с очите си, бе съвсем друго. Защото, колкото и да четеш, колкото и да учиш, каквито и книги да разтваряш, никъде няма да намериш написано черно на бяло, че близо до „Санта Мария“ има една сграда, която напомня радио „Варна“. А и да го намериш написано, няма да повярваш.

— Може ли? — подаде Васко фотоапарата на баща си. — Ама да се вижда и онази сграда.

Така направиха първата снимка, първото нагледно доказателство, че наистина е бил в Барселона.

Пресякоха площада. Колумб остана зад гърба им с протегнатата към морето ръка. Васко притисна бузата си в ръката на баща си — как по друг начин да покаже колко е щастлив!

— А Фори продава праскови — каза, като се обърна да види още един път паметника на Христофор Колумб.

— Кой Фори?

— Един съученик.

— Хубаво прави!

Васко си премълча, но му стана неприятно. Какво му е хубавото — слага по три праскови и хайде левчето в джоба. Да дойде на „Елена“, да постърже със скръбка ръждата, да побоядисва с валяк

корпуса и да бели я лук, я картофи, я пък нещо друго, което е за белене, че да види как си изкарват хората хляба.

Васко забави крачка — минаваха край извадени пред сладкарница маси.

— Кока-кола — каза той, като гледаше как сервитьорът разнася пълните чаши с бучка лед и резенче лимон, закрепено на ръба на чашата.

— И у нас я има — отвърна Слави Фотев и се опита да отмине.

— Жаден съм.

— Е, хайде! — въздъхна бащата.

Още не бяха седнали, и сервитьорът застана пред тях.

— *Buenos dias, secores. Que desean?* — поклони се любезно той.

— *No hable tan de prisa!* — каза Слави Фотев единственото изречение, което знаеше на испански и което означаваше „Не говорете така бързо!“.

— *Si, senior* — опули очи сервитьорът и бавно повтори въпроса си: — *Que desean?*

Сега вече Слави Фотев разбра, че го питат какво ще обичат.

— Кока-кола — поръча той.

— *Dos Coca-Cola* — поклони се отново сервитьорът.

— Уна, бе, уна! — викна след него бащата. Само това липсваше, две коли да му донесат, че пари на вятъра да хвърли!

— Какво каза? — заинтересува се Васко.

— Като пиявици са! — отвърна ядосано Слави Фотев и запали цигара. — Само гледат да те изсмучат.

Сервитьорът постави чашата с искряща кока-кола пред Васко и захлупи сметката под пепелника. Васко огледа околните маси, за да види как се пие това чудо, а Слави Фотев издърпа листчето, погледна тревожно цифрата и се намуси.

— За какво е лимончето? — попити Васко.

— За да вдига цената, за какво! — отвърна Слави. — Пусни го там да плава, нали виждаш, и лед са сложили, и сламка. Не са се сетили и по едни кастанети да набутат в сметката.

Васко смукна през сламката, без да откъсва поглед от шумния булевард с многобройни коли и пъстра тълпа, която вървеше, говореше на висок глас и ръкомахаше.

— Студена ли е поне? — попита Слави Фотев и едва-едва преглътна засъхналата си слюнка.

— Ъхъ — отвърна Васко, дръпна кока-кола през сламката, срещна жадния поглед на баща си и му подаде чашата: — Не ми се пие повече.

Слави Фотев изпразни чашата на един дъх, лапна лимончето, както си беше с кората, изсипа остатъка от леда в устата си и го засмука като бонбон. После извади стопезетова банкнота, потърка я с пръсти, да не би да са се слепили две, и я подаде на сервитьора. Прибра си до грош мизерното ресто и стана.

— Непрекъснато им заскъпва животът, докъде ще стигнат, не знам — въздъхна Слави Фотев.

Петнайсет минути по-късно стигнаха площад „Каталуня“ с двата огромни фонтана и статуите на Клара и Осле.

— И те ли са били пътешественици? — посочи с глава към статуите Васко.

Слави Фотев нямаше никаква представа, какви са тези статуи, самият той ги виждаше за първи път, но биваше ли да се излага пред сина си?

— Единият само. От екипажа на Колумб е, ама му забравих името! — каза авторитетно Слави Фотев. — Другата е свързана с Испанската гражданска война.

Дори и тези оскъдни и измислени сведения задоволиха напълно Васко.

— Колко много знаеш! — възкликна той.

— Е — отвърна скромно Слави Фотев, — като кръстосваш света насам-натам, щеш не щеш, научаваш туй-онуй.

— Така е — съгласи се Васко. — Хубав ли им е сладоледът?

Слави Фотев веднага разбра, че Васко е видял сладоледчията. Как няма да не го види — и афиши разлепили по хладилния шкаф с рисунки на различните видове сладолед. Добре поне, че и цените им са написани, та човек да си избере от най-евтиния.

— Искаш ли?

Разбира се, че иска. Васко не посмя да го изрече на глас, но цялото му лице говореше колко много иска.

Слави Фотев посочи с пръст снимката на лимоновия сладолед.

— *Y solo un helado?* — попита продавачът.

Като чу „соло“, Слави Фотев разбра, че го питат дали иска само един сладолед. Поколеба се, пък се реши:

— *Dos, dos* — и вдигна за по-сигурно два пръста. Тръгнаха доволни през площада, ближейки сладоледа на клечка.

— Като замразена лимонада е — каза Васко. — Ама е разхладителен.

— Е, да!

Минаха пасажа „Грасия“, свиха по улица „Рива де Рейра“ и се озоваха на площада пред църквата „Света Анна“. Нищо особено не откри Васко в тази църква, какво я бяха наобиколили чужденците, един Бог знае. Че варненската „Света Богородица“ е къде-къде по-хубава! Първо на първо, далеч по-нова е. А чужденците се скупчили около тази кой знае откога останала църква и само си хабят филмите.

Щракащите фотоапарати накараха Васко да погледне разочарован към голата пръчка от сладоледа, която стискаше в ръката си.

— Ще трябва да ми купиш нов — каза Васко.

— Гърлото ли искаш да те заболи?!

— Искам да ме снимаш с испански сладолед — важно е.

Слави Фотев си спомни как едно време бе мечтал да се снима, като слиза от лека кола, и да изпрати снимката на едно фукне от казармата, дето му беше пратило отворена картичка от Алжир.

— Добре де, ще ти купя. Човек не живее сто години я!

Тази мисъл внесе успокоение в душата на Слави Фотев. Човек наистина не живее сто години, а и да ги доживее, живот ли ще е? Животът е сега, когато си млад и здрав. А той какво е видял от живота. Вярно, искаше цветен телевизор, „Филипс“ при това, радиокасетофон и хладилник колкото цял гардероб, с хладилна камера, която събира две агнета, но сладолед в чужбина яде за първи път преди малко. И още един ще изяде, дявол да го вземе!

Бяха свили по тясна уличка с вековни каменни сгради, от които се издаваха напред железни фенери. Слънцето, клонящо вече към пладне, проникваше между покривите и застилаше старинната настилка със светла пътека, която опираше от двете страни в сенките на яки зидове. И всичко това беше обвито с тайнствеността на миналото.

— Хубаво е — каза Слави Фотев повече на себе си, отколкото на Васко.

— Хубаво е — съгласи се Васко.

— И друг път съм бил тук, но толкова хубаво не е било.

— От кой ли век е всичко това?

— Не си наблъсквай главата с много цифри и впечатления! — намери изход от неудобния въпрос Слави Фотев. — Ще ти се обърка всичко.

Въпреки този съвет обаче на Слави Фотев му се доця да види колкото се може повече от този град и най-вече парка, дето всички разправяха колко хубав бил. Само че името му не можеше да си спомни. А и не знаеше как се стига до него.

Нямаше как, Слави Фотев купи карта, от най-евтините, разбира се, но я купи. От нея научи как се казваше паркът — Монтуич. Разбра и как се стига до него, и за първи път в живота си се вози на въжена линия.

За Васко всичко беше като в приказка. Той забрави и Женя, и Фори, и Тинчето дори. Забрави и умората — краката си не усещаше, но очите му поглъщаха жадно цялото великолепие, което се разкри от хълма. Барселона се разстиляше пред него като стълпотворение от покриви и къщи, които слизаха бавно към морето.

Васко отново стисна ръката на баща си. Искеше да го усеща до себе си. Тръгнаха бавно към „Паласио Насионал дел Арте“. Спряха да се полюбуват на Каскадата от водоскоци, която се спускаше от двореца на долу. Ето, пак щеше да забрави да се снима! Добре, че навсякъде имаше чужденци с фотоапарати, които щракаха непрекъснато.

— Да не изтървем обяда? — попита Васко, червата му вече стържеха.

— Ще го изтървем, разбира се! — отвърна щедро Слави Фотев. — Не сме дошли чак в Испания, за да се храним на „Елена“. Майката ще ме прощава този път.

Ресторантът, в който седнаха, беше на открито, с пъстроцветен чадър над всяка маса.

— *Dos paellas* — поръча Слави Фотев, като се мъчеше произношението му да бъде колкото се може по-далеч от българското. — *Un vino tinto y una limonada*.

— *Perfecto, señor!*

Васко гледаше възхитен баща си и преливаше от гордост. Така добре говореше испански и онзи, сервитьорът, го разбираше и му се кланяше при всяка дума.

— Не знаех, че им владееш езика.

— Е — отвърна неопределено Слави Фотев, докато се чудеше какво точно искаше да каже сервитьорът с това „*perfecto*“. Може би го предупреждаваше, че заведението е перфектно, в смисъл на екстра категория. Хубаво щеше да я загази, ако е така.

Сервитьорът постави пред тях тава ориз със скариди, миди, два рака и печени червени чушки. Това е значи прочутата им паеля, помисли си Слави Фотев.

— Испански специалитет — каза той на Васко, като му подаде лъжицата да си сипе.

— Кой знае колко струва!

— Е!

— Билетът за самолета скъп ли е?

— Ще ми го удържат от заплата, не е страшно.

Слави Фотев вкуси от ориза. Не е за изхвърляне, ама баш не е и както го разправя Киро. Майтапил се е пак. Виж, виното си е екстра, тъмночервено, почти черно, като бича кръв, но като вдигнеш чашата към слънцето, става рубинено. „Ун вино тинто!“ Добре, че му дойде на езика. Киро Майтапа, колкото пъти спираха в Испания, все му викаше: „Абе, главо стипцава, какво ги стискаш тези пезети. Вземи, че пий «ун вино тинто»“.

— Я да ми направиш и на мене една снимка — рече Слави на сина си, взе вилицата в едната ръка, вдигна чашата с виното в другата и погледна към обектива.

Часовете се изнизаха като минути. Главата на Васко не прашеше от исторически дати и факти, баща му му ги спести, но бъкеше с впечатления от старинни замъци и църкви, от модерни булеварди, водоскоци, въртележки и какво ли не. Когато тръгнаха бавно към пристанището, още бе светло, но малките магазинчета, отрупани с всевъзможни сувенири, светеха. Темпераментните продавачи и продавачки се мъчеха да привлекат вниманието на минувачите, хвалейки на висок глас стоката си, а една испанка, с очи като маслини, потракваше с кастанети пред магазинчето си.

Васко спря пред афиш за корида.

- Искаш ли?
- За какво ми е?
- Ще ти отпечатаат името.
- Моето?

Влязоха в магазинчето. Слави Фотев написа името и продавачката го набра с едри тлъсти черни букви, със същите, с които бяха написани и имената на известните бикоборци Пако Камино и Пако Алкалдо. Над имената бе изрисувана арена с тоreadор, развял червен плащ пред устремения към него бик. А надписът най-отгоре обещавахе една изключителна корида на плац „Монументал“, в която шест силни бика трябваше да бъдат прободени или да прободат въпросните трима бикоборци.

Васко сви щастливо плаката.

— Фори ще се пукне от яд — каза той. — Как се сети?

— Все се канех да ти донеса един, всички си купиха, ама аз...
Хайде!

Но Васко не тръгна. Гледаше към плаката с танцърка, която танцува фламенго.

— Какво, да не искаш и танцърка да се изкараш?

— Аз не, но имам една съученичка, Тинчето.

Бащата го погледна закачливо, поклати глава и му намигна.

— Фори ще се спуга ли от яд?

— Сто на сто!

— Е, тогава добре!

— Само че нека пише Августина, тя се казва така, ние ѝ викаме Тинчето.

— Каквото искаш, това ще пише, цената е една и съща!

После купиха леблебии за Женя, пожарна команда с батерия за Иво, една разкошна испанска пола за майка му.

Когато се качиха по трапа, палубните лампи на „Елена“ вече светеха.

5.

Както всички мъки, така и всички радости си имат край. Край на това великолепно пътуване, изпълнено с мъки и радости, помисли си Васко, когато се качваше по трапа. Оттук нататък какво го очакваше — о, да, триумфът на завръщането, смисълът на цялата тази рискована операция. *Buenos dias*, Августина, вземи, това е за тебе. *Buenos dias*, Женья, леблебиите са си леблебии, е, не са цариградски, барселонски са, ама не падат по-долу. О, Фори, *Buenos dias*, свиньо зарзаватчийска!... Не, не, хич не отива на човек, който е пропътувал до другия край на света, който е видял със собствените си очи паметника на Колумб и гемията „Санта Мария“, който е ял испански сладолед и пил кока-кола със сламка, да употребява такива некултурни изрази. Просто нищо няма да му каже, ще го погледне с презрение... Но и това е в противоречие с вековната култура на Барселона, с която се сблъска и която го обогати духовно.

— Капитанът каза да отидеш при него! — съобщи му дежурният на трапа.

— Аз? — учуди се Васко.

— Ти, ти!

Капитанът седеше зад бюрото си. Никакви книжа нямаше този път пред него, само снимката на Сашко стоеше малко встрани.

— Влизай, морски! — каза фамилиарно. За първи път го наричаше така. — Как ти хареса Барселона?

— Много!

— Не се и съмнявам. Каза ли ти някой защо те викам?

— Не.

— Добре, че и аз ще мога веднъж да съобщя нещо ново на този кораб. Тази вечер в чест на твоето заминаване ще има тържествена вечеря.

Васко понечи да се похвали, да каже, че какви ли не работи е ял днес с баща си в Барселона, но предпочете да мълчи. Току-виж капитанът помислил, че не е гладен, и отмени вечерята!

— А това е билетът ти — подаде му той продълговат картонен плик. — Утре самолетът излита в одинайсет и петнайсет. Нашият агент ще те вземе тук в девет и половина.

Васко пое билета без особена охота. Но това, че ще бъде взет от „нашия агент“, му направи силно впечатление. Как ли изглежда техният агент. Сигурно и той носи черни очила и шлифер в тази жега? Глупости, нали всички ще познаят, че е агент! Както ще да изглежда, важното е, че към пътуването се прибави и още едно приключение, което ще накара съучениците му да го слушат зяпнали.

— В Мадрид ще те чакат от посолството — каза капитанът. — Помолил съм да те разведат малко из града. Кой знае колко време за разглеждане нямате, три-четири часа, но вземи брошурки и диплянки. Каквото не можеш да видиш, ще го видиш на картинка и ще разправяш, че си го видял наистина.

Васко погледна капитана. Сериозно ли говори, или го подиграва.

— Тъй де — разбра погледа му капитанът. — Моряк, който не се произфука, не е моряк.

„Много е голям този капитан, помисли си Васко, разбира ги всичките работи“.

Преди Васко да си тръгне, капитанът извади от дрешника адмиралска шапка, която на Васко се стори много позната. Да, това беше шапката на онзи, заплеса, дето се качи с шапка, прекара „Елена“ през Босфора и слезе без шапка. И капитанът, естествено, се е направил на три и половина, после го е загризала съвестта и сега е решил да се отърве от нея, като му я подари.

Така си мислеше Васко и дори си представи как ще слезе на варненското летище с адмиралска шапка на глава.

— Турският пилот ми я даде за спомен — каза капитанът. — Ще те помоля да я занесеш на Сашко. И да му кажеш, че ще му откъсна ушите, ако отиде с нея на училище.

— Добре! — съгласи се Васко, но си тръгна от капитанската каюта разочарован. За какво му е на Сашко тази шапка, когато няма да може да ходи с нея на училище.

В каютата Васко завари баща си да се поти над куфара му. Както и да нареждаше вътре нещата, кажи-речи половината оставаха навън. А и постоянно някой подаваше глава и с подкупваща усмивка питаше може ли Васко да отнесе „Ей това малко пакетче“. Имаше подаръци за

внуци, за жени, за деца, за приятелки плюс около трийсет писма. Слави Фотев изпразни своя куфар и взе да слага подаръците в него. Тъкмо Васко си мислеше, че поне китара няма да мъкне, и влезе Владо Панчев.

— Виж какво купих за Женья! — носеше лъскава нова китара. — Боклук, но испанска.

Тържествената прощална вечер щеше да се състои на палубата. Масата за пинг-понг от физкултурния салон и долепената до нея набързо стъкмена маса от сандъци и дъски бяха покрити с бели покривки и представляваха празничната трапеза, отрупана от Майката с ястия като на кулинарна изложба. Свободните от вахта моряци започнаха да се събират, а когато на палубата се появи Васко, съпроводен от Киро Майтапа, всички ахнаха.

— Като истински си! — каза Майката. Искеше да каже, че Васко е като истински моряк с новите моряшки дрехи, ушити от Киро.

— Като масата съм — каза доволен Васко. — И тя е като истинска.

— Аз нали съм ти казвал, че без мене нищо не може да стане, дори една прощална вечеря. Как беше Барселона?

— Бомба!

— Утре и аз ще сляза — похвали се Майката и въздъхна: — Заминаваш значи. Ще ми е мъчно за тебе и знаеш ли защо? Защото разбираш от хубаво ядене. Усещаш вкуса на храната! А има някои, ядат, сякаш се зареждат с бензин.

Постепенно всички се събраха. Наредиха се около масата. Накрая, както подобава, се появи и капитанът, и той стегнат в униформа. Всички се изправиха и застанаха мирно, а старпомът докладва:

— Другарю капитан, масата е наредена за прощална вечеря с юнгата Васил Фотев.

Капитанът прие доклада със съвсем сериозен вид, огледа масата, после присъстващите, накара Васко да седне от дясната му страна, баща му — боцман Слави Фотев — от другата. Направи знак и на останалите да седнат, почука с вилица по чашата си и разговорите затихнаха.

— Знаете за какво сме се събрали — започна тоста си капитанът и въпреки уговорката разказа за повода за събирането. После укори Васко за постъпката му, но го направи меко и каза, че ако внукът му Сашко постъпи някога като Васко, ще му откъсне ушите, защото му е дядо и има право. — Трябва да признаем обаче — завърши капитанът словото си, — че Васко се включи в работата, екипажът го прие добре и той стана част от този екипаж. Сега, на раздяла, можем открито да заявим, че всички го обикнахме.

Майката и Киро изръкопляскаха. Капитанът се трогна, вълнението стисна гърлото му и без да довърши тоста си, той вдигна чаша. Като че ли това даде знак за трите свистока, които се разнесоха от пътническия гигант, минаващ съвсем близо до „Елена“. Откъм борда му долиташе завладяващата с ритъма си песен „Е вива Испаня“, а на палубата млади и стари танцуваха и се веселяха.

Киро Майтапа взе да разказва виц, но спря по средата и каза, че по-нататък е нецензурен. Беше се сетил за присъствието на Васко. След като смехът стихна, думата взе помполитът Маринов. Говори как пребиваването на Васко на кораба е оказало положително въздействие и върху нагледната агитация — пошлостите са изчезнали от стените на каютите, и върху порядките — груби думи и изрази мъчно можело да се чуят.

След речта на помполита всички се чукнаха с Васко — той пиеше кока-колата си с лимонче и бучка лед.

— Ти няма ли да кажеш две думи? — попита го капитанът.

— Много ми се иска да остана — въздъхна Васко.

— Ако можеше, нали знаеш. Обаче не може. И билет имаш.

— Все се канех да ви питам, другарю капитан — набра кураж Слави Фотев. — Колко струва билетът?

— А, да — почеса се по врата капитанът и сърцето на Слави Фотев се сви, кой знае каква цифра щеше да изтърси капитанът!

— Слушай, ще опитам да го минем по някой параграф. Все ще измислим нещо, бъди спокоен.

Слави Фотев не вярваше на ушите си. Значи нито цент няма да му струва връщането на Васко! Понечи да пита все пак колко струва билетът, та да знае какво е спестил, но се отказа.

— Мъчно ли ти е? — попита капитанът.

— За какво?

— Че синът ти заминава.

— Е! — отвърна неопределено бащата, но си личеше, че му е мъчно. — Изостава от училище.

— Училище! — възкликна капитанът с леко презрение в гласа. — Знам ги какво учат, с внука изкарах вече пет класа, непълно, защото съм все на път. Едно е да го четеш, друго е да го... — капитанът описва полукръг с ръката си, с което искаше да каже, че друго е, като видиш с очите си света.

Вечерята беше на привършване. Владо Панчев взе китарата и запя. А Васко гледаше към очертанията на града. Там, вдясно светлееше покривът на митницата — това бе отражение от прожекторите около статуята на Христофор Колумб. Как ли изглеждат сега тя и площадът около нея, и целият потънал в електричество град? Сигурно е красиво, много красиво!

Аntenата се появи на палубата. Носеше радиограма. Подаде я на капитана, като прошепна нещо в ухото му. Капитанът я разгърна внимателно. Васко се опита да види какво пише. Не успя, но по лицето на капитана разбра, че е нещо неприятно.

— Ела! — каза капитанът на помполита Маринов и двамата изчезнаха към средната надстройка.

След малко извикаха по високоговорителя и старпома, после — профгрупорга.

— Пак сме я оплескали нещо — рече Киро. — Я са отказали товара от Генуа, я ще ни залашкат някъде за два-три месеца.

Братът на Жения се опита да захване гръцка песен. Киро се присъедини, но, общо взето, настроението бе скършено. Високоговорителят изпука. Викнаха в капитанската каюта боцман Слави Фотев. Всички се спогледаха смаяни, като че ли последният човек, когото бяха чакали да повикат, бе именно Слави Фотев. Започнаха догадки, изречени тихо, на ухо, да не чуе Васко. Но истинската изненада дойде, когато призоваха Васко да се яви при капитана. „Юнгата Васко при капитана“, така съобщи по високоговорителя и това съобщение, кой знае защо, раздвижи хората, повдигна им настроението. Братът на Жения запя песента „Шофьорите са като ято“, но „шофьорите“ замени с „моряците“. И всички се присъединиха към него.

6.

Два дни след като Жения предаде своите „Показания протест“, директорът свика учителския съвет и със съжаление заяви, че няма да прочете пълния текст, за да не припадне някой от смях. Обеща обаче да държи показанията протест в кабинета си на разположение на тези, които обичат хумора. Ето и пасажите, които директорът прочете:

Ако изведете всички ученици на двора, другарю директор, строите ги, накарате ги да си сложат ръка на сърцето и ги помолите да кажат честно кой от тях не би предпочел да пътува по море, вместо да кисне по шест часа на ден в клас, ще видите, че само момичетата и дваматрима зубрачи ще останат на суша. Тогава как си обяснявате, че от цялото наше училище, от училищата в цяла Варна, от училищата в цялата страна само Васко успя да осъществи това, за което мечтаят всички? Ето как, другарю директор: Васко се отличава с предприемчивост, смелост и мъжество. Той не е от тези, които само приказват и нищо не вършат. Такива хора като него са необходими, защото, знаем и от Дванайсетия конгрес на Партията, важни са не думите, а делата.

Учителката по биология, млада жена с чувство за хумор, се изправи и изръкопляска. Всички се разсмяха, започнаха да приказват помежду си, та директорът, след като се насмя и той, почука по масата. После предаде в резюме следващите пет-шест страници, в които се описваше подробно как се е стигнало до „отпътуването“ на Васко. Жения поемаше цялата вина върху себе си. „Ако не бях аз, завършваше тази част от показанията протест, Васил Славов Фотев щеше да си е на училище и вие сега нямаше да си губите времето с моите показания“. Накрая директорът прочете следната извадка от най-съществената част

от показанията, в която Женя протестираше срещу определението „бягство от родината“.

Държавното знаме на Народна република България определя принадлежността на даден кораб към флота на Народна република България, другарю директор. Това не съм го измислил аз, а хора, по-умни от мене, и са го включили като член десети от „Устав за службата по корабите от морския флот на Народна република България“. Над „Елена“ се вее държавното знаме на НРБ, което аз видях с очите си в деня на Васковото отплаване. А съгласно член дванайсети от цитирания по-горе устав: „Под държавното знаме на НРБ плават само (подчертаването мое — Е. П.) български кораби съгласно Кодекса на търговското мореплаване“. Следователно, другарю директор, Васко и в момента се намира на територията на НРБ, защото всеки български кораб е късче от нашата родина, плаващо късче (това съм го чел във вестник „Фар“, но не помня в кой брой), което разнася нейната хиляда и триста годишна слава по целия свят. Във връзка с гореизложеното аз настоятелно моля:

1. Да се поправи намаленото поведение на Васил Славов Фотев от „добър четири“, на „примерно шест“, като, ако е необходимо, съм готов да преотстъпя двете единици от моето поведение.

2. Да се оформят бележките на Васил Славов Фотев за първия срок с оглед средният му успех да е „отличен пет и седемдесет и пет“.

На това място избухна такъв смях, че ако някой слушаше отвън, щеше да помисли, че учителите са се събрали да си разправят вицове. Директорът, когото учениците смятаха за суров и намръщен, извади носна кърпичка, за да изтрие сълзите си.

— Момент колеги, момент — рече през смях той. — Ето и последните три-четири реда:

Моля Ви най-учтиво, другарю директор, при вземане на решението да имате предвид думите на Карл Маркс: „Всеки честен човек носи родината в сърцето си и затова никога не може да избяга от нея, както и от съдбата си“.

Смехът започна още с обявяването на цитата и изригна като вулкан накрая, когато всички разбраха, че се касае за един скалъпен от Евгени цитат. Единствено учителката по физкултура, която, общо взето, бе скарана с хумора, стоеше като препарирана и се чудеше какво толкова смешно има, но реши да не се обажда. Нейната работа беше да гледа кой за колко секунди пробягва шейсетте метра, и ако може, да го накара да бяга по-бързо.

След като се успокои, съветът прие единодушно предложението Васко да бъде изключен от училището. Разбира се, дебати имаше. Микренска се опита да намали наказанието с преместване от класа, но директорът обясни, че за такава постъпка изключване от училище е най-малкото, което може да се поиска. В края на краищата важното беше да предпазят останалите ученици от подобни изключително глупави простъпки. Физкултурничката предложи предпазването да обхване всички, които имат условия да повторят грешката на провинилия се ученик от седми „б клас“, тоест Васил Славов Фотев да бъде изключен от училищата по цялото Българско Черноморие. Избухна отново смях. Физкултурничката и този път не разбра какво толкова смешно има, но реши да не прави демонстрация и гласува за предложението на директора. След това се постави въпросът за наказанието, което следваше да получи Евгени Панчев за това, че е подтикнал приятеля си към бягство и го е прикривал съзнателно. Учителите се изказаха много ласкаво за Жения, смяха се отново на чудесно написаните показания протест, някой дори говори за подчертани журналистически качества. Намалиха му поведението само с две единици, тъй като взеха предвид отличния му успех. След съвета Микренска помоли директора лично да се обади на бащата на Жения и да омекоти евентуалните последствия. Като добра учителка и класна тя познаваше добре условията, при които живееше и работеше всеки ученик от класа ѝ.

В хола у Женья тегнеше тежката атмосфера на намаленото с две единици поведение. Бащата диригент със синове калпазани, каквото определение сам той сложи на децата си при току-що приключилия семеен скандал, седна на пианото, а майката извади флейтата. Идеше ѝ да я счупи в главата на своя съпруг, но твърде много обичаше флейтата си, за да го направи. А и знаеше, че в този дом музиката е единственото средство, чрез което можеше да се стигне до някаква хармония. Бащата кимна и къщата се изпълни със Соната за пиано и флейта от Моцарт. Но, изглежда, не звучеше така, както е звучала по-рано, защото майката на Женья поглеждаше ту нотите, ту мъжа си, докато главата на семейство Панчеви отпусна безпомощно ръце и каза отчаяно:

— Всичко отиде по дяволите! Ще се преместя в Шумен.

— Какво?

— Там поне няма море.

— По-добре в Швейцария. Там въобще няма — отвърна жена му троснато.

Женья, който стоеше изгонен в антрето, залепи ухо на вратата. Разгарянето на конфликта можеше да тикне развоя на събитията в желаната от него посока или пък съвсем да оплеска работите.

— Единият хванал морето, другият — и той натам гледа... А какъв квартет бяхме!

Гласът му беше тих и носталгичен и това се хареса на Женья. Изглежда, че и Панчева разбра благоприятността на момента:

— Пусни детето да върви на рождения ден! — чу Женья гласа на майка си и стисна палци.

— Послушах те, не го бих. На рожден ден обаче кракът му няма да стъпи — отвърна бащата със същия убит и равен тон.

— Инат си! И нямаш никакъв педагогически подход. Ти ги отблъскваш от къщи. И двамата.

— Значи аз! — повиши тон бащата и Женья се намръщи. — Тогава ще се махна аз, дано те се приберат.

Женья чу как избумтя капакът на пианото, и съвсем неочаквано, както беше навел глава и надал ухо, вратата се отвори със сила, каквато можеше да ѝ предаде само една диригентска ръка. Композиторът на песни на протеста политна назад и се просна на венецианската

мозайка. Майка му изпищя неистово, а баща му се хвърли и го притисна към себе си:

— Ударих ли те, моето момче?

Женя усети как топла струйка се стича по лицето му и разбра, че си е извоювал отиването на рожден ден с кръв.

Вън валеше дъжд. Женя вдигна яката на палтото си, но не разтвори чадъра. С опъната отгоре черна сатенена калъфка чадърът приличаше на бастун и прибавяше нещо към самочувствието на Женя, който усещаше, че днес е неговият ден. Никой не знаеше за решението на учителския съвет — сигурно щяха да го обявят на другия ден или пък в съботата, както се обявяват обикновено важни правителствени решения, та да могат хората да ги изчетат през почивните дни и да ги обмислят. Това, че директорът се обади лично вкъщи, и то веднага след съвета, учуди цялото семейство, но най-учуден беше Женя, защото очакваше към двете единици намалено поведение баща му да прибави най-малко няколко от своите шамари. Изпитваше признателност към майка си, която, щом чу вестта, каза:

— Жоро, и без...

Това означаваше без бой и бой наистина нямаше, но Женя не знаеше, че не само майка му бе причина за това. Директорът наговори толкова хубави работи за Женя, за чувството му към „писменото слово“, за доброто му възпитание и обноски, че в първия момент Георги Панчев помисли, че има грешка, че не намаляват поведението на сина му с две единици, а го повишават от „примерно шест“ в поведение над световно равнище — осем!

Женя крачеше гордо по улицата с чадър в дясната ръка и лейкопласт върху лявата вежда и се радваше на, общо взето, безболезненото отървяване от допълнително наказание вкъщи. Можеше да вземе и автобус, но за две спирки му се стори излишно да дупчи билет, а да те хванат без билет, когато поведението ти е добро, не идеше. С примерно поведение можеш да си позволиш подобна волност.

Завари рождения ден у Тинчето в разгара си. Първото неприятно усещане бе, когато видя масата — като че ли скакалци бяха минали през нея й му бяха оставили по бедност един скапан сандвич. Изяде го — оказа се не лош. Саламът явно бе купен в град Толбухин, защото нямаше очаквания дунапренов вкус.

Второто неприятно усещане се дължеше на Фори. Облякъл се бе в бежов костюм с едва забележимо райе, светлосиня риза и оранжева връзка. Шарено, но ефектно. А Жения в бързината бе тръгнал със старите дънки, чийто цип не стигаше догоре и все се разтваряше. Фори се въртеше важно около стереомагнетофона, разглеждаше го и кършеше леко рамене за по-шик.

— От Корекома ли е? — попита той.

— От Япония, татко го донесе — отвърна Тинчето.

— И тук ги има — рече Фори. — Ще си купя такъв, а стария ще косна! — и той извади с два пръста от малкото си джобче петдоларова банкнота. — Защо, мислиш, помагам на дядо през лятото? Като кажа „Едно кило — левче, три кила — два долара“ и чужденците вадят валутата.

— Ама вече не важи — рече Жения. — Само ако си чужденец, може да купуваш.

— Не важи за абдалите — отвърна Фори: — Една стая като дадем на западници, и готово. Отиват, купуват, Фори прибира. То мозък трябва.

Жения усети, че все още стиска под мишницата си подаръка за Тинчето.

— Честито — подаде й той огъната в смачкана хартия книга.

— Благодаря ти, няма ли да хапнеш нещо? — пое тя подаръка и го постави на бюфета.

— Няма какво — рече Жения.

Вярно, че нямаше. Тинчето излезе веднага с няколко празни чинии навън, а Фори наду магнетофона докрай и покани първата съученичка, която му попадна, на танц. Всички ги последваха. Само Жения остана сам, с наведена глава край празната маса. Чувстваше се отхвърлен, пренебрегнат и му стана страшно мъчно, че Васко не е тук. Който не е бил дебело дете, никога няма да разбере точно как се чувстваше Жения в този момент. Единствено пълните чинии, които Тинчето донесе, внесоха някаква светлина в мрачното му настроение.

— Ама Васко, а? Страшен е! Честно казано, и аз не вярвах. Имаш ли вести от него? — попита Тинчето.

— Васко е изключен — отвърна Жения.

— Каквооо?

— Изключен е!

— Сигурен ли си?

— Абсолютно.

— Чувате ли? — спря Тинчето магнетофона. — Васко са го изключили!

Настъпи тишина, никой не знаеше вярно ли е това, което казваше Тинчето, и как да реагира.

— Кой ти каза?

— Женя.

— Ти пък откъде знаеш? — попита Фори.

— От татко. Директорът се обади. На мене поведението — шат с две единици!

— Сега разбирам защо си с лепенка на веждата! — ухили се Фори.

Никой не обърна внимание на заядливата му забележка. Всички се струпяха около Женя и Женя отново изпита удоволствието да е център на внимание.

— Искали са да го изключат от всички училища. Класната го е спасила.

Фори се почувства изоставен. Тинчето, вместо да се ядоса, че той танцува с друга, седнала да разговоря с Женя. Значи хич не й пука за него.

Взе огънатата книга, която Женя подари на Тинчето, и я разгъна. „На Тинчето за спомен от рождения ѝ ден. Женя“. Отгърна следващата страница и опули очи. Там имаше друг надпис: „На Евгени по случай новата 1982 година от леля Веска и вуйчо Марко“.

— Ееее! — провикна се Фори.

Часът на възмездието бе настъпил бързо и неочаквано. Новината за изключването на Васко и намаляването на поведението на Женя бяха забравена мигновено. Книгата тръгна от ръка на ръка. Женя стоеше засрамен настрана, а Фори, предоволен, изчака Тинчето да се приближи, пусна отново магнетофона и извика:

— Дами канят!

Тинчето тръгна към него и сърцето на Фори трепна радостно. Тя обаче го отмина и покани Женя.

— Извинявай за книгата! — каза виновно той. — Откакто обаче свих онези пари за лодката...

— Голяма работа! — прекъсна го Тинчето. — И аз съм го правила.

— Обикновено преглеждам книгата и ако има писано, откъсвам страницата, но днес вкъщи беше много притеснено — оправда се Жения. — Ще ти я сменя, имам още две такива.

— Няма смисъл, аз я имам — успокои го Тинчето. — Вярно ли е, че Васко ми изпраща много здраве?

— Да пукна, ако лъжа! — излъга Жения.

Тинчето отметна назад косите си и затанцува още по-грациозно. Напоследък все по-рядко и по-рядко мислеше за артиста Васил Михайлов и все по-често и по-често се заглеждаше във влюбените двойки по улицата. Завиждаше им. Изглеждаха толкова щастливи и безгрижни. В такива моменти ѝ се искаше до нея също да върви някой.

А Жения се чудеше кога най-сетне ще свърши този луд рок. Не че не обичаше да танцува, но съзнаваше, че е тромав в сравнение с Тинчето. Страхуваше се да не ѝ стане смешен. Никак не искаше да я разочарова в каквото и да било. В последно време се хващаше, че мисли за нея и му се иска да е край нея. Дори когато бързаше за училище, разбираше, че бърза, за да я види. Най-страшното бе, че когато седна уж да пише нова песен на протеста, го изби на любовна лирика. Почувства се страшно виновен пред Васко. Никак не беше красиво — Васко по море, а Жения... Тогава реши за наказание три дни да не яде нищо сладко. Днес беше вторият. Когато Тинчето му предложи курабии, отказа. Тортата обаче се оказа домашна, с два пръста шоколадов крем и от орехово тесто. Жения гледеше линейката пред себе си и му се плачеше.

— Мислиш ли, че изключването му е окончателно? — попита го Тинчето.

— Нищо окончателно няма — отвърна философски Жения и си изяде тортата. Вместо да не яде сладко, реши да напише една песен в защита на Васко. Песен протест срещу изключването му.

7.

Едва ли някога някъде едно изключване от училище е предизвиквало такава радост у изключения. Цял живот Васко щеше да си спомня как влезе със свито сърце в капитанската каюта — за добро ли го викаха, или за лошо? Завари баща си без настроение, даже може да се каже — в лошо настроение, но помполитът му смигна съучастнически.

Капитанът му съобщи, че е изключен и поради това, ако желае, може да остане на кораба. Едно мощно „ура“ напя в гърдите на Васко, такова „ура“, което би накарало да писнат ушите дори на статуята на Христофор Колумб. Но се овладя и каза:

— Желая, другарю капитан!

Идеята Васко да остане на парахода беше на капитана — след десетина дни „Елена“ щеше да се прибере във Варна, тогава защо да изпраща Васко със самолет?

Капитанът освободи всички да се върнат на палубата и да продължат веселието. Задържа при себе си само Слави Фотев.

Веселие на палубата този път наистина се получи. Прощалната вечер се превърна във вечер за добре дошъл. Всички се радваха, че Васко ще бъде на „Елена“ през целия рейс — не може да се каже кой повече, дали Киро Майтапа, дали Майката, дали Владо Панчев, или някой от останалите.

— Е, юнга, юнга! — клатеше щастливо глава Майката. — Утре ще те вдигна в пет да обелим картофите, че и аз трябва да се поразходя из Барселона, нъл тый?

— Момчето, Майка, не е родено за готвачка, я го виж какъв мускул вади! — отвърна му Киро Майтапа. — Ще го взема в машинното, той, Васко, моряк иска да става, а не кашавар.

Владо Панчев прекъсна спора, взе китарата и пръстите му заситниха по струните. Киро скочи и поведе хорото. Играха, докато на палубата се появи капитанът със Слави Фотев. Имаха вид на хора, водили сериозен разговор. На Васко дори му се стори, че баща му е

загрижен. Имаше защо! Сина му изключили, няма да вземе хоро да играе я!

Васко отиде при баща си. Искаше да го успокои:

— Ще се явя като частен ученик. Сам ще се подготвя и ще им натрия носа на всичките, не бой се!

— Е, защо млъкна китарата? — попита капитанът. — Или пред капитан не ѝ се свири.

Владо Панчев не чака нова покана. Запя „И на света е България само една, нашата мила родна страна“. Моряците се разчувстваха и подеха „Хей, Балкан ти роден наш“, а накрая, прегракнали, захванаха „Тих бял Дунав се вълнува“. След тази песен капитанът си тръгна. Слави Фотев, като че ли това бе чакал, стана и той.

— Къде така, боцман, сънчо ли дойде? — викна Киро.

Слави Фотев не му отвърна и Васко последва баща си с неохота.

Откъм морето подухваше ветрец — топъл и влажен.

В каютата Васко и баща му най-напред изпразниха куфарите. Подредиха всичко на място, а подаръците, които трябваше да бъдат отнесени във Варна, стовариха в единия ъгъл. През цялото време Слави Фотев мълчеше и поглеждаше към Васко, но извърщаше глава, щом срещнеше погледа му.

— Ти май не се радваш? — каза Васко плахо.

— За кое?

— Дето оставам.

Баща му не отговори веднага. Хвърли си ризата, навлече пижама и се опъна на долното легло. После седна и посочи на Васко стола. Доста странно беше поведението му и Васко напрегнато зачака.

— Трябва да ти кажа нещо — започна бащата, извади кутията с цигари, бави се, докато измъкна една, запали я и вдъхна дълбоко дима. Изпусна го продължително през носа, докато накрая се реши да проговори:

— Аз не съм боцман!

Трябваше да мине време, докато Васко осъзнае думите му — така безсмислено му прозвучаха. После го обхвана ужас:

— Наказаха ли те?

— Не, не! Аз никога не съм бил боцман. Просто ей така, как да ти обясня. Беше малък... Ти искаше да съм капитан. Всяко дете иска баща му да не е кой да е и аз ти казах, че съм боцман.

Васко слушаше и все повече се объркваше:

— Но нали ти, нали на тебе... нали капитанът каза: „Боцман Слави Фотев при мене“.

— Аз го помолих. Заради тебе. Не исках да те разочаровам, макар че рано или късно щеше да разбереш.

— Всички ти викат боцман — настоя Васко почти умолително.

— Една лъжа винаги води до друга. Мислех си, няколко дни ще минат, ще си заминеш... А сега вече не може.

Слави Фотев стана и започна да облича работните си дрехи. Беше му тъжно и поглеждаше виновно към Васко.

— Кой тогава е боцманът?

— Чичо ти Антон.

— Чичо Антон?

— Да — каза Слави Фотев. — Сега знаеш истината и ми олекна.

Наистина му беше олекнало. Колкото по-голям ставаше Васко, толкова повече и повече му тежеше тази невинна в началото лъжа. Страхуваше се, когато бе с Васко и срещнеше колеги, някой да не го издаде, затова ги избягваше. Не ставаше дума за Антон, той беше приятел на семейството и знаеше колко Васко се гордее с боцманството на баща си.

— На вахта съм — каза Слави и облече куртката си. Погали Васко по главата, помъчи се да му се усмихне, дори му смигна и излезе.

Васко остана загледан към затворената врата.

8.

Слави Фотев се върна от вахта в четири часа сутринта. Васко го усети, но не отвори очи. Баща му го зави през раменете с памучното одеяло, но щом си легна, Васко се разви. Не се нуждаеше от грижите му. Задряма отново. Трябва да бе спал няколко часа хубав дълбок сън, когато почувства, че някой го бутна по рамото. Беше Майката, викаше го да слязат заедно в Барселона. И разрешение от капитана имаше. Васко скочи радостен, но като чу похъркването на баща си, се върна към действителността. Стана му отново тежко. Каза на Майката, че ще остане на кораба. Готвачът вдигна рамене — както иска. Но отказът на Васко бе необясним и го обиди.

Малко по-късно Васко стана, облече се тихо и се измъкна в коридора. По пътя до капитанската каюта срещна няколко души от екипажа, които го поздравиха радостно, а един му заръча хич да не му пука за изключването. Последното нещо, което интересуваше Васко, беше изключването.

Капитанът също го прие радушно и малко учудено, дето не е в града, нали Майката щеше да го води със себе си. Тогава Васко му каза, че иска да се върне във Варна.

— Тъй ли? — рече капитанът и го изгледа от глава до пети. — Аз като те питах снощи искаш ли да останеш, ти какво ми каза?

Васко не му отвърна.

— Не обичам променливите ветрове — каза строго капитанът. — Като женски характери са! Но щом си решил. Билета ти върнах, старпомът току-що го отнесе. Кажи на баща си да отиде да ти купи друг!

На баща си, разбира се, не каза нищо. Качи се на лодъчната палуба и погледна към брега. Чак сега забеляза, че „Елена“ е застанала на кея и че я разтоварват. Спал е значи, докато са правили маневрата.

Мушна се под платнището на спасителната лодка, в която се бе крил. Не искаше нито да гледа, нито да го виждат. Седна на дъното и се отдаде на размисъл. Дали майка му знаеше, че мъжът ѝ не е никакъв боцман, или беше успял да излъже и нея? Впрочем той не си спомняше

баща му да е разправял наляво и надясно, че е боцман. Васко беше този, който непрекъснато изтъкваше пред децата какъв е баща му. А в патърдията около изчезването му все се е намерил някой да каже какъв точно е бащата на изчезналото момче. Така че сега на брега всички знаят, че се е фукал.

Васко видя злорадата усмивка по лицето на Фори:

— Боцман, а? Колкото на мене баща ми е управител на двореца „Евксиноград“, толкова твойт е боцман, фукльо селскорупчански!

В ушите му загърмя същият унищожителен смях, с който го беше посрещнал класът след първото му злополучно „пътуване в чужбина“. Женя, единствен Женя го гледаше със съчувствие, готов да му помогне с каквото може. Прощавай, Женя, че ти купих само половин кило леблебии, трябваше да накарам лъжливия си баща да се бръкне още малко!

Васко откопча брезента и оголи спасителната лодка — нямаше какво да се поти под него. Усети как ветрецьт охлажда запотеното му тяло. Съблече ризата си, изтри потта с фланелката и се излегна да се пече. Почувства глад, но се отказа от мисълта да слиза в салета. Не искаше да вижда никого. Опита се да не мисли за нищо. Дали пък не сгреша, че не отиде с Майката? Щеше да го води от ресторант в сладкарница и от сладкарница в ресторант, за да му доказва, че никой на този свят не знае да готви като хората.

Около пладне чу, че някои от моряците се връщат от брега. До ушите му достигна тревожният глас на баща му:

— Майкааа, къде е Васко?

— Той не дойде с менеее! — провикна се Майката.

Васко зави лодката с брезента и слезе на палубата. Не биваше да предизвиква втора паника.

„Елена“ се отдели от кея „Сан Белтран“ в един часа. Някъде надвечер вече всички знаеха, че нещо се е променило у Васко, знаеха и причината за това. Едни укоряваха Слави Фотев, други смятаха, че това е хлапашка реакция и нищо повече. Но на всички им беше мъчно, като гледаха Васко посърнал, без настроение. Слави Фотев се опита на няколко пъти да се доближи до него, да подхване разговор, но всичките му опити се разбиваха в стена от мрачно мълчание. Васко отговаряше с

„Да“ и с „Не“, и толкова. Дори помполитът Маринов, който се бе справял не с едно и не с две тежки психологически произшествия, претърпя провал. Васко го допусна до себе си, в смисъл, че прие разговора, усмихваше се на смешките му, отговаряше любезно на въпросите му, но отрече да има каквото и да било, което да го гнети. „Напротив, другарю помполит, много съм щастлив, че съм с вас на «Елена». Такъв добър колектив!“ Фалшиво, колкото си искаш, Васко усещаше това, но се бранеше от всякакъв искрен разговор за трагедията, която изживяваше.

Така изминаха цели двацет и четири часа, от които Васко спа едва седем, през нощта пет и през деня два, а останалото време се криеше някъде, където никой да не го вижда. Майката го спипа веднъж, отмъкна го в кухнята, накара го да чисти боб, докато самият той му правеше палачинки с орехи и мед. Разказа му и няколко истории от живота си, за да му докаже, че на този свят има много неволи и човек не трябва да унива за щяло и нещяло. Васко го слушаше с интерес, но отричаше да е унил, напротив. „Такава хубава храна къде другаде ще намеря, много съм щастлив и никак даже не съм тъжен“.

Вечерта го викна капитанът. Видът му беше строг, не пушеше и снимката на Сашко я нямаше на бюрото му. Значи разговорът щеше да е сериозен.

— Не обичам да гледам хора да се шматкат насам-натам и да си губят времето!

— Днес чис...

Искаше да каже, че е чистил боб в кухнята, но капитанът го прекъсна:

— Сега аз говоря! От утре започваш редовни занятия — и той изреди цяла програма. По география щеше да му преподава самият той, по български — помполитът Маринов, по математика — главният механик, по биология — д-р Чучев, по история — третият помощник-капитан Атанасов, защото „той все много знае, трябва и историята да я знае“, по трудово — Майката, щял да го учи да готви, по рисуване — Киро Майтапа, ако не друго, поне желязо и мед да го научи да кове. И така — за всички предмети се намериха учители. За класен наставник капитанът определи помполита, след което каза, че самият той ще изпълнява ролята на инспектор от министерството и ще контролира

отблизо учебната работа. Връчи му седмичната програма, отпечатана на пишеща машина и художествено оформена с цветни боички. Само рамка оставаше да ѝ се сложи.

— А бележник? — рече Васко и капитанът долови в гласа му, ако не злоба, то поне ехидност. — Къде ще ми пишат бележките?

— На гърба ти! — кресна неочаквано капитанът. — И по-долу може! Хайде сега, мурафетлъци ще продаваме! Марш от тук!

Така Васко бе изхвърлен за втори път от капитанската каюта.

— Какво ти каза капитанът? — попита баща му, когато Васко се прибра.

— Нищо — отвърна грубо Васко, взе си тетрадката и затърси учебниците.

— Помполитът ги взе — каза Слави Фотев. — Той ще ги раздаде на преподавателите ти, да се подготвят.

— Знаеш значи, а питаш!

— Слушай, Василе! — така баща му се обръщаше към него само при крайни положения. — Ще се смееш след време на акъла си. Помисли си и ще видиш, че нищо особено не е станало!

„Не е, нали? Това да отидеш да го кажеш на Фори. Или най-добре пред целия клас. Да видиш тогава какво е да те хванат в лъжа!“, помисли си Васко, но нищо не каза. Излезе и се отправи към каютата на помполита. Съгласно програмата първият час бе на класния наставник, вторият — по литература, значи пак при него. И с това щеше да завърши първият му корабен учебен ден. Само два часа, защото беше осем часа вечерта. На следващата сутрин трябваше да закуси в седем, половин час по-рано от установеното време, а от седем и четвърт до осем — физкултура. Всяка сутрин първия час имаше физкултура — белене на картофи, чистене на боб или стържене със скрябка на ръжда — все олимпийски дисциплини, няма какво! От осем и четвърт започваха редовни занятия, по пет часа всеки ден, без да се брои физкултурата. И без да се броят двата допълнителни часа вечерта три пъти седмично — за компенсиране на загубеното време. Изверги!

Киро Майтапа избърса ръцете си с кълчища. Работният ден за него бе свършил и той свали омазнените сини дочени дрехи. Край него друг моряк правеше точно обратното, обличаше се за работа.

— Ама и Стипцата, да вземе да се хвали пред...

— Трай! — срязва Киро колегата си. — Ни Стипца, ни боцман искам да чувам да се споменава пред Васко. Тъпи шеги не обичам! — праметна пешкир през ръка и се отправи към банята.

След като се изкъпа, се облече и почука на каютата на Слави Фотев. Надяваше се да завари Васко сам — баща му беше на вахта, но в каютата нямаше никой. Тръгна из кораба и откри Васко сврян на бака край котвената верига. Беше облечен така, както дойде от сушата. Откак бе разбрал истината за баща си, не сложи ни веднъж работната моряшка куртка, която Киро му уши.

— Здравсти, юнга! — рече весело Киро. — Какво четеш?

— География — отвърна Васко и заби отново поглед в учебника.

Киро седна до него, източи шия, прочете два-три реда от географията, после се загледа към небето и откри на хоризонта бяло пухкаво облаче.

— Ще има буря — каза той, за да зарадва Васко, нали все за буря питаше. — Като се върнеш, има да разправяш.

— Нищо няма да разправям! — отвърна сухо Васко, без да вдига очи от учебника. Не четеше, преструваше се, искаше му се да е сам, никой да няма наоколо. Буря! И да има, и да няма, вече му беше все едно.

— Знам, че не четеш — каза Киро. — Знам и какво ти е.

— Какво ми е.

— Шубе те е, че ще те подиграват в училище. Да те подиграват, майната им!

„Прав е, дявол да го вземе, прав е. От това ме е страх, от какво друго!“, съгласи се мислено Васко.

— Че кой те бие по главата да им казваш... Или ги праметни, че са го разжалвали заради тебе. Целият екипаж на борда, двама барабанчици бият туш... Знаеш ли каква история може да се намисли — капите им да паднат!

Васко се засмя. Представи си как разказва в училище за разжалването на баща си, а капите и на учители, и на ученици падат една след друга като зрели круши. Смешно колкото си искаш!

Слави Фотев видя сина си засмян и като че ли му олекна. Знаеше, че заслугата е на Киро, и реши, че ще го почерпи вечерта една-

две бири. Реши го, без да помисли дори за парите. За съжаление точно по това време се зададе Антената.

— Боцман, разбра ли...

Погледът на Слави Фотев го накара да спре дотук. Антената видя Васко, чийто смях помръкна, и Киро, от очите на когото излизаха убийствени пламъчета.

— „Академик“ — „Черно море“ едно на четири — рече Антената, като се опитваше да запази радостния тон, с който започна.

Новината за голямата победа обаче бе приета равнодушно, дори неприязнено. Откъде се намери този кретен да провали всичко!

9.

Васко наплиска лицето си с вода и започна да го трие с пешкира. Стоеше леко разкراчен — за първи път откак се беше качил на „Елена“, корабът се люшкаташе насам-натам. Дори през затворения филистрин се чуваше грохотът, с който вълните се разбиваха в борда.

Васко отвори чекмеджето на бюрото и извади учебника по география. Хвърли диагоналел поглед на урока, погледна си часовника и тръгна. Бързаше така, както бързаше във Варна, когато закъсняваше за училище.

Капитанът се бе заровил в книжата си и не чу първото почукване. Второто го сепна и той бързо загаси цигарата в пепелника — беше обявил, че отново се отказва от пушенето.

— Момент! — извика той и разгони дима с ръка. — Влез!

Вратата се оказа заключена. Слава Богу, щеше да забрави пепелника. Скри го в бюрото и отключи. На прага стоеше Васко.

— А, ти ли си? Че стана ли време?

Пусна го да влезе, посочи му стола до бюрото, а той седна на своя. Погледна отново към книжата, грижи някакви трябва да имаше, защото остана така загледан две-три минути, докато усети, че Васко го чака.

— Какво имаме за днес?

— Географските пояси.

— Знаеш ли ги?

— Знам ги.

— Ама аз не искам просто „Знам ги“! Искам да ги знаеш за отличен.

— Знам ги за отличен.

Капитанът се почеса по главата и пак хвърли око към разтворените на бюрото му книжа.

— Щом ги знаеш — каза той, — върви при другаря Маринов да те изпита, че сега съм зает, а новия урок ще ти го предам в четири следобед. Извънредно... И Маринов да ми докладва устно за резултата от изпитването.

Васко излезе от капитанската каюта, но не отиде веднага при помполита. Тръгна към палубата, хем да погледа малко разбеснялото се море, хем да прочете още един път урока. Ходеше разкрачен, за по-устойчиво. Вън го побиха тръпки, вятърът идваше от север, а и пръските от разбитите вълни мокреха лицето му.

След половин час тръгна към каютата на помполита. Колкото и да го изпитваха, повече от петнайсет минути не можеше. Следния час имаше биология при доктор Чучев. От Маринов щеше да отиде направо при него, учебникът и тетрадките му бяха там, рано сутринта докторът ги бе взел, за да се подготви.

— А така, а така! — чу Васко гласа на Киро Майтапа и се обърна. — Усвояваш моряшката походка.

Васко не го разбра.

— Разкрачена! — обясни Киро и посочи разтворените като пергел крака на Васко. — Като те полюшка по-продължително, и на сушата така ще тръгнеш. Видиш ли някой да ходи разкрачен, малко като наакан, да знаеш, че е моряк. Върви ли учението?

— Върви, къде ще ходи!

— Е, няма къде! Не са се сетили да направят плаващи училища. Мърдане няма!

Васко залитна, може би случайно, и Киро го хвана под мишницата.

— Ако ти се додрайфа — посъветва го Киро, — дишай дълбоко. И най-важното — казвай си, че нищо ти няма.

Доктор Чучев се появи откъм палубата с бяло като пран чаршаф лице. Натискаше устата си с длан. Влетя в каютата и миг след това се чу познатият шум от повръщане.

Киро смигна на Васко — така е, когато пускат всякакви на парахода! А Васко си мислеше, че сигурно и докторът ще отложи часа си за следобед. На сушата такова нещо не може да ти се случи, там се учи на две смени. Никакви своеволни промени на часове не могат да стават.

А тук?! География — следобед, биология — пак следобед. А за утре сутрин по литература кога ще развива темата „Кой момент от разказа «По жицата» от Йордан Йовков вълнува най-много“?

Помполитът Маринов се усмихна, когато Васко му каза, че капитанът току-що го е изпратил да го изпита за географските пояси.

Усмихна се така, че на Васко никак не му стана приятно.

— За утре — рече Маринов — ще ми напишеш поне два синонима на думичката „току-що“.

— Вместо съчинението ли?

— Плюс съчинението! И не се мъчи да доказваш, че „току-що“ означава след половин час.

— Добре — въздъхна Васко, като си мислеше, че учениците на суша са поставени при много по-човешки условия, отколкото плаващите по море.

След това започна изпитването. Васко бе доволен, по собствена преценка не изпусна нищо, нито пък ъка-ше, когато разказваше урока. Но изглежда, че сухоземните оценки се различаваха от морските, защото Маринов каза:

— Имаш късмет, че не те е изпитвал капитанът, щеше да ти опъне ушите!

Той изброи допуснатите от Васко неточности и пропуски.

— Така е — съгласи се Васко.

— Така е, но на капитана ще трябва да докладвам!

„Докладвайте му, че съм знаел за «отличен», а аз ще го науча“, прииска му се на Васко да каже на помполита, но един друг Васко се обади у него, един Васко, чийто глас напоследък все по-често чуваше: „Стига с този ментърджилък, Василе! И все на дребно го почваш, а накрая дебело излиза“.

— Какво се замисли? — попита го помполитът, но не дочака отговор, защото се загледа през филистрина. — Променяме курса! — възкликна той и излезе от каютата. След него — и Васко.

„Елена“ наистина променяше курса. Петнайсет минути преди помполитът Маринов да забележи това, един писклив сигнал накара корабния радист с прякор Антената да подскочи. Той сложи бързо слушалките на ушите си. Писукането продължаваше: три точки — три тирета — три точки, три точки — три тирета — три точки. Антената затрака с показалец по морза. Лицето му беше напрегнато и съсредоточено. Вдигна телефона и докладва:

— Старпом, сигнал SOS!

След миг капитанът и старпомът дойдоха при него.

— Координати?

Антената не отговори веднага, записваше някакво съобщение. После каза:

— Умиращ човек на борда на гръцки кораб. Няма лекар. Ние сме най-близо.

— Координати? — повтори въпроса си капитанът.

Антената погледна листчето и съобщи координатите.

— Викнете веднага тук д-р Чучев! Нека поиска нужните му сведения и после — при мене! — нареди капитанът на старпома и се обърна към радиста: — Съобщете, че ще окажем помощ!

От корабната радиостанция капитанът отиде на мостика и пое сам командването:

— Десет градуса дясно руля!... Така дръж!

„Елена“ зави и следата зад нея описа полукръг, по който помполитът Маринов разбра, че курсът е сменен. Когато двамата с Васко излязоха в коридора, вече всички знаеха за произшествието на гръцкия кораб. Първата мисъл на Васко беше, че е много вероятно да откачи днес „морското училище“. Сам се усмихна на това определение. После видя д-р Чучев да излиза от корабната радиостанция. Едва се държеше на краката си. Вървеше като пиян, главата му бе издадена напред, като че ли с нея влачеше цялото си тяло.

— Какво е положението, Чучев? — попита го Маринов.

Доктор Чучев не намери сили да отговори. Само махна с ръка — мани-мани!

Едвам се дотътри до командния мостик. Облегна се на компаса и каза:

— Остра атака от апендицит с вероятност от перитонит, ако не е нещо друго.

— По-точна диагноза не съм чувал — подигра го капитанът, извърна глава към доктора и ококори очи: — Тебе за помощ викат, ти май от помощ се нуждаеш!

— Ще се оправя! — отвърна докторът и добави: — Не съм държал скалпел в ръката си от студентските години!

Тази мисъл като че ли го стресна, на лицето му се появи напрежение и дори червенина по бузите.

— Трябва да изваря инструментите! — каза той.

— Че какво чакаш?

Капитанът вдигна бинокъла към очите си. Дяволско време! И мъгла отгоре на всичко.

— Старпом, пуснете радара!

Старпомът махна брезентовия калъф. Екранът просветна в зелено.

— Кораб дясно по носа, седем градуса, дистанция двайсет кабелта — докладва старпомът.

— Машината най-малък! Пригответи лодка номер две за спускане!

— Дистанция седем кабелта — докладва старпомът й погледна тревожно към капитана: — Не бива да приближаваме много, другарю капитан.

Капитанът не му отговори. Знаеше много добре, че в това бурно море операцията е опасна, но там, на около миля умираше човек. Можеше ли да го остави, след като бе обещал помощ. Ами ако се случи нещастие с неговите хора? Може би най-добре е да се посъветва... не, не, няма време за съветване, той, единствено той отговоря за всичко, защо е необходимо да губи време или да търси успокоение на съвестта си, като раздели вината с други.

Съвсем изненадващо за всички капитанът даде заповед за пълен ход на машината. Беше решил да приближи „Елена“ възможно най-близо до гръцкия кораб, като извършва обиколни движения. Моторите зареваха и „Елена“ придоби стабилност.

— Ще се приближим на три кабелта! — съобщи капитанът на старпома. — Стоилов да поддържа радиовръзка с гръците. Ще изчакаме така, колкото може, пък дано Нептун си седне на задника.

Нептун, изглежда, нямаше намерение да си сяде на задника, но Васко го беше вече направил. Свит до кнехта, той държеше врата си изпънат, като че ли искаше да удължи обратния път на храната. Стискаше устата си колкото сили имаше. Морската болест го тресеше, че чак очите му се бяха изцъклили. Видя чичо си Антон — тичаше по палубата. Спря край Васко:

— Бягай в каютата!

— Нищо ми няма!

Сети се за указанията на Киро и започна да диша дълбоко. Видя, че горе вдигаха брезента на неговата лодка. Пристигнаха моряци и той се поизправи. Не искаше да се излага.

— Е, юнга — рече единият, — още ли искаш да ставаш моряк?

Останалите се засмяха. Васко не отговори. За първи път през живота си не му се лъжеше, очевидно морската болест бе разбъркала всичко в главата му.

— Защото Панчо Владигеров вече не ще. Освен че повръща, и плаче.

Васко нямаше как да плаче, иначе би заплакал. Усети отново, че стомахът му се вдигна нагоре, сякаш искаше да изскочи навън. Напрегна си волята и започна да диша дълбоко. Когато вдигна отново глава, мъглата се беше поразсеяла. Чак сега видя, че на палубата е кажи-речи целият команден състав.

— На два кабелта сме — каза капитанът.

— Не се ли страхувате, че може да се сблъскаме, другарю капитан? — каза Атанасов. — Вълнението...

— Не се страхувам, Атанасов — прекъсна го троснато капитанът. — Ако такова вълнение можеше да ни сблъска! Ще се научиш, ако не аз, практиката ще те научи!

Слави Фотев излезе на палубата, заозърта се, видя Васко и отиде право при него:

— Защо си тук, търсих те в каютата?

— Нищо ми няма! — отвърна Васко.

Слави Фотев щеше да помъкне сина си към каютата, ако не бе се разнесъл гласът на капитана:

— Шестима доброволци за гръцкия кораб има ли?

Моряците инстинктивно погледнаха към развълнуваното море, сетне — към гръцкия кораб, на който един моряк очакваше помощ. Триста-четиристотин метра имаше дотам, не е кой знае колко, но нямаше да е лесно.

Двама се обадиха. После още трима. Васко гледаше съм баща си. Боцман, пфуй! Той и за моряк не става.

„Аз, другарю капитан, аз Васил Славов Фотев искам да участвам...“, поиска му се на Васко да се обади и да засрами баща си.

— Аз — каза Слави Фотев, без да разбере как го каза. Може би бе прочел нещо в очите на сина си, но във всеки случай забеляза, че те блеснаха, когато се обади. Пое спасителния пояс, нахлузи го през главата си и взе да го връзва. С едно око погледна към Васко.

Преградата, която ги разделяше от деня, в който Васко разбра, че не е боцман, я нямаше.

— Ще разрешите ли, другарю капитан? — попита третият помощник-капитан Атанасов.

— Да разреши какво?

— Да поема командването на лодката.

Капитанът се поколеба.

— Добре — каза той. — Теорията я знаеш, в практиката да видя как си.

Командата изчезна по трапа към лодъчната палуба. След малко се чу скърцане като от сто несмазани врати. Лодката с екипажа бавно се спусна към развълнуваното море и спря увиснала над вълните. Слави Фотев погледна към кипящата под него бездна, после нагоре към палубата, откъдето го гледаше Васко. Опитва се да му се усмихне. Машините на „Елена“ запуфкаха отново едва-едва и разгневеното море взе да лашка кораба насам-натам.

Атанасов запали мотора на лодката и даде знак. Лодката стремглаво се заби във вълните и точно тогава се случи неочакваното. Моторът загасна, една вълна поде лодката и я понесе към корпуса на „Елена“, като отхвърли напред Атанасов и го заби с нос в седалката. Слави Фотев видя кръв до себе си. Лодката, временно успокоена, щеше да стане лесна плячка на следващата вълна. До края на живота си Слави Фотев щеше много пъти да се връща към този момент, да се мъчи да си спомни как и какво си е помислил, но никога нямаше да се сети, защото време за мислене нямаше.

— Отблъсквай с куките! — изкрещя той, като скочи от мястото си и хвана здраво румпела.

Два дълги пръта се опряха в корпуса на „Елена“. Усилието бе неимоверно. Неподозираните човешки възможности като че ли се проявяват само в борбата на живот и смърт. Железните моряшки мускули надвиха силата на вълната и предотвратиха катастрофата. Останалите от екипажа бяха вече грабнали греблата.

— Уп-уп, уп-уп! — започна да надвиква Слави Фотев рева на бурята и да отмерва такта за гребане. — Уп-уп, уп-уп!

Вятърът брулеше безмилостно лицата и пълнеше очите със солени морски пръски. Само късметът спаси лодката от следващата вълна.

Васко гледаше унесен, струваше му се, че ще полудее, стискаше, без сам да съзнава, палците си до болка и си повтаряше наум: „Татенце, татенце, татенце“. Никога не бе викал така на баща си.

Гребците напрягаха мишци, докато мотористът напразно се опитваше да запали мотора. Слави Фотев продължаваше да се надвиква с бурята, като извърщаше тревожно глава назад. Вторият опит за запалване излезе също несполучлив. Но третият успя, перката набра обороти, зад лодката се образува бяла пенеста ивица и чак сега Васко усети, че не е сам, че около него има и други, които си отдъхнаха заедно с екипажа на лодката. След напрежението морската болест се обади отново, Васко наведе глава през планшира и заповръща.

— Дръж се! — подпря с длан челото му Антон.

— Нищо ми няма — каза Васко между две повръщания.

Мъглата, оредяла временно, взе да се сгъстява и от гръцкия кораб се виждаше само сигналната светлина на прожектора. Васко погледна наоколо си. Палубата се беше опразнила. Кога се бяха измъкнали всички, така и не бе разбрал. И никой нито една дума не каза за баща му. Неблагодарници!

— Хайде, прибирай се! — каза Антон.

— Тук ми е хубаво.

— Хубаво ти е, ама не мога да те оставя сам.

„Видя ли го татко, а? Той май оправи цялата работа, ако че не е боцман!“, помисли си Васко, но не го каза, нали беше решил много-много да не приказва.

— Хайде! — подкани го Антон и двамата тръгнаха.

— Щеше да стане беля — каза Васко.

— Щеше.

— Ама се размина.

Антон не отговори.

Междувременно екипажът на лодката изживяваше трудни минути. Пред лодката като огромна черна стена се извисяваше корпусът на гръцкия кораб. Приблизиха откъм подветрената му страна.

— Задържай! — викна Атанасов.

Макар с разкъравен нос и сцепена вежда, той бе заел командното си място.

Мотористът даде заден ход.

През борда гръцките моряци бяха спуснали наредени един до друг плетени балони и ги местеха насам-натам, като се опитваха да налучкат къде точно вълната ще блъсне лодката в борда на кораба. Няколко здрави ръце се протегнаха и хванаха въжетата. Последваха ги други. Доктор Чучев пръв тръгна по щормтрапа. Поеха го през борда. Един по един се изкачиха и останалите моряци. Беше се получило нареждане от капитан Батулев да изчакат преминаването на бурята. Нямаше защо да се рискува отново. Една вълна пое опразнената лодка, втората я напълни и въжетата се скъсаха.

Капитанът на „Елена“ Илия Батулев изтри потта от челото си — току-що от гръцкия кораб се бе получило съобщение за успешното пристигане на доктор Чучев и всички останали. Тръгна си, но видя, че и Васко е тук.

— Всичко е наред! — успокои го капитанът.

— Кога ще се върнат? — попита Васко.

— Само не искай сега да се връщат! — сложи ръка капитанът на Васковото рамо, огледа останалите и каза: — Ама Фотев, а? Захлупи ги всичките!

Васко усети как сърцето му затупка по-силно.

— Всичките! — повтори капитанът и излезе.

След огромното напрежение се чувстваше уморен, страшно уморен и му се искаше да спи, но нямаше как.

Навън бурята като че ли се усили. Небето потъмня, мъглата се вдигна, но рукна дъжд.

— Мръсен ден! — каза Антон.

Но Васковите очи светеха радостно. Какъв ден само!

Тази нощ Васко спа при чичо си Антон. Не че го беше страх от бурята, нищо подобно, просто морската болест бе преминала така неочаквано, както бе дошла, и на Васко не му се спеше, разговаряше му се. Беше възбуден.

— Ти момиче имаш ли си? — попита Антон.

Васко трепна, защото, като чу въпроса, и в съзнанието му изплува Тинчето.

— В какъв смисъл?

— Ти знаеш в какъв.

— Имам — каза Васко и веднага съжали за казаното. Нали уж щеше да си пресмята думите и да не лъже!

— Знам, че имаш. Августина!

Васко ококори очи. Антон се засмя:

— Видях плаката — каза той, отвори страничното чекмедже на бюрото и извади куп пощенски картички.

— След два дни, живот и здраве, сме в Генуа. Пусни й една картичка, която искаш, тук има от цял свят. Ето тази е от Гваделупа. Пиши й, че си в Гваделупа. Това прави впечатление.

Васко мълчеше и гледаше купа пъстроцветни картички, от хубави по-хубави. Чудеше се накъде биеше чичо му Антон. Сега разбираше, че не току-така го беше поканил при себе си.

— Ти май нещо беше сърдит на баща си, а?

Аха, ето каква била работата! Васко понечи да отрече, все едно, вече не му се сърдеше, но преглътна думите си и това му достави удоволствие. Виж как можел да мълчи, вместо да лъже.

— Слушай — ръгна го в ребрата Антон, — моряк, който не лъже, не е моряк. Само че за разлика от другите морякът лъже, без да иска, и без корист. Ей на, и аз те излъгах и сега да ме биеш по главата, пак не мога да ти кажа защо.

— Какво ме излъга?

— За онази история, в Барселона.

— Дето са те глобили две хиляди долара?

— Никакви две хиляди долара не съм плащал. Всичко на всичко двайсет ми взеха за нарушаване на нощната тишина. Ама онзи ме намери лошо с юмрук в корема и аз изквичах, сякаш ме колят!

— Онзи, дете говорил против България ли?

— Нищо не е говорил! Повърнах на панталона му и той — прас! Оттогава капка алкохол не слагам в устата си. А оная патриотична история си я съчиних, защото, как да ти кажа, ако чуя някой да говори срещу България, все едно, ще го смеля.

— И аз, като излъгах Фори, няхах намерение да го лъжа, защото, ако татко ме беше взел, щях да тръгна.

— Ти ще станеш моряк, бе, истински моряк! Ей ти картички, колкото искаш вземи и утре цял ден пиши. Да четат и се пукат от яд. А сега... — Антон свали ризата и навлече пижамата. — Страшно ми се слизаше в Барселона, ама нали замествах баща ти. А на следващия ден ме беше страх да не ме видиш. То за всяка лъжа се плаща.

— Така е — съгласи се Васко и се мушна под одеялото. За първи път откак бе на път, се завиваше с одеяло.

На сутринта бурята бе стихнала и дъжд не валеше, въпреки че по небето се носеха големи и тежки оловни облаци. Васко се събуди около осем, вечерта заспа късно, но спа дълбоко и когато отвори очи, не разбра къде се намира. После изведнъж се сети за събитията от предишния ден и на душата му стана леко и радостно. Какъв баща имаше само, онази праскова, Фори, не можеше и да мечтае за такъв. Горкият Женя, и той не беше случил с баща, а заслужаваше един Слави Фотев.

Васко скочи, взе картичките, които си бе избрал, и отиде в каютата на баща си. Щеше да пише до всички, първо на майка си, после на Женя, на Тинчето... Е, може би един ден ще пише първо на Тинчето, а после на останалите, но това зависеше само от нея и от никой друг. Той я призна за свое момиче съвсем официално пред чичо си Антон, сега имаше думата тя.

„Мила мамо, Иво, Красимире...“ Вратата се отвори и на прага застана капитанът.

— Празнуваме ли?

Тонът му беше суров.

— Какво да празнуваме? — изправи се Васко.

— И аз това питам! На физкултура не си се явил, сега на математика трябва да си.

Дявол да го вземе, и през ум не беше му минало за училище. Какво училище след тази буря! Когато миналата година падна големият сняг, два дни не учиха, после една седмица откачиха за грипа, а тука, дето, като те разклати, започваш да повръщаш червата си, един час не ти признават. Наистина законите на морето са малко бамбашка. Ей, какво знаете вие, приятели мили, от седми „б“? Това, вашето, училище ли е! Да дойдете тука, да видите какво значи да ти се изметне мозъкът от учене. Ама хич нищо не признават, никакви извинения не

минават, не се съобразяват даже с факта, че си изключен и следователно никакъв ученик не си!

Когато свърши часът по български, Васко видя земя. След около час „Елена“ навлезе в тихо заливче, брегът беше пуст и каменист, никакви признаци на живот нямаше. Застанаха на котва. Два часа по-късно в заливчето влезе гръцкият кораб и вдигна в знак на уважение българското знаме. Сърцето на Васко се изпълни с гордост. Очакваше с нетърпение да види баща си. Отново му стана леко и весело. Такъв е моряшкият живот, едно непрекъснато сменяне на неволи с радости, на радости с неволи... Много литературно взе да го даваш, Василе, рече си той, успокой топката и не позволявай на брадичката ти да трепери предателски!

Но каквото и да си говореше, за да потисне вълнението си, очите му се напълниха със сълзи, когато гръцката лодка докара българския екипаж и гръцкият капитан прегърна капитана на „Елена“. Сетне дълго се ръкува с д-р Чучев, стисна ръката на всеки един от моряците, а когато стигна до Слави Фотев, от очите на Васко рукоуха сълзи и той побягна към каютата. Не искаше да го видят, че плаче.

10.

На връщане от рождения ден на Тинчето Жения се презираше. Едното парче торта, дето изяде, нищо, но не издържа на изкушението и взе и второ. Отново се самонаказа: зарече се следния ден да не сложи хапка в устата си. Песента на протеста, посветена на Васко, седна да пише още същата вечер, но я заряза и легна да спи. С пълен стомах песен на протеста трудно се пише. Седна отново чак на другия ден, към пет часа следобед, когато остана сам. Коремът му свиреше от глад, не бе нито закусвал, нямаше и да вечеря и протестът се изля в гневни бели стихове, които, ако попаднеха в ръцете на някой учител, щяха да доведат до изключването му. Захвърли всичко, намаза си филия с масло и мед, изяде я и взе да разсъждава по-трезво. Двете единици намалено поведение му бяха обица на ухото, та затова новият вариант на песента започваше с „Уважаеми другарю директор...“. Звучеше повече като заявление молба за връщането на Васко в седми „б“ клас“ и се получи, общо взето, една кротка песен на протеста. Но мелодията стана добра, мелодична за разлика от много други песни на протеста. Сигурно Тинчето ще я хареса, тя е музикална и също свири на пиано.

Жения прогони веднага мисълта за Тинчето, защото почувства, че отново някаква сладка мъка стяга сърцето му.

На другата сутрин с ужас забеляза две червени пъпки с бели връхчета на челото си. Само това му липсваше — да се изпъпчи като корнишонче. Разбира се, Фори ги забеляза още първия час.

— Да не ги стискаш — каза той. — Това, бялото е мозък. Много го имаш, та избива навън!

Каза го нарочно пред Тинчето. Дразнеше се, че тя вземаше все неговата страна.

Тинчето неочаквано охладня към артиста Васил Михайлов. Друг Васил го измести — Васил Мирчев от десети клас на морския техникум. Запознаха се съвсем случайно — той подложи рамото си, за да не зацъпе вратата на автобуса ръката ѝ, постъпка, кавалерска и достойна за уважение. Слязоха на една и съща спирка. Тръгнаха заедно. Той ѝ разказа за своето училище, после говориха за литература.

Оказа се, че Васил Мирчев чете книги на руски и английски, а на Тинчето такива подробности правеха по-силно впечатление, отколкото вземането на сто метра за десет секунди или вкарването на топката във вратата с шут от четирийсет метра.

Тинчето видимо се промени вкъщи, стана по-разговорлива и весела от обикновено, а когато излизаше, гледаше се в огледалото дълго и оправяше кокетно косите си. Това накара скулптора Начо Василев да бъде нащрек. Когато дъщеря му я нямаше, а това се случваше все по-често и по-често, преглеждаше чантата и бюрото ѝ. Докато откри картичка от Канарските острови. Като я прочете, физиономията му се удължи. Не можеше да повярва на очите си. Не чу дори кога жена му бе влязла в стаята.

— Защо пак ровиш? — укори го тя, въпреки че и тя ровеше тайно в нещата на дъщеря си. Но като видя разгневеното лице на мъжа си, се уплаши. — Какво е станало?

— Чети!

„Поздрави от Канарските острови, пишеше в картичката. Често си спомням за нашата лодка. Дотогава те мислех за малко глезено момиче. «Елена» се връща скоро и ще се видим, ако някои неща, които се случиха, не са те разсърдили. Ще се радвам, ако ме посрещнеш, твой Васил“.

— Поздрави от Канарските острови! — просъска бащата. — Ще го удуша като канарче, с ей тези два пръста!

— Не бързай де...

— Млък! Всеки ден ти заръчвам да си отваряш очите. Моряк! Знаеш ли какви са пуцове! С деца тръгнал... Мислел, че е глезено момиче! И оценки на възпитанието ще ми слага, келешът му с келеш! Погледни му само почерка! Гарги!

Бащата на Тинчето, скулпторът Начо Василев, грабна картичката и десетина минути по-късно влетя в кабинета на генералния директор на Български морски флот. Познаваха се, без да са приятели, и затова генералният директор се учуди на внезапното посещение. Изслуша го все пак, направи справки по телефона и съобщи на разгневения баща, че не само „Елена“, но и нито един български кораб не е ходил до Канарските острови през последните три месеца и че колкото и странно да звучи, в екипажа на „Елена“ няма моряк на име Васил. На други кораби — по двама-трима, че и повече. На „Елена“ — ни един!

— Криете го! — не повярва бащата и напусна кабинета. Отби се в информацията и разбра, че „Елена“ се връща след шест дни. Добре! След шест дни ще стисне в мускулестите си ръце главата на този красавец и ще я премоделира в „глава на Квазимодо“.

Същия ден във Варна по въздушна поща пристигнаха точно дванайсет картички от Васко. Само до майка си, до Жения и до директора на училището Васко изпрати картички с изгледи от Генуа. Всички останали той взе от колекцията на чичо си Антон — подбра изгледи от най-екзотичните пристанища, които възбуждаха въображението и желанието за далечни пътешествия. И всички те бяха до съучениците от седми „б“, на които Васко знаеше домашния адрес.

Картичките развълнуваха класа така, че на никого и през ум не му мина, че не с кораб, а дори и със самолет Васко не би могъл да обиколи за толкова кратко време толкова много страни. Имена като Палма де Майорка, Гваделупа и Сан Марино направо вземаха акъла. Единствен Жения разбираше, че Васко се е увлякъл, и се страхуваше да не разкрият лъжата му. Затова, когато Тинчето заяде Фори, че не е вярвал за Васковото заминаване, Жения изтръпна. Нямаше начин Фори да не се е сетил, чакаше само удобен момент, за да забие отново нож в гърба на Васко.

Нищо подобно не се случи обаче. Когато Тинчето го заяде, Фори бръкна в джоба си и извади не нож, а картичка.

— И на мене ми писа, лично! На, чети!

— „Поздрави от Ливърпул, Васко“ — прочете Тинчето и се засмя. — Той те подиграва.

— Ако искаш да знаеш — изрепчи се Фори, — Васко винаги съм го уважавал. И той мене! Но не винаги си е личало!

В този момент Фори ненавиждаше Тинчето и изпитваше най-приятелски чувства към Васко. След всичко, което се случи между тях, Васко не му пишеше ни една обидна дума. „Поздрави от Ливърпул“ и толкова!

Вторият звънец прекъсна дискусиите, за да продължат през следващото междучасие на двора.

— Сигурно ще донесе подаръци — обади се някой.

— Няма начин да не донесе — каза Фори. — Той миналия път, когато никъде не бе ходил, носеше, та сега ли!

Така завистта отстъпи място на симпатии към Васко.

Някой се обади, че нещо трябва да се направи за връщането му в класа.

Тогава Женя им показва песента протест, която от три дни носеше в джоба си. Накараха го да я изпее. Най-много се хареса припевът, много лесен беше и всички подхванаха „би-ба, би-ба...“.

— Евгенииии! — чу се гласът на директора. Беше застанал на прозореца на учителската стая. — Тази нова ли е?

— Да!

— Я ела при мене.

— Аз?

— Ти!

— Сам или с делегация? — попита Женя, като реши, че може би това е големият случай, който им се удаваше да върнат Васко в класа.

— По ти отърва без делегация.

Женя тръгна. Биеше първият звънец, когато влезе в директорската стая. Директорът седеше зад бюрото си и го гледаше с добродушна усмивка. Не го покани нито да се приближи, нито да седне.

— Е, хайде! — каза той.

— Какво?

— Да я чуем тази твоя нова песен!

Женя запя плахо, а директорът захлупи очи в дланите си — дали за да слуша по-съсредоточено, или за да не види Женя, че се смее, ще остане тайна. Стоя така доста дълго, след като песента свърши. Раменете му потрепваха като при плач. Има си хас да се е разревал! Не беше, защото, като вдигна глава, очите му бяха усмихнати, макар и влажни.

— Браво! — каза той. — И сега според тебе какво трябва да направя?

— Да отмените изключването и да върнете Васко в класа.

— Ордени и медали значи не се предвиждат — рече директорът и със съвсем сериозен тон добави: — Слушай, Евгени, нито искаме „да спираме към морето стремежите“, нито искаме „на чайките крилете да режем“!

Директорът сравнително точно цитираше част от думите на песента.

— Що се отнася до любезната молба „по реда правов“ да върна в седми „б“ Васил Фотев Славов... Заради римата си обърнал името му, нали?

— Да.

— Нямаше нужда. И с рима, и без рима, все тая, нищо не може да се промени. Не мисли, че ми доставя удоволствие да изключвам. Или да намалявам поведения. Но се налага. Всяко ненаказано провинение отваря вратите за десет нови. Ще трябва да го разбереш, голям си вече, я се виж, и мустаци имаш!

Забеляза ги значи, пръв той, другарят директор, ги забеляза. Нито майка му, нито баща му, нито някой съученик, никой освен директора не беше му казал досега „Голям си, имаш мустаци!“. Евгени Панчев почувства, че този човек, когото допреди малко ненавиждаше заради Васко и заради себе си, е много далновиден и симпатичен.

— Освен това виж! — директорът му подаде картичка от Генуа. — Прочети я, прочети я!

Прочете я. Васко се извиняваше на всички свои преподаватели за „необмислената постъпка и безпокойствата, които съм ви причинил“. Признаваше вината си и обещаваще, ако го върнат в училище, да стане добър и примерен ученик.

— Хубаво е, когато човек сам осъзнае вината си — каза директорът. Не знаеше, че помполитът Маринов бе накарал Васко да я напише като домашно по български език. — А сега, в клас! Ще кажеш, че аз съм те забавил.

— Ще кажа, другарю директор.

— И още нещо: не измисляй цитати! Не е хубаво да се разчита на невежеството на другите, нали така?

— Точно така е, другарю директор — изчерви се Женья.

— Особено когато „другите“ са твоите учители. Иначе показанията ти протест бяха чудесни. Като им прибавиш и две песни на протеста, и стават за дългосвиреща плоча. Довиждане!

— Довиждане, другарю директор! — отвърна вежливо Женья.

След малко си беше в клас. Съучениците му зашумяха нетърпеливи, когато го видяха.

— Песента му хареса — прошепна Женья на Фори. — За Васко обаче нищо не може да се направи.

Тази вест обходи мигновено класа.

„Елена“ трябваше да пристигне в единайсет часа предобед на двайсет и седми ноември. Всички в седми „б“ искаха да отидат и да посрещнат Васко. Микренска долови вълнението в класа — последните два часа бяха при нея — и ги освободи. Събраха пари и купиха голям букет карамфили, щеше да ги поднесе Тинчето. Фори изпитваше ревност, Женья завиждаше на Васко, но и двамата вътрешно признаваха, че Васко го е заслужил.

Бащата на Тинчето дойде на пристанището половин час преди пристигането на кораба. Скрит зад едни сандъци, той зачака. Видя най-напред Тинчето с букета. Гледай й акъла, какъв голям букет в този сезон, когато карамфилите са по четирийсет и две стотинки парчето!

На кея се събраха доста посрещачи. Майката на Васко и Иво бяха сред тях. Родителите на Женья също дойдоха. Баща му се беше примирил, къде ще ходи, и сега семейство Панчеви, хванати под ръка, очакваха да посрещнат сина моряк.

Двата свистока накараха майката на Васко да трепне. С такова нетърпение очакваше тези свистоци.

Васко стоеше на командния мостик с бинокъл в ръка. Позна веднага очертанията на родния бряг. Ето го Варненския залив, не можеше да го сгреша с нищо на света. Изрязан беше точно като на географската карта. По права линия навътре бе родното му село Рупча. Отново му се прииска да го посети. Какво общо имаше с него, само се беше родил там — и толкова, но нещо неудържимо го теглеше сега към Рупча. Васко да Гама от село Рупча, нищо обидно не виждаше сега, а толкова се дразнеше по-рано. Виж ти какъв глупак е бил!

Все по-ясни и по-ясни ставаха контурите на брега и все по-радостно биеше сърцето му. Вече разбираше какво има предвид чичо му Киро, когато казва, че пътува, за да се връща. Никога не беше изпитвал такава радост, както сега, едно смесено чувство на очакване, на умиление, на стремеж по-скоро, колкото се може по-скоро, да види

близките си, да стъпи на брега. Ботев го е целунал. Как няма да го целуне!

Антон, боцманът, прекъсна мислите му:

— Я си облечи моряшките дрехи, може да има посрещачи. Как му беше името на онзи?

— На кого, чичо Антоне?

— Онзи, зарзаватчията.

— Фори! — отвърна Васко, но за първи път не изпита никакво неприязнено чувство.

Не си смени дрехите. Стори му се глупаво, детинско. Знаеше, че ще го посрещнат. Ако не друг, то майка му. И Женя. Дали ще дойде Тинчето? Ех, ако дойде!

Минаха Галата. Беше си вече у дома.

Точно в единайсет часа „Елена“ приближи кея. От бака и кърмата метнаха хвъргалата. Пристанищните моряци издърпаха завързаните към тях въжета и започнаха ошвартоването.

— Васко! — извика някой.

Наистина горе до парадния трап се появи Васко.

— Виж го какъв е изпечен — каза Фори.

— И възмъжал — обади се едно момиче.

— Възмъжал е — съгласи се Тинчето. Васко гледаше към нея и това ѝ беше приятно.

След формалностите около слизането пръв от кораба слезе Васко. Майка му го прегърна и го притисна към себе си. Уж беше корава, моряшка жена, толкова пъти беше посрещала и изпращала, а сега плачеше. До нея Иво държеше ръката на брат си с нескрита гордост. После Тинчето му подаде цветята, каза му колко много се радват всички, че отново е сред тях. Васко задържа през цялото време ръката ѝ, на нея ѝ беше неудобно да я дръпне и той изживя още един щастлив миг от завръщането.

В този момент скулпторът Начо Василев, скрит зад сандъците, се разконспирира.

— Ти пък какво търсиш тук? — изненада се Тинчето.

— Дойдох да поднеса приветствията на варненската културна общественост — отвърна ѝ весело Начо Василев, здрависа се с Васко и

покани целия клас на гости на следващия ден следобед в шест и половина часа.

Още много щастливи мигове изживя Васко до следния ден, докато отиде у Тинчето с плаката на танцйорката от Барселона, с кутия бонбони „Бачи“ от Генуа, с пълен джоб дъвки и една кесия печени бадеми. Хич да не беше ходил! Освен класа у Тинчето бе и Васил Мирчев. И на Васко, и на Фори, и на Жения им стана много, много неприятно — веднага разбраха каква е работата. И никак, ама никак не им хареса този ученик от морския техникум, който непрекъснато подсмърчаше — газеше го грип.

Васко и Жения си тръгнаха първи. Фори се присъедини към тях. Приеа го. Стигнаха до Морската градина и седнаха на пейка край морето. Пристанището с чакащите на рейд кораби се разстилаше под тях като на длан.

— Разправяй де!

Разправи им всичко, без лъжа и без измислици. И за картичките си призна.

— Моята обаче е от Ливърпул! — не вярваше на истината Фори.

— Чичо Антон ми я даде. Много ме беше яд, затова! А на Тинчето е от Канарските острови. Да ви кажа право, аз бях влюбен в нея. Човек като пътува по море, и...

— Не съм пътувал, но и аз бях влюбен в нея — призна си Фори.

Тримата седяха с наведени глави, не смееха да се погледнат в очите.

— Тя не заслужава! — добави Фори глухо. — Нито тебе, нито мене!

— Нито мене! — присъедини се Жения. — Така де, защото и аз щях замалко да се влюбя. Даже мисля, че имаше такова нещо.

— Ще я чупим! — въздъхна Васко и с болка отскубна Тинчето от сърцето си.

— Съгласен съм! — последва го Фори. — Заради едно момиче не бива да си разваляме приятелството.

Жения се размърда. Извади изпод якето си кутията „Бачи“. Дватама го погледнаха изненадани.

— Да не искате да ги яде онзи, от морския техникум! — оправда Жения последната си дребна кражба.

Доводът беше убедителен. Женя скъса целофана, отвори капака и по лицето му се изписа възторг. Почерпи се пръв, въпреки че не беше много възпитано.

— Великолепни са! — каза той с пълна уста. — Тя не е достойна за тях.

Останаха така още дълго, загледани в морето, край което бяха родени и отрасли.

— А брат ми повече моряк не желае да бъде. Ще върви да следва в Музикалната академия — обади се по едно време Женя.

— Той не става за моряк, морето не е за всички! — каза Васко и изведнъж усети, че тези думи ги е чувал от някого на „Елена“.

Откъм морето подухна студен вятър. Замириса на зима. Щеше да се изтърколи и тя, да дойде пролетта, сетне лятото. Но лятото, което мина, никога нямаше да се повтори.

Издание:

Братя Мормареви. Васко да Гама от село Рупча

Второ издание (Първо издание: 1982 г. на издателство „Отечество“)

Редактор: Райчо Радулов

Библиотечно оформление: Виктор Паунов

Художник на корицата: Явора Паунова

Технически редактор: Стефка Иванова

Коректор: Юлия Шопова

Печатни коли: 18,5

Печат „Мултипринт“ ООД

КК „Труд“, 2009 г.

ISBN: 978-954-528-917-0

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.